Christel Petitcollin

COPIII MANIPULATORILOR

Cum îi protejăm?

philobia

Christel Petitcollin

COPIII MANIPULATORILOR

Cum îi protejăm?

Traducere din limba franceză de
Ana-Maria Nica

philobia

ENFANTS DE MANIPULATEURS

COMMENT LES PROTÉGER?

Christel Petitcollin

Copyright © Guy Trédaniel Éditeur - Paris 2013, 2017

COPIII MANIPULATORILOR

CUM ÎI PROTEJĂM?

Christel Petitcollin

ISBN 978-606-9707-02-9

© 2020 – Editura PHILOBIA

internet: www.philobia.com
e-mail: contact@philobia.com

Editor: **Bianca Biagini**
Traducere: Ana-Maria Nica
Redactor: Oana Țăranu
DTP: Petronella Andrei
Copertă: Roxana Soare

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PETITCOLLIN, CHRISTEL
Copiii manipulatorilor: cum îi protejăm? / Christel Petitcollin; trad. din limba franceză de Ana-Maria Nica. - București : Philobia, 2020
Conține bibliografie
ISBN 978-606-9707-02-9

I. Nica, Ana-Maria (trad.)

159.9

Cuprins

Introducere 7
Tați răi sau mame malefice? 12

Prima parte: DATELE PROBLEMEI 17

1. Cine este acest diabolic părinte manipulator? 19
O mască frumoasă 20
Patru sfori pentru a obține o marionetă 21
Cele trei chei ale manipulării: îndoiala, frica și culpabilizarea 22
O victimă depersonalizată 23
Infantili, imaturi și răuvoitori 23

2. Relațiile interumane ale manipulatorilor 27
Relația cu mama manipulatorului 27
Relația manipulatorului cu mama sa 28
Mama copiilor lor 29
Atotputernicia maternă 31
Relația cu adulții 32
Între manipulatori există o rivalitate complice 36
Gestionarea vieții de zi cu zi 38
Obiectificarea ființelor 41

3. Relația părintelui manipulator cu propriii copii 45
Manipulatorul căsătorit 45
Copii care se maturizează mai repede decât părintele lor 49
Parentificarea copiilor 52
Un viitor de „îngrijitor“ 56
După separare 59

4. Sexualitatea manipulatorilor 65

5. Profilul părintelui victimă 73

6. Capcana divorțului 87
Cei mai sensibili pleacă! 87

Răzbunarea se servește rece 89
Negare eternă 92
Dorința de a-și recupera prada cu orice preț 94
Cum să-și salveze resturile imperiului 95
Continuă să facă legea indiferent de preț 97
Cum să înlocuiască placenta defectă 99
O societate involuntar complice 100

Partea a doua: IDEI PRECONCEPUTE ÎN SERVICIUL MANIPULATORILOR 103

7. Mitul mamei rele și mitul noului tată 105

Mamă, e ziua ta! 105
Mitul noului tată 110
Tați și mame, o dublă măsură 111
Să revenim la fundamente: omul este un mamifer 112
Care este adevărata misiune a tatălui? 114

8. Custodia comună: arta de a sfâșia copiii în două 119

Custodia comună este o bombă cu ceas 119
Suferința copiilor este negată 123
Să luăm lucrurile pas cu pas 126
Ce soluție miraculoasă se poate aplica? 129

9. Sindromul alienării parentale: arma misoginilor 133

Sindromul alienării parentale – o impostură care face ravagii 133
Macismul 136
Asociația taților 138

10. Nu vei avea copiii! 143

Prima rundă: obținerea cu orice preț a custodiei comune 145
Își lasă jucăriile în depozit 146
Pumnul de fier și coșmarul reapar 146
Noua pradă este funcțională! 150
A doua rundă: poate începe custodia comună! 153
Săptămâna 1: un statut de regină a Franței 153

Săptămâna 2: șapte zile de hărțuire 157
Ultima runda: custodia unică 160
Suferința mamelor 160
11. Traumele și sechelele cu care rămân copiii 165
Un abuz imposibil de negat 165
Părintele manipulator abuzează psihic 165
Părintele manipulator abuzează fizic 167
Părintele manipulator este un abuzator sexual 168
Simptomele stresului posttraumatic 169
Definiție generală 169
Simptomele stresului posttraumatic legat de abuzul sexual 170
Sechelele care apar la mult timp după abuz 174
Părinții venerați 174
O negare generalizată 175
Patru mari categorii de sechele 176
Ca la Cernobîl 178

Partea a treia: SOLUȚIILE 181
12. Instrumente pentru profesioniști 183
Credibilitatea copilului 185
Identificarea măștilor și a limbajului de lemn 188
Ancheta socială, o dublă constrângere în plus 192
Hârtie milimetrică pentru o decizie în justiție la pătrat 194
13. O ieșire definitivă de sub zona de influență 197
Renunțați la ochelarii roz 197
Cum să scăpați definitiv de constrângere 199
Limpeziți-vă spiritul 199
Nu există curaj fără frică 200
Responsabil, dar nu vinovat 201
Copiii voștri nu așteaptă altceva 202
Fixarea sentinței 203
Este cazul să deveniți obsedați de control 205
Nu-i lăsați nicio șansă 208

Anticipați-i răutatea pentru a o putea contracara 211
Apărați-vă și cereți respect 215
14. Protejați și „înarmați" copiii 217
Dați-l jos de pe piedestal 218
Încetați să alimentați mistificarea 218
Încetați să-i mai găsiți scuze 221
Restabiliți adevărul 222
Nu mai fiți complice la impostură 224
Cum să-i combateți acțiunile 229
Preluarea copiilor 230
Când telefonul devine o armă 234
Scăpați de conflictul de loialitate 238
Inima nu se împarte, ea se multiplică 239
Apărați copilul de violența procedurii 240
Divorțul nu este o crimă, este un drept legal în Franța 241
Toate cuplurile care divorțează urmează o procedură juridică standard 242
Decizia asupra custodiei se face în interesul superior al copilului 242
Îndrăzniți să denunțați comportamentele deviante 243
15. Cum să deveniți terapeutul propriului copil 247
Utilizarea simbolurilor 248
Obiectele magice 248
Metafora terapeutică 250
Cum să deveniți un povestitor vindecător 251
O metaforă drept singură resursă 252
Schiță a metaforei terapeutice 253
Concluzie 259
Bibliografie 269

Introducere

„Bună ziua,

Sunt mamă, am divorțat în urmă cu 5 ani și am împreună cu fostul partener o fetiță, pe Chloe. Mi-am părăsit partenerul când Chloe avea 2 ani. Era foarte coleric, agresiv, iar mie și fetiței ne spunea mereu numai lucruri urâte. Uneori, când veneam mai devreme de la muncă, îl auzeam de la parterul imobilului cum țipa la ea. Odată, pe când avea doar un an, a lovit-o pentru că a scuipat compotul. Chloe își smulgea părul. Am dus-o la medic. Acesta mi-a spus că nu ar trebui să-mi fac griji, că îi va trece, însă eu eram deprimată și mă gândeam să îmi iau viața.

După o altă ceartă și în urma amenințărilor că mă va lovi, am părăsit domiciliul din L... pentru a mă reîntoarce la părinții mei din N... Chloe și-a revăzut tatăl după zece luni. Această absență din viața ei a fost alegerea tatălui. Judecătorul a considerat însă plecarea mea o separare voluntară.

Chloe povestește că tatăl său o împinge, o lovește, o leagă de pat cu cureaua. Vine acasă cu insolații, cu arsuri solare, cu vânătăi și, de mai multe ori, cu capul spart. Am arătat vânătăile și alte semne celor de la Spitalul Universitar și am depus plângere la poliție de două ori. Chloe a fost interogată de polițiști și le-a arătat în ce fel era maltratată. Concluzie: polițiștii au influențat răspunsurile copilului. Mi s-a spus că sunt prea neliniștită, că Chloe nu acceptă autoritatea adulților, că e prea plină de viață,

prea activă, că trebuie să se calmeze ca să nu-și mai enerveze tatăl. Am fost monitorizate de serviciile pentru protecția copilului timp de un an. Nu au reușit să pună niciun diagnostic. Chloe este bine. Ea se duce în brațele tatălui său. Nu arată că i-ar fi frică de el. Mi se spune în continuare că sunt prea anxioasă. Un an de zile tatăl lui Chloe a avut un comportament adecvat.

În prezent, Chloe are 7 ani și spune din nou aceleași lucruri. Iată câteva dintre ele:

– Mă pălmuiește când greșesc și mă lovește cu cartea în cap.

– M-a pălmuit și m-a împins pe canapea.

– Clanța de la ușa tatei a căzut și m-a certat. M-a apucat cu mâinile de păr și mi-a zis: te izbesc de toți pereții.

– M-a pălmuit și m-a trântit pe jos. Am căzut în genunchi.

– Tata mi-a zis că era în interesul meu să știu să citesc și să număr corect, altfel mă aștepta un duș rece.

– Îmi spune să fiu rea cu tine pentru că tu ești rea cu el.

– Mi-a spus că el îmi dă bomboane și trebuie să fiu drăguță cu el.

I-am povestit aceste lucruri învățătoarei. Am mers apoi la psihologul și la directorul școlii. Acesta mi-a spus că va face o sesizare către superiorul lui și că va fi stabilită o întâlnire cu mine, tatăl copilului, psihologul, învățătoarea și cu el, astfel încât fiecare să fie conștient de responsabilitățile pe care le are. I-am mărturisit că asupra lui Chloe se fac presiuni și că această situație îi influențează rezultatele școlare. Directorul mi-a răspuns că, într-adevăr (și a zâmbit), asupra lui Chloe se fac presiuni. „Dacă sunteți într-un conflict cu tatăl fetiței este de datoria dumneavoastră să-l rezolvați. Eu nu mă ocup decât de problemele școlare."

Am sunat la urgențe și *Enfance et partage*[1] urmărește dosarul. Aceste două instituții consideră că este vorba despre abuz, motiv pentru care am făcut o sesizare. Acest bărbat este extrem de manipulator și pretinde întotdeauna că este o victimă. Reușește să păcălească pe toată lumea și nu mai știu ce să fac ca să-l demasc. Ce credeți despre această situație? Cum ar trebui să mă comport în cazul unei întâlniri? Această întâlnire este legală? Pot merge însoțită de un avocat? Cunoașteți psihologi specializați în domeniul abuzurilor și manipulării care ar putea depune mărturie? Cunoașteți un avocat? Mă simt pierdută. Lui Chloe îi este frică de tatăl ei."

Încă o dată, aleg să încep această carte transcriind unul dintre e-mailurile pe care le primesc. Nu am schimbat niciun cuvințel (cu excepția numelui copilului). Din nou, acest e-mail ar fi putut fi scris practic de oricare dintre mamele pe care le consiliez și care au un conflict cu un partener manipulator. Situația prin care trec această mamă și, mai ales, această fetiță este incredibil de obișnuită.

Dragii mei cititori,

Știu, pentru că mulți dintre voi mi-ați spus-o și mi-ați scris-o, că așteptați cu nerăbdare această carte. Așteptările voastre sunt imense și intimidante. Ar fi atâtea de spus! Cum voi putea să răspund tuturor întrebărilor pe care mi le-ați pus? Cum să fiu sigură că vă voi oferi cheile cele mai potrivite pentru a desfereca un număr cât mai mare de lanțuri care vă înrobesc?

[1] *Enfance et partage* este o asociație nonguvernamentală care se ocupă de minori, victime ale violenței și abuzurilor, și de familiile acestora. (n.tr.)

Iată-mă din nou în fața paginii albe, grăbindu-mă să aștern pe hârtie tot ceea ce am învățat în douăzeci de ani, prin intermediul activității mele zilnice, legat de manipulatori și manipulatoare. De această dată, este vorba despre a depune mărturie privind răul pe care acești părinți lipsiți de demnitate, care nu dau nimănui de bănuit, îl fac propriilor copii. Cum să vă ofer mijloacele de a înțelege ceea ce se întâmplă și de a contracara aceste rele tratamente ascunse?

Înainte de orice, scopul meu este ca părinții sănătoși să aibă instrumentele necesare ca să-și păstreze și să-și apere copiii, în măsura în care acest lucru este posibil... Îmi doresc, de asemenea, ca această carte să fie o sursă de informare pentru toți adulții care intervin în viețile copiilor: familia extinsă, asistenții maternali, profesorii, medicii, psihologii și experții și, bineînțeles, asistenții sociali, mediatorii, avocații și judecătorii. Aș vrea ca toți acești adulți preocupați de viitorul acestor copii să poată înțelege prin ce trec sau mai degrabă ce îndură și să cunoască riscurile la care sunt expuși atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

De data aceasta și eu am așteptări de la voi, cititorii mei, în sensul că aș vrea să folosiți tot ceea ce veți învăța din această carte pentru a face mai mult decât să vă apărați propriii copii. Faceți cunoscute aceste informații cât de mult puteți, pentru ca ele să ajungă acolo unde pot fi cu adevărat utile. De fiecare dată când vă stă în putință, deschideți ochii celor care se află în preajma acestor copii maltratați. Toți copiii de pe pământ sunt copiii noștri. Sunt societatea de mâine, cea în care noi vom îmbătrâni. Nu avem dreptul să-i lăsăm să fie masacrați la nivel psihologic de o mână de indivizi plini de ură și distructivi. Așadar, să ne apucăm cu toții de treabă. Ar trebui ca fiecare dintre noi să se simtă responsabil de manipularea la care este supus un apropiat și să accepte să vadă și să înțeleagă ce se petrece.

Este atât de dificil să accepți că aceste fabrici de distrugere există. De curând, am susținut un training pentru persoanele cu funcții de conducere. Le învățam cum să descopere și să contracareze persoanele manipulatoare din compania lor. Seminarul a fost extrem de plăcut. Cursanții mei înțelegeau și învățau repede. Pe măsură ce ziua se scurgea, fiecare dintre ei a devenit capabil să facă diferența între un angajat care avea pur și simplu un caracter dificil și un angajat manipulator, ascuns și răuvoitor. Acești directori erau încântați de ziua lor de training, interesați de instrumentele pe care le-am oferit, motivați să le folosească. Simțeam o reală bucurie: aveam în fața mea șaisprezece directori apți să-și apere angajații de hărțuire și capabili să contracareze elementele dăunătoare. Din păcate, la discuțiile finale, unul dintre ei mi-a spus cu convingere: „Aveți fără îndoială dreptate. De altfel, am recunoscut câteva cazuri din firma mea, exact așa cum le-ați prezentat. Dar vreau să-mi păstrez credința în umanitate. Toată viața mea, voi refuza să cred că astfel de indivizi există." Optimismul meu a primit un duș rece!

Poate credeți că acest director de firmă este un ignorant. Ei bine, nu. Obiectiv vorbind, este o persoană inteligentă, bună, deschisă și generoasă. În mod paradoxal, acesta este și motivul pentru care o astfel de informație nu este acceptată. Răutatea gratuită este esența prostiei. Este atât de absurdă și de contraproductivă, încât devine de neînțeles pentru o persoană normal construită. La un anumit nivel al alienării, inteligența are un blocaj și nu mai poate gestiona un astfel de concept. Cu toate acestea, este periculos să refuzăm să facem față unei astfel de realități. Dacă această cruzime inutilă s-ar răspândi, ea ar duce omenirea la pierzanie.

Când viața ne pune în fața unor astfel de acte de violență împinse la paroxism, preferăm să credem că e vorba de o criză

de nebunie pasageră, urmată de un sentiment de vinovăție al autorului ei. O să auziți frecvent asemenea comentarii jenante: „Nu trebuie să judecăm, cu toții suntem capabili să facem lucruri teribile sub influența furiei sau într-un moment de nebunie."

Fără îndoială, dar manipulatorii nu sunt „sub influența furiei", iar nebunia lor nu se manifestă punctual: ea este cronică și invizibilă. Acești indivizi au o ură înghețată și lucidă față de persoanele pe care pretind că le iubesc. Acționează cu sânge rece, conștienți de ceea ce fac. Este dificil să acceptăm acest mesaj, chiar și în cazul victimelor. Cum ar putea o ființă normală să ia în calcul că, fără niciun alt motiv decât acela de a-și arăta puterea sau de a-și revărsa frustrarea, un individ ar premedita să distrugă un altul, la foc mic, că execută acest plan cu sânge rece, cu răbdare și fără să aibă vreo remușcare? Asta ne dă fiori când e vorba de filme, darămite în viața reală!

Dacă directorul unei firme se blochează la această idee, în ciuda dovezilor pe care le are fix sub ochii lui și atunci când nu este vorba decât despre angajați, vă dați seama cât de ireală devine această realitate atunci când este vorba despre răul pe care un părinte îl poate face copilului său. Credem că toți părinții își iubesc copiii. Din păcate, acest lucru este uneori complet fals. Anumiți părinți imaturi și egocentrici se folosesc de copiii lor, își arată superioritatea cu sadism și se raportează la ei ca la niște instrumente prin care pot ajunge la celălalt părinte. Prin intermediul lucrării de față aș vrea ca această realitate să devină accesibilă tuturor.

Tați răi sau mame malefice?

Manipulatorii stăpânesc arta de a vă tăia craca de sub picioare și de a întoarce situația în avantajul lor și se întâmplă frecvent să-l acuze pe cel din fața lor. Cine zice ăla e! Atunci când cei doi

părinți se acuză reciproc de același lucru, de unde să știm cine minte și cine spune adevărul? Trebuie să apărăm acești tați privați de copiii lor de o mamă care este în faza de „negare a tatălui"? Trebuie să luăm partea mamelor care denunță relele tratamente ale taților asupra copiilor?

După cum am precizat în celelalte lucrări ale mele, cred că manipulatoarele sunt la fel de numeroase ca manipulatorii. Dar când este vorba de relațiile părinte-copil, există vreo diferență? Sunt mamele manipulatoare la fel de distructive precum tații manipulatori? Sechelele asupra copiilor sunt similare și de aceeași gravitate?

În cartea mea anterioară, *Divorcer d`un manipulateur,* am observat că bărbații victime ale femeilor manipulatoare erau slab reprezentați în activitatea mea: între 2 și 4% dintre clienții mei, deși în creștere în următoarea perioadă. Foarte puțini bărbați merg la specialist atunci când întâmpină dificultăți în cadrul relațiilor. Demersul reflex reprezentat de mersul la psiholog rămâne o practică majoritar feminină. Bărbații vor rămâne așadar încă multă vreme ignorați în statisticile referitoare la violența psihologică.

Citind această carte, bărbaților sănătoși care au de-a face cu o manipulatoare li s-a părut frustrant să trebuiască să inverseze mereu situația pentru a transpune teoria mea în cazul lor. Li s-a părut, de asemenea, că erau prea multe exemple de manipulare masculină. Știu așadar dinainte că această nouă carte riscă din nou să îi supere. Îmi pare rău și vreau să îi asigur că nu le neg existența. Dar este adevărat că 96% dintre mărturiile de care dispun, printre care și exemplificările de situații, sunt exemple feminine.

Pe de altă parte, să spun în continuu „manipulatorii/manipulatoarele" pentru ca nimeni să nu se simtă lăsat pe dinafară mi-ar îngreuna discursul. La fel, când analizez unul dintre mecanis-

mele patologice care există între un manipulator și mama copiilor săi, se înțelege de la sine că în oglindă există același mecanism patologic între o manipulatoare și tatăl copiilor ei. La ce ar servi să refac toată explicația inversând sexele? Îi asigur că am auzit cererea lor și voi face un efort pentru ca acești bărbați victime să se simtă totuși incluși cu regularitate în demonstrațiile mele.

Cum am mult mai puține mărturii din partea bărbaților, am avut, evident, mai rar ocazia să studiez tehnicile de manipulare maternă. Relele tratamente și manipulări paterne vor reprezenta majoritatea exemplelor pe care vi le ofer în această carte. Dar câteva exemple feminine pe care clienții mi le-au povestit sunt destul de edificatoare!

De altfel, legat de acest aspect, în *Echapper aux manipulateurs*, ca și în *Divorcer d`un manipulateur*, făceam această precizare legată de exemplele pe care le citam în aceste cărți: „Primii cititori ai manuscrisului meu m-au sfătuit să precizez că toate exemplele pe care le citez în această carte sunt reale. Li s-au părut atât de impresionante și de caricaturale încât au crezut că exagerez. Nu este cazul. Vă confirm că n-am inventat nimic și că toate exemplele pe care le dau sunt trăite de clientele mele. Nu am schimbat decât prenumele protagoniștilor pentru a le păstra anonimatul. Cu toate acestea, cei care trăiesc situația zilnic au cu siguranță propriul set de exemple la fel de incredibile de povestit și știu că nu exagerez."

Această precizare este valabilă și pentru lucrarea de față: situațiile pe care le citez sunt din ce în ce mai dramatice și exemplele ar putea părea încă și mai spectaculoase, dar sunt toate autentice. Intrând în fiecare zi tot mai adânc în intimitatea acestor familii disfuncționale, am avut acces la întunecimea sufletului manipulatorilor, la sadismul lor, dar și la nivelul lor de pros-

tie. Știu până unde sunt capabili să meargă. Vreau să știți și voi. Vă asigur că nu exagerez cu nimic, din păcate.

De exemplu, un tată mi-a povestit situația următoare: când a venit să-i ia pe cei doi băieței în vârstă de 4 și de 2 ani pentru un weekend prelungit, în fața lui, mama a oferit fiecărui copil câte o inimă din pluș, suspinând cu o voce sfârșită, între două plânsete sfâșietoare: „Luați, iubiții mei: este inima mamei, care va sângera tot timpul până la întoarcerea voastră. Păstrați-o cu grijă. N-o pierdeți." Vă las să vă imaginați starea emoțională a copiilor atunci când au urcat în mașina tatălui. Între noi fie vorba, nu este ăsta un bun exemplu de sadism pur și de prostie? Credeți că această mamă nu este pe deplin conștientă de răul pe care-l face copiilor săi, doar pentru a-l pedepsi pe fostul partener? Ce ați fi făcut în locul acestui tată? Cum să dezamorsați această rachetă psihologică devastatoare?

Ei bine, este mai simplu decât pare. Este suficient să practicați contramanipularea. Rămâneți foarte calm și la obiect. Spuneți copiilor: „Nu este adevărat că inima mamei sângerează, pentru că atunci când o inimă sângerează, este tratată la spital. Este felul ei de a spune că se simte tristă pentru că nu sunteți acasă în weekend. Dar nu este obligatoriu să fie tristă tot weekendul. Ea poate profita de acest timp în care va fi liniștită ca să se odihnească, să aranjeze casa, să meargă să se plimbe sau să-și vadă prietenii. Nici voi nu sunteți obligați să fiți triști tot timpul. În loc să fiți triști că plecați de lângă mama, apoi triști că îl părăsiți pe tata, ați putea fi încântați că-l vedeți pe tati și apoi încântați că vă întoarceți la mami. Vom îmbrățișa aceste inimioare (din pluș) de la mami, ca să nu mai fie triste, le vom pune la adăpost în valiză, apoi vom merge să ne jucăm." Și, bineînțeles, roata s-a întors, pentru că micuții nu cer decât să aibă dreptul să se simtă bine. Vor uita foarte repede de inimile din fundul vali-

zei! Este la fel de simplu de evitat ca această scenă devastatoare să se producă de fiecare dată: aduceți martori la fiecare transfer al copiilor de la un părinte la altul. Manipulatorii țin la imaginea lor. În mod bizar, lacrimile nesfârșite, hohotele, vocile stinse și urletele dispar ca prin magie imediat ce apar martori. Acest lucru este valabil atât pentru tați, cât și pentru mame. Ciudat, nu?

Refuz să fiu de partea mamelor sau de partea taților. Cu toate acestea, zilnic sunt în linia întâi când vine vorba să observ nefericirea acestor părinți sănătoși, care asistă neputincioși la distrugerea copilului lor de către părintele pervers narcisic. Așadar, departe de mine gândul de a nega sau a le minimiza durerea. Dar suferințele mamelor și ale taților care se consideră „deposedați de copii", oricât de intense ar fi, sunt niște dureri de adulți. Ceea ce mă impresionează mai presus de orice este suferința copiilor.

Cu excepția câtorva asociații dedicate exclusiv respectării drepturilor copilului, ca de exemplu „L'enfant d'abord", căreia îi prezint omagiile mele, nimeni în această societate nu folosește și nu acționează conform conceptului „interesul superior al copilului", nimeni nu pare capabil să audă trăirile atroce ale acestor copii. Așadar, prin intermediul acestor pagini vreau să fiu exclusiv pro copii, în cel mai neutru și mai obiectiv mod cu putință, făcând apel la cel mai elementar bun-simț.

Prima parte

DATELE PROBLEMEI

1.

Cine este acest diabolic părinte manipulator?

Pentru început, trebuie să facem pe deplin cunoștință cu aceste mizerii umane care sunt manipulatorii. Ei există încă din negura timpurilor. Scopul lor rămâne același de-a lungul secolelor: să-și satisfacă prioritățile pe spinarea noastră, să se alimenteze cu energia noastră vitală și să-i facă pe alții să poarte frustrarea lor cronică. Tehnica lor simplă și sofisticată în același timp este întotdeauna de o eficacitate redutabilă. Deși se vorbește despre ei din ce în ce mai mult, acești indivizi rămân încă puțin cunoscuți. Cu toate acestea, profilul lor este sinistru de standardizat, iar poveștile victimelor sunt mereu aceleași. Din acest motiv, oricât de ascunși ar fi, acțiunile lor sunt incredibil de stereotipe și pot fi reperate, iar trăsăturile de caracter sunt caricaturale. Profit de ocazie pentru a face o precizare: nu sunt eu exagerată, ci acțiunile lor corespund în mod incredibil de standard. Cititorii mei îmi spun frecvent că ar putea sublinia cuvânt cu cuvânt conținutul cărților mele, într-atât au impresia că îl cunosc personal pe manipulatorul lor și că l-am văzut acționând zilnic. Cred că toată lumea ar putea învăța cu ușurință să recunoască cine sunt și cum acționează. Imediat ce am înțeles, detectăm instinctiv comportamentele lor deviante, le ghicim și le putem preveni

răutățile. De-ar veni ziua în care nimeni nu le va mai cădea victimă!

Așadar, cine sunt acești manipulatori? Cum acționează ei? De ce sunt așa?

O mască frumoasă

Înainte de orice, trebuie să știți că manipulatorul este o persoană cu două fețe: una foarte simpatică pentru cei din anturaj și o alta morocănoasă și crudă, pe care doar victima sa o cunoaște. Manipulatorul este adesea atrăgător. Place mult oamenilor care-l cunosc foarte puțin. Discursul exterior despre manipulator este deseori pozitiv și admirativ, iar victima sa renunță să se mai facă auzită: „Nimeni nu înțelege de ce vreau să părăsesc un soț atât de adorabil." Sau: „Soția mea este sfânta cartierului, atât este de devotată... Culmea, ea nu este o pacoste decât pentru mine!"

Există un decalaj constant între vorbele și faptele manipulatorilor. Din vorbe totul este perfect: ei vă iubesc. *Ei* fac tot ce pot pentru a vă oferi satisfacție. Nemulțumiți sunteți, întotdeauna, voi. În orice caz, nu se poate discuta cu voi! Însă atunci când faptele sunt studiate cu atenție, cuvintele nu se mai potrivesc. Manipulatorii nu au nicio generozitate spontană. Sunt egoiști, indiferenți, cruzi și chiar răuvoitori, dar atât de vicleni, încât victimele lor se îndoiesc mereu de ce li se întâmplă. „Asta mi-a trecut prin minte...", spun adesea în timpul ședinței de terapie. Sfatul meu este să nu mai ascultați discursurile, ci să vă încredeți doar în fapte!

Manipulatorul este o persoană vicleană și răuvoitoare, dar mult peste orice suspiciune pe care ar putea-o avea cineva privind comportamentul acestuia. Câtă vreme nu e descoperit, manipulatorul se bucură de o impunitate înspăimântătoare, care-i

alimentează și încurajează ideea nebună de atotputernicie. Cu cât trece mai mult printre ochiurile năvodului social și juridic, cu atât se îmbată cu propria-i putere și cu atât devine mai deviant. Atunci când e vorba despre un părinte divorțat, acesta își exercită dominația sadică asupra copiilor săi, departe de orice privire, dar adesea cu bucuria profundă a faptului că celălalt părinte știe ce se petrece, că suferă teribil, dar că nu-l poate denunța pentru că nu-l va crede nimeni, nici măcar copiii.

Patru sfori pentru a obține o marionetă

Manipulatorii folosesc patru sfori: seducția, victimizarea, intimidarea și culpabilizarea.

- Seducția este prima lor armă. Știu să fie deosebit de fermecători și măgulitori până când ajungeți sub influența lor. Apoi, imediat ce vă știu prins în capcană, renunță la masca de seducător de care nu mai au nevoie. Trebuie să știți că a fi amabil îi enervează și îi obosește. Acesta este și motivul pentru care, imediat ce vor putea, nu vor mai fi simpatici decât în public, sau dacă începeți să ieșiți de sub influența lor. Atunci vor ști să redevină brusc adorabili – mă rog, punctual și cât pot ei *de puțin*, doar atât cât să vă amorțească din nou simțurile!
- Apoi, manipulatorii sunt profesioniști ai victimizării. Știu să țipe, să hohotească la comandă, să-și urle suferința în cele patru zări sau să se comporte precum Calimero cel coafat cu coaja sa de ou[1]. Sunt văzuți drept fragili și vulnerabili, când de fapt ei sunt indestructibili și cad mereu în picioare. Se pricep să obțină mila anturajului până în punctul în care ceilalți uită cine sunt adevăratele victime.

[1] Personaj de desene animate cu un temperament plângăcios și depresiv. (n.tr.)

- Dacă li se pare că grimasele de durere nu vă inspiră suficientă compasiune, nu vor ezita să vă preseze și să se folosească de amenințări, directe sau subliminale. Intimidarea este, de asemenea, specialitatea lor. „O să plătești scump!", se gândesc ei atunci când nu le alimentați fantasmele de atotputernicie. Represaliile sunt diverse și variate și merg de la penibile la feroce. Victimele învață să se teamă și își adaptează instinctiv comportamentele ca să evite problemele.
- În sfârșit, manipulatorii sunt experți în arta de a întoarce situațiile în favoarea lor și vă acuză fără rușine de ceea ce ei vă fac. Totul este din vina altcuiva. Voi le creați probleme. Și, în orice caz, nu veți fi niciodată la înălțimea exigențelor lor căci sunteți cel (cea) mai rău (rea) dintre... completați singuri: partener, părinte, bucătar, meseriaș, menajeră... Acuzate în permanență, victimele manipulatorilor dezvoltă o vinovăție la fel de generalizată pe cât de irațională.

Astfel, cu aceste simple patru sfori, manipulatorii vă transformă în marionete.

Cele trei chei ale manipulării: îndoiala, frica și culpabilizarea

Senzația că ai fost manipulat este una dezagreabilă. La vinovăția pe care o simți pentru că te-ai lăsat păcălit se adaugă și confuzia de a nu ști cum s-a întâmplat așa ceva și teama că ți s-ar putea întâmpla din nou. Și astfel, puțin câte puțin, toate ingredientele sunt puse laolaltă pentru ca data viitoare să fiți și mai ușor de manipulat. Căci cele trei chei ale manipulării sunt: îndoiala, frica și culpabilizarea. Este suficient să acționezi una dintre cele trei chei ca să declanșezi cercul infernal în care ne vom în-

vârti la nesfârșit. Prinsă în acest cerc vicios, victima începe să se simtă oprimată. Încetul cu încetul, ajunge să se considere inadaptată, fiind la un pas de a cădea într-o teribilă depresie. Îndoiala se transformă în confuzie mentală, teama în angoasă permanentă presărată cu accese de panică. Cât despre culpabilizare, aceasta devine un fel de sindrom Stockholm, când victima epuizată renunță să mai înțeleagă absurditatea situației și sfârșește adoptând raționamentul strâmb al manipulatorului.

O victimă depersonalizată

Fermecată, apoi demnă de milă, terorizată și învinovățită, victima se consumă multă vreme încercând să înțeleagă ce se întâmplă și să se adapteze. Sfârșește prin a renunța la încercarea de a mai da un sens acestor comportamente absurde. Atunci devine un automat fără creier. La fel ca un zombi, victima ascultă fără să gândească, având un singur obiectiv: să evite cât poate scenele epuizante. Problema este că hărțuirea morală este un proces care, odată început, nu se va mai opri și nu va putea continua decât agravându-se. Abuzatorul se îmbată cu atotputernicia sa, devine un adevărat drogat cu propriile abuzuri. Victima este drogul său. Are nevoie mereu de o doză tot mai puternică. La un moment dat, victima trebuie să reacționeze pentru a-și asigura supraviețuirea. Este extrem de tulburător: toate victimele pe care le primesc la consultații de mai bine de 20 de ani au pronunțat aceeași frază: „Era cât pe ce să nu mai scap cu viață!"

Infantili, imaturi și răuvoitori

După cum am avut ocazia să explic pe larg în precedentele lucrări, sunt convinsă că patologia „perverșilor narcisici" sau a „manipulatorilor distrugători" este mai întâi de toate o patolo-

gie a maturizării psihice. Da, sunt perverși, manipulatori, narcisici, paranoici etc. Majoritatea experților recunosc, de altfel, dar în trecere, ca pe o trăsătură secundară, imaturitatea. Or, pentru mine, această imaturitate nu este câtuși de puțin o problemă periferică, aceasta este problema centrală a perverșilor narcisici – și toate celelalte pornesc de aici. La o anumită vârstă, din motive probabil emoționale, posibil neurologice, mentalul lor este paralizat și fosilizat. Corpul a continuat să se dezvolte, dar nu și spiritul lor. Manipulatorii sunt înainte de toate oameni foarte imaturi. Victimele lor o simt foarte bine și sunt în mod frecvent derutate de reacțiile infantile ale manipulatorului. Când sunteți în fața unui manipulator, credeți că aveți de-a face cu o persoană adultă și rezonabilă, dar, în realitate, în spatele măștii simpatice vă confruntați cu un copil de 7, 8 sau 10 ani (uneori poate chiar de 5 ani!), viclean, rău, prost crescut și imposibil de convins, pentru că este de o încăpățânare feroce în fața discursurilor voastre. Această imaturitate explică egocentrismul lor, cruzimea, tirania, latura lor instinctuală și capricioasă. Manipulatorii sunt niște copii bătrâni, intoleranți, posesivi și geloși, mereu pe urmele victimei, făcând tot ce pot ca să vă ocupați doar de ei și de nimeni altcineva, mereu și peste tot. Nu au ieșit niciodată din iluzia atotputerniciei infantile.

Am atâtea lucruri inedite să vă spun în această nouă carte, încât nu aș vrea să consum spațiul acestor pagini pentru a trece în revistă subiectele dezbătute în lucrările mele precedente. Pentru a aprofunda mecanismele manipulării, hărțuirii și ale acestei teorii a imaturității pe care v-o propun, vă invit să citiți *Echapper aux manipulateurs* și *Divorcer d`un manipulateur*. Între timp, învățați să priviți manipulatorul prin prisma acestor trăsături:

Într-o zi, unul dintre clienții mei a numit manipulatorii „mucoși" și cu siguranță este porecla care li se potrivește cel mai bine! Va trebui să învățați să comunicați cu ei ținând cont de imaturitatea lor. Nu poți convinge un manipulator, poți doar să-l constrângi și trebuie să o faci cu fermitate. Pe scurt, cine este părintele manipulator? Este o persoană care va deveni rapid mai imatură decât propriii copii și care a decis să-i facă zile negre celuilalt părinte.

2.

Relațiile interumane ale manipulatorilor

Cum se comportă în societate un copil bătrân și obraznic, camuflat sub experiența unui adult? Ei bine, complicând mult existența celorlalți!

Doar oamenii care-i cunosc foarte puțin sau doar într-un mod superficial îi pot găsi încântători pe manipulatori. Foarte repede, anturajul personal și profesional îi găsește epuizanți! Familia este obișnuită cu „caracterul dificil" al manipulatorului și s-a resemnat să-i suporte capriciile, avariția, egoismul și dispoziția schimbătoare. Toată lumea își dă bine seama că este un inventator de povești, dar nimeni nu realizează că generează în mod deliberat conflicte pentru că este înnebunit după încurcături.

Așadar, iată un capitol întreg consacrat relațiilor interumane, pentru a le înțelege pe deplin mentalitatea și a decoda în sfârșit aceste situații fără ieșire.

Relația cu mama manipulatorului

Primul raport uman este cel pe care oricine îl leagă cu mama sa. Ce s-a întâmplat așadar pentru ca manipulatorul să devină ceea ce este?

Relația manipulatorului cu mama sa

Manipulatorii au o relație nesănătoasă și patologică cu părintele de sex opus. Formează cu el un ciudat cuplu incestuos. Este o relație de dragoste aparentă și de ură ascunsă, de supunere afișată și de răzvrătire mascată. Părintele manipulatorului este el însuși, în general, un pervers. Soțiile o spun: soacra e „foarte specială" și adesea această femeie le sâcâie, cu complicitatea pasivă a fiului lor. Manipulatorul își lasă mama să se poarte urât cu soția lui fără să clipească. Neagă și minimizează agresiunile acesteia și întoarce situația, reproșându-i soției că ea este cea care complică și înveninează situația. Aceeași relație nesănătoasă există între manipulatoare și tatăl lor. Pentru Maurice Hurni și Giovanna Stoll, *La haine de l'amour*[1], incestul este explicația perversității. Deși poate fi dificil de demonstrat, sunt de acord cu intuiția lor. Manipulatorii au o relație dificilă și nesănătoasă cu mama. Este la fel și pentru manipulatoare și tatăl lor. Uneori, nu părintele de sex opus, ci chiar cel de același sex este cel care se află în această fuziune incestuală. Am avut chiar mai multe cazuri în care relația patologică privea un frate sau o soră. Am văzut de mai multe ori sora unui manipulator pilotându-și fratele prin meandrele unui divorț. Tot ea era cea care lua copilul în weekendurile de vizită. O victimă mi-a zis într-o zi: „Am impresia că prin mine i-a făcut un copil surorii sale și că vrea să mi-l ia ca să i-l dea acesteia." Dar în multe cazuri, simbolic, manipulatorul îi face un copil mamei sale, pentru că ea este cea care se ocupă de copil după divorț. În câteva cazuri la fel de nesănătoase, o mamă manipulatoare mărturisește partenerului său că a fost atinsă în mod nepotrivit de tatăl său, dar lasă adesea copiii în grija acestui bunic fermecător.

[1] Vezi bibliografia.

Mama copiilor lor

Când ești un băiețel bătrân aflat în luptă împotriva propriei mame, nu poți avea o relație sănătoasă și înfloritoare cu femeile în general, cu a ta în particular, și încă și mai puțin cu mama copiilor tăi. Manipulatorii reglează cu soția lor socotelile pe care nu le-au reglat cu mama. Pentru a fi siguri că o domină și că aceasta va avea grijă de ei, aleg mai degrabă o femeie cu un caracter blând și matern, dar, în mod paradoxal, o detestă pentru că este așa. Amabilitatea, devotamentul, răbdarea, înțelegerea sunt greu de suportat pentru că toate vin prea târziu și amintesc de lipsuri ireversibile. În plus, pentru un manipulator, amabilitatea nu poate fi decât un calcul punctual sau o slăbiciune. Aceasta este motivul pentru care cu cât soția lor este mai binevoitoare, cu atât mai mult le alimentează paranoia pentru că nu pot da un sens acestei bunătăți gratuite. Câtă vreme nu au copii, manipulatorii folosesc fără măsură sau rușine instinctele materne ale soției lor, în același timp disprețuind-o pentru că este atât de servilă. Apoi, când soția lor are acces la statutul detestat și temut de mamă, lucrurile se deteriorează, ea devine inamicul care trebuie înfrânt. Acesta este motivul pentru care, statistic, violențele conjugale încep, în general, în timpul sarcinii. Acești bărbați devin răi cu soțiile lor pentru că se tem de *arhetipul* mamei și îl detestă.

În cel mai bun caz, înțepeniți în problematica lor incestuală, acești soți manipulatori se mulțumesc să devină foarte distanți. Sunt absenți, indiferenți cu soția lor pe timpul sarcinii. Mamele îmi povestesc despre mitocănia partenerului lor. Nu primesc de la el niciun gest de tandrețe. Nu are nici cel mai mic reflex să le ajute sau să le susțină, nici fizic, ducând de exemplu sacoșele, nici moral, ascultându-și partenera. Unii dintre ei fac în așa fel, încât ea să se aleagă cu treburile cele mai nepotrivite cu starea în

care se află, cum ar fi o mutare sau lucrări de renovare. Sarcina coincide adesea cu o mutare. Dinamică, pozitivă, fericită să-și amenajeze cuibul, viitoarea mamă împachetează, trage de mobile, se transformă în zugrav sau chiar în zidar și-și dă prea puțin seama de misoginismul viitorului tată. Ea crede despre el că este imatur și speră că nașterea va face ca lucrurile să devină mai concrete. Consideră că el își va da seama în sfârșit în acel moment că este tată și că va începe să se maturizeze.

Nu am mărturii legate de sarcinile mamelor manipulatoare. Bănuiesc că trebuie să fie extrem de tiranice, capricioase și greu de suportat, dar cum partenerii manipulatoarelor sunt bărbați binevoitori și protectori, s-au lăsat probabil cu bucurie tiranizați, punând schimbările de dispoziție pe seama tulburărilor hormonale și plutind în euforia lor că vor deveni în curând tați. Câțiva tați mi-au spus că au simțit că nu mai contau, ca și cum și-ar fi îndeplinit rolul și că nu mai serveau la nimic.

În schimb, socrii manipulatori au comportamente ciudate. În general, reacționează într-o manieră nepotrivită la anunțul viitoarei nașteri. Unii sunt furioși, alții glaciali. În cele din urmă, câțiva își însușesc evenimentul. „E ca și cum s-ar naște copilul lor", mi-au spus mai multe femei referitor la soacra lor, dar și câțiva tați referitor la socrul lor. Dinamica incestuoasă pare să iasă la suprafață la nașterea nepoților!

Tații manipulatori sunt rareori prezenți la naștere. În cazul rarelor vizite la maternitate nu se arată deloc atenți față de partenera lor și total indiferenți față de larva care se află în leagăn, mai puțin în public, evident. Imaginea soțului și tatălui perfect este lustruită imediat ce apar martori! Există manipulatori care își însușesc copilul ca și cum ar fi jucăria lor încă de la naștere, iar rolul mamei este limitat la cel de procreare.

Mai târziu, văzând femeia înflorind prin maternitatea sa, acești tați manipulatori vor simți furie și gelozie în fața beatitudinii afișate atât de mamă, cât și de bebeluș. În paralel, se vor simți jenați în fața acestei tandreți și acestor mângâieri pe care nu le pot sexualiza sau lega de incest. „Încetează să iei acest bebeluș drept un bărbat, e dezgustător!" urla un bărbat la soția sa care își mângâia bebelușul. „Faci o orgie?" a aruncat sarcastic un tată mamei care citea o poveste celor patru copii, adunați în jurul ei în patul conjugal. În același mod, femeile manipulatoare nu suportă spectacolul unei paternități sănătoase. Acest tată vesel, tandru și protector, fără gânduri ascunse și nesănătoase, nu poate exista! În ambele cazuri, odată cu sosirea copilului, manipulatorul și manipulatoarea au pierdut atenția exclusivă a partenerului lor. Mai rău, partenerul lor i-a somat mai mult sau mai puțin să crească, să se maturizeze și să-și ocupe locul de părinte. Și asta nu sunt încă pregătiți să i-o ierte! Tot încercând să recupereze atenția exclusivă a partenerului, îl vor face să plătească zilnic și scump indisponibilitatea sa.

Atotputernicia maternă

Manipulatorii sunt persoane imature, care au rămas blocate în stadiul atotputerniciei infantile și al gândirii magice. Asta explică minciunile lor fără de sfârșit, negarea permanentă a realității și halucinanta lor rea-credință. „Nici măcar nu e adevărat!" Această atotputernicie infantilă a fost mângâiată și alimentată de permisivitatea părintelui lor pervers și, mai târziu, de prostia altor adulți, atât de ușor de păcălit și de dus de nas. Puținii adulți lucizi și care ar putea pune limite n-au prea reușit să facă multe în fața neimplicării generale. Manipulatorii păstrează așadar toată viața o imunitate incredibilă, vor ieși ușor din orice situație delicată și vor cădea mereu în picioare. Dar această atotputerni-

cie infantilă este amenințată de sosirea copilului. Pe lângă faptul că nu mai este 100% disponibilă pentru soțul ei, când soția dobândește statutul de mamă, dezvoltă o forță, o siguranță și o competență care pot părea atotputernicie parentală. Atotputernicia parentală este o amenințare pentru atotputernicia infantilă. Așadar, această mamă periculoasă va trebui determinată prin orice mijloace să eșueze în rolul de părinte. Mai întâi cu viclenie, apoi din ce în ce mai la vedere, manipulatorul va pune piedici soției sale în a-și îndeplini atribuțiile de părinte. Ea nu va putea aștepta niciun ajutor din partea lui, mai ales între orele 18.00 și 20.00 pentru baia, cina și culcarea copiilor, dar, în mod bizar, acesta va fi și orarul ales de soacră pentru a o monopoliza îndelung pe tânăra mamă la telefon și a se simți ofensată dacă aceasta vrea să încheie conversația prea repede. Pentru a sabota ora de culcare, este suficient să vină târziu de la muncă, apoi să enerveze copiii făcând, în mod inoportun, gălăgie. De fiecare dată când mama va încerca să traseze limite copiilor, manipulatorul va face în așa fel, încât să îi discrediteze autoritatea. O va pune în dificultate incitând copiii să nu o asculte, apoi să o provoace. Nu va scăpa nicio ocazie să o denigreze, să-și bată joc de ea sau să o critice, luând copiii drept martori. Atotputernicia infantilă trebuie să câștige în fața atotputerniciei parentale! Astfel, însuflețit de o ură și de o furie invizibilă, manipulatorul se angajează într-o luptă permanentă și feroce, dar mult timp aflată în stadiu incipient, împotriva celuilalt părinte.

Relația cu adulții

Odată ce am înțeles că manipulatorul este un copil bătrân deghizat în adult, putem deduce că relațiile sale cu adulții sunt relații de teamă și de seducție. La fel ca lingăul clasei, va încerca în permanență să iasă în evidență și să o manipuleze pe învăță-

toare. Teama de a nu fi demascat îl face să trăiască într-o stare de hipercontrol permanent. În timp ce-și construiește imaginea ireproșabilă, manipulatorul adună informații, își testează anturajul și-l împarte pe categorii: inutil, util sau utilizabil (cineva care să-i poarte de grijă), important și periculos.

Persoanele inutile sunt privite de sus, ignorate și tratate cu dispreț. Cel mult, pot fi aduse la exasperare prin tachinări repetate și răutăcioase, pot fi denigrate, hărțuite sau pot fi luate în bătaie de joc pentru a face timpul să treacă. Acestea nu vor avea nici măcar dreptul la a avea parte de masca seducătorului! În orice caz, dacă se vor dovedi utile la un moment dat, va fi mereu vreme să li se cânte în strună. Oamenii au memoria atât de scurtă și sunt atât de ușor de flatat, de amețit și apoi de manipulat!

Persoanele utile sau utilizabile sunt... ei bine, folosite! Ajunge să le cunoști modul de a fi pentru a le face să funcționeze ca niște distribuitori. Firele manipulării – seducția, mila, intimidarea, culpabilizarea – funcționează ușor la majoritatea oamenilor. Manipulatorii amețesc spiritul oamenilor, îi folosesc fără rușine și permit să li se poarte de grijă în toate domeniile. Întotdeauna va fi cineva care să le supravegheze copiii, să le repare dușul fără niciun ban și să se ocupe de corvezi în locul lor. Vor obține cu ușurință mărturii mincinoase în favoarea lor, fără ca măcar martorul să realizeze că este pe cale să redacteze o mărturie falsă. Manipulatorii știu să-și însușească indulgența, chiar bunăvoința polițiștilor sau jandarmilor, anchetatorilor, mediatorilor, experților și chiar judecătorilor. Bucuria supremă apare atunci când pot întoarce situația în avantajul lor și să-și convingă anturajul să persecute victima în locul lor. Astfel, multe dintre victime sunt persecutate de noua pradă a fostului partener și chiar de propria familie pe care acesta a știut să o întoarcă împotriva lor.

Printre persoanele utile și utilizabile este și indispensabila persoană care le poartă de grijă. Probabil vă gândiți că poate manipulatorul caută o mamă sau un tată. Nu este cazul deloc. Tata și mama sunt două concepte cu încărcătură afectivă, care l-ar putea înduioșa pe manipulator și ne-ar putea face să credem că are nevoie de iubire. Or, manipulatorii nu fac decât să se folosească de dragostea pe care celălalt o are față de ei pentru a fi îngrijiți în orice situație. Amabilitatea, empatia, compasiunea funcționează în sens unic. Manipulatorii așteaptă de la cel care are *grijă de ei* un fel de asistență intensivă și totală, care merge dincolo de sentimentul matern. Vă consideră majordomul lor, secretara lor, contabilul lor, menajera lor, bucătăreasa lor... pe scurt, un lacheu neplătit.

Dacă vă credeți părintele lor de substituție, nu vă amăgiți, sunteți în cel mai bun caz o placentă! Una dintre colegele mele din Elveția merge mai departe: pentru ea, sunteți intestinul de care tenia are nevoie pentru a exista... Am oferit în cărțile mele anterioare numeroase exemple care demonstrează încă de la început că, atunci când pretind că vă adoră, manipulatorii sunt deja pe cale să calculeze cum v-ar putea exploata. Îmi pare rău că trebuie să vă semnalez asta, dar de la bun început sunteți singurul care iubește în cuplul vostru.

Oamenii importanți și influenți sunt răsfățați, lingușiți, fermecați, cumpărați... Manipulatorul știe ce înseamnă o rețea de influență.

Deși prin natura sa este incredibil de prost educat (ceea ce-i permite să aibă foarte mult tupeu), de îndată ce este necesar, știe la perfecție codul bunelor maniere. Îi face o deosebită plăcere să joace în comedia umană pentru a prosti imbecilii. Cu cei puternici, manipulatorul își expune panoplia seducției: complimente, promisiuni, amiciții, servicii mai mult sau mai puțin legale, așa-

dar mai mult sau mai puțin compromițătoare, ceea ce-i permite totodată să le închidă gura oamenilor... Ajung să vă facă să credeți că aveți o datorie față de ei și că trebuie să le întoarceți serviciul. Amiciția și seducția pot ajunge foarte departe. De exemplu, prin ceea ce eu aud zilnic, se pare că numeroși manipulatori reușesc să se culce cu avocata lor atunci când apelează la serviciile ei. Îmi imaginez că pentru manipulatoare, această acțiune de seducție este încă și mai simplu de realizat. De ce să se jeneze? Este metoda cea mai eficientă și cea mai puțin generoasă de a fi bine apărat!

Rămâne categoria oamenilor periculoși. Pentru un manipulator, cineva este periculos dacă nu poate fi la cheremul lor. Manipulatorii se tem de oameni clarvăzători care știu să vadă dincolo de masca lor, de cei cărora nu le găsesc slăbiciunea pentru a-i putea manipula după cum au chef, de cei care sunt natural structurați și știu să pună limite și de cei care nu le iau în mod necondiționat partea. Atenție la prietenii victimelor, la oamenii care i-ar furniza ajutor sau validări, atenție la cei care „vor binele copiilor" în general și, mai ales, al copiilor lor în particular (în ceea ce privește „interesul superior al copilului", nicio grijă, manipulatorii și-au însușit perfect conceptul și-l folosesc cu succes în sălile de judecată!). Acești oameni periculoși trebuie distruși cu orice preț. Pentru asta orice mijloc ar fi bun: să-i discreditezi, să-i calomniezi, să-i hărțuiești, să-i amenințI, să-i ataci, să-i îndepărtezi și, mai ales, să-i faci să renunțe la cauza victimei lor...

Ca de obicei, pe de o parte vor fi cei care au avut dreptul la masca simpatiei, la seducția manipulatorului și care cred că nu pot fi bănuiți și, pe de altă parte, cei care au trecut prin procesul de distrugere și care recunosc adevărata față a unui manipulator, lucru de neimaginat pentru cei din prima categorie.

Între manipulatori există o rivalitate complice

Sunt întrebată adesea ce se întâmplă când un manipulator întâlnește un alt manipulator. Trebuie să știm că un manipulator este un prădător, așadar un vânător solitar. Se întâmplă rar să aibă prieteni adevărați sau, dacă este cazul, sunt oameni incredibil de curajoși! În cel mai bun caz, un manipulator are relații superficiale de amiciție interesată, care se termină întotdeauna cu ceartă. Este un inventator de povești care are încurcături cu toată lumea, pentru că este mereu într-o relație de forță și pentru că se alimentează din conflictele pe care le creează. Cum este incapabil să se înțeleagă pentru o perioadă mai lungă de timp cu aceleași persoane și cum oamenii sfârșesc prin a înțelege cine este, se simte obligat fie să se izoleze, fie să schimbe frecvent anturajele. Când situația devine cu adevărat dificilă, manipulatorul nefiind atașat emoțional, nu ezită să schimbe regiunea sau chiar țara ca să încurce pistele, să fie uitat sau ca să-i piardă urma creditorii.

Ca toți prădătorii, manipulatorii se recunosc instinctiv între ei și se detestă la prima vedere dacă sunt pe același teritoriu de vânătoare sau dacă au în vizor aceeași pradă. În schimb, dacă nu sunt rivali, își vor ține partea și se vor ajuta la distrugerea victimelor, fie ele comune sau nu.

De exemplu, după ce au urât-o pe soția fiului lor la începutul relației și au încercat să facă legătura să eșueze, soacrele manipulatoare se vor bucura apoi să-și ajute băiatul să o hărțuiască.

La fel, un patron, un polițist, un avocat sau un judecător pervers narcisic vor fi încântați să dea dreptate unui alt pervers narcisic și să-i justifice comportamentele deviante.

Deși sunt prădători și stabilesc relații de forță, manipulatorii sunt persoane imature, așadar ușor de păcălit și de dominat. Se

întâmplă frecvent să dea peste persoane mai puternice și mai viclene decât ei. În acest caz, acești teroriști sunt incredibil de supuși! Victimele o confirmă, torționarul lor este adesea simultan cățelușul altcuiva: mama acestuia, evident, dar poate fi vorba și despre un prieten, un asociat, un vecin...

Atunci când sunt în cuplu, manipulatorii devin fiecare pedeapsa celuilalt. Un cuplu de manipulatori este compus din doi copii răi care sunt incapabili să se părăsească, dar care se râcâie în permanență și nu se împacă decât pentru a sâcâi o victimă comună: fostul unuia dintre ei sau, mai grav, copiii. Multe cliente mi-au povestit că fostul lor partener este foarte supus în fața actualei iubite, de o perversitate aparte, și că această nouă parteneră este cea care le hărțuiește pe ele, dar și pe copii când aceștia sunt în grija tatălui. Stupidă, exigentă, denigratoare, ea îi maltratează, îl montează pe tată împotriva copiilor și îl incită să-i certe și să-i pedepsească. Dar este ceea ce vor să creadă mamele. Adesea, tatăl, voyeur și bucurându-se fără să ridice un deget, îi lasă pe copii să creadă că el nu are nicio vină. Întorcându-se la mamele lor, copiii mărturisesc: tata și prietena lui nu fac decât să se certe, cu excepția momentelor când mă ceartă pe mine! Manipulatorii sunt, de asemenea, o pedeapsă reciprocă atunci când sunt lăsați fără nimic de un avocat sau de un asociat care se dovedește a fi și mai lipsit de onestitate decât ei. Pe de altă parte, se întâmplă ca un avocat hrăpăreț, dar naiv, să fie păcălit de un client mai viclean. Atras de un comision avantajos, avocatului îi va lua ceva să înțeleagă că nu se va atinge niciodată de această sumă, căci plăcerea perversului narcisic este, înainte de orice, de a face cât mai complicată procedura pentru a-și sufoca fostul partener.

Gestionarea vieții de zi cu zi

Ați înțeles deja că atunci când aveți de-a face cu un manipulator, în spatele măștii sale de adult, vă confruntați cu un copil obraznic, rău și prost crescut. Acum trebuie să realizați că este cineva periculos tocmai din cauza răutății și imaturității sale. Unui manipulator nu-i pasă de legi, de regulile elementare de siguranță și neagă vehement pericolul. În majoritatea timpului, acesta merge mai departe de inconștiență și de simpla negare a pericolului. Gisèle Harrus-Révidi, în cartea *Parents immatures et enfants-adultes*[2], vorbește despre „a oferi o șansă pericolului" Este vorba despre o atitudine pasiv-agresivă care, în cel mai bun caz, se traduce printr-o totală lipsă de protecție și, în cel mai rău caz, se transformă în organizarea vicleană a unor puneri în pericol deliberate. În situațiile periculoase, copiii nu sunt supravegheați. De exemplu, părintele nu le dă mâna atunci când trebuie să traverseze strada, îi lasă să se joace în preajma grătarului sau nu se uită după ei la plajă. Mi s-au relatat cazuri în care tatăl merge cu motocicleta pe autostradă, cu un copil de 7 ani, sau pe bicicletă pe un drum național, cu un copil de 4 ani! Celălalt părinte va fi acuzat că este abuziv, supraprotector și de o anxietate maladivă atunci când se va minuna în fața acestei inconștiențe. În mașină, manipulatorii au rămas la vârsta lui brum-brum-tittit... Așa se explică fenomenul vitezomanilor: au un permis de conducere de adulți și reacții de copii. Victimele mi-au povestit adesea despre inconștiența partenerilor lor: nu pun centura de siguranță copiilor în mașină, îi instalează pe scaunul din față și fără înălțător, bineînțeles! Conduc haotic și simulează că vor ajunge cu mașina sub un camion dacă sunt contrariați. Este atât de amuzant să arunci pasagerii dintr-o parte în alta! Ce atotpu-

[2] Vezi bibliografia.

ternicie îmbătătoare să ții volanul! Un băiat în vârstă de 10 ani mărturisește că este terorizat atunci când se află în mașină cu tatăl lui. Acesta conduce cu viteză mare și aproape întotdeauna este beat. O mamă și-a filmat fostul partener demarând în trombă cu decapotabila sa. Pe scaunul din față, lângă el, fetița lor de 3 ani era fără centură. Mama a făcut filmarea pentru ca judecătorul să poată constata că a fost pusă în pericol viața copilului. Pentru ca filmul să poată apărea în dosarul său, va trebui să-i facă cunoscut conținutul un executor judecătoresc și să imprime capturi de ecran. Dar va trage oare judecătorul concluziile care se impun legat de cât de periculos este acest tată? Își va da el seama că are vârsta mentală de 5 ani? Că se crede încă în curtea grădiniței și că este foarte încântat să epateze în fața fetei din grupa mică cu noua lui mașinuță cu pedale? Este aproape de necrezut pentru un adult, chiar și pentru mama care a filmat scena.

Manipulatorii nu sunt periculoși doar pentru copiii lor. Ei sunt periculoși și pentru partenerul lor, așa cum am descris pe larg în *Divorcer d`un manipulateur*, și pentru orice persoană care are încredere în ei. Nu au nicio limită și niciun scrupul. Alimente perisabile, adaos de substanțe interzise pentru un profit mai mare al afacerii, proceduri de siguranță evitate, semnale de alarmă ignorate și toate aceste irezistibile puneri în pericol, organizate pentru propria plăcere... Manipulatorii sunt un pericol și o calamitate pentru toată societatea.

Până în prezent nu am atins subiectul legat de activitățile lor casnice. Cu toate acestea, se întâmplă frecvent ca manipulatorii să nu-și fi însușit noțiunile elementare de ordine, igienă, curățenie și cu atât mai puțin pe cele ce țin de dietă sau de sănătate. Victimelor le este rușine să povestească cât de împuțiți sunt partenerii lor manipulatori. Câțiva bărbați victime mi-au povestit

că atunci când le venea menstruația, soția lor păstra hainele pătate sau lăsa urme de sânge prin toată casa, chiar și în fața copiilor... Unele femei mi-au relatat că soțul lor nu făcea baie, nu se spăla niciodată pe dinți și defeca pe colacul wc-ului pentru a le obliga să curețe. Dacă nimeni nu vine în urma manipulatorului pentru a strânge și a face curat, interiorul locuinței se va transforma într-o cocină. Are o plăcere perversă și regresivă să fie murdar, să trăiască în mizerie și să mănânce *nesănătos*, ceea ce depășește înțelegerea oamenilor educați. În weekendurile în care ține copiii și în vacanțe, mulți manipulatori nu-i spală, au și mai puțină grijă de ei, nu-i culcă la ora potrivită și nu-i hrănesc decât cu chipsuri și pizza, încântați să împartă cu ei aceste plăceri interzise.

De altfel, manipulatorii nu au învățat nici respectul și nici politețea față de ceilalți și dau dovadă de lipsă de educație. Abia spun *bună ziua* și *la revedere*, niciodată *mulțumesc* și *vă rog*, cu atât mai puțin *pardon* sau *scuzați-mă* și nu-și fac griji că v-ar putea deranja. Dimpotrivă, se așteaptă să fiți mereu disponibili, să răspundeți imediat și afirmativ tuturor cererilor pe care le au. Categoric nu cu un părinte manipulator se învață politețea! În sfârșit, să gândească îi obosește. Au idei preconcepute despre toate subiectele și își afirmă părerile într-o manieră poruncitoare. Sistemul lor de valori, cu care se laudă, se bazează pe xenofobie, intoleranță și disprețul față de cei slabi.

Mai rămâne de abordat raportul lor cu banii, care este la fel de patologic precum restul și ușor de înțeles. În mintea lor, toate jucăriile și toate bilele de la școală le aparțin. Sunt hrăpăreți, avari, necinstiți și ghidați de interes. Nu dau nimic pe degeaba și sunt chiar maeștri în arta de a-și încălca promisiunile, așadar vă oferă aer în schimbul angajamentelor voastre ferme. Da, sunt escroci. Unul dintre clienții mei și-a dat seama că soția sa trișa la

plata cumpărăturilor, pentru a-și mai pune deoparte de ici, de colo câțiva bani. Ca în *La guerre des boutons*, dacă sunteți inamicul lor, trebuie să fiți jefuit până în momentul în care veți rămâne fără nimic. Asta e ceea ce meritați în caz de divorț. În paralel, știu să-și adune o adevărată comoară de război, de preferință păgubindu-vă, și mai ales să o ascundă foarte bine, văitându-se în același timp de cât sunt de săraci!

Fără legi, fără reguli, fără niciun instinct de apărare, cu o igienă îndoielnică, dând dovadă de o lipsă de politețe manifestă, de o avariție bolnăvicioasă și vicii nenumărate. Iată ce au de oferit manipulatorii propriilor copii.

Obiectificarea ființelor

Spiritul manipulatorilor s-a fosilizat într-o iluzie de atotputernicie infantilă. Din acest motiv, trăiesc într-o lume fără viață, înconjurați de obiecte. Prietenii comuni, de exemplu, sunt jucăriile lor. Această obiectificare a ființelor care-i înconjoară explică și cruzimea lor de necrezut. Dacă vă iau drept o ustensilă vă vor folosi fără să pună întrebări. Trebuie să cer voie să mănânc cu furculița mea? O doare când o mușc? Așa se explică atitudinea manipulatorului, pentru că, luându-și copiii drept jucării de pluș, nu se va îngriji de nevoile lor. În limbajul psihologilor, se spune că perverșii narcisici sunt „lipsiți de afecte". Adică nu simt sentimentele umane obișnuite: iubire, tandrețe, admirație, milă sau compasiune și cu atât mai puțin empatie. Chiar și bucuria de a trăi le este inaccesibilă. Nu dispun decât de trei emoții: o bucurie răutăcioasă atunci când realitatea le alimentează atotputernicia, furie când realitatea vine, dimpotrivă, să le contrazică această atotputernicie și, respectiv, autocompătimire atunci când trebuie să dea socoteală pentru acțiunile lor. Deși manipulatorii

sunt niște actori excelenți, care știu să simuleze sentimentele umane, cei care le stau prin preajmă au mijloacele necesare să observe zilnic faptul că „absența afectelor" înseamnă de fapt absența calității de a fi uman. Mulți oameni au punctual și ocazional îndoieli, dar este atât de greu de conceput, încât cei mai mulți sunt incapabili să accepte cu adevărat.

Inumanitatea manipulatorilor iese cel mai bine la iveală în situațiile pline de umanitate. Fac comentarii halucinante, care par năucitoare și stângace, dar care demonstrează perfect lipsa lor de empatie. De exemplu, la al treizecilea caz de sinucidere din firma sa, un patron spune în fața camerelor de filmat: „Va trebui să stârpim această modă a sinuciderilor". Un om politic comentează pagubele produse de un uragan: „În orice caz, în regiunea asta trăiau oameni săraci, nu au pierdut mare lucru!" În caz de deces, manipulatorii nu plâng după nimeni, nici măcar după părinții lor. Uneori par a simți o bucurie ciudată, aceea de a fi mai vicleni decât moartea. „Asta merita! Fuma prea mult!" Eventual vor simula durerea în public, pentru a-și păstra imaginea, dar în majoritatea timpului sunt de o detașare șocantă. Îi tratează pe defuncți ca pe niște obiecte care trebuie date la gunoi și se aruncă hrăpăreți asupra moștenirii. În caz de boală, nu vă aduc nicio alinare. Comentariile lor vor fi prostești, deplasate sau vor face „gafe" sadice. „Ei bine, nu de asta a murit vecinul?" Nesuportând nici cea mai mică manifestare de bucurie de a trăi, manipulatorii simt nevoia să distrugă toate momentele fericite: nunți, sărbători și aniversări. Îi enervează să vadă oameni iubindu-se, entuziasmându-se, râzând sau admirându-se.

Din păcate, acest lucru este valabil și în cazul propriilor copii. Manipulatorii nu suportă bucuria copiilor. Trebuie să distrugă ceea ce-i face fericiți. La cea mai mică abatere, jucăriile preferate sunt confiscate, activitățile favorite întrerupte, copiii frustrați,

limitați și pedepsiți. Imediat ce un copil se atașează prea mult de animalul său de companie, trebuie să scape de acea bestie mizerabilă cât mai repede, sub nu contează ce pretext și indiferent prin ce mijloace. În cel mai bun caz, manipulatorii dau animalul altcuiva, iar în cel mai rău caz, îl ucid. Între cele două variante, trebuie să crezi că animalul a scăpat sau s-a pierdut. Detașarea lor glacială în fața dramei pe care o trăiește copilul creează o tristețe traumatizantă.

Având o adevărată ură față de afecțiune, în caz de divorț, manipulatorii caută să distrugă iubirea pe care copilul i-o poartă celuilalt părinte. Mesajul este implicit, dar fără echivoc: „Dacă vrei să te iubesc, trebuie să-ți detești celălalt părinte." Acest șantaj este o lecție de impostură, căci copilul nu va primi niciodată iubire de la acest părinte „lipsit de afecte". Dacă renunță la iubirea celuilalt părinte nu-i va mai rămâne nimic pentru a se putea construi.

În cele din urmă, manipulatorii au un instinct foarte sigur pentru a ști ce este sacru pentru voi și sunt profesioniști ai profanării: a denigra, a umili, a degrada, a înjosi, a ridiculiza sunt plăcerile lor favorite. Este atât de ușor să faci asta cu copiii, cum să reziști?

3.

Relația părintelui manipulator cu propriii copii

Manipulatorul căsătorit

În cadrul căsătoriei, manipulatorul este parțial limitat de prezența celuilalt părinte. Așadar, e aproape cuminte când celălalt părinte este prezent. Cu toate acestea, imediat ce manipulatorul este singur cu copiii se întâmplă deja lucruri grave. Dacă adulții ar ști tot ceea ce copiii manipulatorului trec sub tăcere, nu le-ar veni să creadă. Multe persoane, copii sau adulți, mi-au povestit ceea ce părintele manipulator îi făcea să îndure pe ascuns: țipete, critici, batjocuri, amenințări, umilințe, lovituri... Orice pretext, cum ar fi temele sau dușul, devin ședințe de defulare și agresiune. O tânără mi-a povestit despre scene din copilărie în care mama ei îi alerga atât pe ea, cât și pe fratele ei cu un cuțit de bucătărie urlând: vă pun pielea pe băț! Tatăl lor nu bănuia nimic atunci când se întorcea de la muncă, iar copiii tăceau. Cine i-ar fi crezut? Anturajul era convins că această femeie era o sfântă (prefăcută), pentru că era foarte implicată într-o asociație de binefacere locală. O fetiță, în vârstă de 6 ani, mi-a mărturisit că tatăl ei o amenința cu moartea pe la spatele mamei ei, făcând semn cu degetul că-i va tăia gâtul. Julien, în vârstă de 12 ani, mi-a poves-

tit că tatăl său s-a urcat cu genunchii pe cutia lui toracică până când aproape că l-a sufocat. A trebuit să-l muște ca să-l facă să înceteze, iar tatăl a fugit la secția de poliție pentru a depune plângere împotriva fiului său! Când Julien era mai tânăr, bunica paternă era cea care se prefăcea că-l înecă în cadă. Ia te uită! Exact când vorbeam de cuplu diabolic, mamă-fiu perverși...

Sunt deja douăzeci de ani de când adun asemenea mărturisiri. Nu mă îndoiesc de veridicitatea acestor povestiri pentru că primesc la consultații adulți care sunt angajați într-o muncă de dezvoltare personală și care nu ar avea niciun motiv să mă mintă în legătură cu copilăria lor. Bizar, acești adulți povestesc exact aceleași tratamente răutăcioase și viclene ca și copiii. Cum pot experții în psihologie să pretindă că acești copii inventează relele tratamente „pentru că se află în mijlocul unui conflict parental"? Cu toate acestea, încă o dată, ar fi simplu, ascultând povestea acestor acțiuni stereotipe, să repetăm că în interiorul adultului care maltratează există un fel de băiețel sadic care îl lovește pe cel mai mic decât el în recreație, imediat ce învățătoarea s-a întors cu spatele.

Învățătoarea, alias părintele sănătos, nu vede nimic, nu ghicește nimic. În cel mai bun caz, admite că partenerul său „nu prea se descurcă cu copiii", că nu se ocupă, că nu-i supraveghează, că nu are răbdare, că strigă mult, că are mâna grea și că atunci când se hârjonește cu copiii este brutal... Acest părinte normal crede că manipulatorul se joacă sau se hârjonește, atunci când el nu știe decât să sâcâie, să înghiontească și să lovească.

Dar cum acest părinte normal nu ghicește răutatea deliberată a manipulatorului, se gândește la neîndemânare, nu la maltratare. El a remarcat imaturitatea partenerului său și a descoperit cu uimire că acesta este gelos pe propriii copii. În fiecare zi, poate constata că manipulatorul este într-o rivalitate feroce cu copilul,

în căutarea atenției. Un soț strigă la soția sa: „Dar tu nu vezi că acest puști (6 luni) încearcă să ne facă să divorțăm! Este o nebunie, el are mai multe drepturi decât mine!" Egoist, posesiv și gelos, manipulatorul cere să fie fiul iubit (sau fiica unică) al partenerei sale și refuză orice limită sau constrângere. Nu privește cu ochi buni momentele de tandrețe care pot exista între celălalt părinte și copiii săi, încearcă să le întrerupă și lansează asemenea acuzații încât, puțin câte puțin, copiii acestui părinte își fac obiceiul să se abțină de la orice demonstrație de bucurie și de tandrețe în prezența manipulatorului. La fel, orice ține de bucuriile copilăriei: jocurile, jucăriile de pluș, poveștile, mângâierile, jucăria favorită, suzeta nu fac decât să-i stârnească furia. Părintele manipulator caută să-și priveze copiii de orice blândețe și să șteargă orice urmă a copilăriei. Cât mai repede trebuie suprimate biberonul, căruciorul, suzeta, jucăria favorită, ursul de pluș etc. În prezența sa, este aproape imposibil pentru celălalt părinte să se arate iubitor cu copilul său, să-i citească o poveste la culcare, să-i ofere siguranță atunci când se teme, să-l consoleze când se rănește sau să-l asculte când vrea să-și povestească ziua de școală.

Părintele sănătos face tot ce-i stă în putință să valorizeze și să implice celălalt părinte în educația copiilor săi, dar în zadar. Copilul bătrân care zace în orice manipulator șicanează și se bucură când reușește să-și enerveze partenerul. Își va face un obicei din a încălca el însuși regulile pe care celălalt părinte încearcă să le impună copiilor, din a incita copiii să nu asculte și să saboteze orice sistem educativ coerent. Mai rău de atât, manipulatorii îi iau pe copii drept martori la prostia celuilalt părinte, îl denigrează și își bat joc de el în fața lor: „Ia, uită-te la mama ta..." sau „Clar, tatăl tău..."

O pacientă îmi povestește cum tatăl îl împinge pe micuțul de 4 ani să o lovească, pentru ca mai apoi, când se supără pe copil, să o filmeze cu telefonul cu scopul de a demonstra ce mamă torționară este.

Un părinte manipulator nu-și ocupă locul și nu-și joacă rolul. El se pune la nivelul copiilor săi și nu-și asumă nicio responsabilitate. Or, atunci când un părinte lipsește, copilul încearcă instinctiv să compenseze această lipsă și joacă rolul părintelui. De exemplu, dacă este vorba despre un bărbat manipulator, pentru a compensa imaturitatea tatălui său, fiul cel mare va deveni un frate mai mare prea patern cu restul fraților. Sau, poate fiica cea mare se va poziționa drept soțul mamei sale pentru a o susține și a compensa eșecul tatălui. Când mama este cea manipulatoare și imatură, fiica sa o va înlocui în cuplul parental, lângă tatăl ei, având un comportament matern față de mamă și recreând astfel un cuplu virtual cu propriul tată. Și invers. Iată cum disfuncționalitatea manipulatorilor se transformă într-o pată de ulei în jurul lor, în cazul oamenilor sănătoși, fiecare încercând în felul lui să se adapteze la anormalitatea situației.

Se întâmplă adesea ca după despărțire, victimele manipulatorilor să își dea seama până la ce punct și-au pierdut orice spontaneitate în raporturile cu copiii lor. Părintele sănătos este în mod natural binevoitor și înțelegător. El își imaginează că partenerul său a avut o copilărie traumatizantă și că acesta este motivul pentru care reacționează așa. Așadar se arată plin de indulgență, face o mie de concesii pentru a evita scenele și nu-și dă seama că partenerul său a deturnat în interesul său toate competențele sale de bun părinte. Pentru moment, părintele normal se revoltă, se indignează și somează manipulatorul să se oprească sau să se schimbe. Dar aceste rebeliuni sunt de scurtă durată. De fiecare dată când manipulatorul pare că a înțeles, de fapt, conti-

nuă și mai și, dar într-un mod mai discret. Astfel trec săptămânile și anii, manipulatorul exercitându-și cu dispreț superioritatea față de „pitici" și represaliile asupra mamei lor. Denigrarea părintelui bun este constantă și virulentă.

Copiii care se maturizează mai repede decât părintele lor

În funcție de vârsta mentală a manipulatorului, atitudinea sa va evolua cu timpul. Câtă vreme copiii sunt bebeluși, îi consideră larve sau niște jucării de pluș, în funcție de dispoziția de moment. „Nu trebuie să îi păstrezi pentru tine, dă-mi și mie unul!", a strigat un tată către soția lui smulgându-i unul dintre gemeni din brațe. Un alt tată se certa cu soția lui ca să fie cel care le dă biberonul copiilor, lăsându-i toate celelalte corvezi. Imediat ce s-a plictisit să se joace cu jucăria sa de pluș, manipulatorul a încercat să o paseze altcuiva, celuilalt părinte sau mamei sale, în general. Puțin câte puțin, larvele-jucării cresc, încep să meargă, să exprime nevoi, să necesite o supraveghere constantă și să dea dovadă de personalitate, în special spre doi ani, când vine vârsta lui „nu". De îndată ce copilul își exprimă nevoile și necesită supraveghere constantă, lucrurile se deteriorează, atotputernicia infantilă a părintelui manipulator fiind pusă într-o situație neplăcută de exigențele rolului său de părinte. „Gura, poponarule!" a urlat un tată la fiul său de 8 luni care plângea. Incapabili să-și gestioneze frustrările, părinții manipulatori devin irascibili și brutali și se dedau șantajului afectiv intensiv, mizând pe dependența copilului. Încep strigătele, plouă cu palme, la fel și cu simulacre de abandon. Copilul, din ce în ce mai nesigur, devine tot mai lipicios cu acest părinte, învață să-i ghicească așteptările și se adaptează cât de bine poate. Adesea, învață să fie discret și să-și nege nevoile. Dar nu înseamnă că acest copil devine cuminția întruchipată. Trebuie să-i și facă plăcere părintelui său.

Iar părintele său încurajează comportamentele deviante. Este încântat să-l învețe înjurături, să-l încurajeze să facă scandal și să se folosească de el pentru a enerva lumea. Astfel, copilul poate, de exemplu, să fie dresat să devină insuportabil în public, pentru a-și amuza părintele. Am trăit cu toții într-o zi o scenă penibilă provocată de un copil pe care nimeni nu îndrăznea să-l pună la punct și al cărui părinte părea să jubileze. Cu povestea lui Titi în sala de așteptare, Jean Marie Bigard a făcut un sketch cât se poate de realist!

Când copilul și-a terminat perioada de dresaj, el devine un vasal supus și admirativ al părintelui său manipulator. Manipulatorul se dă mare și comandă ca un dictator din curtea școlii. Se laudă, epatează, tiranizează, lovește, umilește și supune copilul legii sale. Își bate joc de naivitatea lui, se îmbată cu superioritatea sa, își etichetează copilul drept idiot și incapabil imediat ce se dovedește puțin neîndemânatic, nu-i trece cu vederea nicio greșeală și-și varsă asupra lui toate frustrările. Dar copilul este bineînțeles vesel, entuziast și iubitor. Aceasta îi pune o adevărată problemă părintelui manipulator. Trebuie să murdărească tot ceea ce este sacru, să despartă copilul de orice afect (ca să fie ca el!), să strice toate momentele bune, pe scurt, să zdrobească acel zâmbet idiot de pe figura micului cretin. Copilul învață pe propria piele că a fi pozitiv se plătește. E mai bine să evite să fie vesel și cu inițiativă, mai ales cu celălalt părinte! Nu trebuie nici să iubească sau să se atașeze. Cât despre a-și exprima dorințele sau chiar a le lăsa să fie ghicite, asta înseamnă să se expună să fie în permanență frustrat. Să-și frustreze anturajul este una dintre bucuriile principale ale manipulatorilor. Dacă ați ști numărul adulților care descoperă pe parcursul procesului de dezvoltare personală că au blocat în interiorul lor orice dorință. De îndată ce-și doreau ceva, părintele manipulator îi refuza. De îndată ce

dădeau dovadă de atașament față de cineva sau manifestau bucurie, manipulatorul le strica buna dispoziție. Durerea de a fi lipsiți de orice bucurie sperată sau abia atinsă era atât de mare, încât au învățat să nu-și mai dorească nimic. Părintele manipulator poate să meargă și mai departe cu sadismul. De exemplu, să creeze așteptări pentru a-l frustra mai mult: „Cu atât mai rău pentru tine, nu-ți voi cumpăra iepurașul!" Nimeni nu va ghici că manipulatorul minte de îngheață apele și că nu a avut niciodată intenția să cumpere iepurele.

O criză serioasă se anunță când copilul se apropie ca vârstă reală de vârsta mentală a părintelui său. „Nu ai dreptul să mă imiți! Eu sunt șeful din curtea școlii, deci trebuie să rămân cel mai mare! Nu este o joacă! Rămâi la locul tău de copilaș sau o să iasă urât!" Astfel s-ar putea rezuma gândurile manipulatorului. Și, de fapt, chiar iese urât. Manipulatorul își consideră copilul drept un rival periculos și se comportă ca un sălbatic cu el. Nu depășim camionul! Criticile, batjocurile și ofensele se intensifică. Este o hărțuire constantă, o avalanșă de ură, pe care copilul o trăiește sub privirea pierdută, dar din păcate pasivă, a celuilalt părinte, care crede că tocmai copilul trezește niște suferințe teribile din trecutul partenerului său. Mila se îndreaptă întotdeauna către manipulator, niciodată către copii. Dar chiar și dacă părintele sănătos ar reacționa ferm, ar suferi represalii pentru că a ales tabăra nepotrivită, iar maltratarea copiilor s-ar intensifica oricum, pe la spatele lui. Singurul mod de a nu rămâne pasiv în fața situației ar fi divorțul. Este, de altfel, și ceea ce aleg să facă victimele care nu mai rezistă și care sunt pe cale să realizeze că partenerul lor este mai puțin matur decât copiii lor. Astfel, vârsta copilului mare (sau a celui mai mic), în momentul separării, poate oferi o idee destul de precisă despre vârsta mentală a părintelui manipulator.

Parentificarea copiilor

În ciuda acestei tentative disperate de a-și zdrobi progenitura și a o transforma în bonsai, manipulatorul va fi depășit. Copilul va continua să crească și va depăși camionul. Și-a pierdut o bună parte din încrederea în sine, dar își continuă maturizarea. Atunci, manipulatorul se maturizează. Pentru că propriul copil e acum mai „bătrân" decât el, intră în categoria adulților utili și utilizabili, și pentru că acesta locuiește cu el, de ce să nu-l transforme în livrator de servicii. Fără scrupule, părintele este luat în grijă de copilul său. În psihologie se spune că se produce transformarea copilului în părinte. Am o problemă cu asta, pentru că acest concept este înșelător. Afectivitatea nu este luată în calcul de către manipulator. Copilul va fi exploatat și hărțuit în același mod ca și celălalt părinte (acesta este motivul pentru care părintele și copiii normali se plâng de același lucru: nu este vorba despre un complot, ci despre fapte dovedite și recurente). În cartea mea precedentă, dau exemplul tatălui care, încă din primul weekend de custodie, îl învață pe băiatul său de 7 ani cum funcționează cafetiera electrică „pentru ca el să poată prepara cafeaua tatei, dimineața." Mult mai gravă este istoria fetiței de 5 ani forțată cu o mulțime de palme, de către un tată violent, să se ocupe de valiza pentru weekend a ei și a fratelui de 3 ani. Pentru a ajuta copilul care nu știa încă să citească, mama sa a trebuit să-i pună o listă cu pictograme ale lucrurilor din valiză.

Începând din momentul în care copilul este parentificat, este obligat să devină excesiv de matur. Gata cu jocurile și nepăsarea copilăriei. Cine zice părinte imatur, zice copil adult (de unde și excelentul titlu al cărții lui Gisèle Harrus-Révidi: *Parents immatures et enfants adultes.*[1]

[1] Vezi bibliografie.

Copilul înțelege instinctiv imaturitatea părintelui și își ia obiceiul să-l apere și să aibă grijă de el. Copiii își iubesc în mod natural părinții. Nu au detașarea necesară să critice sau să pună la îndoială educația pe care o primesc. În cel mai bun caz pot să-și pună temporar întrebări legate de diferențele pe care le văd în familiile prietenilor lor. Dar copiii se adaptează părinților, chiar și când aceștia sunt disfuncționali. Copilul parentificat își iubește părintele deviant, îl compătimește, îl apără și nu-i trece prin minte că lucrurile ar putea fi și chiar ar trebui să fie diferite. Devenit adult, dacă nu face terapie, copilul transformat în părinte va continua să-și îngrijească cu abnegație acest părinte bătrân și irascibil, fiind incapabil să realizeze că nu este vorba de o victimă, ci de o persoană odioasă.

Aspectul material

Părinții manipulatori fiind leneși, consideră că este normal ca un copil să fie lăsat cât mai devreme cu putință să-și poarte de grijă. Este cazul copiilor, uneori foarte mici, care au cheia de la casă atârnată în jurul gâtului cu un șnur și care se întorc singuri de la școală, care-și pregătesc ei înșiși gustarea, care-și fac (sau nu) temele și care rămân singuri până la întoarcerea părintelui, uneori la o oră foarte târzie. O bunică mi-a povestit că ginerele manipulator, după ce a reușit să o interneze pe mamă și a obținut custodia fiicei de 15 ani, o lăsa să stea singură practic tot timpul, interzicându-i să iasă și să-și vadă prietenele. Bunica maternă era evident disprețuită și ținută la distanță. La momentul când se întâmplau acestea, abonamentele cu minute nelimitate erau extrem de costisitoare. Această bunică a făcut efortul financiar de a oferi pe ascuns nepoatei sale un telefon mobil pentru ca adolescenta să poată suna cât de mult și cât de des avea nevoie. Tânăra petrecea ore în șir la telefon cu bunica sa, mai

ales atunci când se întorcea de la liceu pe jos, traversând locuri întunecate și pustii care o speriau. Această biată bunică, neavând niciun mijloc de a-și ajuta nepoata, era mereu disponibilă la telefon pentru ea și nu mai avea viață personală!

În afară de faptul că nu se ocupă de copiii lor, părinților manipulatori li se pare cât se poate de normal să-i pună să facă diverse treburi cât mai devreme cu putință, la fel ca tatăl care-i spunea fiicei sale în vârstă de 6 ani: „Ești bună doar să fii chelneriță". Și apoi: „Cadou de ziua ta, te voi învăța să calci". Lionel, prea bunul soț al unei manipulatoare, devenise omul bun la toate. Mi-a povestit că după divorț, trecând pe la vechea sa casă pentru a-și vedea fiicele în absența mamei, s-a grăbit să mătură terasa, să curețe piscina și să scoată tomberoanele. Oare să fie încă sub influența manipulatoarei? Lionel mă lămurește: „Nu, dar dacă nu făceam eu asta, fiica mea cea mare ar fi trebuit să le ducă la îndeplinire, în loc să repete pentru examenul de capacitate. Ea este cea care acum trebuie să facă totul în locul meu."

Aspectul moral

Manipulatorii își consideră copiii buni confidenți, eventual psihologi și le povestesc despre toate „nenorocirile", adică meschinăriile, frustrările sau proiectele lor paranoice. Se plâng tot timpul, își varsă toate ranchiunele, acuză anturajul și, mai ales, pe celălalt părinte că este sursa propriilor neplăceri. Își amestecă copiii în conflictele lor jalnice și îi transformă în instrumente pentru a-și atinge inamicii: copilul trebuie ca la comandă să insulte vecina, să telefoneze la X sau la Y pentru a pleda cauza manipulatorului sau să facă morală cui este „rău" cu acest biet părinte. Copiilor, lipsindu-le o perspectivă obiectivă, li se face milă de acest părinte victimă și se transformă în salvatori pentru a-l apăra de călăi. Îl apără, ca să fie ei înșiși protejați. O femeie

manipulatoare își lua copiii (și chiar și pe fostul soț!) drept martori la „violența" amantului său, pe care de altfel îl scotea din minți. Amantul cu pricina mi-a povestit că acești copii îl insultau și îi făceau reproșuri care demonstrau că știau prea multe despre viața intimă a mamei lor.

Evident, copiii parentificați nu sunt scutiți de detaliile sexuale, devenind astfel abuzați sexual prin confidențe nepotrivite. E ca și cum părintele manipulator și-ar așeza copilul-spectator în fața patului său conjugal și l-ar face voyeur al aventurilor sale amoroase. Mulți adulți mi-au povestit că în copilărie s-au găsit în postura de martori și de alibi pentru aventurile adulterine ale acestui părinte manipulator. Vedeau amanta venind acasă sau trebuiau să aștepte în mașină ore în șir în timp ce tatăl lor era la amantă. Trebuiau să mintă, să-i spună mamei că au fost în parc cu tata... Pe lângă faptul că erau spectatori ai vieții sexuale al unuia dintre părinți, să fie nevoiți să mintă și să păstreze secretul genera un conflict de loialitate vizavi de celălalt părinte. Copilul poate sfârși prin a fi supărat pe celălalt părinte pentru că este atât de naiv și permite existența unei situații atât de distrugătoare pentru el.

Odată ce copiii cresc, eșecurile parentale devin mai vizibile. Manipulatorul denigrează și își folosește copilul, dar nu ridică nici măcar un deget pentru a-l ajuta. Audrey, în prezent medic, își amintește: „Mama nu m-a dus nici măcar o dată la școală. Nici nu a venit să mă ia vreodată. Colegii mei de clasă erau așteptați la ieșirea de la școală de către mamele lor care le aduceau o gustare. Îi invidiam. Începând de la liceu, indiferent dacă ploua, bătea vântul sau ningea, am luat întotdeauna autobuzul școlar. Am mâncat la cantină pe toată durata studiilor, în condițiile în care ea era casnică. Nici măcar o dată nu m-a ajutat să-mi fac

temele. Dimpotrivă, striga întruna că eram proastă și că nu voi reuși să-mi termin studiile. Se plângea și se lăuda peste tot că se sacrifică pentru copiii săi."

Un viitor de „îngrijitor"

Copiii parentificați sunt antrenați excesiv să uite de ei, să trăiască cu abnegație în serviciul altora (și, mai ales, al persoanelor cu comportamente deviante!). Și să-și joace rolul în triunghiul dramatic al lui Karpman[2]. În acest triunghi există trei roluri: victima, călăul și salvatorul. Rolul victimei este monopolizat de părintele manipulator, cel al călăului este culpabilizant, așadar copilului nu-i mai rămâne decât poziția de salvator pentru a simți că există și pentru a-i alimenta nevoia de recunoaștere. Acesta este motivul pentru care a fi parentificat în copilărie duce direct către meserii ca terapeut sau asistent social. Jacques Salomé consideră că „îngrijitorii" își neagă sinele[3].

Aici povestea devine dramatică: sunt convinsă că majoritatea asistenților sociali au trăit experiențe similare cu ale familiilor pe care le vizitează. Într-o manieră totalmente inconștientă, riscă să ia partea părintelui pe care-l apărau în copilăria lor, adică a părintelui deviant. Asta explică extraordinara bunăvoință care se regăsește în evaluările experților sau anchetatorilor sociali față de manipulatori sau față de manipulatoare, bunăvoință care duce uneori către o veritabilă negare a faptelor. Citind aceste rapoarte, m-am gândit multă vreme că manipulatorii, prea vicleni, îi păcăleau pe acești oameni, doar pentru că nu știau de ce sunt capabili perverșii narcisici. În prezent, cred că de fapt altele sunt mecanismele psihologice care intră în acțiune.

---

[2] Citiți *Victime, bourreau, ou sauveur: comment sortir du piège?* de același autor, apărută la editura Jouvence.

[3] Joc de cuvinte în original în limba franceză: soignant – îngrijitor; soi-niant – negare de sine. (n.tr.)

Sunt unul dintre acei rari autori care îndrăznesc să afirme într-o manieră categorică că manipulatorii sunt cinici, conștienți de actele lor și am oferit nenumărate dovezi în cărțile mele. De asemenea, susțin că nu pot fi tratați. În primul rând, pentru că nu își doresc schimbarea. Manipulatorii sunt foarte mândri și foarte mulțumiți de ceea ce sunt. Toată lumea este ignorantă, mai puțin ei, care au înțeles totul în viață! Apoi, pentru că au un sistem de gândire în care nu există autocritică, ei sunt perfecți și întotdeauna este vina celorlalți. În cele din urmă, nu pot fi tratați pentru că își consideră psihologul un imbecil sau un enervant și-l mint pentru a se amuza pe seama lui. Este suficient să-i asculți, pentru că o spun de-a dreptul: sunt mai șmecheri decât psihologul și, oricum, psihologii sunt pentru nebuni! Ceea ce evit să spun, dar cred cu tărie, este că manipulatorii și-au ars siguranța responsabilă cu partea umană, iar procesul este ireversibil.

Manipulatorii reprezintă între 2 și 4% din populație. Pentru mine, între două și patru procente de oameni care nu pot fi recuperați nu este la fel de șocant și mi se pare mai realist decât să crezi că 100% dintre oameni pot fi tratați. Dar în cadrul conferințelor mele, anumite persoane sunt șocate de ceea ce spun și susțin cu încăpățânare: că acești sărmani manipulatori nu sunt conștienți de actele lor. Așadar sunt foarte rea (un călău ticălos) pentru că-i acuz, că o fac intenționat și sunt crudă pentru că-i condamn, pretinzând că ei (biete victime) nu se pot schimba! Cu toate acestea, faptele sunt evidente și este suficient să le examinezi. M-am întrebat multă vreme de ce este așa de dificil pentru unele persoane să admită că răutatea reprezintă o realitate, că există oameni care sunt în mod deliberat răi și calculați și de ce e atât de important pentru ele să creadă că toată lumea poate fi tratată.

La sfârșitul unei conferințe despre violența familială, pe care o susțineam în fața unor profesioniști, am avut o discuție privată

cu directoarea unei Asociații pentru protejarea femeilor supuse violenței domestice. Nici ea nu voia să accepte că manipulatorii nu se schimbă și cu atât mai puțin că soții violenți sunt periculoși și trebuie să fugi de ei. Dimpotrivă, se străduia cu mult entuziasm să refacă cuplurile și să readucă împreună victima și călăul „pentru binele copiilor". Ținând cont de furia cu care vorbea, m-am abținut să-i spun că, din punctul meu de vedere, recrea niște cupluri încă și mai disfuncționale. Eu cred că pentru oamenii cei mai primitivi, ciclul violenței își va relua cursul normal mai devreme sau mai târziu, punând din nou în pericol de moarte aceste femei care le-au acordat încredere. Pe soții cei mai vicleni, cred că o interzicere a violenței fizice îi va face să devieze spre violența psihică, mai puțin vizibilă, dar la fel de distrugătoare pentru soția și pentru copiii lor. În locul unei crime apare riscul unei sinucideri (în Franța, numărul sinuciderilor într-un an se ridică la 11.000).

În parte, datorită acestei femei agresive am înțeles și mai multe lucruri. Ce răni din copilărie încerca ea să repare ocupându-se de violența conjugală? Vizibil, la fel ca și în cazul directorului de societate despre care vă povesteam mai devreme, ceea ce spuneam eu era inacceptabil pentru ea, deși s-ar fi putut convinge de adevăr în practica sa cotidiană. Acum înțeleg că această furie era probabil o apărare psihologică împotriva a ceva de neimaginat.

Ce șoc pentru un fost copil parentificat să își dea seama că acest părinte pe care-l credea o biată victimă este de fapt o persoană cinică, calculată și profitoare! Ce oroare să întrevezi că noțiunea de „lipsit de afect" implică absența dragostei, chiar și în cazul propriului copil. Ce umilință înfiorătoare să conștientizezi că ai fost exploatat deliberat și abuzat în mod conștient întreaga ta copilărie. Ce escrocherie revoltătoare se profilează când reali-

zezi că te-ai agitat degeaba, căci acest părinte nu avea intenția să se schimbe. Pentru toate motivele inconștiente, este indispensabil pentru un copil parentificat ca părintele manipulator să rămână *victimă*, căci astfel să-l protejeze rămâne *misiunea* sa, iar orice persoană care cere explicații părintelui manipulator va fi întotdeauna *călăul*. Dacă nu o considerăm sublimă, istoria este obiectiv sordidă.

Mi-a picat fisa imediat! Iată de ce mentalitățile evoluează atât de încet în ceea ce privește manipularea mentală. Rari sunt profesioniștii care au o abordare lucidă și obiectivă a situației. În restul cazurilor, fie că aveți de-a face cu persoane care nu înțeleg nimic și care nu vă cred pentru că nu au trecut prin aceste situații de necrezut, fie vă confruntați cu problemele psihologice ale persoanelor care nu și-au rezolvat problemele din trecut. În ambele cazuri, nu pot avea o grilă de decodare obiectivă a istoriei voastre. Mai rămâne un caz, când cel care intervine este el însuși un pervers și se bucură să-i dea o mână de ajutor torționarului vostru...

După separare

Pentru moment, să revenim la raportul pe care manipulatorul îl are cu copiii săi. Câtă vreme celălalt părinte este prezent, reușind să nu lipsească mult timp de lângă copii, dacă nu este prea orb sau prea influențat, poate juca parțial rolul de protector și poate menține în limite rezonabile maltratarea copiilor. Din nefericire, joacă în mod naiv și un rol de mistificare care îi induce pe copii în eroare și-i face să accepte inacceptabilul: „Ba da, tatăl tău (mama ta) te iubește în felul lui (ei). El (ea) a avut o copilărie dificilă. Nu e decât neîndemânare..." Anumiți părinți știu sau simt intuitiv că, dacă divorțează, celălalt părinte nu va

mai avea limite vizavi de copii și aceștia vor fi în totalitate expuși pericolului când vor fi singuri cu el. Este și motivul pentru care, câtă vreme pot, chiar dacă anturajul nu înțelege nimic, vor continua să îndure răutatea partenerului lor, răzbunările, jignirile, violențele... Dar vine o zi în care nu mai pot suporta. Simt că sunt la capătul puterilor. Așa cum zic toți, sunt hotărâți să scape din capcana în care sunt prinși.

Perioada de separare este una de mare risc. Ziarele relatează adesea știri dramatice camuflate sub eufemismul general acceptat al „dramei familiale". Un bărbat, îmbătat de ura și de furia de a fi lipsit de atotputernicia sa, își arogă dreptul de a-și măcelări soția și copiii. Explicația clasică este că bietul om suferea enorm. Mulți psihologi își spun că manipulatorul a suferit o teribilă traumă de abandon de-a lungul vieții, ceea ce ar explica reacțiile violente, hărțuirea și incapacitatea de a accepta ruptura. Bietul de el. Și astfel, cred că această versiune induce în mod fals ideea că manipulatorul are sentimente. Posesivitatea și furia sa sunt confundate cu dragostea rănită și disperarea. Dacă ar fi vorba despre o explozie de suferință, aceasta s-ar calma cu timpul. Or, după separare, manipulatorul își va urmări fosta parteneră cu ura sa rece atât cât va putea, ani întregi, cu scopul de a o tortura și de a o distruge.

Violența fizică a acestor tați perverși narcisici este statistic superioară celei a mamelor manipulatoare. În majoritatea cazurilor, tații sunt cei care se dovedesc capabili să-și decimeze întreaga familie pentru a-și pedepsi soția pentru că vrea să divorțeze. Pericolul prin care trec copiii cu o mamă manipulatoare va fi mai degrabă psihologic, așadar mai puțin radical și mai puțin imediat.

O ruptură îl atinge pe manipulator înainte de toate în omnipotența sa. Are reacțiile unui prădător care-și pierde prada sau

pe cele ale unui drogat căruia i s-a furat drogul. Dar lucrul de neiertat este că părăsindu-l, partenera sa i-a lezat imaginea de persoană perfectă și i-a distrus poza de familie ideală. Mai grav de atât, scăpând de sub influența sa, acest partener riscă să rupă pactul tăcerii și să povestească anturajului prin ce a trecut, ce i s-a zis și cum este manipulatorul fără masca sa. Și asta este o crimă! Anumite crime urmate de sinuciderea perversului narcisic au în mod cert scopul preventiv să-i reducă pe martori la tăcere și să nu trebuiască să-și asume felul în care sunt sub mască. Dar manipulatorul se simte ca o loază trimisă la colț cu nota zero și obligată să-și facă temele (să se ocupe de tot ceea ce era în sarcina voastră). Teoria traumei de abandon nu ține: în general, manipulatorul își găsește repede o altă pradă pentru a se ocupa de el, dar cu toate acestea continuă să caute să-și distrugă fosta parteneră.

În ziua în care partenera sa îl părăsește, manipulatorul se trezește singur, fără supravegherea unui adult, fără un martor incomod, într-o curte de școală cu persoane mai mici, mai slabe decât el. Tocmai a suferit o frustrare extremă de care trebuie să scape și o umilință pentru care trebuie să se răzbune. Știe că cei mici nu vor spune nimic sau că, dacă vor vorbi, vor fi crezuți doar de către celălalt părinte. Are așadar mână liberă. În cel mai bun caz, sfârșitul de săptămână cu tatăl se transformă într-o tabără nesupravegheată. Se doarme la grămadă în același pat, se mănâncă alimente nesănătoase, se urmăresc programe de televiziune interzise, toată lumea se culcă foarte târziu. Când tatăl face un efort pentru a organiza activități este doar pentru că îi plac lui. Sportul, de exemplu, dar fără să țină cont de vârsta copiilor, de capacitățile lor fizice (din contră, dacă poate ieși în evidență fiind cel mai puternic, nu va ezita să o facă) și cu atât mai puțin de siguranța lor. De exemplu, unul dintre ei își ducea mi-

cuțul de trei ani să practice tir cu pușca... Dar, în majoritatea timpului, manipulatorul rămâne inert în lenea sa. Copiii se plâng: „La tata nu facem nimic, ne uităm la televizor și ne plictisim!" Sau, dimpotrivă, se bucură: „Tata mă lasă să mă joc pe consolă cât vreau eu!" Când nu are chef să se ocupe de copii, manipulatorul se duce la mama lui, unde-și lasă copiii pentru weekend. Tații petrecăreți își târâie copiii după ei ca pe niște pachete, pe la amicii lor sau la cârciumă, contând pe câte un suflet caritabil cu instincte materne care să se ocupe de micuți la fiecare escală. Astfel, foarte mândru să arate unui asistent social cât de bine se ocupă de micuțul său de 5 ani, un tată povestește satisfăcut extraordinara ieșire pe care a făcut-o în weekendul în care l-a avut în custodie. Au văzut-o pe bunica, pe mătușa, pe amicii cutare și cutare. Ce weekend minunat! Mama, consternată, se întoarce spre mediator și completează informația. Acest periplu înseamnă 500 de kilometri în două zile și, în plus, copilul avea și varicelă.

Sadismul și cheful de a provoca neplăceri se intensifică după divorț. Antonin, în vârstă de 11 ani, îi reproșează tatălui manipulator că nu se ocupă de el și, mai ales, că nu-l duce la pescuit, în condițiile în care băiatul iubește să facă astfel de ieșiri. Chiar în acea seară, când Antonin este pe cale să adoarmă, tatăl vine să-l gâdile. Antonin se supără, evident, este obosit și ar vrea să doarmă. Tatăl său profită ca să i-o întoarcă: „Vezi bine că tu ești cel care nu vrea să se joace cu mine." Antonin ar avea nevoie doar ca un adult să-i ofere codurile necesare pentru a înțelege comportamentul tatălui. Cum nimeni nu este capabil să-i explice ce se întâmplă se întoarce în lacrimi la mama sa și întreabă: „Dar ce-am făcut de tata nu vrea să mă ducă la pescuit?" Nimic, bietul meu Antonin, ai doar ghinionul de a iubi pescuitul și de a te

bucura prea tare când mergi... Capacitatea ta de a te bucura este insuportabilă pentru un manipulator.

Mamele manipulatoare sunt imature și leneșe. Și ele dorm cu copiii lor ca și cum ar fi niște fetițe cu jucăriile de pluș și contează foarte mult pe alții, în special pe mama lor, pentru a le duce la îndeplinire sarcinile. Dar ele nu beneficiază de aceeași indulgență socială ca și tații. Ele trebuie să se apere și să-și protejeze imaginea de mamă bună. Așadar, îngrijirea de bază va fi asigurată. Comportamentele deviante și violențele vor fi mai puțin grave și mai discrete.

În ambele cazuri, părinții manipulatori resimt o ură intensă pentru fostul partener, care le-a provocat rana narcisică a abandonului. Din străfundul omnipotenței sale infantile, va încerca să distrugă atotputernicia parentală presupusă a acestui partener care l-a pus la colț. Cel mai bun mijloc de a enerva un părinte este să te iei de copiii săi. Când ești manipulator, așa te comporți cu toată lumea și tot timpul. Acesta este și motivul pentru care, după o separare, un manipulator nu va ezita să-și manipuleze propriii copii pentru a continua să-și incomodeze fostul partener. Așadar, îi va instrumentaliza, îi va tortura, iar dacă va fi posibil, îi va confisca cu ajutorul justiției.

În cele din urmă, singurul lucru pe care victima trebuie să-l spere în momentul separării este ca fostul său partener să găsească rapid pe cineva care să-l îngrijească la fel de bine și cu același devotament ca și ea. Atunci copiii vor beneficia măcar parțial de un loc cât de cât sigur și de îngrijirea de care au nevoie. Noua cucerire a manipulatorului va fi noul său paznic la nebuni, atât în sens propriu, cât și în sens figurat. În plus, mai ales la începutul acestei noi relații, manipulatorul își va arăta cea mai bună față și va juca rolul părintelui perfect, persecutat de fosta sa parteneră îngrozitoare!

4.

Sexualitatea manipulatorilor

A venit momentul să abordăm un subiect mai delicat: sexualitatea manipulatorilor. Am mai vorbit deja pe larg despre ea în cărțile mele anterioare. Este vorba, evident, despre o sexualitate imatură și nesănătoasă. Manipulatorii au rămas, de fapt, la vârsta jocului de-a doctorul și atinge puța. Identitatea lor sexuală este prost definită și implică o bună parte de homosexualitate refulată, camuflată sub virulente discursuri homofobe. Își folosesc sexualitatea pentru a domina, pentru a-și înjosi partenera sau a-i crea *dependență* de practici deviante. Manipulatorii vă impun raporturi sexuale când nu vreți și vă refuză atunci când vă arătați dorința. Privează actul sexual de orice tandrețe și preferă ca din întâmplare toate practicile care vă repugnă cel mai mult. Copilul rău iese la iveală în raporturile intime, punându-le și partenerii în situații jenante, chiar și atunci când le face plăcere.

Anumiți manipulatori au un interes deosebit legat de anus, de dejecții și de glumele de tipul „caca pârț". Obsesia lor scatologică demonstrează că au rămas blocați la stadiul anal. Aceasta îi face să fie niște oameni deosebit de periculoși și sadici. Când ajung să vorbească despre asta, partenerii lor povestesc umilința de a fi suportat jocuri sexuale pe bază de clisme și de sodomii diverse și variate. Juliette îmi povestește: „Voia tot timpul să-mi

facă clisme și mă obliga să-mi pun o centură cu un falus pentru ca eu să-l sodomizez. Am suportat asta ani întregi." În cadrul consultațiilor văd că victimele pe care le primesc sunt rușinate de ceea ce au trăit din punct de vedere sexual și evită să vorbească despre asta. Cred că ceea ce mi-a fost mărturisit în timpul ședințelor și din care nu vă relatez decât ceea ce e mai ușor de povestit reprezintă doar partea vizibilă a unui imens iceberg de violuri, torturi și abuzuri sexuale.

În această fierbere mentală reprezentată de raportul lor cu timpul, pentru că ei înșiși nu au crescut, manipulatorii au o problemă să se poziționeze în genealogia lor. Își fac un arbore genealogic aproximativ, îi consideră bătrâni pe cei de vârsta lor și mai ales pe propria parteneră, pe care o vede ca pe un părinte și, cel mai grav, neagă specificitatea copilăriei. Pentru că-și consideră partenera ca fiind un părinte, se poziționează la același nivel cu propriii copii. Îi iau drept rivali când vine vorba de a monopoliza atenția celuilalt părinte, drept complici când vine vorba să-l enerveze și drept camarazi de joacă când se află singuri departe de privirea adultului. Când celălalt părinte nu-i mai servește drept protecție și nici drept paratrăsnet pentru a-i cataliza frustrările și deviațiile manipulatorului, copilul devine locul de defulare ideal.

Când ai rămas blocat la vârsta „pune mâna pe puță" și te afli singur cu un copil, departe de privirea adulților, și negi specificul copilăriei, probabilitatea de a respecta copilul devine aproape nulă. Din acest motiv, cred că majoritatea părinților manipulatori abuzează de copiii lor, mai ales în cadrul unui divorț. Cum ar putea fi altfel? Când îți consideri fiica cea mică amică, bonă, mamă și o pradă substitut, ce barieră psihologică mai există pentru a o transforma în obiect sexual?

Aceste abuzuri pot fi indirecte: filme porno, replici sau glume nepotrivite, priviri vicioase... Un tată privea fix pieptul plat al

fiicei sale spunând: „Ai țâțe mari!" (Folosirea cuvântului „țâțe" vă dă o idee despre nivelul mental al acestui tată.) Pentru a încerca să se protejeze, fetița i-a făcut un imens scandal mamei, cerându-i să-i cumpere un sutien înainte de următorul weekend la tatăl ei. Anumiți manipulatori se plimbă goi sau aproape goi prin casă. O fetiță în vârstă de 9 ani mi-a povestit că menajera a fost cea care i-a atras atenția tatălui că nu ar trebui să rămână în slip în fața ei. Am întrebat copilul: „Și pe tine, te deranjează?" „O, da! Dar când spun eu asta, nu mă ascultă." Anumite mame își exhibă lenjeria pe sub nasul fiului, provocând acestor băieți emoții de negestionat. În categoria abuzurilor indirecte există și interesul suspect al anumitor părinți pentru igienă sau sănătate. Ședințele de săpuneală sub duș sunt tot atâtea ocazii de derapaje viclene. Philippe se punea în fiecare dimineață în patru labe pentru a mirosi lenjeria fiicelor lui „ca să fie sigur că și-au pus chiloți curați". Când soția sa a luat atitudine și i-a cerut să nu se mai comporte așa, a schimbat ritualul: micuțele trebuiau să-și schimbe zilnic lenjeria în fața lui. De la nașterea fiului său, Didier a considerat că penisul copilului său era prea mic. Și-a târât soția și copilul din consultație în consultație ca să arate penisul fiului, până când a găsit singurul medic din oraș care a acceptat să-i facă injecții cu hormoni copilului și să supravegheze creșterea acestui penis. În toate serile, Elisabeth, infirmieră, stimulează cu un termometru anusul fiului său așa-zis constipat (și, în mod bizar, din ce în ce mai constipat) pentru a-l ajuta să meargă la toaletă. Franța este, după știința mea, singura țară care folosește încă termometrul anal și supozitoarele. Mi se pare extrem de important pentru demnitatea copiilor ca aceste practici să fie abandonate.

Aceste abuzuri pot fi directe: mângâieri, atingeri și penetrări. Mângâierile și atingerile sunt agresiuni sexuale. Orice penetrare a unui orificiu cu un deget, un obiect sau organ sexual este un

viol. Existența abuzurilor sexuale comise de bărbați asupra copiilor este relativ recunoscută în societatea noastră, deși, după părerea mea, este extrem de subestimată.

În schimb, perversiunea și pedofilia feminină sunt încă absolut de neconceput pentru majoritatea oamenilor. Cu toate acestea, ele există cu adevărat. De exemplu, am auzit nenumărate mărturisiri că mamele perverse narcisice au știut să aleagă cel mai libidinos medic pentru a-și supune fetele unui examen ginecologic deopotrivă inutil, prematur și traumatizant. Și ce să mai spunem de această bunică ireproșabilă, o bătrânică cumsecade, care mergea la biserică în fiecare duminică și care miercurea introducea diverse obiecte în anusul și în vaginul nepoților săi? Fata bătrână și vicioasă probabil adora ziua de miercuri! Copiilor le mergea din ce în ce mai rău, dar nu au vorbit despre asta decât foarte târziu.

Îmi pare rău că trebuie să vă dau aceste exemple și detalii sordide. Și nu v-am spus ce obiecte folosea bunica pentru că vi s-ar face greață. Aceste mărturisiri nu sunt decât o mică parte din ceea ce aud la consultații. Abuzurile sexuale asupra copiilor sunt mult mai frecvente decât este pregătită societatea să admită. Amploarea abuzurilor comise odinioară de preoții bisericii catolice este pe cale să iasă la iveală și să șocheze publicul. Acestea nu sunt însă mai rele decât ceea ce se petrece în familie. Conform statisticilor canadiene (în Franța nu există statistici), fiecare a doua femeie și fiecare al cincilea băiat ar fi avut cel puțin „un contact sexual" cu un adult în copilărie. Incestul atinge o familie din zece. Când o să încetăm să adoptăm poziția struțului?

Acum, că ați citit acest capitol, aveți grila de decodificare pentru a înțelege exact ce s-a întâmplat în următoarea situație, din păcate 100% adevărată.

Scena are loc în Alpi, în timpul frigului năprasnic din februarie 2012, într-o luni dimineață, pe la ora 10.00. Un tată își aduce fetița în vârsta de 3 ani la mama ei. Afară sunt -15°C. Fetița este

îmbrăcată în rochiță, fără pardesiu și fără fular, căciulă sau mănuși. Mama se albește și îi spune fostului partener: „Nu i-ai pus paltonul?" El ridică dezinvolt din umeri: „N-a vrut să și-l pună". Apoi atacă cu multă agresivitate. Micuța i-ar fi spus că bunica maternă o bătea, *iar el o să depună plângere.* La vizita anterioară l-a acuzat pe bunic de atingeri nepotrivite. Mama se justifică și se apără cum poate. Ea crede că el este furios pe părinții ei pentru că o ajută în creșterea fetiței, ceea ce i-a permis să-și găsească un job foarte interesant și să nu se simtă copleșită de faptul că el nu plătește pensie alimentară. Acest lucru este departe de adevăr! Când în sfârșit tatăl pleacă, ea o ia pe fetiță în brațe. Este imposibil să facă acest lucru în prezența tatălui fără a-i declanșa furia. Rochia fetiței este umedă și înghețată, iar ea miroase a pipi. „Am făcut pipi în pat", confirmă copilul. Mama o întreabă: „Tati nu te-a schimbat?" Abia în momentul în care copilul răspunde: „Nu, tati nu m-a schimbat", mama își dă seama și o întreabă: „Nu te-a schimbat în pijama când ai mers la culcare?" Nici asta. Copilul nu a fost nici schimbat, nici spălat tot weekendul. „În dimineața asta la micul dejun ce ai mâncat?" Nimic. Copilul nu a mâncat și nu a băut nimic din seara precedentă, adică de mai bine de cincisprezece ore. Mama o spală, o încălzește și o hrănește. Micuța îi zâmbește larg și-i spune cu mândrie: „Tati mi-a zis că acum am dreptul să-i ating puța!"

De fapt, începând să acuze bunicii de maltratare și abuz, tatăl încerca să întoarcă situația în favoarea sa și pregătea terenul ca să-i tragă prețul de sub picioare mamei, în ziua în care ar fi depus plângere pentru atingeri nepotrivite. Prudentă, datorită discuțiilor noastre, această mamă nu a căzut în capcană. Dacă s-ar fi grăbit să depună plângere, așa cum ar fi făcut orice mamă normală, nu s-ar fi întâmplat nimic, căci avea prea puține elemente incriminatoare. Ca urmare, fetița nu ar fi fost crezută atunci

când atingerile ar fi devenit mai specifice și s-ar fi agravat. Mama ar fi trecut drept alienantă, ostilă, ar fi fost acuzată de declarații false și chiar dacă judecătorul ar fi fost cât de cât familiarizat cu sindromul alienării parentale, mama ar fi pierdut orice drept de a-și vedea copilul, care ar fi fost încredințat acestui părinte înfiorător. Mama, prudentă, a cerut celor de la Protecția Copilului să discute cu fetița pentru a vedea dacă totul era în regulă după divorț. Mama va reproduce cuvintele copilului în fața psihologului de la Protecția Copilului, chiar în prezența tatălui și a fetiței. Luat din scurt, tatăl confirmă cele spuse. Pretinde că a vrut să-și educe fiica. Psihologul îi face morală și îi explică că nu trebuie să facă așa ceva. El adoptă un aer spășit și garantează că nu va mai face asta. Totul se va opri aici. Psihologul găsește ciudate insistențele mamei, de vreme ce tatăl a spus că nu va mai face așa ceva. Această mamă este clar anxioasă, supraprotectoare și aflată în perioada de „negare a tatălui". Deoarece copilul sare în brațele tatălui când îl vede, se demonstrează, de fapt, că totul merge bine! Asta e ceea ce va apărea în raport. Atingeri! Ce atingeri? Niciun rând despre acest subiect. Disprețul față de lege al acestui psiholog pare halucinant. Normal, orice persoană care suspectează rele tratamente este obligată să le semnaleze. Așa spune legea. Doar că...

La Geneva, în martie 2003, Comisia Drepturilor Omului a acuzat Franța pentru gravitatea actelor rămase nepedepsite având drept victime copiii supuși actelor sexuale incestuoase. În raportul său către ONU, Juan Miguel Petit arăta că în Franța, numeroase persoane având responsabilități în domeniul protecției drepturilor copilului, mai ales în sistemul judiciar, continuă să nege existența și amploarea fenomenului. El adăuga: „Persoanele care bănuiesc și denunță cazuri de agresiune sexuală asupra copiilor riscă să fie acuzate că mint sau că manipulează respectivii copii și sunt amenințate cu urmărirea penală sau sanc-

țiuni administrative pentru defăimare, dacă acuzațiile lor nu duc la condamnarea presupusului agresor."

Eu nu pot decât să confirm constatările lui Juan Miguel Petit. Este posibil ca acest psiholog să fie foarte înțelept că nu a reacționat. Probabil ar fi avut probleme cu superiorii ierarhici și le-ar fi putut crea și mamei și copilului. Să rămânem optimiști: capcana tatălui nu a funcționat. Nu și-a putut acuza socrul de acțiunile făcute de el, nu a putut miza pe sindromul alienării parentale și, fiind deja reperat, va trebui să-și controleze comportamentul. În plus, copilul a auzit din gura unui adult că „așa ceva nu se face". Orice s-ar întâmpla ulterior, cel puțin interdicția incestului se află deja în mintea copilului.

În ciuda jocului lor dublu, manipulatorii nu dau de bănuit decât din cauza incapacității noastre de a admite ce sunt. Gândirea perversă este de neconceput pentru o persoană care nu are deviații psihopate, în ambele sensuri ale termenului. Pe de-o parte, nu putem admite că astfel de oameni există. Pe de altă parte, neavând structura lor mentală, nu putem avea acces la raționamentul lor țicnit. Cum am putea fi lipsiți de sentimente? Cum am putea fi cinici, sadici și răuvoitori fără ca asta să se vadă? În mod normal, răii arată a răi, nebunii au o privire nebună. În sfârșit, asta credem.

Pentru partenerii manipulatorilor, dificultățile de înțelegere cresc din cauza câtorva elemente:

- S-au crezut iubiți de acest partener, ceea ce sporește dificultatea înțelegerii că un astfel de om poate fi lipsit de sentimente. Mai ales că, pentru a le adormi suspiciunile, manipulatorul își pune periodic masca adorabilă, plânge în hohote, imploră și le cântă în strună. În ceea ce am întâlnit în practica mea se pare că bărbaților le este încă și mai dificil decât femeilor să admită că partenera lor nu i-a iubit niciodată și că a premeditat totul.

- Anturajul se lasă păcălit de masca pe care manipulatorul o poartă și îi cântă osanale. Victima este singura care-i vede adevărata față. Ea știe că nimeni n-o va crede. Și atunci se îndoiește de propriile percepții și se învinovățește. „Cred că eu sunt cea care o ia razna". Adevărul rămâne în planul secund, ca o impresie difuză, volatilă și trecătoare. „Mi-a trecut prin minte", spun adesea clienții mei.
- Există copiii. Un părinte își iubește copiii. Punct. Încercați să susțineți altceva în societatea noastră! Chiar dacă toate acțiunile sale o dovedesc... Simțiți că sunteți o persoană oribilă, pentru că puteți insinua că acest părinte este rău și lipsit de inimă. Când este vorba despre o mamă perversă narcisică, tatăl se trezește încă și mai singur și neajutorat în fața acestei constatări. În ciuda romanului autobiografic al lui Herve Bazin, *Vipère au poing*, o mamă nu va putea în niciun caz să fie o Folcoche[1]!
- *Fostul meu partener este un nebun periculos care, pentru a mă distruge, este în stare să le facă rău propriilor copii.* Această conștientizare este dramatică și pune victima în fața imposibilității de a-și apăra copiii de nebunia distrugătoare a celuilalt părinte. Cel mai bine este să scape cât mai repede cu putință de această idee terifiantă.

Vă rog ca, spre deosebire de idealistul director, să acceptați că realitatea pe care tocmai v-am prezentat-o există. Copiii manipulatorului sunt într-un mare pericol pentru că societatea nu face ceea ce trebuie pentru a-i proteja. Iar societatea sunteți voi toți și cu mine.

[1] Cei doi băieți își poreclesc mama „Folcoche", prescurtare de la Folle și Cochonne (scorpie nebună). (n.red.)

5.

Profilul părintelui victimă

Societății noastre nu-i plac cei slabi și îi stigmatizează rapid. Trebuie să fii cu adevărat naiv ca să te lași manipulat! Dacă victimele rămân alături de perversul narcisic este pentru că sunt masochiste. *Nu trebuie decât..., ele trebuie doar să..., eu, în locul lor...* Fiecare se crede prea inteligent pentru a cădea în capcană și își imaginează că doar persoanele naive pot fi manipulate.

Judecăm victimele după ceea ce au devenit din cauza manipulării, nu după ceea ce erau înainte de a-și întâlni perversul narcisic. Cu toate acestea, un manipulator fiind în căutarea cuiva care oferă servicii de cea mai bună calitate, nu se va agăța niciodată de o persoană stupidă, slabă sau depresivă! Dimpotrivă, îi trebuie o persoană dinamică, energică, organizată, inteligentă și generoasă. Pentru ca aceasta să nu-i ghicească cruzimea, îi trebuie o persoană umanistă, empatică, ce are prea multă încredere în natura umană pentru a concepe răutatea gratuită. Am descris pe îndelete profilul victimelor perversului narcisic și coborârea lor în infern în lucrările mele precedente. Vă las să aprofundați aceste aspecte în *Échapper aux manipulateurs, Divorcer d'un manipulateur,* dar și în *Gândesc prea mult: Cum să îți gestionezi*

fluxul neîntrerupt de gânduri (lucrare apărută la Editura Philobia, 2019), unde veți găsi portretul robot al acestor victime. Veți descoperi aici victimele în rolul lor de părinte.

Este odios să admitem, dar aceste victime nu au devenit părinți decât dintr-un calcul al manipulatorului. Manipulatorul, fiind o persoană egocentrică, nu vrea copii. Nu iubește copiii, îi detestă pe părinți și vrea să fie singurul care are acces la ardoarea maternă (sau paternă) a partenerului său. Nici nu se pune problema ca acest partener să nu fie disponibil pentru el! Pe de altă parte, după cum am văzut într-un capitol anterior, manipulatorul are o problemă de fond cu părintele de sex opus. Nu-și dorește să vadă persoana care are grijă de el cum ajunge în acest stadiu demn de dispreț. Un manipulator nu va face copii decât atunci când nu va găsi alt plan, pentru că e necesar, ba chiar urgent să-l prindă în capcană pe termen lung pe cel care are grijă de el. Un manipulator își va considera atunci copilul un fel de test indispensabil ca să-și ancoreze și să-și imobilizeze prada. Când victimele revăd filmul evenimentelor, își dau seama că cererea de a avea copii a devenit urgentă și presantă după o ceartă în urma căreia cuplul a fost pe cale să se destrame. Uneori, victima se aruncă singură în gura lupului. „I-am spus că dacă nu-mi face un copil, plec!" îmi explică Sylvie, al cărei partener a devenit odios de când ea este mamă. Și invers, câți bărbați nu au fost păcăliți de o pilulă uitată? Simt când e pe cale să se întâmple și îmi pun în gardă clienții asupra riscului unei sarcini care are menirea de a-i lega atunci când se vor trezi și vor dori să scape de manipulare. Iar ei fac ochii mari: doar n-o fi atât de ticăloasă, totuși? Ba da, poate fi.

Am putut constata, de asemenea, că manipulatorii și manipulatoarele se îndreaptă adesea către adopție. Acest lucru reprezintă o formulă foarte avantajoasă. Îi ajută să evite dificultățile

unei sarcini și suferințele unei nașteri. Adoptat de la celălalt capăt al lumii, fără rădăcini și neavând pe nimeni pe lume, copilul le va datora totul. Partenerul va fi cu atât mai prins în cursă, neîndrăznind ca printr-un divorț să facă din nou copilul să treacă printr-un abandon. Și, ca tacâmul să fie complet, adopția este atât de bine văzută în societatea noastră, încât reprezintă o etichetă de generozitate și de onorabilitate pe care nimeni nu o va putea contesta.

Deveniți părinți, în câțiva ani victimele vor fi epuizate de muncă. În cel mai bun caz, partenerul lor se poartă ca o ghiulea, în cel mai rău caz, le complică în mod deliberat sarcina. Ca orice pasiv-agresiv care se respectă, manipulatorul adoră să facă pe „prostul și neîndemânaticul". Nu a văzut, nu a gândit, nu a înțeles sau a uitat... să oprească gazul, să-l ia pe cel mic de la fotbal, să cumpere pâine, să închidă ușa, să plătească asigurarea. Și-a pierdut cheile, actele, cardul, factura... Nu a murdărit, stricat sau spart cu intenție... Victima își petrece timpul încercând să-i repare greșelile și străduindu-se în același timp să se ocupe singură de treburile administrative. Fiind surmenată, îi va fi imposibil să se așeze, să se gândească și să capete perspectivă.

Când serviciile sociale și sistemul judiciar intervin în viața victimelor, acestea sunt abrutizate de oboseală, manipulate, cu sufletul în derivă; au adoptat sistemul de gândire al manipulatorului, ocupându-se doar de lucrurile urgente, nemaiștiind să separe ce e real de ceea ce e minciună și incapabile să pună datele la locul lor. Manipulatorul nu mai are mare lucru de făcut, victima se discreditează singură: suferind de vinovăție, convinsă că problema este la ea, aceasta își petrece timpul justificându-se stângaci pentru fapte nesemnificative. Ea este stresată, împrăștiată, pare să rumege ranchiune perimate, sare de la una la alta. Pe scurt, pare complet nebună! Trebuie să precizez că și

victimele bărbați sunt în aceeași stare. Nu sunt pe cale să vă descriu ceea ce anumite persoane consideră a fi obișnuita isterie feminină! Condiționată să apere imaginea manipulatorului său, victima nu va denunța relele tratamente pe care le suportă și nu se va plânge decât de sâcâielile marginale cu valoare anecdotică. Uneori mi se pare halucinant când ascult aceste victime:

— Dar i-ați spus judecătorului sau avocatului că soțul dumneavoastră este alcoolic și violent?

— Of, nu, mi-e prea rușine!

Toate aceste comportamente au la bază o frică de care nici măcar victima nu este întotdeauna conștientă. Cu toate că este de necrezut, ea simte ura pe care i-o poartă partenerul său. Mulți clienți mi-au spus că au sesizat ură pură și sclipiri ucigașe în privirea propriului partener. Victima presimte că dacă se răzvrătește se vor întâmpla lucruri grave. Ea știe intuitiv că cel mai inofensiv dintre comportamentele sale riscă să declanșeze un război nuclear. Dar, în general, își neagă temerile și fuge de ele. Se minte că încă își iubește torționarul, îi este milă de el, se teme să trăiască fără el, dar odată ce depășim aceste motive de suprafață, ne dăm seama că-și refulează teroarea și știe din instinct că manipulatorul său va căuta să o distrugă dacă îl părăsește.

În atotputernicia sa nebună, manipulatorul nu acceptă nicio zonă de umbră, niciun secret: el trebuie să știe mereu tot, inclusiv cele mai ascunse gânduri ale voastre. Victimele sunt persoane cinstite și sincere în mod natural. Ele chiar sunt mândre de faptul că nu au nimic de ascuns. Iar asta îi servește cum nu se poate mai bine manipulatorului. Puțin câte puțin, victimele nu mai au nicio intimitate fizică sau morală, trebuie să trăiască într-o transparență absolută și sunt condiționate să spună tot, adi-

că să dea un raport detaliat temnicerului lor. Să-i ascundă ceva ar fi o crimă! Mi-e foarte greu să le conving pe victime că au dreptul să tacă și să aibă un spațiu personal privat, intim. Ideea de a ascunde ceva le chinuie, au impresia că nu sunt loiale, că-și trădează partenerul. Simplul fapt că vin la terapie sau că citesc pe ascuns o carte despre manipulare le sperie. Și au dreptate: imediat ce manipulatorul își dă seama că „i s-a ascuns ceva", chiar dacă involuntar, pentru că pur și simplu au uitat, nu au avut timp să îi spună, căpcăunul paranoic iese la iveală și face o scenă monstruoasă.

Când un părinte care-și maltratează copilul vrea să-i dea o palmă, nu admite ca acesta să-și urmeze instinctul de a-și proteja fața. „Lasă mâna jos!" urlă părintele, iar copilul trebuie să renunțe la propria protecție, să lase garda jos și să încaseze palma cu toată violența. În același mod, manipulatorii nu admit niciun comportament de autoprotecție din partea victimei lor. Ea trebuie să accepte toate relele tratamente, fie ele sexuale, fizice sau psihologice fără să miște, sub amenințarea că lucrurile ar putea fi și mai rele. Este unul dintre aspectele cele mai dramatice ale situației. Majoritatea femeilor ucise de partenerii lor au simțit că urma să se întâmple acest lucru, dar nu au putut, nu au știut, nu au îndrăznit să se apere. În aceste cazuri de drame familiale colective, ele nu au putut, nu au știut și nu au îndrăznit nici să-și apere copiii. Dar ele sunt atât de izolate! Sunt foarte rare persoanele din anturajul victimelor care le iau în serios temerile.

— Mi-a spus că dacă plec, mă va găsi și mă va ucide!
— Nu te stresa, a zis-o la nervi!

Aceste lucruri ne privesc pe toți. Adesea, victimele care caută ajutor ne testează timid disponibilitatea și se lovesc de refuzul,

lipsa de entuziasm și lașitatea celor din jur. Nu avem chef ca ele să ne bage în necazuri. Sunt foarte rare sufletele curajoase care să le spună cu hotărâre:

„Dacă lucrurile iau o întorsătură urâtă, nu ezita. Vino să stai la mine, indiferent de ora din zi sau din noapte."

Și astfel, societatea noastră susține violența conjugală, nemăsurând în mod realist amploarea pericolului și refuzând victimelor ajutorul energic de care ar avea nevoie.

Dar aceste victime sunt atât de ambigue: ne dăm seama că nu spun tot. Se plâng, dar iau apărarea agresorului, îl părăsesc, apoi se întorc să trăiască alături de el. Denunță relele tratamente la care sunt supuși copiii, dar sunt de acord cu custodia comună... Cine poate înțelege ceva din aceste contradicții? Cine reușește să înțeleagă că victima, știind că o custodie comună nu poate fi negociată cu manipulatorul de teama unor represalii feroce, nu a luat nici măcar o secundă în calcul că ar putea acționa altfel? Cine cunoaște suficient mecanismele manipulării psihologice ca să înțeleagă că victima nu se întoarce să se arunce în gura lupului de bunăvoie și cu conștiința ușoară? În plus, aceste victime nu sunt fără pată și prihană doar pentru că sunt victime. Au și ele defectele lor și partea lor de umbră, ca toată lumea. Or, în inconștientul colectiv, când ești victimă, trebuie să fii 100%. Dacă vreți să vi se acorde statutul de victimă, trebuie să fiți curat ca lacrima (sau ca zăpada). Nu aveți dreptul să fiți puțin meschin, puțin interesat, puțin idiot, puțin laș (pe lângă faptul că sunteți terorizat)... Nu aveți dreptul să faceți gafe sau erori. Pe scurt, nu aveți dreptul de a fi uman și imperfect. Ca să fiți luat în serios aveți nevoie de o aură deasupra capului.

Ca majoritatea oamenilor, victimele nu bănuiesc nici măcar pe sfert realitatea, în ciuda dovezilor flagrante pe care le au zilnic sub nas.

„Nu, am luat-o razna! (Sau Christel Petitcollin a luat-o razna!) Mi-e rușine că gândesc astfel. El (ea) nu poate face intenționat. Nu e posibil ca un tată (mamă) să nu-și iubească copiii."

Cum v-am spus și mai înainte, manipulatorul își alege victima dintre oamenii deschiși, capabili să aibă îndoieli, amabili și binevoitori. Blocată de valorile umaniste pe care le are, victima încearcă întotdeauna să restabilească dialogul, să găsească un teren de înțelegere și se învinovățește că nu-i iese. Denigrată în permanență, și-a pierdut orice încredere în ea și orice stimă de sine. Preocuparea sa esențială este să încerce să păstreze o iluzie de coerență familială. Ea crede că, mințindu-și copiii, îi protejează. Uneori e adevărat: până la divorț sau până la adolescență, copiii au crezut că trăiesc într-o familie normală și unită. Alteori, victima este singura păcălită. Copiii își văd părintele victimă amăgindu-se și sunt consternați.

În ciuda dificultăților de a se apăra pe sine și de a-și proteja copiii, părintele victimă este, în general, un părinte bun, dar este condiționat să-i fie un părinte mai bun partenerului decât propriilor copii. Acest copil bătrân beneficiază de un regim special. „Ar trebui să faci un efort să-l înțelegi pe tatăl tău!" sau „Încetează să o superi pe mama ta. Știi bine că e emotivă!". Această poziționare drept părinte al partenerului devine și mai puternică odată ce copiii părăsesc cuibul (adesea dați afară de către cucul care nu suportă tineretul). Încântat să-l aibă doar pentru sine pe cel ce-l îngrijește, manipulatorul este puțin mai calm, se trăiește ceva mai ușor cu el. Victima sa, aflată în sevraj din cauza lipsei copiilor și mai puțin surmenată, se resemnează și-și reorientează instinctele materne (sau paterne) către partener. Astfel, ea

redevine ambasadorul manipulatorului său cu normă întreagă. „Știi cum e tatăl tău!" sau „O cunoști pe maică-ta!"

Paul a văzut brusc acest mecanism funcționând în cazul părinților săi. Îmi povestește: „Eram la părinții mei. Le povesteam că plec la sfârșit de săptămână la Paris cu fiul meu (în vârstă de 14 ani) ca să vizităm salonul auto. Mama se uită la tatăl meu, a cărui față începea să se strâmbe din cauza unui rictus de gelozie. Intervine foarte repede: «Ar trebui să-l iei și pe tatăl tău!»" Îi spun lui Paul: „E ca și cum ar fi zis: «Ia-l și pe fratele tău mai mic» înainte să facă o criză." Paul exclamă: „Da, fix așa!" L-am avertizat pe Paul: „nesuportând complicitatea și afecțiunea care există între tine și fiul tău, bunicul va încerca să strice sfârșitul de săptămână". Avertizat, Paul a fost atent. Pentru că era hotărât să nu lase să-i scape nimic, nu a avut loc niciun incident. Bunicul infantil a stat în banca lui.

Manipulatorii au antene. Simt când lucrurile riscă să ia o întorsătură urâtă și în mod ciudat știu să se oprească fix în acel moment. Eu spun că știu exact până unde să întindă coarda. Victimele au tot interesul să fie atente în mod constant și să pună imediat limite partenerului la cea mai mică scăpare. Clienții care s-au poziționat astfel datorită sfaturilor pe care le-am oferit au reușit să-și îmblânzească manipulatorul. Of, nu au făcut un adult din el! Dar copilul obraznic a devenit calm și uneori chiar amabil! Această tehnică are și ea limitele ei: nu e nici ușor și nici plăcut să nu treci nimic cu vederea și e obositor să faci mereu pe polițistul, să fii în mod constant vigilent în fața unui puști care-ți caută slăbiciunile și îți testează limitele în mod constant. De altfel, e puțin cam târziu și, sincer, chiar nepotrivit să încerci să faci educație unei persoane adulte prost-crescute și enervante. În sfârșit, rolul unui partener nu este să-l trateze pe celălalt ca pe un copil retardat.

Oricum, victima nu a ajuns aici. Neavând modalitatea de decodare, ea nu înțelege nimic din comportamentele partenerului său. Crede că are de-a face cu un adult care mai și pretinde că o iubește. Nu-i trece prin minte să se îndoiască de buna-credință a partenerului și atunci se gândește la neîndemânare. Cum îi percepe imaturitatea, ea va căuta printre rănile copilăriei, ceea ce îi va spori compasiunea pentru el și deci influența pe care manipulatorul o are asupra ei.

Nereușind să se apere singur, justificându-se fără încetare, așadar pledând vinovat, părintele victimă nu le arată copiilor cum să se protejeze în fața acțiunilor prădătoare. Copiii asistă la agresiuni și le suportă la rândul lor. Respectul de sine nu există în aceste cămine. Adesea, copiii sunt mai puțin creduli decât părintele victimă. Ei sfârșesc prin a-l considera prost, laș, ba chiar complăcându-se în această situație. Îi poartă pică pentru că se lasă umilit și maltratat. Atunci când vor trebui să aleagă o tabără, nevrând să se identifice cu părintele victimă, copiii riscă să aleagă tabăra celui mai puternic.

Spre sfârșitul relației, când trebuie să scape urgent de sub influența manipulatorului, victimele sunt atât de stresate încât sunt complet desființate din punct de vedere structural. Gândirea lor este volatilă, ilogică, împrăștiată. Mintea lor e ca o strecurătoare și uită să ofere elemente majore poliției, avocatului sau, și mai rău, în fața judecătorului. De aceea îmi sfătuiesc clienții să scrie negru pe alb tot ceea ce trăiesc și să nu uite nimic când vor ajunge la tribunal.

Iată un e-mail scris de una dintre clientele mele insultată, bătută și hărțuită. Redau doar câteva rânduri, căci era un mesaj foarte lung și am șters numele persoanelor și orașelor pentru a-i păstra anonimatul. De asemenea, am adăugat câteva semne de punctuație și câteva majuscule, căci aproape nu existau, dar nu am schimbat nimic altceva ca să puteți vedea latura ilogică, fără

substanță a gândirii sale. De altfel, în acest rezumat, ea a uitat o mulțime dintre elementele despre care mi-a povestit prin viu grai. Iată că acum sunteți pregătiți pentru a citi printre rândurile acestui e-mail. Veți putea vedea pe de-o parte cum funcționează violența, pe de altă parte încercările de a face aranjamente, dorința de a oferi liniște copiilor și încrâncenarea feroce în fața... Victimele sunt persoane extraordinare. Știind prin ce trec, mă întreb cum reușesc să aibă atâta forță și curaj. Cum de această femeie, trecând prin ceea ce trece lângă partenerul său, mai este încă în picioare, mai reușește să organizeze viața copiilor săi, să rămână mamă în ciuda a tot?

„Bună seara,

Nu mai am mașină personală pentru a mă putea deplasa cu copiii.

Climatul de tensiune psihologică nu datează de pe 17 iunie! Tensiunea cotidiană (datează încă de la căsătorie) a apărut în această iarnă, când soțul meu s-a crezut atotputernic ca să mă hărțuiască, să mă insulte, **eu fiind singură și izolată de familia și de prietenii mei, fără vecini, cu copiii la**... (numele localității).

Soțul meu mă insulta, îmi zicea: nenorocito, tâmpito, mama ta e o tâmpită, a spus el odată (am semnalat acest lucru forțelor de ordine chiar de Ziua Femeii![1]). Există, la început, martori involuntari ai violențelor sale. O prietenă cu care vorbeam la telefon în timp ce soțul meu a năvălit în casa insultându-mă, apoi martori voluntari. Am sunat prieteni apropiați și mai puțin apropiați ca să poată auzi și mai ales dacă simțeam că lucrurile o luau razna (începea să fie violent).

Soțul meu îmi pune în cârcă propriile greșeli (de exemplu, faptul că m-a împiedicat să-mi exercit rolul de mamă).

[1] În Franța se pot semnala anumite fapte forțelor de ordine fără a depune plângere. (n.tr.)

Nu am vrut să depun plângere imediat din dragoste și de teama represaliilor și pe bună dreptate având în vedere tot ce se petrece azi!

De asemenea, deși am înregistrări cu ieșirile lui violente, trăiesc cu un puternic sentiment de teamă. Dormim separat din decembrie și în toată această perioadă am avut numărul poliției în telefon pe apelare rapidă. Soțul meu mă hărțuia zi și noapte... **indiferent dacă erau sau nu copiii de față.**

În ceea ce privește locuința mea, copiilor le place în acest loc fără amintiri urâte și unde se simt din nou în siguranță. O grădină mare cu leagăn și o căbănuță, cu găini și doi pisoi. Vecinul nostru ne aduce în fiecare dimineață lapte proaspăt, iar o altă vecină ne dă morcovi și salată... Copiii și-au făcut câțiva prieteni.

Am fost victima violențelor din partea soțului meu manipulator și este adevărat că acest lucru a avut un impact și asupra muncii mele. În luna ianuarie am primit o altă încadrare de la șefii mei și au menționat posibilitatea unei mutări; i-am povestit despre asta soțului meu.

Ulterior am lipsit o lună de la serviciu, conform dovezii de incapacitate totală de muncă dată de medic, după care mi-am reluat activitatea în iulie, când am și fost informată de mutarea mea, lucru confirmat după concediul meu de la început de septembrie. Soțul meu era la curent cu tot ce se întâmpla conform e-mailului despre concediu.

Soțul meu mă acuză de ceea ce el este, dar faptele sunt împotriva lui.

Se preocupă foarte puțin de bunăstarea copiilor pe care-i aduce bolnavi și intoxicați (cu scutecele neschimbate, conform mărturiilor lui X și Y) din vacanțe. În weekendul din luna februarie petrecut la mama lui s-a întors cu copiii bolnavi (dormeau fără căldură) – conform dovezii de la medic și concediului

meu medical pentru a putea avea grijă de ei. A mers până acolo, încât ne-a amenințat când eram în mașină că va face accident pe autostradă, adresându-mi-se cu „Nenorocito, cere-ți scuze dacă nu vrei să intru în altă mașină", sesizare și înregistrare „NU SE PREOCUPĂ DE COPII CARE AUD TOT".

De altfel, se interesează de copii de când vreau să divorțez, pentru că înainte eu și copiii ne petreceam weekendurile singuri, conform declarației lui Z... și a femeii de serviciu.

Medicul meu va depune probabil plângere pentru defăimare și mi-a dat o adeverință medicală. Nu, n-a contactat poliția. Am depus plângere și soțul meu a fost audiat, urmând să fie din nou interogat și cercetat penal. Am fost audiată de un expert.

Poliția i-a cerut să părăsească domiciliul pentru a mă proteja.

Și cu toate acestea, nu voiam să-i separ pe copii de tatăl lor care venea când avea chef pentru a-i vedea și a lua cina. Mi-a înapoiat cheile în a doua săptămână din septembrie.

Vacanțele sunt *a priori* un bun pretext pentru ca soțul meu să caute motiv de scandal.

În luna iulie mergeam la serviciu, conform dovezilor. A venit în fiecare seară și s-a abținut să pomenească că dorea să ia *ad literam* propunerea mea de a organiza concediile după divorț!

Apoi și-a luat concediu deși știa că eu beneficiam de o singură perioadă pe an (din decembrie trăiesc un calvar!), iar la jumătatea lui august și-a luat singur o săptămână de concediu. Când eu am plecat în vacanță, așa cum stabilisem, a vrut să vadă copiii și a depus sesizări!

I-am propus soțului meu să vadă copiii în timpul concediului meu (și am mers la poliție, care poate confirma).

Eu n-am făcut asta în timpul concediului său împreună cu copiii.

În ceea ce privește apelurile, încă o modificare a realității de către soțul meu. Uneori sunt nevoită să sun eu astfel încât copiii să poată vorbi la telefon cu tatăl lor – conform facturii.

În ceea ce privește școlarizarea copiilor, este un alt subiect de discuții nesfârșite.

Soțul meu a vrut să înscrie copiii (eu singură i-am înscris la școala 1, apoi la școala 2) și chiar a amenințat-o pe directoarea școlii. Este cu adevărat îngrijorat pentru binele copiilor.

Din fericire totul este bine și începutul școlii a fost plăcut.

(Soțul meu știa unde sunt și mi-a căutat numele pe internet și localitatea, aflând astfel date despre copii.)

Văd motivația reală a soțului meu în ceea ce privește custodia copiilor cu scopul de a evita să plătească pensie.

Sunt copleșită."

Iată, prin intermediul acestei mărturisiri, portretul unei victime și cu ce se confruntă ea. Ceea ce descrie această femeie este ceea ce aud zilnic în cabinetul meu. După cum puteți vedea, această femeie nu este nici nebună, nici slabă de înger. Dimpotrivă, este o mamă bună, dar vă puteți da seama și cât este de confuză, epuizată și terorizată. Ea încearcă cu orice preț să izbândească printre lovituri, insulte și hărțuiri. Știu că a trecut sub tăcere violurile pe care le-a suferit. Vă imaginați că ați dormi cu numărul poliției pus pe apelare rapidă fără niciun motiv?

În momentul divorțului, victimei îi trebuie mult timp, mult prea mult, ca să-și dea seama de machiavelismul fostului partener. Ea se apără neconvingător, stângaci și își pune justiția pe urme. Când fostul soț o acuză, ea se crede obligată să se justifice în fața copiilor amestecându-i în ceea ce nu-i privește. Continuă să acopere comportamentele deviante ale partenerului manipulator și să-i protejeze cu loialitate imaginea. Crede că poate calma apele cedând. Pe termen lung, victima este adormită. Ea nu-și dorește decât relații pașnice. Și atunci nu înțelege de ce durează sau reapare ura celuilalt. Ar fi trebuit să treacă peste!

De altfel, victimele mă consideră pesimistă și protestează: „Serios! Nu mă liniștiți! Mă îngrijorează ce-mi povestiți!" Iar eu nu pot răspunde decât: „Ce așteptați de la mine? Să vă liniștesc și să vă mint cu promisiuni frumoase, precum partenerul manipulator, făcându-vă să credeți că totul va fi bine? Sau preferați să vă ajut să faceți față problemei cu realism?"

Pentru că, din păcate, nu sunt deloc pesimistă atrăgând atenția victimelor: vom vedea în capitolul următor că, în cazul divorțului, manipulatorul își urmează planul, un plan implacabil ca să-și distrugă și să-și exploateze victima. Dar există o veste bună: așa cum se întâmplă mereu în cazul perverșilor narcisici, planul este standard. Când înțelegi unde vrea să ajungă, e mult mai simplu să i te opui.

6.

Capcana divorțului

Cei mai sensibili pleacă!

Despărțirea are rareori loc la inițiativa manipulatorului. În general, acesta amenință în mod frecvent că va cere divorțul, dar nu trece niciodată la fapte. Aceste amenințări recurente au mai multe scopuri:

- Să vă facă să vă temeți de despărțire. Cu foarte multă încredere, manipulatorul își prezintă eventuala plecare ca pe o catastrofă planetară. Dacă îl ascultați, sunteți cea care are de pierdut ca urmare a despărțirii. Vă veți trezi singură, pustie, săracă lipită într-o lume ostilă și înghețată care vă va strivi fără excepționala sa protecție. Și, paradoxal, victimele încep să se teamă de această despărțire care însă le-ar ușura și le-ar elibera. Ele își imaginează că, fără ghiuleaua lor, nu vor mai reuși să iasă la suprafață. Evident, se sperie și cedează.
- Acesta era cel de-al doilea scop: să verifice cât sunteți de supusă forțându-vă să vă scuzați, să vă umiliți și să îl implorați să rămână. Atenție la ce faceți, dacă nu ați înțeles că asta așteaptă de la voi.
- În paralel și cât se poate de paradoxal, aceste amenințări nu fac altceva decât să vă dea speranța că și el a ajuns la

capătul răbdării, că nu mai poate și că va pleca în curând, ceea ce înseamnă că nu va trebui să treceți la fapte. Astfel, întreținând în mintea victimelor ideea că acest coșmar se va sfârși în curând, manipulatorii câștigă timp. Victimele speră și așteptă momentul în care călăul lor va declanșa separarea și cred cu naivitate că dacă pleacă el va fi mai puțin furios. O dublă greșeală: 1. El nu va pleca și 2. Va fi mereu furios, căci este un ghem ambulant de ură.

- În sfârșit, amenințările cu divorțul au și rolul de a vă testa evoluția mentală în fața unei eventuale despărțiri. Și voi îl amenințați cu regularitate că veți cere divorțul. Și atunci vrea să știe care este nivelul de credibilitate pe care îl aveți. Câteodată manipulatorul deschide teatral ușa de la intrare și strigă: „Haide, pleacă! Nu te reține!" Faptul că victima nu trece pragul îi oferă un sentiment de ușurare și de triumf.

Rarele cazuri în care manipulatorul declanșează procedura de divorț sunt cele în care prada s-a schimbat prea mult sau nu ajunge să o manipuleze suficient. Atunci, pentru el va fi dificil să trăiască, deoarece victima nu-i va mai oferi atenție la înălțimea așteptărilor sale și nu-l mai tratează ca pe fiul cel iubit, ceea ce din punctul lui de vedere este singurul fel în care merită să fie tratat. Ca să plece e nevoie să-și fi găsit deja o nouă pradă, la fel de hrănitoare ca și cea veche. Un manipulator nu supraviețuiește fără planul B, decât dacă o are pe mama sa. Fără planul B, veți rămâne furnizorul de servicii și intendentul său și nu are deloc intenția să se oprească din a vă exploata! De altfel, ura creează o legătură puternică. Are nevoie de voi pentru a-și calma frustrările. Se droghează cu răutatea la adresa voastră, se îmbată cu atotputernicia sa, se hrănește cu suferința pe care v-o provoacă.

În programul său nu e prevăzută nicio cură de dezintoxicare. Dacă vreți să vă eliberați, trebuie să declanșați procedura.

Răzbunarea se servește rece

Așadar, în majoritatea timpului victima este cea care pleacă, dintr-un reflex de supraviețuire, știți, acel moment în care simte că nu mai scapă cu viață. Asta înseamnă că victima pleacă prea târziu, într-un disperat „scapă cine poate", într-o improvizație totală și comițând greșeli greu de reparat ulterior: își abandonează copiii, pleacă fără niciun ban, nu ia niciun act, nu strânge niciodată dovezi împotriva violenței partenerului... Dacă, în plus, aceasta fuge fizic, dar se află în continuare sub influența psihologică a manipulatorului, atunci este într-un real pericol: divorțul se va transforma într-o capcană care o va strivi inexorabil.

Căci manipulatorul are un plan de răzbunare pregătit de multă vreme și îl va duce la capăt cu o determinare impecabilă. Ca de obicei, planul este standard, previzibil, poate fi duplicat de la o poveste la alta și este chiar caricatural. Iată de ce mi-aș dori ca nimeni, niciodată, nici victimele, nici serviciile sociale sau judiciare să nu mai fie păcălite. În cartea sa, *Les relations toxiques*, dr. Pagnard spune că acest plan poate fi rezumat în cinci fraze, mereu aceleași. Toate victimele le-au auzit înainte să plece: „Ești nebună. Ești incapabilă să crești copiii. Nu vei obține custodia copiilor. Nu vei obține pensie alimentară. Vrei război, vei avea război!" Nu sunt amenințări goale, este exact ceea ce manipulatorul intenționează să facă. Pentru că îi scăpați din mână, trebuie să vă regăsiți singur-singurel, pierdut, gol pușcă, sărac lipit într-o lume ostilă, care vă va zdrobi ca să vă pedepsească.

Când unul dintre cei doi parteneri este un pervers narcisic, divorțul nu va fi unul obișnuit. La început, am putea crede că

da. Cele mai multe divorțuri au loc într-un climat conflictual. Multe cupluri schimbă cuvinte grele când se despart. Atunci când protagoniștii sunt foarte supărați unul pe celălalt și se ceartă cu vehemență pare normal: au acumulat atâtea ranchiune, frustrări, furie. Nici împărțirea bunurilor nu este neutră, ea reactivează amintiri încărcate de emoție sau de ranchiună și de teama de lipsuri. Dar puțin câte puțin, pentru binele copiilor, părinții normali încearcă să calmeze lucrurile și să găsească o zonă de înțelegere. Perverșii narcisici nu fac asta, dimpotrivă.

Când unul dintre părinți este manipulator, cu timpul, situația se va înrăutăți în loc să se îmbunătățească. Separarea pleacă de la o situație relațională deja net mai conflictuală decât de obicei și chiar violentă și periculoasă, dar mai ales cu sens unic: nu este o violență simetrică. Victima se apără în cele din urmă, se zbate cum poate, dar nu atacă. Aceste divorțuri se scufundă în nisipurile mișcătoare ale unei acțiuni interminabile. Dorința unuia de a-l ruina și de a-l jefui pe celălalt rămâne multă vreme ascunsă, apoi începe să apară puțin câte puțin la lumină. La început, victima crede că partenerul său se va calma cu timpul. Ea caută calmul și în acest scop face multe, uneori chiar prea multe concesii. De exemplu, multe mame acceptă custodia comună împotriva voinței lor, pentru că știu că acest subiect este sensibil și că vor avea parte de un război feroce dacă nu cedează. Problema este că, cu cât cedează, cu atât manipulatorul vrea mai mult. Pe de-o parte, fiecare victimă îi atâță instinctul de cucerire. Pe de altă parte, nu-și propune să se oprească până ce victima sa nu va fi adusă într-o stare de mizerie și izolare. În sfârșit, să se oprească... Va continua apoi să se asigure că ea va rămâne în această situație mizerabilă. Asta îmi mărturisește Ingrid: „De fiecare dată când îmi găsesc un serviciu, face în așa fel încât să-l pierd."

Sunt invitată din când în când în emisiunea lui Brigitte Lahaie de pe postul RMC. Iată mărturia uneia dintre ascultătoarele emisiunii. Ca toate victimele, nu și-a dat seama de existența unei capcane menite să o strivească decât atunci când aceasta a funcționat și s-a închis, prinzând-o. Multe mulțumiri pentru mărturia ei, care va fi de ajutor și altor victime.

„Îmi permit să vă contactez astăzi ca urmare a emisiunii lui Brigitte Lahaie de pe RMC, la care ați participat și dumneavoastră. Iată povestea mea:

Am rămas timp de paisprezece ani alături de un manipulator, cu care acum mă aflu într-un proces pentru custodia celor trei fete (în vârstă de 6 ani, 5 ani și 2 ani). Când ne-am separat, situația mea era catastrofică: mă făcuse administratorul societății (chipurile ca să-mi facă o plăcere, când de fapt lui îi era interzis acest lucru). În paralel, a înființat o altă firmă cu actuala lui parteneră (care era o prietenă intimă și care provine dintr-o familie foarte înstărită). M-a convins să las fetele la el acasă cât mă pregăteam pentru obținerea permisului de conducere și mă ocupam de lichidare, în timp ce el îmi căuta o locuință mai aproape de el, pentru a aranja o custodie comună. De îndată ce a avut fetele (și alocațiile odată cu ele), m-a lăsat singură cu datoriile, izolată de familie și prieteni, căci îi luasem apărarea în toate situațiile și împotriva tuturor. Plecând de la asta, m-a făcut să mă simt vinovată în rolul meu de mamă spunându-mi că partenera sa era mult mai maternă și mai eficientă decât mine. Am fost în pragul sinuciderii, într-o situație financiară catastrofală și fără copiii mei (pe care îi văd miercurea, o dată la două săptămâni, și un weekend din două). M-a păcălit în instanță folosind e-mailuri pe care i le-am scris și scoțându-le din context. Procesul este în curs. Efectiv, am fost îndrăgostită de masca sa și asta este cel mai greu de recunoscut. Mă aflu sub observația unui terapeut și

dezvoltarea mea personală e pe calea cea bună. Cu toate acestea, sunt foarte îngrijorată pentru fetele mele, cărora le-a spus minciuna lui: l-am părăsit pentru altul, iar noua lui parteneră l-a primit cu ele pentru că eu i-am cerut să le ia. Mi-a lăsat toate actele din cei 14 ani și am avut timp să analizez situația. M-a mințit întotdeauna și a premeditat separarea noastră cu cel puțin doi ani înainte:

- datoriile mi-au revenit mie;
- pregătirea noii sale societăți;
- izolarea mea de familie și prieteni;
- culpabilizarea și distrugerea imaginii mele (nu eram destul de sexy, destul de luptătoare, nu-mi plăceau suficient banii și din acest motiv el n-a avut succes...).

Efectiv am fost păcălită pentru că sunt onestă și cu simțul dreptății și mi-e greu să fac strategii când vine vorba de tatăl copiilor mei."

Astfel, capcana divorțului urmează această logică pe cât de nebănuită, pe atât de implacabilă. Cum povestește și această victimă, capcana era pregătită de multă vreme, uneori chiar de la începutul relației: căsătorie cu separarea bunurilor pentru a le proteja pe ale sale, cumpărături pe numele lui sau al victimei, pentru a-i servi interesele. Totul este calculat. Chiar și viitoarele datorii sunt prevăzute și programate. Vă împiedică să lucrați sau, și mai bine, vă pune să lucrați pentru el fără salariu, deci și fără pensie, vă face responsabilă de o inginerie financiară dubioasă unde va crea el însuși datoriile pe care vi le va lăsa...

Negare eternă

Deși este de multă vreme pregătit, în primul moment manipulatorul nu vrea să creadă că plecarea victimei sale este posibi-

lă. El folosește negarea și gândirea magică, specialitatea sa. „Dacă nu cred, nu există. Mama e foarte supărată, trebuie doar să aștept să se calmeze." Oamenii normali subestimează forța acestei negări. „Dar știe că ne-am separat!" Ei bine, nu, nu știe pentru că nu vrea să știe. Îi aparțineți pe viață (vedeți pactul lui Tom Degețel din cărțile mele anterioare). Ani întregi, manipulatorul va continua să funcționeze în negare: „Nu m-a părăsit definitiv, e doar temporar." Chiar dacă își găsește o altă pradă, va testa periodic dacă mămica e încă supărată și dacă uneori nu poate încerca să revină... De fiecare dată când va trebui să se confrunte cu realitatea despărțirii, va face o nouă criză de furie și va organiza noi represalii. Acesta este și motivul pentru care, dincolo de momentul divorțului, hărțuirea continuă și evoluează cu salturi imprevizibile. Aceste mecanisme de negare a realității sunt de neînțeles pentru cine nu este cuprins de această nebunie a atotputerniciei. Un manipulator anulează periodic toate realitățile care-i displac. Atunci victimele sunt luate prin surprindere când dragonul reapare. „Dar ce l-a apucat? A fost mai calm în ultima vreme!" S-a întâmplat ceva care să-i justifice furia? Oh, aproape nimic: ați comis crima de a face ca numele să vă apară alături de al său pe carnetul de note al copilului! Asta înseamnă că vă afișați ca nemaifiind soția sa, că vă dați voie să existați de una singură și că vă revendicați dreptul asupra copiilor. Pe scurt, v-ați pus numele pe cutia lui cu jucării!

Cel mai insuportabil pentru un manipulator este ca victima sa să redevină ceea ce era înainte să-l cunoască: radioasă, fericită, binevoitoare, activă... Crizele sale periodice de furie, cum erau cele de pe vremea când locuiați cu el vor fi declanșate de buna dispoziție pe care o afișați și au drept scop să vă șteargă zâmbetul acela imbecil de pe chip. Dacă poate să vă strice de la distanță sărbătorile sau vacanța nu va ezita să o facă. Se teme cel

mai tare că un alt cuc ar putea să-i ocupe cuibul, făcând ca o posibilă întoarcere să fie și mai nerealistă. Așadar, dacă veți avea un nou iubit cu care veți face greșeala să vă întâlniți și, mai rău, să vă doriți să locuiți împreună, să vă căsătoriți și de ce nu, să fim cinstiți, să aveți un alt copil, veți trece printr-o nouă perioadă de hărțuire intensivă și la fel și iubitul. Trebuie aruncat din cuib! Resemnați-vă, cheful de a vă distruge pentru a vă pedepsi că ați plecat nu va dispărea niciodată întru totul. De îndată ce va avea spațiu, vă va ataca. Nu ține decât de voi să nu-i permiteți să vă facă rău.

Dorința de a-și recupera prada cu orice preț

Dar să revenim la momentul când victima pleacă sau declanșează procedura de divorț. Dacă nu reușește să-și readoarmă victima cu câteva vagi promisiuni că se va schimba, manipulatorul va recurge la panoplia completă a manipulării și va face tot ceea ce poate pentru a recupera zona de influență: începe cu seducția. Victima, care era proastă, bătrână, urâtă, neadaptată de ani buni redevine o regină sublimă, femeia vieții sale pe care a adorat-o mereu. *Cum poate ea să se îndoiască?* Are dreptul la vibrante declarații de dragoste și la avalanșe de promisiuni. Este foarte cuminte și se poartă așa cum i se cere de ani de zile. Și, mai ales, se ocupă în sfârșit de copii. Victimele sunt naive și încântate. Ca să-și prindă prada pe termen lung, manipulatorul își dorește *brusc (acum, hai, hai, imediat!)* să cumpere o casă, să schimbe mașina, să rezerve bilete de avion pentru a face o călătorie lungă vara următoare, să facă un alt copil, să se mute departe de toți cei care îi susțin victima și care cu siguranță îi bagă idei în cap. Pune o presiune nebună pe victimă pentru ca aceasta să renunțe să plece și, în același timp, o face să creadă că depune

tot efortul pentru binele cuplului, convingând-o că ea este cea care nu își dorește acest lucru. Dacă victima nu este suficient de puternică și nu are susținere din partea apropiaților, dacă nu a ieșit suficient din sfera de influență în acel moment, ea riscă să cedeze și să o ia de la capăt pentru încă zece ani! Căci, în paralel, el activează și alte sfori: victimizare, culpabilizare, intimidare, presiuni de fel și chip, șantaj și folosirea apropiaților pentru a o face să revină. Poate deveni violent și hărțuitor, o poate copleși permanent cu tot felul de decizii legale, acuzații și amenințări și să o supună unei presiuni aproape de nesuportat. El o spionează fără încetare și pândește cea mai mică slăbiciune când vine vorba de determinarea ei. Vi-l puteți imagina sub trăsăturile cuiva insuportabil, panicat de ideea că va trebui să meargă la colț și stând atârnat de fustele voastre. Ăsta este motivul pentru care trebuie să fiți foarte exactă și hotărâtă în demersul pe care l-ați inițiat. Pentru victimele deja epuizate, în această fază de hărțuire intensă, devine extrem de dificil să reziste. Dar, mai ales, indiferent ce s-ar întâmpla, nu dați înapoi. Simplul fapt că ați vrut să plecați este deja o crimă. Manipulatorul vă urăște de moarte pentru că ați vrut să scăpați și are în plan ca odată ce vă întoarceți să vă facă să plătiți scump tentativa de evadare. Mai ales din acest motiv nu trebuie să cedați și să vă întoarceți. La întoarcere, atmosfera va fi și mai rea, veți suporta niște represalii feroce și o creștere a manipulării și controlului. Sau, întoarceți-vă cât e nevoie ca să vă pregătiți mai bine evadarea...

Cum să-și salveze resturile imperiului

Manipulatorul simte că de data asta totul e serios. Și atunci se pregătește pentru ce e mai rău. El nu va avea dosarul curat odată ajuns în instanță: e-mailuri, adeverințe, facturi... În paralel, îi

manipulează pe cei care i-ar putea fi utili: amici, apropiați, medici, profesori, bona și chiar brutăreasa îl vor vedea în fiecare duminică pe acest tată adorabil, care mărturisește tuturor în secret că soția sa e depresivă și că el iese cu copiii pentru ca ea să se poată odihni și să nu mai urle la ei... Toată lumea va putea depune mărturie ce tată extraordinar este el și cu ce soție nedemnă are de-a face. Și invers, femeile manipulatoare reușesc foarte bine să-l facă pe partenerul lor să pară un soț gelos, violent și un tată nedemn. Puțin câte puțin, fără ca victima să înțeleagă de ce, cunoscuții se îndepărtează, devin mai reci, indisponibili sau fac comentarii ambigue ori răutăcioase.

Când începe să înțeleagă că indiferent ce se întâmplă despărțirea își va urma cursul, manipulatorul caută prin orice mijloace să rămână în centrul preocupărilor fostei partenere. Se mută la doi pași, spionează venirile și plecările și persoanele care o frecventează, găsește o mie de pretexte pentru a o contacta. Se întâlnește cu el mereu, din întâmplare. Are întotdeauna ceva de cerut (de vrut neapărat, mai degrabă): o hârtie, un obiect, o dată de schimbat... Provoacă intenționat scene pentru ca victima sa să se discrediteze dovedindu-se „isterică". Alimentându-se din conflicte, creează polemici în legătură cu orice: program, afaceri și, evident, bani... Crize de furie și crize de disperare încercând, fără îndoială, să treacă peste limitele pe care fosta sa parteneră încearcă să i le impună. Și, bineînțeles, se răzbună deja. O împinge să greșească, face tot posibilul pentru ca victima să devină o enervantă, o poamă acră, o mamă abuzivă, o isterică, o nebună... și începe să se folosească de copii.

Acesta este motivul pentru care toate victimele îmi spun:

„Datorită dumneavoastră am înțeles cine era și am putut divorța. Mulțumesc! Of, sunt liberă și trăiesc din nou. În sfârșit, aproape, pentru că procedura de divorț se prelungește. Face tot ce poate pentru a împiedica vânzarea casei. Multiplică procesele și

cererile de expertiză și acum, mai nou, se ia de copii! Îi manipulează, îi întoarce împotriva mea și îi obligă să ceară ei custodia comună. Pe scurt, continuă să-mi facă viața un infern și mă epuizează. Suntem tot timpul în întâlniri cu mediatori, experți, anchetatori sociali. Trebuie să adun dovezi din toate părțile. Cheltuielile cu avocații mă ruinează. Nu văd cum o s-o scot la capăt. Divorțul este o slujbă cu normă întreagă! Spuneți-mi, ce aș putea face?"

Continuă să facă legea indiferent de preț

Pentru manipulator, justiția nu este decât o super-învățătoare la care trebuie să fie atent, dar ușor de păcălit. Ea nu servește decât la pedepsirea celor care sunt atât de fraieri, încât să se lase prinși. Imediat ce se întoarce cu spatele îi poți ignora cererile la fel ca un panou cu parcarea interzisă de pe o ușă de garaj. Judecătorul a stabilit domicilii separate? Date? Ore? O pensie? Fidel leitmotivului său, „puțin îmi pasă!", și datorită mecanismelor sale de negare, manipulatorul va trece peste tot ce i s-a impus. Ar fi păcat să se lipsească: în general, face doar cum îi tună și iese din orice situație fără să suporte vreo consecință a faptelor sale.

Judecata ideală pentru un manipulator? Sa ajungă la stadiul de adolescent!

Bine, de acord, pleacă de acasă, dar o face doar ca să petreacă cu prietenii săi și să se întoarcă atunci când are chef. Mama nu-i cere socoteală pentru comportamentul său și îl mângâie când ajunge acasă. Da, manipulatorii ar fi cu bucurie poligami. Visul lor este să-și aducă prietenele acasă după cum au chef! Ce penibile sunt mamele astea că nu le dau voie! Evident că nu plătește nimic (banii de buzunar sunt sacri) și poate trece pe la el oricând vrea, fără să anunțe. Mama rămâne 100% disponibilă pentru el,

îi gătește mâncăruri delicioase și dacă va dori să-i spele și rufele asta îi va permite să aibă niște prietene la fel de imature ca și el, deci să se amuze mai bine. Mama are grijă de jucăriile lor de pluș (copiii săi) și se ocupă de tot. Îi poate vedea pe micuți, îi poate lua și aduce înapoi când are chef. Și dacă mama pleacă în vacanță, evident că-l ia cu ea!

Vi se pare aberantă descrierea? Și cu toate acestea, stabilirea limitelor este singurul mijloc de a avea liniște cu un manipulator după divorț. Dacă-l lăsați să vină și să plece când are chef (și dacă vă mai și culcați cu el din când în când) va fi extraordinar! Nenumărate foste soții mi-au spus că așa merg lucrurile. El își duce viața lui dublă. Ele acceptă și nu cer un ban, așteptând ca el să se întoarcă sau să plece definitiv, pe scurt, să se hotărască! Suferă pentru că sunt înșelate, nu înțeleg acest du-te-vino continuu între ele și amantele sale. Atunci, îi fac cu regularitate scene de gelozie, dar manipulatorul joacă rolul bietului tip dezorientat care nu știe ce-i cu el, care încă le iubește și care e pe cale să se întoarcă definitiv... Astfel, câștigă timp și le face să se topească de milă și de dragoste, până la următoarea criză. Celelalte soții, cele care refuză acest acord tacit, știu bine că asta este ceea ce și-ar fi dorit și ceea ce a încercat să instaureze. Bărbații victime ale femeilor manipulatoare sunt adesea siderați de relația pe care partenera lor o are cu fostul soț atât de prezent în viața lor și care pare să rămână la dispoziția lor. Își dau seama că asta așteaptă de la ei: rămâi tatăl meu, dar mai ales omul meu bun la toate.

În cazul procedurilor de separare, manipulatorul începe să testeze cadrul pe care legea, dar mai ales fosta sa parteneră încearcă să-l impună. El verifică mereu dacă e la ea acasă sau la mama ei și face crize de furie când i se dă de înțeles că nu. Testează dacă-și mai poate obliga fosta soție să se adapteze progra-

mului său. În paralel, estimând că victima nu are dreptul la nimic pentru că ea este cea care vrea să-l părăsească, i se pare că indiferent ce ar fi obligat să împartă, să înapoieze sau să dea, inclusiv copiii, este vorba despre un furt.

Cum să înlocuiască placenta defectă

Din criză de furie în criză de furie, confruntat fără îndoială cu o realitate neplăcută, manipulatorul trebuie să cedeze în fața evidențelor: acest distribuitor este defectuos. Nu mai primește decât neplăceri de la el. Trebuie schimbat. Atunci, pentru că nu mai primește privilegiile adolescenței, cel mai simplu este să schimbe mama. Astfel, păstrează tot: casa, copiii, banii, obiceiurile... O ducem pe aia bătrână la reciclat și luăm una nouă. Pur și simplu. Iată planul diabolic pe care-l pune în practică orice manipulator. Vrea să vă deposedeze de tot și să vă arunce ca pe o rablă ruginită, dându-vă și câteva șuturi, așa cum se face cu o mașină care nu mai vrea să pornească. În plus, chiar și defect, rămâneți obiectul lui personal. Nici nu se pune problema că ați putea fi de folos altcuiva și cu atât mai puțin propriilor copii. Manipulatorul nu suportă ideea că propriii copii, pe care este gelos încă de la început, au acces la ceva ce el nu mai are! În sfârșit, cum îl enervați din ce în ce mai tare și cum nu vreți să-i mai faceți pe plac, îi alimentați paranoia. Trebuie să o pună la punct pe neobrăzata asta, așa că este hotărât să o facă bucăți.

Contați pe el, veți ajunge la linia de sosire sfâșiată! În plus, cum nu mai are nimic de pierdut, va putea să-și crească doza de ură, de abuz, de violență... Dacă tot pierde, măcar să nu se irosească. N-o să se jeneze. La naiba, ce bine e să nu te controlezi, să faci pe cineva să sufere cu sadism și să te hrănești cu această suferință! Hm, ce ultimă doză delicioasă de omnipotență!

Iar faza cu justiția o să i-o plătiți. Încă din perioada școlii i se părea că pârâtul la învățătoare era o treabă de ratați. Așadar, pentru că ați avut proasta idee de a apela la *super-învățătoare* ca să vă arbitreze conflictul, o să regretați. Manipulatorul va considera că e un joc și o adevărată bucurie să o câștige de partea lui, ca pe toți ceilalți adulți. E atât de ușor. Justiția vă va trage ea însăși chelfăneala pe care o meritați. Era și cazul!

Războiul manipulatorului va avea două mari axe: să vă distrugă material și să o pedepsească pe această mamă care l-a respins luându-i copiii. Acest război pe care-l va purta va fi înlesnit de necunoașterea problemei de către publicul larg.

O societate involuntar complice

Dacă scriu din nou pe subiectul manipulării mentale, este pentru că încă mai sunt multe de spus și de schimbat pentru a face mentalitățile să evolueze. Aproape în fiecare zi aud mărturii uimitoare, demonstrându-mi că societatea funcționează mereu cu aceste stereotipuri și că, inevitabil, cei care intervin din partea justiției nu-și dau seama complet de datele problemei. Dau consultații prin skype în toată lumea. Nu doar în Franța nu a fost descoperită adevărata față a manipulatorului. Din Elveția, din Belgia, din Canada și de aiurea am mărturii îngrijorătoare. Când clienții mei îmi spun: „Psihologul meu îmi spune că..., avocatul meu este sigur că..., expertul a concluzionat că..., judecătorul a ordonat ca..." știu că acești profesioniști nu și-au dat deloc seama de cât de periculos este manipulatorul. Am acces la prea multe mărturii, sesizări, plângeri, rapoarte ale experților, anchete sociale, procese, medieri (operațiune costisitoare, inutilă și chiar contraindicată atunci când unul dintre cei doi este un pervers narcisic) cu un conținut care consternează prea mult pentru a crede că mesajul a fost suficient transmis în sfârșit și că mă pot odihni.

Dar să rămânem optimiști: există autori care scriu despre perverșii narcisici, în mass-media se vorbește nu doar mai mult, ci și din ce în ce mai bine despre acest subiect. Am primit ieri un e-mail de la unul dintre clienții mei din estul Franței, care mi-a spus că tribunalul și-a dat foarte bine seama de profilul fostei sale soții (manipulatoare, evident!) și că acesteia nu numai că i s-au refuzat toate cererile, dar a fost și pusă la punct. Păstrând proporțiile, mi se pare că asta se întâmplă din ce în ce mai des și mă bucur că e așa. Din nefericire, în paralel am primit în aceeași zi un e-mail de la una dintre clientele mele din regiunea pariziană, care mi-a povestit că urma să depună plângere împotriva soțului său care, cu complicitatea activă a poștașului și a paznicului imobilului, îi deturna scrisorile. Polițista i-a răspuns suspicioasă: „Dacă fac lucruri pe ascuns înseamnă că aveți relații proaste cu ei?" Agresivitatea acestei întrebări este insidioasă. Auzind așa ceva, o victimă nu poate decât să se simtă acuzată pe loc. Din fericire pentru ea, clienta mea se distanțase suficient de această situație pentru a schimba perspectiva: „Dacă ei fac lucruri pe ascuns, înseamnă că fac ceva ilegal. Mi se pare culmea să trebuiască să amintești poliției care este legea!"

Visez la ziua în care fiecare persoană va avea suficiente informații ca să nu mai cadă pradă acestor vicleni manipulatori și în care întreaga societate va face ceea ce este necesar ca să-i pună la punct cu fermitate. Și manipulatorii vor avea doar de câștigat, căci experiența demonstrează că un manipulator pus la punct este un manipulator îmblânzit. Iluzia atotputerniciei atunci când este alimentată și întreținută te poate înnebuni. Exemplul extrem este atitudinea pedofilului: afară este un diavol, dar în închisoare este un înger. Evident, nu propun trimiterea la închisoare a tuturor manipulatorilor, dar dacă ar ști că manevrele lor nu vor scăpa justiției, că vor fi descoperiți și că riscă să aibă ne-

plăceri serioase dacă nu se poartă civilizat, cred că ar face mult mai puține victime.

Printre stereotipiile vehiculate de către societate, am identificat unele care mi se par a fi cele mai dăunătoare pentru cauza victimelor perverșilor narcisici:

- mitul mamei rele, care impune femeilor o dublă constrângere;
- mitul noului tată, mult mai implicat decât cel vechi;
- custodia comună, o falsă soluție pozitivă și echitabilă;
- sindromul alienării parentale, o impostură periculoasă;
- tendința elitelor intelectuale de a teoretiza, ceea ce întrerupe procesul de analiză de bun-simț și al pragmatismului cel mai elementar.

Partea a doua

IDEI PRECONCEPUTE ÎN SERVICIUL MANIPULATORILOR

7.

Mitul mamei rele și mitul noului tată

Mamă, e ziua ta!

Ziua mamei este o sărbătoare foarte importantă, ea simbolizând respectul pe care îl purtăm mamelor. În fiecare an, la dată fixă, plini de complimente dulci, cu cadouri cu fundă în mâini, o mulțime de copii cu ochii plini de dragoste pentru zână, pentru zeița micului lor univers, își declară iubirea pentru cea care le-a dat viață. Înduioșarea și sentimentele calde sunt obligatorii cu ocazia asta. Anturajul recunoaște în cele din urmă, pe parcursul acestei zile norocoase, devotamentul umil și cotidian de care mamele dau dovadă în celelalte 364 de zile pentru binele familiei lor. Dar, în spatele consensului acestei zile menite să adoarmă vigilența, se ascunde o realitate tristă: la începutul acestui al treilea mileniu, mamele sunt, în restul anului, la fel de ignorate, disprețuite și epuizate în misiunea lor. Nu există suficiente creșe, prea puțin ajutor din partea partenerului lor, patroni agasați de sarcină și de concediile medicale luate pentru bolile copilăriei, un program de muncă și salarii prea puțin compatibile cu nevoile celor mici... Să fii mamă azi aduce mai degrabă cu o cursă cu obstacole, desfășurată în indiferența și în disprețul general.

Vizavi de mame, societatea are vârsta mentală a unui nou-născut. Convingerile și așteptările colective vizavi de mame formează o țesătură de contradicții capcană. Indiferent ce va face o mamă, ea va fi criticată: e prea maternă sau nu e suficient, e supraprotectoare sau de o indiferență nedemnă, prea severă (așadar castratoare) sau prea permisivă; fuzională sau respingătoare. Recent, un tată frustrat, privind de sus, spunea cu dispreț: „Ar trebui ca femeile să priceapă că oricine poate schimba un scutec!" Ca și cum a fi mamă s-ar limita la a schimba un scutec. Astfel, pe de-o parte, negarea dificultăților sarcinii este completă, funcția maternă este prezentată ca oferind puține satisfacții, iar mamele sunt disprețuite, dar în paralel, se așteaptă de la ele un devotament și un instinct matern fără greșeală.

Iată un exemplu. Scrie în decizia judecătorească că tatăl trebuie să lase copilul la școală joi dimineața și mama să-l ia de la școală joi după-amiază. Pierre, care este un manipulator de toată frumusețea, duce copilul de 6 ani, cu febră mare, la școală joi dimineața ca și cum nu ar fi nicio problemă și-și oprește telefonul pentru a nu fi deranjat. Ulterior va pretinde că micuțul era în super formă în dimineața respectivă și va insinua chiar că s-a îmbolnăvit pentru că trebuie să se întâlnească cu mama lui. În fața copilului bolnav, școala anunță... mama. Într-o primă fază, Agnes este contrariată și explică reprezentantului școlii că are o urgență la serviciu și nu poate pleca. Ea încearcă să explice că trebuie sunat Pierre, pentru că ea nu este responsabilă pentru fiul său decât începând cu ora 16:30, dar simte imediat că directoarea este șocată de acest argument. Nimeni nu o va ierta dacă nu se precipită la căpătâiul copilului cu febră. O mamă care trimite pe toată lumea la plimbare spunând că e treaba tatălui să se ocupe va trece drept monstruoasă, nu maternă. Astfel, în timp ce denigrează mamele super protectoare, școala și tatăl contează

mereu pe un devotament matern statornic. Agnes a trebuit să se resemneze și să-și amâne proiectul de la serviciu pentru a merge să-și ia copilul de la școală. Data viitoare nu va avea nici măcar posibilitatea de a face ca Pierre și de a-și închide telefonul: tații sunt obligatoriu foarte ocupați, dar telefonul mamelor trebuie să fie mereu deschis.

Și asta nu e tot! De la descoperirea psihanalizei, mamele au fost culpabilizate din plin, dar niciodată cu adevărat ajutate. Următoarea convingere rămâne foarte răspândită: mamele sunt singurele responsabile pentru viitorul copilului lor. Chiar și în caz de divorț, mamele sunt singurele responsabile... de tot. De exemplu, ele vor trebui să continue să-și asume vizitele medicale (medic, dentist, kinetoterapeut, osteopat, logoped, psiholog...), întâlnirile cu profesorii și meditațiile, înscrierile (activități extrașcolare, cantină, activități în aer liber...), cumpărăturile (hainele, pantofii, rechizitele...). Totul fix ca înainte, dar având la dispoziție doar jumătate din timp. Dacă mamele nu fac scandal ca să împartă toate aceste sarcini, nimeni nu le va propune să o facă în locul lor. Nenumărate mame divorțate mi-au povestit că fac pe șoferul pentru copiii lor în săptămânile în care aceștia nu le sunt încredințați, pentru a se asigura că ajung la diversele programări și activități sportive. „Fostul meu soț muncește prea mult. Nu are timp să-l ducă pe cel mic la fotbal (sau la logoped). Fiul meu ar fi foarte nefericit să rateze antrenamentele de fotbal o dată la două săptămâni!"

Și mai rău încă, mamele sunt singurele responsabile de starea de spirit a copiilor lor. Dacă aceștia nu sunt fericiți este vina mamei. Ele sunt și singurele responsabile de calitatea relației dintre tată și copii. Așadar, când copiii nu vor să meargă la tatăl lor este vina mamei. Dacă micuții sunt anxioși, este pentru că preiau anxietățile mamei, așadar e tot din vina ei! În prezent, lucrurile

sunt într-o derivă îngrijorătoare: când o mamă percepe și pune în cuvinte starea proastă a copilului, societatea i-o întoarce că este angoasa ei pe care o transmite copilului. Le reproșăm acestor mame că sunt angoasate, ca și cum nu ar avea niciun motiv. Tatăl, care nu a priceput nimic (sau care refuză să vadă prolema), pare mai credibil când pretinde că îi merge foarte bine copilului. Ce îi trebuie unei mame în ziua de azi pentru a putea face cunoscută suferința copilului său, fără să treacă drept o isterică și fără să fie acuzată că este singura vinovată?

Din ce în ce mai des, se consideră că în cazul în care copiii nu vor să meargă la tatăl lor este pentru că mama nu a făcut ceea ce trebuia pentru ca ei să aibă chef. Da, da, am început să văd aceste inepții și în sălile de judecată! Ar trebui să-mi explice și mie cineva cum îl poate determina o mamă pe copil să aibă chef să meargă la un tată care-și bate joc de el, care țipă la el, îl denigrează, îl lovește sau îl ignoră tot weekendul. Ah, fir-ar să fie, uitam: este vorba despre acuzații false!

Astfel, fiecare e convins că există pe de o parte mamele bune și de cealaltă parte cele rele. Acest mit al mamei bune și al mamei rele, oricât de naiv ar fi, permite societății să continue să pună în spinarea mamei toate relele copiilor și să se debaraseze (debarasând în trecere și un mare număr de tați) de responsabilitățile pe care le are. În inconștientul colectiv, adevărata mamă bună este cea care ghicește intuitiv și fără efort toate nevoile copilului său. Ea are grijă de el la fel de natural pe cât respiră și este pentru ea o sursă de plăcere care nu cere nici disciplină, nici spirit de sacrificiu. Ea se află într-o armonie perfectă cu bebelușul său. Dragostea maternă cere cunoștințe și comportamente variate, dar ea le stăpânește pe toate în mod spontan. Pe lângă îngrijirile fizice, ea îi oferă copilului său un mediu de susținere călduros și plin de iubire. Senină și relaxată de la răsăritul și

până la apusul soarelui, ea stabilește limite clare cu blândețe și îl apără eficient de adevăratele pericole. Devotamentul față de copilul ei și plăcerea de a-l răsfăța sunt fără greșeală. Ei bine, în schimb, mama rea este cea care se plictisește cu ușurință de copiii ei și este indiferentă față de bunăstarea lor. Este o femeie atât de narcisică și de absorbită de ea însăși că nu-și poate da seama ce este bine pentru copilul ei. Insensibilă la nevoile acestuia, ea este incapabilă să-i înțeleagă sentimentele. Adesea, ea se folosește de copii pentru satisfacția personală. Această femeie le face rău fără să știe. Pentru că este incapabilă să-și învețe lecția din suferințele pe care le provoacă, ea nu poate evolua. Ce femeie îngrozitoare, biata de ea!

Această tendință de a idealiza sau de a blama mamele este simplistă. Trebuie să ieșim din poveștile pentru copii și să revenim la realitatea obiectivă. Mama bună și cea rea nu sunt decât cele două fațete ale aceleiași funcții și nu reprezintă decât punctul de vedere al copilului. Dacă există câteva cazuri rare de mame care au într-adevăr carențe parentale obiective (cele între două și patru procente de manipulatoare), majoritatea mamelor își iubesc copiii, ar vrea să facă lucrurile bine, dar se lovesc de dificultățile cotidiene. Nimic nu este mai bulversant pentru o mamă iubitoare decât să fie incapabilă să ofere copilului său îngrijiri pline de tandrețe, indiferent de motiv. Vinovăția se trezește la aceste mame imediat ce își pierd răbdarea și forța de a rămâne la înălțimea mitului mamei perfecte. Cu toate acestea, copiii mici, în dependența lor absolută, cer o abnegație și un altruism greu de susținut. Chiar și când sunt iubiți din suflet, în anumite momente copiii sunt greu de suportat.

În loc să legăm mamele la stâlpul infamiei, mai bine le ajutăm. Sarcina de a crește un copil este complexă și nu poate fi încredințată unei singure persoane izolate, devalorizate și pe dea-

supra și fără sprijin. Ar trebui să știm că a fi iubit de o mamă care își crește copiii corect conferă atât unui bărbat, cât și unei femei un puternic sentiment de siguranță pentru întreaga viață. Pentru a le putea oferi această siguranță copiilor, mamele au nevoie de respect, de ajutor material și de sprijin efectiv, pe scurt, trebuie să se simtă susținute. Educația trebuie să se înscrie într-un demers colectiv în care tatăl, familia lărgită și întreaga societate joacă un rol activ. Tații ar trebui să fie sprijin, colaboratori, nu rivali și cu atât mai puțin inamici.

Mitul noului tată

Într-un supermarket, un tată își face cumpărăturile purtând bebelușul în marsupiu. Tot plimbându-se printre raioane mângâie și sărută mecanic căpșorul acoperit cu puf. E simpatic și emoționant. N-am fi văzut așa ceva acum 50 de ani. Pe vremuri, dragilor, se duceau la muncă în hainele lor jerpelite... Muncitori, puțin prezenți, puțin implicați în educație, taciturni, pudici și severi, eventual de o tandrețe morocănoasă, aceasta este imaginea care ne-a rămas despre tații de altă dată. În mod obiectiv, tații de azi sunt mult mai afectuoși, mai jucăuși, mai vorbăreți, mai demonstrativi și mai puțin severi când vine vorba de copiii lor. Dar toate acestea, deși e deja mult mai bine, sunt lucruri de suprafață și ne împiedică să vedem imaginea de ansamblu. Căci, deși tații sunt mai implicați ca altădată, nu sunt totuși la egalitate cu mamele. Mitul noului tată este dezmințit de toate studiile sociologice: azi ca și ieri, mamele continuă să-și asume în mare parte educația copiilor în viața de zi cu zi. Ele sunt cele care stau de vorbă cu profesorii, care se ocupă de programările medicale și care fac pe șoferul între diversele activități ale copiilor. Și, așa cum cu umor subliniază Jacqueline Phelip și Maurice Berger,

„fără ca tații să se plângă sau ca profesioniștii să considere că micuții ar avea de suferit atâta timp cât cei doi părinți trăiesc sub același acoperiș." Haideți, tați francezi, încă un mic (chiar mare!) efort: participați la îngrijirea copiilor de trei ori mai puțin decât mamele și de două ori mai puțin decât tații suedezi sau norvegieni. Pentru că nu v-ați implicat cu adevărat și nu vă dați seama de amploarea misiunii vi se pare că faceți suficient. Ar trebui ca într-o bună zi mamele să scoată un manual în care să enumere toate sarcinile inerente ale funcției parentale de la naștere până la majorat. Și nu, nu e suficient să știi să schimbi un scutec!

Tați și mame, o dublă măsură

Un alt paradox al societății noastre, în numele egalității sexelor, este faptul că discursul actual laudă tații și stigmatizează mamele. Se vorbește mult despre „negarea tatălui", dar mult mai rar despre „negarea mamei" Cât tații protestează mai mult, cu atât sunt mai ascultați, cu cât mamele protestează mai mult, cu atât sunt considerate mai alienante, mai ostile. Din ce în ce mai des, sunt auzite doar drepturile taților. Drepturile mamelor și, mai ales, cele ale copiilor sunt trecute cu vederea. Mamele sunt obligate să își forțeze copiii să meargă la tatăl lor, când aceștia nu vor. Nu obligăm niciodată tații neimplicați să-și ia copiii care-și doresc să-i vadă. Dreptul la vizită și la a-i ține la ei rămâne un drept și nu o datorie. În cele din urmă, deși le criticăm, le oferim mamelor o atotputernicie cvasimagică. Ele sunt somate „să nu-i ia puterea tatălui" „să îl educe pe tată", „să îl învețe pe tată", „să aibă încredere în tată" și, mai ales, „să-i ofere locul tatălui". Imaginați-vă că i-am soma pe tați „să nu îi ia puterea mamei", „să o educe pe mamă" „să o învețe pe mamă" și, mai ales, „să-i cedeze locul mamei". Vedeți, când inversăm lu-

crurile, acestea devin absurde și, cu toate acestea, un astfel de discurs are sens unic, în numele egalității parentale. Maria îmi spune cu amărăciune: „El spune copiii mei, micuța mea etc. Toată lumea trage concluzia că este un tată bun care-și iubește copiii. Dacă eu fac greșeala de a spune copiii mei, micuța mea, sunt o mamă posesivă. Dacă mama plânge, e isterică. Dacă tatăl plânge, toată lumea îl compătimește!"

Devalorizarea maternității și a actului matern pentru a merge în direcția egalității sexelor induce o rivalitate între tată și mamă în locul unei complementarități. Tații și mamele sunt nefericiți, iar copiii sunt privați de amândoi. Mamele nu mai pot fi mame pe deplin, tații devin mame surogat fără să aibă nici instinctele și nici abilitățile necesare. Felul în care societatea noastră abordează această noțiune de egalitate a sexelor este stupid, pentru că se bazează pe o confuzie: egalitate nu înseamnă lipsa diferențelor. Un tată și o mamă nu sunt interschimbabili.

Să revenim la fundamente: omul este un mamifer

Omul a apărut pe pământ acum aproximativ 3 milioane de ani și s-a diferențiat de alte primate când a început să-și cioplească ustensile. De-a lungul mileniilor, dimensiunile craniului său au trecut de la 700 cm^3 la 1.500 cm^3. Pentru ca nici copilul și nici mama să nu moară în timpul nașterii, a fost nevoie ca bebelușii să vină pe lume din ce în ce mai devreme, cu un craniu neterminat. Creșterea craniului bebelușului are loc după naștere pe parcursul a 22 de ani. Fontanela se sudează în doi ani. În paralel, craniul va crește, trecând de la aproximativ 35 de cm în perimetru, cât are la naștere, la aproximativ 55 de cm, în medie, la vârsta adultă.

Tânăra gazelă trebuie să învețe să alerge la o jumătate de oră de la naștere pentru a scăpa de prădători. Omul va avea nevoie

de optsprezece, douăzeci de ani pentru a deveni autonom și a se apăra singur de pericolele vieții. Astfel, el devine cel mai mare prematur al planetei. Ca toți marii prematuri este fragil și foarte vulnerabil. Așadar este imperativ ca un copil să fie luat în grijă de un adult și apărat, inclusiv de el însuși (cum putem considera un delicvent de 14 ani responsabil de propriile acte, dacă este lăsat pe cont propriu?). Până la vârsta de 6 ani, puiul de om are nevoie de o îngrijire de cea mai bună calitate și de o figură principală de care să se atașeze și către care să se poată îndrepta în caz de stres. Din instinct, cele mai multe mame știu acest lucru. Dar societatea le râde în nas.

În mod bizar, când vine vorba de adoptat un pisoi sau un cățel, viitorii proprietari se arată foarte atenți la condițiile în care acesta a fost crescut și apoi înțărcat. Se interesează de calitatea legăturii dintre pui și mama lui și de perioada înțărcării: să nu fi fost traumatizantă și să nu fi avut loc prea devreme. Se știe că animalul va avea traume ireversibile dacă a crescut în condiții rele. Nu i-ar veni nimănui ideea de a-i impune câinelui două coșuri de dormit și de a-l îndepărta de mama lui o dată la două zile. Când vine vorba de alte mamifere, se știe că un pisoi sau un cățel luat prea devreme de lângă mama lui va rămâne inadaptat. Dar când vine vorba despre copiii noștri, condițiile de creștere și înțărcare devin nule și neavenite. De ce e altfel pentru puiul de om?

Din nefericire, cortexul uman îl îndepărtează pe om din ce în ce mai mult de instinctul său de supraviețuire. Omul se servește de creierul său mare ca să elaboreze și să impună teorii și ideologii care devin mai importante decât orice bun-simț elementar. Copiii sunt astăzi tratați ca niște adulți, fără niciun fel de respect pentru vulnerabilitatea lor. Se vorbește despre „interesul superior al copilului" fără a i se cunoaște măcar valorile fundamentale. Toate persoanele care încearcă să revină la baze fiziologice și

instinctive vor declanșa o revoltă și vor fi tratate drept reacționare și demodate. Mai mult, orice persoană care apără cauza copiilor este taxată ca fiind pro-mame și anti-tați. Cu toate acestea, ce este atât de deranjant ca un bebeluș să aibă nevoie de mama sa? Ce va deveni omenirea dacă nu știe să aibă grijă de progeniturile sale?

Care este adevărata misiune a tatălui?

De patruzeci de ani, între abolirea patriarhatului, creșterea numărului de divorțuri și progresul științei în domeniul procreării asistate și al clonării, funcția paternă a avut de suferit. Cu toate acestea, ea este de neînlocuit.

Se crede adesea că totul este din vina feminismului. Încă un truc diavolesc al acestor femei! Însă lucrurile nu stau așa. Structura familiei patriarhale a fost afectată întâi de toate de Primul Război Mondial și de industrializare. Pe vremuri, la țară, funcția paternă era întotdeauna asigurată. Dacă tatăl murea la muncă sau la război, rămânea o prezență masculină: un bunic, un unchi, un naș, pentru a prelua ștafeta și a îndeplini rolul. Războiul din 1914-1918 a îndepărtat bărbații de casele lor, apoi a decimat populația masculină. Abandonate, apoi văduve, femeile au trebuit să învețe să se descurce singure și au prins gustul. Feminismul a încolțit pe acest teren. În paralel, exodul rural a aruncat în aer familiile și a izolat tinerele cupluri în marile orașe anonime. Femeile au un instinct social și nu sunt făcute pentru singurătate. Pe vremuri, la ferme era mereu lume: rude, vecini, muncitori agricoli... Femeile au nevoi relaționale (prezență, pălăvrăgeală, cooperare...) pe care un soț nu le poate satisface de unul singur, muncind toată ziua. În anii `50 am observat fenomenul casnicelor disperate: soțiile casnice se simțeau deprimate pentru că erau

singure și lipsite de ocupație întreaga zi. Apoi, femeile nu au mai suportat această izolare. Au vrut să lucreze pentru a vedea lumea. Independența financiară care a decurs din asta le-a deschis posibilitatea către autonomie și deci către divorț. Numărul divorțurilor a crescut. Pornind de aici, funcția paternă nu a mai putut fi asigurată corect.

Există o mare diferență între rolul parental (conștient, concret și interschimbabil) și funcție (inconștientă, abstractă și unică). Bineînțeles, bărbații și femeile pot deopotrivă să schimbe un scutec sau să învețe un copil să meargă cu bicicleta, dar funcțiile materne și paterne sunt unice și de neînlocuit. Funcția maternă este fuziunea, oferind adăpost, hrană, căldură și protecție copilului. Funcția paternă este de triangulare, adică o misiune de separare, de expulzare de la sânul mamei pentru a incita copilul să cucerească lumea exterioară. Principalele aspecte ale triangulării sunt:

Protecția: protecția fizică a familiei este o funcție paternă recunoscută dintotdeauna. Dar tatăl oferă și o protecție mentală: prezența sa calmează fricile iraționale. Această funcție de securizare în fața angoaselor interioare este mai puțin cunoscută, dar la fel de importantă. Absența prezenței paterne duce la o societate din ce în ce mai angoasată.

Educația: tatăl oferă repere. El trebuie să transmită legile, regulile, limitele, codurile și tabuurile. Astfel se face umanizarea copilului. Fără limite copilul rămâne în atotputernicia infantilă: explic încă de la începutul cărții ce efecte devastatoare poate avea aceasta.

Inițierea: tatăl trebuie să explice ce înseamnă lipsurile și absența. Astfel, copilul poate renunța la satisfacția imediată și poate îndura frustrarea. Fără gestionarea adecvată a frustrării, toate proiectele cu beneficii întârziate (să facă economii, să aibă un

program, studii de lungă durată...) rămân inaccesibile. O lipsă a limitelor te face impulsiv, furios și necugetat.

Separarea: tatăl trebuie să rupă fuziunea dintre copil și mamă. Fără să se mai poată întoarce la sânul mamei, copilul se va întoarce spre lumea exterioară. Dar această separare trebuie să se facă progresiv și cu blândețe, începând de la 3 ani, cu pași mici și trebuie să se intensifice la vârsta rațiunii (7 ani).

Filiația: oferind numele său, tatăl își înscrie moștenitorul în genealogia sa, îi oferă legitimitate și un loc între strămoși. Cunoaștem suferința cruntă a copiilor nerecunoscuți de tată. Cine va acoperi vidul de identitate al copiilor născuți dintr-un spermatozoid anonim?

Imperfecțiunea masculină este o necesitate. Existența perfecțiunii provine dintr-o fantasmă a atotputerniciei materne și infantile. Cu cât bărbatul e mai imperfect, cu atât obligă mai mult femeia și copiii să se conecteze cu realitățile lumii. În sfârșit, domnilor, nu este cazul să forțați limitele însă!

Toate aceste date privesc părinții normali. Căci pentru ca această triangulație să fie pe deplin reușită, trebuie înainte de toate:

- Ca tatăl lui să fie el însuși un adult și ca și el să fi renunțat la atotputernicie;
- Ca el să fi acceptat să treacă din postura fiului în cea a tatălui, ceea ce implică să îmbătrânească și să fie depășit;
- Ca el să fi integrat faptul că funcția maternă nu este interschimbabilă și că nu va putea niciodată să o înlocuiască pe mamă.

În cazul manipulatorilor, cum niciuna dintre aceste condiții nu este îndeplinită, funcția parentală nu va fi niciodată asigurată.

„Și mamele manipulatoare?" se vor grăbi să întrebe bărbații care nu se înțeleg cu soțiile manipulatoare. Ce pericol reprezintă

ele? Ele vor face efectiv tot ce vor putea ca să împiedice tatăl să-și exercite funcția. Vor avea serioase carențe materne. Copiii vor fi prost îngrijiți de mame. Dar copilul va ști să se adapteze celei care i-a dat viață. Mamă bună sau rea, ea rămâne mamă: de neînlocuit în primii trei ani de viață. Tații ar trebui să se liniștească. Cum spuneam și mai înainte, manipulatorii țin la imaginea lor, iar societatea nu va ierta unei mame un comportament deviant. Percepția socială va ajuta la reducerea pagubelor. Cu atât mai mult cu cât această mamă se va baza pe cei care au grijă de ea. Dacă tatăl nu mai este acolo pentru a-și îndeplini rolul, va fi recrutată bunica maternă. Atunci, în afara cazului în care există suspiciuni de rele tratamente grave, nu există nicio urgență. Vă voi oferi într-un capitol viitor mijloacele necesare pentru a putea contramanipula și a proteja copiii.

Să analizăm acum impactul custodiei comune.

8.

Custodia comună: arta de a sfâșia copiii în două

Știu, nu se mai spune custodie comună, ci domiciliu comun. Care este rostul acestor precauții verbale? Asta vrea să însemne că nimeni nu mai are în custodie copiii? Trebuie să înțelegem că ei merg dintr-un domiciliu în altul așa cum merg în vilegiatură? O săptămână la mare, o săptămână la munte? Că se numește custodie sau domiciliu, rezultatul este același pentru copil. Își va petrece viața cu o valiză în mână, ca o persoană fără domiciliu fix. Oare cum de adulții nu-și dau seama de asta?

Custodia comună este o bombă cu ceas

Edwige Antier a încercat să ne previnǎ: custodia comună este o bombă cu efect întârziat. Dar societatea actuală nu vede decât avantajele! Gândirea unică încearcă să impună ideea că este o soluție fantastică. Dacă îți exprimi îndoiala ești reacționar, pro-mame și anti-tați. Societatea ar trebui totuși să se gândească serios la acest subiect și să-și facă o evaluare la zece ani de la aplicare. Nu totul este roz, nici pe departe! Dar pe hârtie, adică în teorie, lucrurile arată bine.

Jumi-juma, nici că se poate mai imparțial! Stabilirea domiciliului la ambii părinți creează iluzia echității prin simetria absolută pe care o afișează. Oamenii care iubesc dreptatea îi cad în plasă, fără să-și dea seama că aplică *ad literam* judecata lui Solomon: taie copilul în două. Un copil nu este o prăjitură. Această împărțire îl ridică la rangul de obiect și-l dezumanizează. Exact asta cred și manipulatorii: copiii sunt doar jucăriile lor! Este și ceea ce legea confirmă atunci când stabilește ca domiciliul copiilor să fie la ambii părinți. Sunt sigură că, la fel ca în povestea biblică, multe dintre mamele care s-au confruntat cu un manipulator i-au cedat custodia unică pentru a evita acest lucru. Din nefericire, justiția franceză este mult mai puțin înțeleaptă decât regele Solomon.

Jacqueline Phélip vorbește despre „iluzia deculpabilizantă, dar naivă, în care, în situația în care copilul îi vede în mod egal pe mama și pe tata, efectele divorțului vor fi anihilate. E suficient să stai să te gândești puțin ca să-ți dai seama că e o tâmpenie. Un divorț rămâne un divorț. Oricum părinții copilului nu vor mai fi împreună și îi va vedea mult mai rar pe amândoi. Să trăiască mereu cu o valiză în mână nu-i va ajuta cu nimic.

Stabilind domiciliul copiilor la ambii părinți, judecătorii au încercat, de asemenea, să lupte împotriva neimplicării paterne. Mai multe studii au arătat că atunci când mama are custodia totală, relația dintre tată și copil se răcește cu timpul. Cu toate acestea, chiar și cu cel mai generos program de vizite, ne-am dat seama că tații pot la fel de bine să nu se mai implice. Se pare că atunci când bărbatul și-a refăcut un cămin stabil, există un risc mai mare decât în cazul femeilor să își piardă interesul pentru fosta familie. Noua sa parteneră poate avea o parte din vină. Rareori se întâmplă acest lucru în cazul mamelor. Pe de altă parte, când tații sunt cei care au custodie unică, mamele își pierd

implicarea de două până la de trei ori mai rar, ba dimpotrivă, își vizitează mai des copiii. În fapt, și în majoritatea cazurilor, chiar dacă tatăl nu este manipulator, custodia comună se aranjează între mamă și cealaltă fustă disponibilă: noua parteneră, bunica paternă, o bonă sau amica de moment. Orice s-ar spune, statistic, tații nu se implică. Copiii nu-i văd mai des și sunt în mod arbitrar și inutil privați de mama lor.

Chiar și când este consensuală, între părinți care se înțeleg bine și care au copii suficient de mari ca să nu mai aibă tulburări de atașament, în multe cazuri, stabilirea domiciliului la ambii părinți nu se întâmplă cum trebuie decât în aparență. Copiii se simt excelent și par să se descurce bine. Pentru că părinții sunt încântați, le este imposibil să-și facă auzită suferința. În plus, în cazul în care copilul ar cere un acoperiș stabil, cererea ar fi percepută de către unul dintre părinți ca o descalificare a competențelor parentale. Copilul nu mai are dreptul să aibă o casă. Trăiește un ping-pong permanent între două familii fericite, a căror viață continuă liniștită fără el în restul timpului. El are mereu statutul de invitat. Aude vorbindu-se de proiecte care au avut loc fără el sau care vor avea loc în absența lui, săptămâna următoare. El a ratat mereu un episod din viață atât la unul, cât și la celălalt părinte. Cum toată lumea pare să fie încântată de aranjament, copilul nu poate spune că nu mai poate, că nu se mai simte acasă nicăieri, că are impresia că e în plus peste tot.

Mult mai grav, la scurt timp de la stabilirea domiciliului la ambii părinți, mamele simt o înfiorătoare suferință biologică din cauză că sunt separate de micuții lor. Asta nu este deloc anormal pentru o femelă mamifer: ați avut vreodată ocazia să observați o pisicuță căreia i s-au luat puii?

Le-am rugat pe mame să facă încă un efort. Așadar, ele par senine și entuziaste când micuțul pleacă la tatăl lui, ca să nu-l

angoaseze. Copilul care simte aceeași suferință biologică ca și mama lui (ați avut ocazia să observați un pui de pisică ce și-a pierdut mama?) nu înțelege cum poate fi ea atât de detașată. Ajunge la concluzia că mama sa nu are nimic împotriva situației și că este foarte mulțumită că a scăpat de el. Puțin câte puțin, mamele își schimbă părerea. Altfel le-ar fi imposibil. Învață să se resemneze. Dar asta le scade instinctul matern și atașamentul față de copil. Încep să savureze săptămânile libere pentru care multe mame le-ar invidia: în sfârșit timp pentru ele! Copilul o simte: nu mai reprezintă totul pentru mama lui. Ce valoare intrinsecă îi mai rămâne dacă, nici chiar pentru mama lui, nu mai are valoare?

Custodia comună se practică de mai mulți ani. În timp ce anumite țări (Suedia, Danemarca...) încep să facă un pas înapoi, în numeroase altele este tot mai folosită. În Franța, 20% dintre copiii cuplurilor divorțate sunt în custodie comună. În 75% dintre cazuri, cuplul este cel care a luat această decizie. În alte cazuri, mult mai rare, dar dramatice a fost impusă de către judecător. Clauzele inițiale ale legii: apropierea celor două domicilii și înțelegerea dintre părinți sunt din ce în ce mai puțin respectate. O proporție de 54% dintre cuplurile separate în domicilii diferite locuiesc la mai puțin de 5 km de fostul lor partener. În aparență, lucrurile par în regulă, dar în realitate se ascunde faptul că restul de 46% trăiesc la mai mult de 5 km. Se întâmplă ca unii dintre copiii aflați în custodie comună să facă mii de kilometri pe an, să aibă două școli, doi pediatri, două cercuri de prieteni, pe scurt două vieți paralele. Cât despre criteriul prealabil al înțelegerii dintre părinți, acesta pare acum depășit. În cazul unor conflicte puternice, anumiți judecători au decis un domiciliu comun tocmai pentru a obliga beligeranții să se înțeleagă!

La fel, vârsta copilului ar trebui să fie un criteriu important în luarea acestor decizii. Specialiștii în psihiatrie infantilă nu reco-

mandă sub nicio formă stabilirea domiciliului la ambii părinți înainte de vârsta de 4 ani. Or, cifrele oferite de Ministerul Justiției din Franța sunt înfiorătoare: în anul 2005, din numărul total de custodii comune decise, 2% dintre copii aveau între 0 și 1 an, 4,2% aveau 1 an, 6,7% aveau 2 ani și 10,4% aveau 3 ani! În *Le livre noir de la garde alternée*, Jacqueline Phélip povestește cazuri și mai înfiorătoare de atât: mame cărora li s-a interzis alăptarea sau care au fost somate să se mulgă pentru a permite tatălui să plece în weekend cu nou-născutul... Îți îngheață sângele în vene când auzi astfel de povești. Cine ar putea ordona ca un bebeluș să fie astfel smuls de la sânul mamei?

Suferința copiilor este negată

Așa cum subliniază și Jacqueline Phélip, când vine vorba despre mersul la creșă sau de o internare la spital, știm să ținem cont de atașamentul copiilor față de mama lor și să acționăm treptat. Dar imediat ce vine vorba despre custodia comună, uităm de toate aceste lucruri. Cum poate o întreagă societate să nu recunoască nevoile elementare ale celor mici? Munca părinților preluată masiv de mame înainte de separare nu are nicio valoare pentru anumiți judecători. Cu toate acestea, una dintre nevoile principale ale copilului este să aibă o persoană stabilă de care să se atașeze, iar în majoritatea cazurilor, aceasta este mama sa.

De la stabilirea custodiei comune, în general, în primele șase luni, copiii suferă teribil și trimit semnale de alarmă. Prea mulți psihologi și pediatri nu știu nimic despre teoria atașamentului și tabloul clinic legat de aceasta. Deși simptomele tulburărilor de atașament sunt aceleași, în realitate sunt prea puțin cunoscute.

Copilul are accese de suferință în momentul plecării la tatăl său, apoi, cu timpul, se resemnează. Are o figură imobilă, inertă

și lividă, cu privirea pierdută în gol (un chip mort, spun mamele). La întoarcere, mama observă manifestările agresive ale copilului, iar când se îndepărtează de el se instalează panica. Copilul refuză să meargă la culcare, se trezește în plină noapte urlând de spaimă...

Se pot constata multe manifestări psihosomatice: crize de astm, eczeme, dureri de burtă, puseuri inexplicabile de febră, oboseală, stare depresivă...

Și, de asemenea, uneori respingerea tatălui: copilul fuge și se ascunde la sosirea sa. Copiii de 7, 8 sau 9 ani amenință chiar cu fuga de acasă.

Cum copilul își manifestă suferința când se întoarce lângă mama sa, problema este evident la ea. Tații nu au categoric nicio vină. Bineînțeles, sunt greșit informați, cu siguranță, la fel ca oricine, asupra nevoilor copilului și ignoră simptomele tulburărilor de atașament. Dar au ei atât de puține antene, încât nu captează niciodată suferința propriului copil? La ei, totul merge miraculos de bine! O acuză pe mamă că vrea să-i excludă și că manipulează copilul.

În mod bizar, argumentul prinde de fiecare dată. Nimeni nu vede îngrijorarea autentică a unei mame care știe că micuțul ei este distrus constant. Mamele care vor să-și apere copiii sunt considerate dezechilibrate și posesive. Ajung să fie convinse că problema se află la ele.

Când Karine vine pentru prima dată la mine la terapie, îmi mărturisește:

„Vin să vă văd pentru mine, pentru că îmi doresc să fac o schimbare, pentru că am o problemă. Am divorțat în urmă cu doi ani. Am un băiețel pentru care avem custodie comună. Lucrurile merg foarte bine. Fostul meu soț și cu mine ne înțelegem foarte, foarte bine. Doar că fuziunea este prea intensă între mine

și fiul meu. Și atunci, din cauza mea, el nu se simte bine când trebuie să meargă la tatăl lui. Plânge, se agață de mine. E tot mai rău de fiecare dată, și asta de câteva săptămâni. Știu bine că e din vina mea pentru că sunt supraprotectoare. Îmi simte teama și asta îl perturbă. Asta e schimbarea pe care trebuie să o fac. De altfel, fostul meu soț a făcut programare la un psihiatru cu competențe pediatrice pentru a demonstra acest lucru."

Am aflat că băiețelul are 4 ani și că este în custodie comună, stând la fiecare părinte câte două săptămâni, de la vârsta de 2 ani. Inima mi se strânge pentru acest omuleț, smuls atât de devreme de lângă blânda sa mamă, pentru perioade atât de lungi. Nu este de mirare că se agață de ea atunci când trebuie să meargă la tatăl său. Începe să prezinte tulburări de atașament. Îi explic mamei că pentru copiii atât de mici, săptămâni întregi fără a vedea unul dintre părinți înseamnă o perioadă mult prea mare. Ar fi trebuit să meargă progresiv, când avea 2 ani. În general, pediatrii recomandă custodii comune adaptate vârstei copiilor. Îi sugerez să vorbească cu fostul soț. Capătă imediat un aer îngrozit: „Nu pot să-i spun asta!" Ia te uită, credeam că se înțeleg „foarte, foarte bine"!

— Da, dar soțul meu este o persoană deosebită: este ipohondru, depresiv...

— Da, irascibil! De fapt, vă înțelegeți foarte bine pentru că acceptați toate prostiile pe care vi le servește. Sunteți tot timpul dispusă să faceți concesii pentru a nu-l deranja, nu-i așa?

— Da, este adevărat, dar înțelegeți, eu sunt cea care a plecat. Familia este distrusă din vina mea.

Obiectivul tatălui este clar: să obțină de la un profesionist o lecție de morală pentru Karine și să demonstreze încă o dată că ea este o mamă rea și că din vina ei a apărut această problemă.

Știu, din păcate, de la clientele mele că anumiți psihiatri intră în jocul taților și ceartă cu plăcere mamele pentru că ... sunt mame. Nu va fi cazul de data aceasta. Psihiatrul va fi uimit de viziunea asupra funcției materne pe care o are acest tată ciudat, îi va pune multe întrebări despre propria mamă și despre copilăria sa și-i va sugera să facă terapie.

Așteptând ziua acestei întâlniri, îi sugerez lui Karine să se informeze bine pe internet, de pe paginile asociațiilor de protecție a copiilor și/sau la un pediatru pentru a afla care sunt nevoile copiilor foarte mici în materie de stabilitate și de atașament. Această vizită la psihiatru este ocazia de a asculta suferința copilului și de a reanaliza problema custodiei. Mă privește terorizată și îmi spune: „Fostul meu soț nu va fi de acord să renunțe la săptămânile sale de custodie." O întreb cu blândețe: „Atât de tare vă temeți de el?" Ochii i se umplu de lacrimi.

Karine este mama obișnuită, căreia i s-a impus custodia comună și al cărei fost partener încă o face să plătească pentru că a plecat. Este clienta tipică, pe care o primesc de fiecare dată în aceeași stare. Ca o păpușă rusească, Karine cea de la suprafață trăiește în iluzia unei înțelegeri care ascunde o Karine roasă de o vinovăție maladivă. Sub sentimentul de vinovăție se ascunde o milă pentru fostul partener despre care ea este convinsă că îl face să sufere. Dar sub această milă se ascunde o panică înfiorătoare la ideea de a-l contrazice. Bineînțeles, la mijloc este o Karine cu o stimă de sine foarte scăzută, convinsă că face totul pe dos și că își provoacă singură toate necazurile.

Să luăm lucrurile pas cu pas

Anumite persoane mă vor contrazice și îmi vor spune că pentru cei mici și pentru a rezolva această problemă a atașamentu-

lui, este suficient să înlocuim ritmul de o săptămână la un părinte, o săptămână la altul, cu o frecvență mai mare sau, și mai îndrăzneț, să optăm pentru o reședință extinsă. Pentru a rezolva problema, să facem mereu același lucru, cu rezultate din ce în ce mai dezastruoase. Să sfâșiem copilul în bucățele mai mici.

Acesta este un exemplu despre ce înseamnă în viața de toate zilele o astfel de judecată.

Judecata este o custodie extinsă: pe lângă un weekend din două, tatăl va putea lua copilul miercurea, adică de marți seara, până joi dimineața. Transferul copilului se va face prin intermediul școlii. Aceasta este o altă iluzie de echitate și de imparțialitate pe hârtie. Dar ne întrebăm dacă judecătorul s-a gândit măcar cinci minute la ceea ce a impus. Căci, iată la ce se ajunge într-o lună (mă rog, patru săptămâni, să fie cifră rotundă). Să plecăm de luni, săptămâna 1, pentru a face o demonstrație. Tati a avut copiii în weekend și i-a lăsat la școală luni dimineața.

Și, hop, am pornit:

Luni seara: dorm la mami

Marți și miercuri: dorm la tati

Joi, vineri, sâmbătă, duminică și luni: dorm la mami

Marți și miercuri: dorm la tati

Joi: dorm la mami

Vineri, sâmbătă și duminică: dorm la tati

Luni seara: dorm la mami

Marți și miercuri: dorm la tati

Joi: dorm la mami

Vineri, sâmbătă și duminică: dorm la tati

Luni seara: dorm la mami

Marți și miercuri: dorm la tati

Joi, vineri, sâmbătă, duminică, luni: dorm la mami

Marți și miercuri: dorm la tati

Joi: dorm la mami

Vineri, sâmbătă, duminică: dorm la tati etc.

Mama are copiii cinci nopți la rând la fiecare cincisprezece zile, iar serile de luni și joi sunt izolate o săptămână din două; când e weekendul tatălui, copiii nu se întorc decât ca să doarmă la mama lor, în situația în care tatăl îi are sistematic două sau trei nopți la rând.

Să vedem acum cum arată acest program zilnic:

Mama preia copiii de la școală luni seara și îi duce înapoi marți dimineața, cu o valiză. Nu au petrecut nicio zi cu ea. Tatăl îi ia de la școală marți seara, petrece miercurea cu ei și îi duce la școală joi dimineața, cu tot cu valiza după ei. Mama îi ia joi seara. Vineri îi duce la școală, apoi va petrece zilele de sâmbătă și duminică cu ei. Lunea următoare este zi de școală, nu-i va vedea decât seara. Marți dimineața, copiii se întorc la școală cu valiza. Tatăl îi ia din nou marți seara, petrece miercurea cu ei, îi aduce la școală joi dimineața, tot cu valiza. Mama îi recuperează joi seara și îi aduce înapoi la școală vineri dimineața tot cu faimoasa valiză. Din nou, aproape că nu i-a văzut pentru că nu au petrecut decât noaptea cu ea. Tata îi ia de la școală vineri seara, petrece sâmbăta și duminica cu ei și îi duce înapoi la școală luni, tot cu afurisita de valiză. Din nou, mama ia copiii de la școală luni seara și-i aduce înapoi marți dimineața cu eterna valiză. Iar nu a petrecut timp cu ei. Tatăl îi ia, ca de obicei, marți seara, petrece miercurea cu ei, îi duce la școală joi dimineața tot cu blestemata de valiză după ei. Mama îi ia joi seara. Îi duce la școală vineri și apoi va petrece sâmbăta și duminica cu ei. Lunea următoare este o zi de școală, nu-i va vedea decât seara. Marți dimineața copiii se întorc la școală, ghiciți cu ce: o valiză! Tatăl îi ia marți seara, petrece miercurea cu ei, îi duce înapoi la școală joi cu super valiza. Mama preia copiii joi și-i duce înapoi vineri cu deja celebra

valiză. Din nou nu au stat suficient împreună pentru că au petrecut doar noaptea la ea. Tatăl îi ia vineri seara. Petrece sâmbăta și duminica cu ei și-i aduce la școală luni dimineața, cu o nouă valiză etc.

Vă ia cu amețeală de la enumerarea asta? Cu toate acestea, să o vedeți pe hârtie este nimic în comparație cu ce înseamnă să o trăiți zilnic. În aceste patru săptămâni, mama petrece efectiv patru zile cu copiii, iar tatăl opt! În cele din urmă, această judecată spune că mama nu va mai petrece nicio miercuri cu copiii. Câtă dreptate! Cât despre valiză, ea este prezentă la școală de douăsprezece ori pe lună! Ce ritm pentru dezvoltarea copiilor! Cum este apărat „interesul superior al copilului" în toată povestea asta? Din fericire, există vacanțele școlare, când pot respira!

În sfârșit, trebuie să știi că un aranjament ca acesta este o binecuvântare pentru un părinte manipulator: chiar dacă transferul copiilor se face prin intermediul școlii, el este omniprezent în viața fostului său partener.

Ce soluție miraculoasă se poate aplica?

Un divorț este, indiferent de ce se întâmplă, o dramă în viața unui copil. Este inutil să pretindem că există o soluție miracol care să-i înlăture efectele. Dar putem evita să adăugăm și mai multă lipsă de structură prin intermediul custodiei comune!

Asemenea multor oameni, în urmă cu zece ani credeam în echitatea stabilirii domiciliului copilului la ambii părinți. Mi-am înțeles greșeala datorită întâlnirii mele cu Jacqueline Phélip. Lucrările lui Jacqueline Phélip și ale dr. Berger sunt remarcabil de bine documentate și axate pe fapte. Vă invit să citiți cele două cărți ale lui Jacqueline Phélip. Sunt edificatoare. Demersul său este nobil, obiectiv, orientat doar spre protecția copiilor. Este

combătută cu ferocitate, evident, de către susținătorii SAP (sindromul alienării parentale) și asociațiile taților.

Edwige Antier are dreptate când încearcă să tragă un semnal de alarmă. Sunt perfect de acord cu ea când susține că, de fapt, „custodia comună este o bombă cu ceas". Ce se va întâmpla cu acești copii cărora li s-a interzis să creeze legături de tandrețe cu mama lor, care nu au avut dreptul să dezvolte niciun atașament, care au trebuit să-și refuleze angoasele, durerile, furiile? Ce încredere vor putea avea ei în societate, în justiție, când se vor fi confruntat toată copilăria cu prostia și cruzimea a ceea ce le-a fost impus? Ce fel de cupluri vor putea construi? Ce fel de părinți vor ști ei să fie?

Ceea ce voi scrie acum îi va îndurera pe tații normali și-i va înfuria teribil pe manipulatori. Dar vă asigur că nu sunt decât lucruri de bun-simț. Nu sunt nici pro-mame, nici anti-tați. Eu mă plasez de partea copiilor, a nevoilor pe care le au și a dreptului lor la stabilitate.

O cerere de custodie unică formulată de către mama unui copil cu vârsta sub 6 ani ar trebui să li se pară tuturor sănătoasă și normală. Nu există o negare a tatălui, ci doar o ascultare a instinctului matern. Această custodie răspunde nevoilor elementare ale celor mici. Pe de altă parte, o cerere de custodie unică și chiar de custodie comună pentru un copil mai mic de 6 ani, venită din partea unui tată, ar trebui să fie privită cu suspiciune, mai puțin în cazul unor rele tratamente din partea mamei care au fost și dovedite, evident! Chiar dacă acest tată este de bună-credință, acțiunea în sine transmite chiar ideea că el nu a acceptat faptul că un copil are înainte de orice nevoie de mama lui. Și ceea ce ar trebui să-l alarmeze și mai tare este ca mama să fie de acord să stabilească custodie comună pentru copiii prea mici. Ca și Karine, este vorba cel mai probabil de o mamă terorizată și îndoctrinată.

Cred că într-o bună zi ar trebui înscris în Convenția cu privire la Drepturile Copilului dreptul inalienabil de a avea un domiciliu fix, cu un singur pat, care să fie doar al lui. Cred că acest domiciliu unic ar trebui să fie preponderent în locuința mamei, pentru că bebelușul este un mamifer și pentru că mamele își asumă statistic multe dintre sarcinile parentale, pe care le fac și mai bine. Să nu credeți că vă spun aceste lucruri pentru a le face pe plac mamelor. Această custodie unică este extrem de dificilă, așa că orice ajutor din partea familiei, al unei menajere ar fi binevenit...

Ce ritm ar trebui adoptat pentru drepturile de vizită ale tații-lor? Ei bine, de ce nu clasicul un weekend din două și miercurea în săptămâna când nu-i ia în weekend? Aceasta le-ar permite copiilor să-și vadă tatăl măcar o dată pe săptămână.

Pentru vacanțe se poate păstra ritmul de jumătate din perioada vacanțelor școlare, în tranșe de câte 15 zile, dar numai începând de la 6 ani, cu prevederea unui aranjament progresiv în cei 3 ani precedenți. La început este nevoie de șederi foarte scurte, apoi, dacă acestea decurg bine, poate crește durata sejurului, puțin câte puțin, până la atingerea a 15 zile consecutive, la vârsta de 6 ani, dacă părinții vor să facă o călătorie, și până la o lună începând de la vârsta de 10 ani. Dar să stai în fiecare vară o lună întreagă fără să-ți vezi celălalt părinte este întotdeauna prea mult. Căci mai există o particularitate a copilăriei pe care o mare parte dintre oameni par să o ignore – copilul nu are deloc aceeași percepție asupra timpului ca adultul. Noi o știm din proprie experiență: timpul se accelerează și se scurtează odată cu vârsta. Zilele ni se păreau mult mai lungi când eram mici. Ei bine, la fel se întâmplă și în cazul copiilor noștri. Pentru ei timpul se scurge mult mai încet. Spre vârsta de 4 ani, timpul se poate multiplica cu patru, pentru a vă da seama cum îl percepe copilul. O săptămână pentru un copil este cât o lună pentru un adult. Imaginați-vă ce înseamnă pentru un copil „jumătate din vacanțele

școlare": echivalentul a 4 luni fără a-și vedea celălalt părinte. Vacanțele le fac plăcere părinților, dar nu aduc nimic indispensabil copilului sub 2 ani. În orice caz, nimic nu justifică despărțirea sa de figura de atașament pe o perioadă lungă de timp.

În sfârșit, ultimul punct care mi se pare crucial este limitarea la maximum a numărului de nopți petrecute la tați, mai ales pe perioada școlii. Pentru miercuri nu trebuie să meargă de marți seara până joi dimineața. Vă reamintesc că noaptea dorm, nu-și petrec timpul cu tatăl. Să doarmă în altă parte nu-i aduce copilului nimic în plus în afară de oboseală, complicații logistice, mai ales la nivelul temelor, și nesiguranță copiilor mici. Copiilor le place să aibă ritualul lor de somn, se simt în siguranță, adorm mai bine în mediul lor familiar și dacă ceva nu merge bine în timpul nopții, își caută figura de atașament pentru a primi consolare. Celor mai mari le place să aibă vizuina lor, posterele lor, lucrurile lor... la fel ca toată lumea. În plus, în toate cazurile, întoarcerile de duminică seara la mama lor ar trebui să se facă cel mai târziu la ora 18.00 pentru ca ei să aibă timp să se acomodeze, să se uite puțin peste lecții, să-și pregătească ghiozdanul și, cu toate acestea, să se culce devreme pentru a merge la școală a doua zi.

Sunt pe cale să spun că aceștia ar trebui să-și vadă tatăl mai puțin? Din păcate, da. Să fim realiști: din punct de vedere matematic, un divorț reduce numărul de zile disponibile. Odată deduse zilele de școală nu rămâne mare lucru nici pentru mame. Tații adevărați știu că mamele atunci când au copiii la ele nu se joacă toată ziua cu ei. Șansa de a avea copiii se combină cu multe treburi administrative și obligații parentale. Pentru a compensa lipsa de timp, tații pot înlocui cantitatea prin calitate. Să fii cu adevărat acolo și disponibil mental atunci când au copiii nevoie, să facă activități cu ei, să învețe să asculte, să-i încurajeze și să le transmită un set de valori bune...

9.

Sindromul alienării parentale: arma misoginilor

Sindromul alienării parentale – o impostură care face ravagii

Inventat de către dr. Richard Gardner, sindromul alienării parentale (SAP) este o teorie dubioasă care susține că în cazul divorțurilor, mamele își manipulează copiii pentru ca aceștia să se înstrăineze de tată și să formuleze atunci când se întâlnesc cu el acuzații false de rele tratamente și de abuzuri sexuale. Sub presiunea criticilor, în câțiva ani Gardner și-a mai îndulcit discursul: mamele au devenit „părintele gardian", tații „părintele nongardian", iar cifrele pe care nu știm de unde le-a scos au scăzut de la 95% cazuri de SAP care puteau fi imputate mamelor la 60%. Un adevărat progres!

Richard Gardner este înainte de orice un impostor. Psihiatru în sectorul privat, el însuși a folosit și a abuzat de declarații false, așa cum le acuză pe mame, pretinzând că este profesor la Facultatea de Medicină și Chirurgie a Universității Columbia. Nu a fost însă niciodată angajat al acestei universități. În cel mai bun caz s-a învârtit pe acolo ca voluntar. De asemenea, a trăit ca un lup solitar: nu a putut să-și determine confrații să-i accepte teo-

ria. Destul de recent, *DSM (Manualul de diagnostic și statistică a tulburărilor mentale)* a refuzat să-i valideze teoria. Atunci, Richard Gardner și-a creat propria editură pentru a-și putea publica lucrările, conferind astfel notorietate invenției sale. Toate cărțile lui Gardner au fost autoeditate. Niciuna dintre ele nu a fost supusă vreunei evaluări științifice.

De asemenea, este important să știm că Richard Gardner era pro pedofili și pro violatori. El pretindea că bărbații sunt „donatori de spermă" și că toate comportamentele susceptibile de a stimula producția de spermă (pedofilie, zoofilie, sadism, viol etc.) erau benefice supraviețuirii speciei umane.

Richard Gardner s-a sinucis la vârsta de 72 de ani, cu douăzeci de lovituri de cuțit în abdomen, ceea ce ne dă de gândit în privința stării sale mentale sau a cât de liniștită era conștiința sa după o carieră petrecută incriminând femeile și punând botniță copiilor victimizați.

Cel mai dramatic este faptul că sindromul alienării parentale reprezintă o adevărată mană cerească pentru tații abuzatori. El le permite să nege în bloc violențele și abuzurile sexuale comise și să-și mascheze lipsurile parentale. Nu e nevoie de nicio îndoială personală: nu este vorba decât despre acuzații false, orchestrate de o mamă alienantă în fața unui tată inocent precum un sfânt. Este extraordinar cum sindromul alienării parentale se rezolvă de la sine: dacă mama denunță abuzurile este dovada automată că ele sunt false. În cazul în care copilul pretinde că gândește singur, mama e cea care l-a învățat să spună așa și dacă nu vrea să-și mai vadă tatăl, asta demonstrează că e un tată excelent. Când unul dintre părinți este etichetat ca alienant, nu mai poate face nimic ca să scape de o astfel de etichetă. Cu toate acestea, cazurile de acuzații false legate de abuzuri sexuale sunt foarte rare, dar în Franța, dacă în perioada divorțului denunțăm

un abuz asupra unui copil, este obligatoriu o manipulare. Astfel, conform avocatei copiilor, Claire Brisset, 70% dintre plângerile pentru viol asupra minorilor scapă de orice anchetă. Cireașa de pe tort, în cazul unui SAP dovedit, Gardner preconiza oferirea custodiei totale a copiilor părintelui față de care s-ar fi produs înstrăinarea și ruptura totală a legăturilor cu părintele care a produs înstrăinarea. Aceasta permite abuzatorului să-i închidă definitiv gura ței, să o pedepsească zdravăn că a plecat și, în plus, să aibă mereu la îndemână micile sale prăzi.

Dacă Richard Gardner nu a putut convinge psihologii să-i înghită prostiile, a făcut însă o considerabilă muncă de propagandă pe lângă justiția din numeroase țări. Pentru că toată cariera sa de expert s-a desfășurat pe lângă tribunale, n-a încetat să „ofere instruiri" în metoda sa magistraților. Pentru cine nu e psiholog, crezând că are de-a face cu un expert recunoscut, metoda pare seducătoare. Ea oferă o explicație elementară și facilă pentru problemele relaționale dintre un părinte și copilul său. SAP abundă de soluții radicale, despre care magistrații nu pot ști că nu au fost niciodată dovedite științific.

Pentru a da greutate teoriei SAP, perverșii au adăugat teoria „falselor amintiri" Imaginați-vă că aș putea crede că-mi amintesc de lucruri care nu s-au întâmplat niciodată. Îți trebuie curaj, nu glumă! Este o nebunie, dar este în linia relei-credințe și a negării manipulatorilor: „Nu e adevărat!" Nici măcar nu mai e nevoie să spui despre celălalt că e mincinos. Ajunge să insinuezi că este victima halucinațiilor. Combinația de SAP cu teoria „falselor amintiri" a permis în multe cazuri acordarea custodiei totale tatălui care-i maltrata, iar contactul cu părintele protector a fost întrerupt definitiv. Trecând totul prin sindromul alienării parentale nu e nevoie să te gândești la atitudinea problematică a părintelui respins și la suferința copilului. Cu SAP e simplu și ușor: nu există nicio problemă!

Metodele de propagandă a sindromului alienării parentale sunt și ele foarte manipulatoare. Au un ton autoritar și definitiv care poate păcăli prin siguranța sa. Cuvintele sunt puternice, tonul dramatic și grandilocvent: „flagel masiv", „excluziune parentală" Regăsim și paranoia atât de dragă manipulatorilor: mamele și judecătorii s-au coalizat împotriva acestor bieți tați. Este o minciună: cifrele pe care le propun promotorii SAP sunt considerate false și denaturate. În sfârșit, pentru a-și face detractorii să tacă, evident că adepții SAP folosesc intimidarea. Sunt atenți la vocea contestatarilor și-și folosesc dreptul la replică pentru a-și impune diatribe pline de ură în media. Așadar, îi cer scuze anticipat editorului meu pentru avalanșa de corespondență negativă pe care acest paragraf o poate genera.

În sfârșit, trebuie să știm că sindromul de alienare parentală este în principal susținut de asociațiile de tați și de către adepții supremației masculine. Adică de către acei bărbați care urăsc femeile și care neagă nevoile copiilor.

Macismul

Termenul este încă prea puțin cunoscut, dar conceptul se dezvoltă. Macismul este echivalentul masculin al feminismului. Această mișcare are drept scop apărarea drepturilor și valorilor bărbaților și denunțarea discriminărilor sociale la care sunt supuși. Cei mai celebri teoreticieni ai acestui curent sunt Guy Corneau și Eric Zemmour.

Unele dintre revendicările lor sunt legitime. Pentru adepții supremației masculine, aplicarea legii este discriminatorie, căci în cazul unui delict de aceeași gravitate, pedepsele vor fi mai grele pentru bărbați, iar prezumpția de nevinovăție mai puțin respectată. Ei cred că siguranța fizică, materială, emoțională și

morală a bărbaților nu este asigurată în societatea noastră. Condițiile de muncă sunt adesea periculoase, numărul de sinucideri și de persoane fără domiciliu de sex masculin demonstrează acest lucru. Ei denunță o condiționare a bărbaților de a fi cei care întreține familia, o protejează, sunt carne de tun. De asemenea, denunță și abandonul școlar în rândul băieților de liceu, care ar trebui să ne alarmeze. Ne îndreptăm spre o societate în care bărbații sunt mâna de lucru, iar femeile sunt supracalificate? Condiția taților este un alt subiect care-i preocupă. Și bărbații ar vrea să poată avea opțiunea de a deveni sau nu tați, folosind o pilulă și teste ADN.

În sfârșit, umilirea bărbaților nu este recunoscută. Când o reclamă este sexistă la adresa lor, bărbații trebuie să stea în banca lor. Cât despre bărbații maltratați, nu au altă opțiune decât să tacă. Toate aceste lucruri sunt adevărate. Bărbații au dreptate să le denunțe.

Dar mișcarea acoperă derapaje inacceptabile. Apărarea bărbaților nu înseamnă apărarea nemernicilor. Anumiți adepți ai supremației masculine merg până la a nega violul și violențele la adresa femeilor și copiilor. Ei se pronunță împotriva avortului, cer custodie comună fără să țină cont de nevoile copiilor, asta când nu pretind ca partenera să se întoarcă acasă și interzicerea divorțului. În sfârșit, la fel ca mișcarea feministă la începuturile ei, macismul îi prezintă pe bărbați ca pe niște victime, se lasă reprezentat de niște zgomotoși isterici și poate merge până la a urî femeile. Dominația masculină rămâne însă un fapt ce nu poate fi negat. Și atunci, e vorba de a apăra drepturile bărbaților sau privilegiile lor?

Căci în demersul lor există niște lacune uimitoare. Astfel, adepții supremației masculine uită câteva revendicări care le-ar dovedi buna-credință. De exemplu, nu cer o împărțire echitabilă

a activităților domestice, nici a celor legate de educația copiilor: școală, sănătate, haine... Nu militează nici pentru ca fetele să meargă la cursuri obligatorii de autoapărare pentru a putea rezolva ele însele problemele violului și violențelor conjugale. Diferențele salariale între bărbați și femei nu par să îi deranjeze. Cu toate acestea, dacă nu vor să fie cei care întrețin familia, nu ar trebui să fie interesați ca femeile să câștige la fel de mult ca ei?

Ar trebui ca dincolo de războiul sexelor, feministele și adepții supremației masculine să revină la ceea ce este cu adevărat important: dreptul inalienabil de a fi tratat de către ceilalți cu respect și blândețe. Dar acest război al sexelor servește manipulatorilor. Ei se vor distra de minune punând gaz pe foc.

Asociația taților

Spre rușinea mea, trebuie să recunosc că acum zece ani, pe când scriam o carte despre divorț, am fost entuziasmată de ideea stabilirii domiciliului copilului atât la mamă, cât și la tată, sedusă fiind de implicarea taților de la SOS Tati. Astăzi sunt consternată și regret sincer.

La momentul respectiv am fost păcălită de demersul acestor tați. La fel ca mulți alții, am crezut și eu că în sfârșit avem de-a face cu niște tați implicați. Ar fi trebuit să bănuiesc încă de la început că e ceva necurat: o filială locală a SOS Tati m-a invitat să moderez o conferință-dezbatere despre divorț pentru tații divorțați, membri ai asociației. Această conferință propunea instrumente care să apere copilul și să aplaneze conflictul. Spre marea dezamăgire a președintelui asociației nu a venit niciun tată. Imaginea tatălui super-implicat în starea de bine a copilului primea deja o lovitură. Mai târziu, i-am recomandat unuia dintre clienții mei, victimă a unei partenere manipulatoare, să

apeleze la SOS Tati. La următoarea consultație mi-a spus: „Unde m-ați trimis? Oamenii aceia sunt niște nebuni cu acte-n regulă! Vor custodia totală a copiilor, urăsc mamele și nu vă mai povestesc ce cazuri oribile și ce evenimente mi-au prezentat. Bieții de ei! Din fericire eu nu sunt așa. Dar fiți atentă pe cine recomandați!" Am urmat sfatul clientului meu și n-am mai recomandat asociația vreunui tată aflat în suferință. Recent, unul dintre clienții mei din estul Franței s-a adresat de bunăvoie asociației SOS Tati și mi-a spus că este ascultat și bine îndrumat pentru divorțul său.

Dar când văd acești tați plini de ură, misogini și unii chiar dubioși, strigându-și surprinzătoarele revendicări, sper că fac de fapt o muncă educativă, prin această acțiune de autodiscreditare! Ar cam fi timpul, căci mi se pare că tații manipulatori au preluat conducerea în aceste asociații care, cu siguranță, atunci când au fost fondate, au avut cele mai bune intenții.

Aceste idei perverse cum că un tată și o mamă sunt absolut interschimbabili, că mamele sunt alienante, posesive și supraprotectoare, că ar trebui impusă în toate cazurile custodia comună, își croiesc drum chiar și în mintea mamelor. Acum câțiva ani, luam cina la niște prieteni. A venit vorba despre o conferință pe care urma să o țin săptămâna următoare la senat și în care trebuia să vorbesc despre motivele meschine pentru care un tată ar putea cere custodia comună. Prietena mea, Hélène, se pregătea să meargă să-și alăpteze bebelușul. Ea mi-a spus: „Dar e normal ca tații să aibă custodie comună! Patrick este tatăl lui Tom. Dacă ne despărțim, are dreptul să-și ia copilul!" Eram siderată. Se gândea cumva să-i pună sâni lui Patrick? Asta e problema cu teoriile: te îndepărtează de ceea ce simți. Mulți oameni vorbesc vrute și nevrute fără să se gândească ce spun, fără să verifice dacă simt că ceea ce sunt pe cale să spună este corect sau nu.

Personal, eu mă străduiesc din ce în ce mai mult să vorbesc „drept", dar probabil că nu-mi iese întotdeauna. Pusă la zid, somată să se oprească din alăptat sau să se mulgă, obligată să-i dea bebelușul o săptămână lui Patrick, Hélène și-ar fi revizuit poziția și ar fi reconsiderat problema. Mai ales că în acel moment nu ar mai fi fost îndrăgostită de Patrick! Dar acceptând, participa inconștient la propagarea punctului de vedere al manipulatorilor.

Cum se face că discursurile anti-mame ale asociațiilor care protejează tații se bucură de o audiență generoasă și aproape sunt învățate pe de rost? Am avut o revelație citind cartea *...même pas mâle!* de Isabelle Alonso. În capitolul „Plângăcioșii" am găsit explicația care-mi lipsea. Citez: „... se smiorcăie, gem, se lamentează... Se disipează în gemete pe care le îmbracă într-o aparență logică, în tânguirile instinctive ale unor coloniști deposedați. Nu au nevoie să elaboreze riguros o critică argumentată. Este suficient să alinieze câteva lamentări aproximative pentru a fi întâmpinați încolonați, cu camerele și microfoanele pornite. Acești supărăcioși nu au decât o singură funcție: să facă zgomot, să distragă atenția... Pe teren mediatic, ei se joacă de-a cei care ocupă abuziv spațiul. Legea îi folosește ca pe o perdea de fum. Mesajul lor se rezumă la un singur cuvânt: guiț!"

Corect, bineînțeles! Manipulatorii sunt mai ales niște zgomotoși care dramatizează, care se agită, care pozează în victime și strigă peste tot cât de tare suferă ei. Oamenii normali suferă mult mai discret și mai demn. Tații normali vorbesc despre suferința copiilor, nu de propria lor suferință! Dar, da, dramatizarea funcționează! Când mamele protestează, chiar și slab, sunt niște scorpii isterice care urăsc bărbații și care neagă tatăl. În mod curios, dacă mamele și-ar permite aceleași vociferări ca acești gură-spartă, s-ar discredita și mai tare.

În timp ce plângăcioșii își fac numărul și uzurpă statutul de victimă, copiii lor suferă, dezvoltă tulburări cu substrat psihologic. Cu cât mamele se panichează mai tare văzând suferința propriilor copii, cu atât sunt acuzate mai mult că îl refuză pe acest tată martir. Și toată societatea înghite minciuna.

Sunt pe cale să vă spun că, de fapt, copiii nu sunt niciodată manipulați de unul dintre părinți? Că tot ceea ce spun și fac este de bunăvoie și utilizându-și liberul arbitru? Bineînțeles că nu! Nu există nimic mai influențabil și mai ușor de manipulat decât un copil. Și, evident, un pervers narcisic manipulează pe toată lumea, tot timpul, deci își manipulează și copiii. Dar părintele alienat participă activ la propria înstrăinare. Situația este mult mai complexă decât ceea ce ar vrea conceptul de SAP să ne facă să credem.

În practica mea, sindromul de alienare parentală, așa cum este descris de Gardner, nu există. Când copilul respinge unul dintre părinți, am putut observa diferite situații:

- Fie părintele respins îl maltratează cu adevărat și în acest caz respingerea este sănătoasă și normală;
- Fie părintele își creează singur respingerea pentru a i-o putea reproșa celuilalt părinte. Numeroși manipulatori fac asta. Dacă justiția validează SAP, devine calea legală de a recupera copiii înainte de a-l discredita pe celălalt părinte;
- Fie părintele care este cu adevărat victimă se află și el sub influența manipulatorului. În acest caz, el participă la propria sa alienare pentru că intră în jocul fostului său partener și-i validează derapajele. În loc să restabilească energic realitatea, pledează vinovat justificându-se. Își apără copilul într-un mod greșit, îl păcălește lăsându-l să creadă că părintele manipulator este efectiv atotputernic și mai

presus de lege. Și, mai rău, îl face pe copil să creadă că manipulatorul este un părinte adevărat. Copilul vede bine că părintele „victimă", deși se plânge, ascultă de celălalt părinte. Și atunci face și el la fel. Vă garantez că imediat ce părintele victimă a ieșit de sub influența manipulatorului și se poziționează corect, tentativele de manipulare asupra copiilor eșuează complet!

10.

Nu vei avea copiii!

Manipulatorul v-a prevenit încă de la început; dacă-l părăsiți, nu vă veți mai vedea copiii. Nu e o amenințare goală. Este exact ceea ce intenționează să facă. Și reușește din ce în ce mai des și mai ușor.

Pentru manipulatoare sarcina este ușoară. Femeile au custodia copiilor în majoritatea cazurilor. Nu mai rămâne decât să-l facă pe tată să fie prea dezgustat ca să se mai apropie. Ele îi fac pe tați să treacă prin tot ceea ce voi descrie în continuare și nu vor ezita să-i acuze de abuz. Dacă tatăl și-a revenit după manipularea la care a fost supus de fosta parteneră, s-a poziționat corect, știe cum să contramanipuleze și își apără eficient integritatea (răbdare, vă explic pe parcurs cum), roata se întoarce. Cu cât vor crește mai mult copiii, cu atât se vor apropia mai mult de el. În schimb, atmosfera dintre copii și mamă se va degrada. Este foarte probabil că va vedea într-o bună zi copiii cerând să vină să stea cu el, în general între 13 și 15 ani. Da, este târziu, dar este o victorie frumoasă. Manipulatorii fură vieți. Ei vă fură ani de fericire, de iubire, de pace. Așa stau lucrurile.

Tații manipulatori au vântul din pupa. Numărul mamelor care pierd custodia copiilor va crește. Sprijiniți de asociațiile dedicate taților, fluturând alienarea parentală peste tot, împingân-

du-și mereu fosta parteneră să greșească, duc metodic un război psihologic. Nefamiliarizate cu felul în care merge justiția, neputându-și imagina că tatăl copiilor lor ar putea să-și pună în practică amenințările și nepercepând aspectul structurat, voit și calculat al agresiunilor, mamele nu-și dau seama că această capcană funcționează doar atunci când sunt prinse în ea.

În acel moment, totul devine clar și coerent: fostul lor partener începuse să-și urzească planul cu multă vreme în urmă. Niciodată nu și-a pierdut din vedere obiectivul. A știut să o amăgească atunci când trebuia și să o aducă acolo unde își dorea. La durerea că și-a pierdut copiii se va adăuga stigmatul că este „o mamă rea". Căci, și fără să o spună deschis, anturajul său va gândi acest lucru destul de intens, încât ea să audă „că nu există fum fără foc" și că dacă justiția a luat copiii din custodia unei mame înseamnă că aceasta are niște lipsuri teribile în felul în care-și îngrijește copiii!

Uneori manipulatorii reușesc chiar să o trimită la închisoare pe mama copiilor lor. Cât de îmbătător pentru ei! Am avut deja două cazuri printre clienții mei. În momentul despărțirii, prima mea clientă ar fi putut să dea un singur telefon pentru a-l expulza din Franța pe partenerul său, violent, alcoolic și clandestin. Nu a îndrăznit să-l dea căci acesta o teroriza. Trei ani mai târziu, avea actele în regulă și trecea drept un biet tată privat de dreptul său de a-și vizita copiii. A obținut custodia copiilor pe care, de asemenea, îi teroriza. Mama a primit trei luni de închisoare cu executare, care s-au transformat în șantaj: anulăm sentința dacă dați de bunăvoie copiii tatălui. Cea de-a doua clientă primise deja șase luni de închisoare cu suspendare atunci când m-a contactat. Anumite tribunale consideră că a trimite mamele la închisoare este cea mai bună metodă de a restabili relații pozitive între tată și copii.

Prima rundă: obținerea cu orice preț a custodiei comune

În momentul separării, manipulatorul va încerca cu orice preț să impună custodia comună, indiferent care este vârsta copilului. Mama trebuie să o ceară și ea, altfel va fi în pericol. În acest moment, principala preocupare a manipulatorului este să evite să plătească pensie alimentară. Dar nu numai asta: el are deja un plan! În multe dintre cazuri își terorizează fosta parteneră atât de tare, încât aceasta, ca și Karine, acceptă fără să discute, deși copilul este doar un bebeluș. La nivelul acesta capcana începe deja să se închidă. Mai târziu, manipulatorul va pretinde că mama a fost cea care a vrut custodia comună (și efectiv, ea a cerut-o). Ținând cont de vârsta copilului atunci când s-a întâmplat, aceasta nu poate fi decât o dovadă că nu prea a avut instincte materne! QED. Îmi sfătuiesc clientele să aibă curajul de a refuza categoric să ceară ele însele custodia comună, în ciuda furiei partenerului.

În cazul bebelușilor, manipulatorii pun imediat în aplicare custodia comună: suferința mamei căreia îi este smulsă carnea din carnea ei este așa o bucurie! În schimb, e mai puțin amuzant în cazul copiilor mai mari. Mama suferă mai puțin, și dacă nu-i va mai avea pe cei mici agățați de fusta ei, va avea timp să aibă o viață pe cont propriu și să se simtă bine. Lucrul acesta nu face parte din plan. În plus, dacă nu-i poate plasa la mama lui sau să-i vâre pe gâtul noii sale partenere care să se ocupe de ei, nu e deloc avantajos să te împovărezi cu copiii. Acesta este și motivul pentru care, în majoritatea cazurilor, atunci când manipulatorul a obținut custodia comună nu o pune în aplicare. O păstrează pentru mai târziu. Dacă e cu adevărat rău, va pretinde că nu a pus-o în aplicare pentru că a avut răbdare ca fosta sa parteneră (posesivă și fuzională, așa cum e de așteptat) să fie gata să lase copiii. Ce tată deschis și răbdător!

Își lasă jucăriile în depozit

Așa cum vă spuneam într-un capitol anterior, ideal pentru manipulator este ca micuții să rămână cu mama lor și să-i vadă atunci când are el chef. În mintea sa, lucrurile sunt aranjate astfel: are copiii, a căror bonă este partenera sa, care întâmplător este și cea care le-a dat naștere. Ia în calcul să-i lase toată corvoada creșterii lor și să nu-și păstreze decât plăcerea de a se juca cu jucăriile sale când îi tună. Custodia comună îi servește drept sabie a lui Damocles pentru ca fosta sa parteneră să țină copiii fără să crâcnească și să nu-i ceară pensie alimentară. Mamele, speriate că s-ar putea pune în aplicare custodia comună, stau cuminți... dar niciodată într-atât încât să fie pe gustul manipulatorului. Căci ele sunt, în ciuda tuturor lucrurilor, obligate să traseze limite acestui manipulator invadator și omniprezent. În plus, prinse la înghesuială, mai devreme sau mai târziu ele vor solicita o participare modică pentru a cumpăra un obiect sau altul... Cum? Depozitul unde și-a lăsat jucăriile se transformă în serviciu plătit și vrea să-i mai impună și un program de lucru? Ce oroare!

Pumnul de fier și coșmarul reapar

De la momentul separării, manipulatorul începe, ca pe vremea căsătoriei, să-și exercite atotputernicia: vrea să vă supună, să vă facă să cedați, să vă hărțuiască, să vă rănească și să vă sâcâie. Tărăgănează, negociază, contrazice totul. Testează limitele în toate direcțiile: programări, date, orare, afaceri... Este exploatată cea mai mică lacună juridică. Negociază la minut fiecare zi liberă, aniversările, încearcă să încurce weekendurile. Are mereu capricii: vrea copiii pentru ca în cele din urmă să nu-i mai vrea, se angajează să-i ia, apoi vă lasă baltă în ultimul minut. Nu suportă să aveți o viață fără el și tolerează încă și mai puțin să vă

vadă radioasă și înconjurată de prieteni. Trece fără să anunțe, se împiedică, telefonează fără încetare, pe scurt, este insuportabil. Uneori nu mai dă nicio veste cu săptămânile. Copiii cer să-l vadă, fosta parteneră se îngrijorează. Va reveni fără să anunțe, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, când se satură de stat îmbufnat sau de alergat după fuste.

Manipulatorii sunt atât de egocentrici, încât iau fiecare gest și fiecare acțiune pe care o întreprindeți, nu contează cât de neînsemnate, ca pe un mesaj menit să le atragă atenția. Este una dintre explicații pentru crizele lor nesfârșite și imposibil de înțeles. De altfel, în cazul lor chiar este valabilă această interpretare: tot ceea ce fac are un mesaj ascuns. De exemplu, chiar după Sfântul Valentin, Chloe se întoarce de la tatăl ei. Își cară jucăria de pluș în punga de carton foarte elegantă cu sigla unui bijutier celebru. Mesajul subliminal este următorul: „De Sfântul Valentin, i-am oferit o bijuterie scumpă noii mele partenere. Sâc!". Mama lui Chloe a înțeles foarte bine mesajul și se simte, evident, rănită. În cei 15 ani de căsnicie nu i-a făcut nici cel mai mic cadou. Trebuie să se detașeze! Probabil că el doar a recuperat punga goală de pe undeva și o folosește ca să o enerveze. Și mai infantil de atât, vă trimite o fotografie de familie din care v-a decupat capul. Mai bine v-ați obișnui repede: nu veți fi scutită de nicio meschinărie, de nicio răutate.

De Crăciun, în săptămâna în care are copiii, tatăl pleacă în vacanță cu noua sa iubită, lăsându-i jumătate din timp la părinții săi, jumătate la o mătușă îndepărtată. Mama își petrece Crăciunul singură „degeaba". Cel mai dureros este că nu înțelege de ce a făcut asta. Cei care ați citit până aici, ați înțeles, nu-i așa? Evident, un manipulator nu este niciodată punctual, ca să vă ia prin surprindere ajungând mai devreme, dar și ca să vă facă să fierbeți. Să se lase așteptat este una dintre marile sale plăceri. Va

ajunge întotdeauna cu întârziere, cu mici excepții din când în când, ca să nu vă puteți baza pe asta. O mamă a avut proasta idee de a-i spune partenerului ce program are. De atunci, acesta ajunge de fiecare dată cu o jumătate de oră înainte, parchează ostentativ sub ferestrele casei și obligă copilul să rămână în mașină până la ora stabilită. În mod bizar, pentru a fi enervant știe să fie punctual!

Transferul copiilor reprezintă un moment penibil și traumatizant. Mama și copiii nu trebuie să aibă vreun gest afectuos unul față de celălalt, căci există riscul să atragă asupra lor tunete și fulgere. Dar el joacă o comedie patetică. Hohotește, urlă la mamă că încă o mai iubește, suspină că nu poate trăi fără copii, amenință cu sinuciderea. Copiii plâng speriați. El profită pentru a spune că toate acestea se întâmplă din cauza mamei. Telefonul devine și el o armă. Când are copiii, nu răspunde, pretinde că nu a auzit telefonul și descurajează copiii să vorbească cu mama lor manifestându-și din plin dezaprobarea. În schimb, el sună în fiecare zi, la orele la care are cele mai mari șanse să-și enerveze fosta parteneră. Va putea astfel să-i reproșeze că aceasta refuză să-l lase să vorbească cu copiii.

În paralel, începe să manipuleze copiii. Mama este cea care a stricat totul. El o iubește încă și nu-și dorește decât ca lucrurile să fie ca înainte. În plus, e o hoață. Încearcă să-i fure banii și copiii. Ea e prea rea și el este prea nefericit. Mai târziu va flutura pe sub nasul copiilor cereri și judecăți pentru a le demonstra cât de diabolică este mama lor. Îi manipulează ca să ceară ei custodia comună judecătorului și ca să o respingă pe mamă. Puțin câte puțin, copiii își schimbă atitudinea față de mama lor. Ea este îndurerată și nu înțelege de ce, dar nu știe ce să facă.

În acest timp, copiilor le merge rău. Se întorc murdari, obosiți, bolnavi. Nu și-au făcut temele, nu și-au luat medicamentele.

Au pierdut ochelarii de vedere, aparatul dentar este spart și a rănit cerul gurii, dar nu l-a dus nimeni la dentist etc. Asta e rutina mamelor. Într-un mod calculat și deliberat manipulatorul începe să-și îngrijoreze subtil sau în mod deschis fosta parteneră cu comportamentele sale riscante pentru a construi în acest fel personajul mamei anxioase și abuzive. Mamele chiar se îngrijorează, dar pe bună dreptate. Ele încearcă să facă în așa fel, încât neglijarea și abuzurile să fie recunoscute. Cer adeverințe, depun sesizări, fac plângeri, acționează legal, onest, la vedere. Dar opozantul lor este un adevărat ticălos. Scuzați-mă, nu există un alt cuvânt! Le împinge frecvent să se învinovățească, pentru tot, pentru orice și, mai ales, pentru toate nimicurile. Iată, de exemplu, o situație clasică: așteaptă ca partenera să plece la secția de poliție pentru a anunța că cei mici nu s-au întors și apare ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, spunând polițiștilor că nu i se trece cu vederea nici cea mai mică întârziere, când el, de fapt, a avertizat-o că a făcut pană (ceea ce, bineînțeles, nu e adevărat!). Se descurcă să pară că micuții au urme suspecte, dar nu suficient de evidente pentru a putea dovedi abuzuri. Când, mai târziu, apar insultele, palmele, apoi atingerile nepotrivite, mama a depus deja atâtea plângeri pentru nimicuri, încât nu mai este crezută. Polițiștii au văzut-o prea des la secție. Nu va mai fi luată în serios. Este evident că nu vorbim decât despre o pură încrâncenare împotriva acestui biet tată inocent. El, pe de altă parte, colecționează incidente pe care le poate pune pe seama mamei. Nu ezită ca la nevoie să se folosească de orice. De exemplu, un procedeu pe care l-am observat frecvent: vine să ia copiii, provoacă un incident diplomatic, se enervează, sperie copiii care nu mai vor să meargă cu el, pleacă trântind ușa, dar se repede imediat să depună plângere pentru că nu i-au fost aduși copiii. Când mama va fi chemată la secția de poliție, fără martori, îi va fi difi-

cil să se apere. Încă vreo câteva plângeri și riscă să facă închisoare! Pe scurt, este război. Victimele au o singură dorință: să respire, să meargă mai departe, să trăiască din nou în pace și armonie. Este un adevărat șoc când își dau seama că nu vor putea scăpa de manipulatorul lor. Și, din nefericire pentru ele, nu e decât începutul.

Noua pradă este funcțională!

De când a apărut amenințarea divorțului, manipulatorul caută în mod activ o mamă surogat. Îi ia ceva vreme să găsească o nouă pradă și să o formateze. Trebuie să-i adoarmă instinctele, să o păcălească suficient ca să nu existe riscul să plece, să o condiționeze să-l compătimească și să aibă grijă de el ca o mamă, apoi să o facă să accepte faptul că va deveni noua mamă a copiilor săi. Pe scurt, trebuie să aștepte sfârșitul perioadei de dresaj ca să acționeze.

Imediat ce dădaca de schimb e gata, iar el este sigur că aceasta este dispusă să pună la dispoziție gratis întreaga logistică și chiar să plătească mâncarea și mici chestii extra, manipulatorul cere custodia comună sau, dacă a obținut-o deja, decide să o aplice brusc și brutal. Este exact ce trebuie pentru ca totul să meargă prost cu copiii și pentru ca fosta sa parteneră să înceapă să-și piardă sângele rece. Noua parteneră seamănă izbitor de mult cu fosta iubită. Chiar și fizic, am putea spune că e o clonă! Ea este așadar maternă, binevoitoare, pozitivă și altruistă. Dar a trecut printr-o spălare a creierului. Este convinsă că partenerul ei a trăit un calvar cu fosta soție, că este persecutat de o perversă narcisică care vrea să-i fure copiii. Este o persoană loială, inteligentă, cu o alergie imensă la nedreptate. Încă fermecată de masca frumoasă, care-i oferă imaginea unui salvator, ea se lansează

într-un război energic împotriva bătrânei scorpii. Simultan, manipulatorul o convinge pe fosta sa soție că problema este noua sa parteneră, că aceasta este cea care-și dorește războiul, nu el. Bună parte dintre victime cred în mod naiv că manipulatorul este un tip în regulă, care a căzut în ghearele unei manipulatoare care este geloasă pe ele. Cele două femei vor duce o luptă acută, spre marea încântare a manipulatorului, care ține scorul. Noua parteneră va oferi toate dovezile pe care le-ar vrea cineva pentru a demonstra că fosta soție este o mamă odioasă, care neagă drepturile acestui biet tată, care, pe de altă parte, este un părinte excelent. Cum este inteligentă, organizată și mobilizată de ideea de a apăra un inocent, ea va fi cu adevărat eficientă în a aduce dosarul în justiție.

Peste ani, noua parteneră va începe să aibă dubii în legătură cu partenerul său. Unele dintre ele chiar dau un telefon fostei soții pentru a lămuri câteva zone de umbră legate de relația și de despărțirea lor. Conversația va fi edificatoare. Fosta soție este o femeie blândă și adorabilă, deloc depresivă și nici alcoolică și cu atât mai puțin interesată să-l distrugă. Ea nu a vrut niciodată să-și distrugă manipulatorul, dar a fost denigrată, insultată și bătută de către partenerul său. „Ia te uită, ca și mine!" se va gândi noua soție. Va descoperi prea târziu că și ea a fost prinsă în capcană, dar până să-și dea seama de asta a colaborat și ea la distrugerea primei soții.

În cazul în care nu a fost încă stabilită custodia comună, și cum manipulatorul a distorsionat destul situația de la prima înfățișare în fața legii, are materiale să atace și să-și acuze fosta soție că-l împiedică să-și exercite rolul de tată. Discursul e deja rodat: drepturile părintești îi sunt atacate. Copiii au crescut și cer singuri să-și vadă mama mai des. Are o nouă parteneră mult mai maternă decât fosta soție. Poate oferi un cămin mult mai

echilibrat, pe când fosta sa... Doar uitați-vă la nebuna asta isterică! În plus, ea nu are bani, nu are un iubit... Nu le poate oferi copiilor decât incertitudini și o viață boemă. Bineînțeles că manipulatorul nu va pomeni nimic despre faptul că a avut mare grijă ca fosta sa parteneră să ajungă în situația aceasta, neplătindu-i nici măcar pensia alimentară pentru copii. În momentul demersului juridic, se apucă să o plătească cu regularitate, dar numai pentru a trece drept un tată bun și a ascunde anii în care nu a plătit. Dacă, în ciuda vigilenței sale de a ucide din față orice nouă relație, victima își găsește pe cineva, îl va acuza pe noul partener de abuzuri asupra copiilor sau de atingeri nepotrivite. Dacă nu, va încerca să discrediteze mediul familial al mamei pentru a-și camufla propriile acte. L-ați văzut cum acționează în exemplele precedente.

Știu un caz cu adevărat banal: o fetiță în vârstă de 7 ani s-a trezit acuzată de un tată manipulator că a atins-o într-un mod nepotrivit pe fiica sa de aceeași vârstă! Depunând plângere împotriva acestui copil, tatăl spera să dea o triplă lovitură:

1. Era furios pentru că mama a lăsat-o pe fiică o după-amiază la părinții fetiței acuzate. Această mamă nedemnă a avut nemăsurata îndrăzneală să-și acorde timp pentru ea!
2. A avut ocazia să arate că fiica sa nu era în siguranță cu mama ei din cauza persoanelor nepotrivite pe care aceasta le frecventează.
3. Putea astfel masca propriile abuzuri. Depunând plângere și făcând ca fiica sa să fie audiată de oamenii legii, a făcut-o pe aceasta să creadă că el nu se teme de poliție și a terorizat-o suficient pentru a-i răpi orice elan de a mai vorbi.

A doua rundă: poate începe custodia comună!

Dacă mamele s-au apărat neconvingător, dacă micuții au depus mărturie despre dorința lor profundă de a-și vedea tatăl mai des, există suspiciunea negării drepturilor tatălui: dacă manipulatorul a răcnit suficient, există riscul să fie acceptată custodia comună. Și de această dată ea va fi pusă în practică.

Câțiva tați și-o asumă singuri și atunci își vampirizează complet copiii. Majoritatea se bazează pe competențele și pe finanțele noii partenere. Viața se va putea organiza acum în doi timpi:

- O săptămână de infern pentru celălalt părinte;
- O săptămână în care este hărțuit.

Săptămâna 1: un statut de regină a Franței

Când o prințesă străină devenea regina Franței, trebuia ca la frontieră să se supună următorului ritual: să se dezbrace din cap până-n picioare, să traverseze frontiera complet goală (sub un baldachin, totuși!) și să se îmbrace de cealaltă parte cu haine „franțuzești" Domnișoarele sale de onoare, animalele și obiectele la care ținea trebuiau să rămână în țara de origine. Noi domnișoare de onoare, animale și obiecte îi erau oferite de regatul Franței. Totul era făcut astfel încât ea să-și uite țara de origine, fără îndoială din teama de trădare, și să adopte 100% cauza Franței. Este exact ceea ce trăiesc copiii când ajung la părintele lor manipulator. Sunt deposedați de tot, inclusiv de jucăriile lor importante, de plușuri, de ursulețul cu care dorm. Mesajul este următorul: celălalt părinte al tău nu există, cealaltă viață a ta nu există. În majoritatea cazurilor, părintele manipulator îi confiscă micuțului orice obiect tranzițional investit cu afect, care i-ar permite să facă o punte între cele două vieți. Tot ceea ce vine de la

celălalt părinte este îndepărtat. Invers, toate cadourile pe care le face un manipulator copilului său nu pot fi scoase din casă și trebuie folosite acolo. Lucas se întoarce plângând de la tatăl său: acesta a refuzat foarte clar să-l lase să ia la mami consola pe care i-a oferit-o de Crăciun. În fața acestei deznădejdi, mama s-a repezit să cumpere una identică. Asta a fost o cheltuială neprevăzută pentru un buget și așa greu încercat, dar această mamă nu a știut cum să procedeze altfel. Pentru a face totul mai puțin dramatic, o sfătuiesc să-i spună copilului, făcându-i complice cu ochiul: „Tatăl tău voia să se joace cu consola ta cât nu ești tu acolo!" Lucrurile devin și mai complicate atunci când părintele manipulator procedează așa cu computerul, smartphone-ul sau tableta. Pe de-o parte face cadouri scumpe, pe care celălalt părinte nu și le permite, iar pe de altă parte le confiscă. Adolescenții trebuie să fie informați pentru a ști cum să se confrunte cu acest părinte și cu absurditatea comportamentului său.

Atunci când țara lor de origine intra în război cu Franța, reginele Franței nu puteau să arate niciun fel de durere în fața morții apropiaților, în fața distrugerii orașelor pe care altă dată le iubiseră sau în fața suferinței propriului popor. Ar fi fost considerată înaltă trădare. La fel, orice durere provocată de separare, orice urmă de afecțiune arătată celuilalt părinte sunt considerate drept trădări de către părintele manipulator. Copiii învață repede să nu arate niciun pic de tandrețe față de mamă în prezența tatălui. De îndată ce acesta s-a întors cu spatele, copiii se eliberează și se reped în brațele mamei ca să primească mângâieri, dar câtă vreme tatăl asistă la întâlnire sunt rigizi, crispați și se mulțumesc cu un sărut neutru și convențional. Ah, la un părinte manipulator nu veți găsi o fotografie a celuilalt părinte pe noptiera copilului! Și, în fine, cea mai mare manipulare este că per-

versul narcisic îi face pe copii să simtă din plin că pentru a-i obține dragostea, trebuie să-l deteste pe celălalt părinte. Copilul va îndrăzni din ce în ce mai puțin să spună că acesta îi lipsește.

La fel se întâmplă și cu lucrurile sale. Manipulatorii le murdăresc, le pierd, le strică, le sparg, uită să le înapoieze, doar ca să vă încurce, să vă enerveze și să vă facă să păreți meschină și exagerată. Christelle nu a mai putut recupera niciodată ochelarii de soare cu protecție ridicată pe care plătise o mică avere ca să-i protejeze ochii băiețelului ei de strălucirea zăpezii. Nici măcar nu e sigură că tatăl l-a pus să-i poarte, pentru că pretinde că i-a pierdut. Puțin câte puțin, tot observând că lucrurile nu mai sunt returnate, mamele se organizează. În valiză pun haine care nu au prea mare valoare, apoi, ca pentru o plecare într-o tabără, adaugă liste cu lucruri, cu speranța că vor exista mai puține uitate. Inutil să conteze pe tată ca să coopereze, pentru că sabotajul lui e deliberat. Și atunci copilul își va face singur lista. La al treilea sau al cincilea hanorac uitat, mama va ceda și-l va trimite pe copil fără lucruri. În mod normal, ar trebui să aibă un trusou complet la tată. Dar o astfel de manifestare este violentă. Pe de-o parte este meschină, iar pe de altă parte este împotriva instinctului matern: o mamă obișnuită își dorește doar să prevadă schimbările climatice, să-și apere copilul de frig, să-l țină curat, să anticipeze neprevăzutul.

Tatăl va fi foarte încântat să lase copilul la școală în pantaloni scurți în plină iarnă „pentru că astea au fost singurele haine pe care i le-a pus mama", uitând să precizeze că „de data asta, pentru că nu am mai înapoiat patru perechi de pantaloni, cinci pulovere și două hanorace care zac în fundul dulapului, la mine." Se va bucura să pună copilul să spună că nu s-a schimbat de haine tot sejurul sau că i-a fost mult prea frig în parc. Manipulatorul va face vecinii să observe (și pe bunicii paterni) hainele

murdare „pentru că nu a avut cu ce să-l schimbe". Exact ceea ce trebuie pentru a o face pe mamă să treacă drept neglijentă în fața celorlalți și să obțină dovezi, în timp ce, în paralel, mama este măcinată de vinovăție și de neputință. Toată lumea se va gândi „ce mamă denaturată!" Dar nimeni nu va avea reflexul de a-i spune tatălui: „Dar de ce nu mergeți să-i luați haine copilului?" Vă invit să observați în trecere, că dacă o mamă și-ar duce copilul în pantaloni scurți și în tricou în parc, în miezul iernii, argumentul „tata nu mi-a dat haine de schimb" n-ar ține deloc. Când vă spun că se judecă cu două măsuri...

Câțiva tați își asumă singuri custodia comună și vampirizează complet copiii. Ca și Iznogoud[1], care vrea să devină calif în locul califului, ei vor să devină mamă în locul mamei și, mai ales, să demonstreze că pot fi o mamă mai bună decât cea adevărată. O deposedează pe mamă de toate prerogativele și vor să gestioneze tot, să controleze tot. O mamă mi-a spus că în săptămâna în care copilul era la ea a vrut să îl ducă la frizer. Micuțul i-a răspuns îngrozit: „Nu, tata, nu vrea să mă duci tu." Copilul nu mai îndrăznea nici să poarte hainele pe care i le cumpăra mama: doar hainele cumpărate de tată erau acceptate. Cum se intersectau cu tatăl și în săptămâna în care rămânea la mama lui, copilul știa că avea să fie certat dacă nu respecta regulile impuse. El respingea orice propunere de a ieși undeva, de a primi un cadou sau ajutor la teme. Nimic nu trebuia să vină din partea ei. Copilul era crispat și mereu în alertă în toată săptămâna cât stătea cu mama lui. După ce am ajutat-o pe mamă să-și recâștige încrederea în ea, și copilul și mama s-au relaxat!

[1] Personaj de desene animate, mare vizir al califatului Bagdad într-un trecut neprecizat. Numele este pronunțat ca în limba engleză (derivat de la *is no good [bun de nimic]*). Numele a ajuns să fie utilizat pentru a face referire la persoanele cu ambiție nemăsurată. (n.red.)

În săptămâna în care stă cu copilul, părintele manipulator își bate joc, calomniază sau reduce la zero celălalt părinte. În același timp, devine fanfaron, se laudă și se autopromovează. „Ai văzut tot ce fac eu pentru tine!" Asta nu-l împiedică să denigreze și să hărțuiască copilul, exact așa cum făcea pe vremuri și cu celălalt părinte. Manipulatorul tot manipulator, indiferent pe cine are în față.

Săptămâna în care manipulatorul stă cu copilul este îngrozitoare pentru celălalt părinte. Acesta nu poate să nu se îngrijoreze gândindu-se la tot ceea ce se poate întâmpla acolo. Copilului i se permite să sune rar și atunci doar sub supraveghere. Părintele știe că cei mici sunt tensionați și că se grăbesc să închidă pentru că simt valurile de furie care le suflă în ceafă. Anumiți manipulatori urlă tot timpul conversației. Alții interzic în mod radical orice contact cu celălalt părinte: niciun telefon, interdicție să meargă să-l vadă la școală sau la meciurile de fotbal, iar dacă se întâlnesc pe stradă le este interzis să-și vorbească. „Cară-te, nu e săptămâna ta!" i-a strigat un tată mamei, la poarta școlii.

Săptămâna 2: șapte zile de hărțuire

Săptămâna în care manipulatorul nu are copiii nu e cu mult mai bună. Fidel ideii de „a cântări cu două măsuri" și „fă cum zic eu, nu cum fac eu", manipulatorul se agață de orice ca să nu existe riscul să fie uitat! Mama și copilul se întâlnesc frecvent cu el „din întâmplare". Are treburi la școala copiilor și apare la sfârșitul orelor sub diferite pretexte. De fapt, spionează drumurile celuilalt părinte. În multe cazuri, a reușit să se mute pe aceeași stradă și-și reia meseria de temnicer.

Vorbește câte o oră cu copilul la telefon sau de zece ori pe zi. Ca să fie sigur că nu are cum să nu-i răspundă și chiar dacă e încă foarte mic, anumiți tați îi oferă un telefon mobil la care trebuie să fie mereu de găsit. Dacă acesta nu răspunde, tatăl năvălește acasă la mamă și bate cu furie la ușă pretinzând că este „foarte îngrijorat" că nu are vești de la ei. Datorită acestui telefon își menține influența asupra copilului și continuă să spioneze viața celuilalt părinte. „Ce face mama ta? Pe cine ați văzut azi?" Aceste telefoane sunt dure pentru copil. Părintele victimă constată că micuțul nu mai este același când închide. Adesea copilul încearcă fără succes să-și piardă telefonul sau încărcătorul. În loc să se bucure și să profite ca să respire liniștit, părintele victimă se panichează, ceartă copilul și găsește telefonul cât poate de repede. Prin acest comportament mesajul transmis este: „Mi-e foarte frică de reacțiile tatălui tău (mamei tale) și tu nu ai voie să te sustragi hărțuirii sale."

Manipulatorii își impun chiar și de la distanță capriciile și fixurile. Léa, în vârstă de 7 ani, are un păr superb, des, lung și buclat. Spălatul părului nu e chiar o treabă ușoară. Tatăl a decis că Léa trebuie să se spele pe cap în fiecare zi, ca să nu facă păduchi. În fiecare zi, telefonic, pune presiune pe Léa, pentru ca aceasta să-și preseze mama să o spele pe cap. Copilul, stresat și angoasat, o imploră pe mamă să-i spele părul. Mama sfârșește prin a o duce pe Léa la farmacie pentru ca farmacista să-i explice că tatăl său se înșală. Reacția mamei este nepotrivită. Nu i-a adus fetiței liniștea. Fără ca mama să știe, tocmai a intrat în jocul tatălui. I-a luat cererea prea în serios și n-a rezolvat nimic la nivelul presiunii pe care o suporta fetița. Mama ar fi trebuit să-i telefoneze tatălui de față cu Léa și să-i spună că poate face cum vrea la el acasă, dar în casa ei ea face regulile. Punct!

Dacă părintele victimă n-a scăpat de sub influența manipulatorului, alte cereri ale acestuia îi vor otrăvi traiul zilnic și relația cu copiii. De exemplu, tatăl face o fixație obsesivă pentru o activitate extrașcolară, ca din întâmplare, exact cea pe care mama și copilul o detestă cel mai tare și al cărei orar este cel mai nepotrivit pentru programul mamei. Din acest motiv o declară *in-dispen-sa-bilă* pentru buna dezvoltare a copilului. Copilul își va rata viața dacă nu face pian, chineză, fotbal, judo... Evident, tatăl nu are timp să meargă să-l înscrie, dar are tot timpul din lume ca să o hărțuiască pe mamă până ce aceasta cedează. Evident, cheltuielile vor rămâne 100% în sarcina mamei. Bineînțeles că nu se va interesa niciodată de activitatea pe care a impus-o. Singurul lucru care contează este ca micuțul să fie obligat să meargă, iar mama să fie forțată să-l ducă. Copilul va detesta din ce în ce mai mult activitatea și va ajunge să-i poarte pică mamei pentru că este atât de supusă tatălui său și pentru că-i impune o astfel de corvoadă.

În cele din urmă, mai există și spinoasa chestiune a vacanțelor. Vă reamintesc că în judecata ideală, așa cum o vede manipulatorul (să ajungă la statutul de adolescent), este prevăzut că dacă mama pleacă în vacanță trebuie să-l ia și pe el. Vacanțele fără el îl înnebunesc de furie. Am o mulțime de mărturisiri despre vacanțe stricate de manipulatori. Mi se pare că sunt foarte creativi când vine vorba să vă distrugă vacanțele. Știu să vă facă să pierdeți trenul sau avionul, să piardă sau să confișteze pașapoartele chiar înainte de plecare, să nu vă dea informații despre vacanțele lui și apoi să vă pună în fața faptului împlinit că acestea se suprapun cu ale voastre și că, evident, el are prioritate... Are tot timpul o veste proastă de anunțat (impozite, pană, inundații...) chiar la mijlocul vacanței voastre. Nici măcar în concediu nu vă lasă să respirați!

Ultima runda: custodia unică

Mai devreme sau mai târziu, manipulatorul va demara o acțiune în instanță. Vrea mai mult decât custodia comună. Prea mult nu e niciodată suficient. Să o decadă pe mamă din drepturile părintești este răzbunarea supremă! Să o facă să-i plătească și pensie este cireașa de pe tort. Dacă v-a manipulat bine, înseamnă că ați acumulat stângăcii, v-ați apărat neconvingător, iar dacă v-a luat prin surprindere este posibil să fiți în mare pericol să-și atingă scopul.

Copiii sunt pregătiți să depună mărturie împotriva voastră. Ceea ce declară copiii în fața judecătorului îl lasă adesea pe părintele victimă cu gura căscată. „Copiii nici măcar nu mi-au luat apărarea!" Nu era ăsta rolul lor. Uneori copiii sunt total epuizați de acest război constant pe care părintele manipulator îl duce și atât de decepționați de lipsa de consecvență a părintelui victimă, că se alătură taberei celui puternic. Ei cred că astfel vor avea în sfârșit liniște, un domiciliu fix, dreptul de a face aproape ce vor, ținând cont că manipulatorul nu-i controlează și au acces nelimitat la internet sau la consola cu jocuri. Pot fi atrași de promisiuni sterile, dar eficiente, că vor avea bani de buzunar, tehnologie sau un scuter... Cât despre celălalt părinte acesta demonstrează slăbiciunea, neîndemânarea, incapacitatea de a se apăra. Cu atât mai rău pentru el, așa că mai bine se alătură celui mai puternic.

Suferința mamelor

„Bună ziua, doamnă,

V-am citit toate cărțile, dar și multe alte articole despre perverșii narcisici. M-au ajutat să înțeleg, dar nu să depășesc faptul că fiul meu m-a părăsit pentru fostul meu partener, pervers narcisic recunoscut de toți și îndepărtat chiar de propria familie,

mai puțin de fiul nostru! Este idolul său. Ați putea scrie o carte despre «cum să mă descurc, să depășesc momentul, să nu devin acră, știind că propriul meu copil este manipulat pentru totdeauna»... Cum să uităm că celălalt, care se lasă compătimit (bietul de el!), primește toată dragostea, ajutorul etc. Nu găsesc nimic pe acest subiect și cu toate acestea nu divorțăm niciodată de un pervers narcisic... Dovada stă în copil, care-i permite să dăinuie dorința sadică. S-au scurs 36 de ani, dintre care 17 în care am continuat să-mi iubesc copilul atunci când celălalt profită de el și profită în același timp și de ceea ce-i ofer eu. Orice aș face pentru el, sunt respinsă și doar pe el îl am. Nu mai reușesc să-mi fac prietene, mai întâi pentru că se întâmplă rar să socializez, pentru că m-am izolat, iar starea mea de sănătate nu este una bună. Îmi plac foarte mult cărțile dumneavoastră pentru că spuneți lucrurile foarte clar, iar asta este ca un balsam, iar una dintre cărțile pe care le-ați scris m-a ajutat să redau în cuvinte durerile mele. Dar «durerea» cea mai mare este să-l văd pe celălalt că-mi câștigă fiul pe care am încercat să-l apăr de el... Și atunci nu ați putea, cu toată experiența pe care o aveți și cu toate mărturiile pe care le-ați strâns, să dedicați o carte acestui subiect... Nu putem trăi doar pentru noi înșine. Cum să ținem doliul, atunci când mama își iubește copilul, iar fostul partener îi exploatează pe amândoi... Găsesc extrem de puține lucruri pe acest subiect. Cred că ați avea succes, căci mulți părinți sunt în aceeași situație. Cum să nu deveniți nemulțumită, dacă veți continua să faceți ce e mai bine pentru fiul/fiica dumneavoastră, iar fostul partener profită din plin? Situația aceasta mă mâhnește, mă face să fiu disperată, geloasă... Nu cred că sunt singura în această situație. Puteți lua în calcul să scrieți o carte pe acest subiect?

Vă mulțumesc că mi-ați citit scrisoarea.

Am fost să văd un psiholog la B..., dar el se mulțumește să mă asculte și să-mi spună... că nu putem face nimic. Punct!

Vă mulțumesc,

C.A."

Iată unul dintre numeroasele e-mailuri pe care le primesc de la părinții disperați. Sunt în mod frecvent alături de mame aflate într-o suferință profundă. Îmi pare teribil de rău pentru ele.

Aș vrea să aduc un omagiu curajului de care dau dovadă.

- Natașa are doi băieți, de 2 și 3 ani, a căror custodie unică a fost oferită unui tată abuziv și pe care nu-i poate vedea decât două zile pe lună!
- Christiane are două fete care refuză să-i vorbească și care trăiesc cu un tată cântăreț de muzică rock, fumător dovedit de iarbă, într-un dezmăț permanent.
- Coralie, al cărei fost partener, pedofil notoriu, a fugit în străinătate cu cele două fete mici, în timp ce ea riscă închisoarea, acuzată că a refuzat să îi dea copiii, din dorința de a-i proteja...
- Solange, privată de cei trei micuți ai ei încă din copilăria mică a acestora, copleșită de o pensie cu o valoare exorbitantă pentru că a fost calculată la nivelul veniturilor sale înainte de a se scădea din ele datoriile pe care fostul soț i le-a lăsat...
- Sabina, prinsă de 12 ani în proceduri judiciare care o ruinează (fostul partener beneficiază de ajutor juridic și se culcă cu avocatele sale), condamnată la 3 luni de închisoare cu executare, căreia i-a fost smulsă fiica în vârstă de 7 ani și la a cărei distrugere asistă.
- Și tuturor celorlalte mame care mi-au mărturisit durerea lor...

Din nefericire, nu am rețeta miracol pentru a vindeca inima acestor mame. Am făcut câteva ședințe de hipnoză, iar uneori

acest lucru le-a mai liniștit puțin. Dar ce să propui inconștientului acestor mame aflate în suferință? Să-și uite copiii în viață? Să ia distanță, adică să se detașeze de copiii lor? Să nu-și mai asculte instinctul de protecție?

Anumite mame curajoase și-au pus la punct propriile strategii:

Sandrine îmi mărturisea: „Fostul meu partener nu are nicio soluție, deci nu poate, nu trebuie să fie o problemă. Este tatăl fiicei mele, așa că va trebui să se descurce cu el așa cum e. Eu refuz complet să mă las copleșită de stresul pe care-l generează. Gestionez problemele pe rând și nu intru în jocul lui. Acum două zile mi-a spart cele patru cauciucuri ale mașinii. Am depus plângere împotriva lui X la asigurator. Când polițistul m-a întrebat dacă am vreun dușman și dacă aveam vreo idee despre cine ar fi putut face asta, i-am răspuns că nu am nicio idee. Am reparat mașina. Am trecut la altceva. Fostul meu partener era foarte frustrat pentru că nu am lăsat să se vadă că îl bănuiesc pe el."

Sylvie cedează și ea: „Fostul meu soț îl abuzează sexual pe băiețelul meu de când avea 4 ani. Am încercat să demonstrez acest lucru, dar s-a decis că acuzația mea e nefondată. Acum sunt suspectă în ochii legii. Dacă insist, voi avea neplăceri. Atunci am lăsat-o așa. Am mare grijă de el când este cu mine. Încerc să-i ofer toată dragostea pe care o am și să-i insuflu curaj să se opună tatălui său. Când va fi mai mare va face terapie. Până atunci, când copilul meu este cu tatăl lui îmi interzic să mă gândesc la asta."

Christiane, respinsă de fiicele ei, a ales să schimbe regiunea în care locuia. În orice caz, fostul ei soț îi confisca scrisorile, o împiedica să muncească și influența comunitatea în care locuia să o hărțuiască. Ea crede că distanța va fi salvatoare. „Dacă fetele mele vin în vacanță, nu vor avea presiunea pusă de tatăl lor pe ele atunci când sunt cu mine. Asta le va ajuta să-și deschidă

ochii. Dacă ele nu vin, le voi regăsi mai târziu, când vor fi mai mari și vor înțelege cum este, de fapt, tatăl lor."

Mi-aș dori ca această carte să aibă un rol preventiv și să-i facă pe părinții iubitori să nu se trezească paralizați, incapabili să-și protejeze copiii în fața procesului de distrugere la care-i supune părintele pervers narcisic. Nu vreau să mai văd niciodată aceste mame trăind o astfel de suferință de nesuportat.

Până atunci, aș vrea să le încredințez pe aceste mame aflate în suferință de toată compasiunea pe care o simt pentru ele.

11.

Traumele și sechelele cu care rămân copiii

În ceea ce privește copiii supuși abuzurilor, în ciuda numeroaselor tentative de sensibilizare a publicului, lipsa de informații și negarea acestei probleme rămân neschimbate. Cu excepția câtorva urme de bunăvoință împrăștiate pe planetă și a câtorva legi votate sporadic, în ciuda declarației drepturilor copilului, omenirea nu se descurcă deloc să facă față acestei revoltătoare situații: în toate țările lumii, adulții pot să scape aproape nepedepsiți, să-și verse frustrările, violența, ura și perversiunea asupra inocenților (în majoritatea timpului asupra propriilor copii) a căror viață va rămâne marcată pentru totdeauna, și care mai apoi își vor alege parteneri prădători și vor reproduce direct sau indirect abuzul pe care l-au suferit.

Un abuz imposibil de negat

În acest moment al lecturii, cred că ați înțeles că un părinte manipulator este un părinte abuzator.

Părintele manipulator abuzează psihic

Iată lista cu relele tratamente psihologice definite de *APSAC (**American Professional Society** on the **Abuse** of*

Children *– din engl., Societatea Americană a Specialiștilor în Abuzul împotriva Copiilor):*

- Terorismul: comportament amenințător, susceptibil să rănească sau potențial periculos pentru copil și/sau pentru persoana de care copilul este atașat;
- Coruperea: oferirea drept exemplu, permiterea, autorizarea comportamentelor nepotrivite sau antisociale;
- Respingerea: mesaje verbale sau nonverbale degradante sau care resping copilul;
- Indiferența emoțională: ignorarea nevoilor copilului în termeni de interacțiune, a nu-i arăta emoții pozitive;
- Izolarea: îngrădirea familiei/copilului în limite nerezonabile, limitarea contactului cu alte persoane;
- Neglijarea sănătății fizice, mentale și educative: a eșua sau a refuza acordarea necesarului legat de nevoile sau problemele copilului.

Vom regăsi în această listă tot ceea ce au povestit copiii și părinții victime, pentru care v-am oferit numeroase exemple la începutul acestei cărți. În această listă, mi se pare că APSAC uită de:

- Hărțuire: de exemplu, tații manipulatori sunt în stare să urmărească copilul prin toată casa repetându-i la nesfârșit: „Cere custodie comună, cere custodie comună...";
- Dorința de a crea frustrări: orice bucurie este ucisă din față, obiectele dragi sunt confiscate, sursele de afecțiune îndepărtate;
- Nedreptatea legată de atotputernicie: pedepsele curg arbitrar, sunt nedrepte, de neînțeles...
- Sadismul: copilul percepe inconștient triumful, această bucurie răutăcioasă pe care o resimte părintele manipulator când îl strivește și-l face să sufere;

- Dorința conștientă de a-l înrăi pe copil, de a-l umili, de a profana sacrul, de a-l dezumaniza;
- Negarea specificului copilăriei și a vulnerabilității copiilor, a dreptului la protecție...
- Permanenta violență morală: interdicția de a avea cea mai mică intimitate, cel mai mic secret. Părinții manipulatori cer o transparență absolută. Copiii lor sunt obligați să suporte interogatorii demne de serviciile secrete, îi percheziționează, le citesc jurnalele personale, scrisorile, mesajele, le cer parolele, ascultă pe la uși...
- Culpabilizarea permanentă: fiind paranoici, manipulatorii își tratează sistematic copiii ca și cum ar fi potențiali vinovați, îi somează în permanență să se justifice și îi acuză că se află la originea tuturor comportamentelor abuzatoare.

Abuzul psihologic este de multă vreme cea mai răspândită și mai distrugătoare formă de abuz atât pe termen lung, cât și pe termen scurt. Într-adevăr, violența psihologică are drept caracteristici să atace imaginea de sine și sentimentul propriei valori, ceea ce lasă urme. Dar, în general, abuzul unui părinte manipulator nu se limitează la asta.

Părintele manipulator abuzează fizic

Părinții manipulatori au mâna grea, reacții brutale și dorința sadică de a face rău. Acest sadism se revarsă de foarte devreme asupra copiilor:

Gabriel leagă bavețica la gâtul fiului său. Mama se întoarce și vede copilul vânăt, cu ochii ieșiți din orbite, în scaunul său. Gabriel a strâns bavețica cât să-l sugrume. Își ia un aer inocent și uimit, ca și cum nu ar fi fost atent.

De ceva vreme, când tatăl lui se ocupă de el, Theo, în vârstă de 4 ani, începe brusc să țipe de durere, apoi izbucnește în plâns. Îi spune mamei: „Tata mi-a făcut rău." Tatăl neagă, dar scena se repetă suficient de des încât mama să nu mai aibă îndoieli: soțul său îi face rău copilului în mod voit, pe la spatele ei.

Latura pasiv-agresivă a manipulatorilor îi împinge să creeze în mod deliberat situații periculoase pentru apropiații și copiii lor. Gisèle Harrus-Révidi numește aceste situații „a da o șansă pericolului". Am văzut simulacre de a intra cu mașina sub un camion. Și mai sunt atâtea altele: copilul nu este asigurat în mașină sau la bordul unei bărci, nu i se pune casca, centura sau vesta de salvare, nu i se dă mâna când trebuie să traverseze, este dus cu bicicleta pe un drum național, nu este supravegheat la plajă, uită să i se dea cu cremă de protecție solară, este pierdut la piață... Partea deliberată a punerii în pericol este uneori la suprafață, chiar evidentă. Nimeni nu vrea să creadă. De ce ar face asta?

Acești părinți își lovesc copiii frecvent.

„Tata mă pedepsește." „Tata mă lovește așa peste degete (sau peste fese)", spun cei mici. Cei mai mari vorbesc despre ședințe de tortură, mai ales la momentul temelor: „Mă trage de păr, mă pălmuiește, mă zgâlțâie, țipă la mine!"

Părintele manipulator este un abuzator sexual

Ați citit capitolul pe care l-am scris despre sexualitatea manipulatorilor. Vă amintiți că Franța a fost avertizată pentru negarea amplorii fenomenului privind abuzurile sexuale asupra copiilor. Aș vrea să vă fac plăcerea și să vă asigur (să vă liniștesc, așadar) insistând asupra climatului incestuos instaurat sistematic de către părintele manipulator și să minimizez riscul trecerii

la fapte. A ș minți, căci pentru mine este evident că în majoritatea cazurilor se trece la fapte, cel puțin în ceea ce privește tații. În orice caz, este o falsă problemă să credem că un climat incestuos este mai puțin grav decât o agresiune. Distincția între cele două nu există decât în justiție. La nivel psihologic daunele sunt aceleași.

Simptomele stresului posttraumatic

Definiție generală

Sub denumirea „simptomele stresului posttraumatic" este subsumat ansamblul reacțiilor psihologice care se produc în mod obișnuit după o catastrofă sau un alt factor de stres psihologic important: război, catastrofă naturală, accident de avion sau de mașină, agresiune...

Iată lista simptomelor:

- Persoana retrăiește în minte, fără încetare, situația traumatizantă. Ea revede scena, are coșmaruri, flashback-uri: imagini, sunete, senzațiile fizice revin brusc, fără avertisment, și declanșează aceleași emoții de frică, dezgust, furie sau neputință;
- O adevărată depresie: persoana se ascunde de lumea exterioară, se retrage, este lipsită de interes pentru viața de zi cu zi, nu mai este la fel de implicată ca înainte. Reacționează puțin, arată mai puține emoții și sentimente;
- Tulburări de somn și de concentrare, tulburări de memorie;
- Un sentiment irațional de vinovăție;
- O sensibilitate extremă în fața pericolelor exterioare și un comportament ezitant. De exemplu, tresare din nimic și nu se poate întoarce la locul traumei.

Când persoana se va confrunta din nou cu situații care-i amintesc de evenimentul inițial, chiar și într-o manieră simbolică, va trece printr-o accentuare a tuturor acestor simptome. Stresul posttraumatic se instalează de obicei în următoarele șase luni de la producerea traumei și uneori durează întreaga viață.

În general, pentru a pune diagnosticul de stres posttraumatic, ne așteptăm să descoperim în existența persoanei un eveniment traumatizant care ar tulbura pe oricine. O bătaie, urletele și insultele, amenințările pline de ură sunt agresiuni adevărate. Dacă acest lucru vi s-ar întâmpla pe stradă, vi s-ar recunoaște dreptul de a fi tulburat, dar când această violență se petrece în sânul familiei este banalizată. Mai ales când se întâmplă frecvent. În cazul abuzurilor părinților manipulatori tragedia este diluată în timp. Dacă vă lovesc cu ciocanul peste deget veți avea o vânătaie. Dacă vă lovesc ușor, dar îndelung peste deget cu același ciocan veți simți, probabil, aceeași durere, dar este posibil ca vânătaia să nu apară. Acesta este motivul pentru care se întâmplă rar ca experții să-și dea seama de simptomele stresului posttraumatic asupra copiilor, când acesta este totuși în mod sistematic prezent.

Simptomele stresului posttraumatic legat de abuzul sexual

În cartea *Guérir de l'abus sexuel et revivre*[1], autoarea Yvonne Dolan stabilește o listă foarte detaliată a tuturor simptomelor stresului posttraumatic survenite la o persoană care a trecut printr-un abuz sexual. Ea vorbește despre „supraviețuitorul abuzului sexual", ceea ce spune tot.

Iată un rezumat al acestei liste cu simptome:

Simptome generale:

- Tulburări alimentare (anorexie/bulimie);

[1] Vezi bibliografie.

- Abuz de anumite substanțe (droguri, alcool, țigări etc.);
- Comportamente autodistructive;
- Hipervigilență;
- Reacții disociative (amnezie, paralizie, refugiere în visare);
- Comportamente agresive nepotrivite;
- Tendința de izolare.

Relații interpersonale:

- Dificultăți în a avea încredere;
- Supravalorizarea oamenilor (și, mai ales, a bărbaților) cu tendința de a trece de la o idealizare exagerată la decepții inevitabile;
- Scăderea stimei de sine;
- Percepția negativă a sinelui, a celorlalți și a viitorului;
- Depresie (crește de două ori riscul de a avea o tentativă de suicid).

Amnezie parțială sau totală în raport cu prima experiență de abuz sau legată de părți întregi din copilărie.

Probleme de concentrare:

- Probleme de memorie în viața cotidiană;
- Dificultăți de concentrare (de exemplu, la citit);
- Dificultăți în a reține ceea ce aude sau ce citește.

Capacități particulare de autohipnoză.

Detașare/deconectare de la realitate:

- Diminuarea afectului, ceea ce face ca persoana să treacă drept rece și insensibilă. Deconectarea va fi și mai puternică în situațiile cu încărcătură emoțională. Aceste reacții automate de deconectare de la realitate sunt tragice pentru că împiedică persoana să detecteze semnele pericolului și să se apere (sau să-și apere copiii) de alte agresiuni.

Alte senzații disociative:
- Senzația de a nu trăi în propriul corp;
- Impresia de irealitate a momentului prezent;
- Goluri de memorie inexplicabile;
- Retragere generalizată din anturajul său;
- Probleme de atenție (periculoase la volan)

Retrăirea momentelor respective și coșmaruri:
- Orice stimul exterior, chiar și subtil, ca un miros amintind direct sau simbolic de trauma abuzului va provoca o reacție (apariția unei imagini, dialog intern, informație kinestezică) asociată unei stări interne din momentul traumatismului (teamă sau panică, furie, neputință, descurajare...);
- Coșmaruri de tip recurent, care evocă apropierea unei siluete amenințătoare, șerpi încolăciți în proximitatea patului, impresia că este urmărită...

Tulburări de somn:
- Abuzurile sexuale au loc în mare parte noaptea, pe întuneric, în pat. Acesta este motivul pentru care momentul mersului la culcare și adormitul trezesc senzația de vulnerabilitate victimei și, în mod paradoxal, îi va fi cel mai frică exact în locul în care ar trebui să aibă un sentiment de siguranță (propriul pat).

Sentiment irațional de vinovăție:
- Victima are tendința de a se simți responsabilă pentru ceea ce i s-a întâmplat. Vinovăția și rușinea pot să fi fost transmise în mod indirect, dar foarte eficient de către abuzator sau de către membrii familiei și pot determina victima să simtă ură față de ea însăși.
- De asemenea, victima are nevoie să creadă că trăiește într-o lume dreaptă. Ea preferă să trăiască cu convingerea că a meritat agresiunea decât că s-a confruntat cu perspecti-

va înfiorătoare a unei întâmplări și că este așadar incapabilă să prevadă și să evite o astfel de violență.

Comportamente sexuale compulsive:

- Comportamente sexuale compulsive: este vorba despre comportamente autodistructive (în diferite grade) căpătate în timpul abuzului;
- Incapacitatea victimei de a evita sau de a refuza anumite practici sexuale;
- Incapacitatea victimei de a-și selecționa cu discernământ partenerii, ceea ce o face vulnerabilă în fața partenerilor prădători (care vor continua să-i submineze stima de sine și să-i confirme ideea că bărbații nu sunt interesați de ea decât din acest motiv);
- Victima poate ajunge la concluzia că sexualitatea este tot ceea ce are ea de oferit și că, totul având un preț în viață, acesta este prețul pe care trebuie să-l plătească pentru a obține atenție și afecțiune. Pentru a obține această atenție, va putea dezvolta tendințe manipulatoare;
- Probleme sexuale: frigiditate, episoade de reamintire, blocaje, disociere corporală în timpul actului.

Disperare:

- Descurajare, neputința de a-și asuma responsabilitatea pentru propria viață. Doar o anumită doză de cinism le permite victimelor abuzului sexual să-și planifice un viitor pozitiv;
- Creșterea sentimentului de vinovăție și de neputință în fața oricărei persoane care insinuează că toate dificultățile sunt autogenerate (de exemplu, filosofia *New Age*).

Amintirile abuzurilor sexuale suportate în timpul copilăriei revin câteodată spontan în memoria anumitor victime. Uneori par a fi declanșate de evenimente asemănătoare celor care au

însoțit trauma, fie că este vorba despre o corespondență exactă sau de o asemănare simbolică, cum ar fi sentimentul că se simte manipulată și dominată ierarhic la locul de muncă sau vizionarea unui film despre abuzurile sexuale sau, într-un mod mai tragic, un viol la vârsta adultă. În alte cazuri, amintirile reapar fără vreun motiv aparent.

Sechelele care apar la mult timp după abuz

Părinții venerați

Negarea problemei începe chiar de la copiii abuzați. Copiii manipulați au un discurs ireal de pozitiv despre părintele abuzator: „Mama mea este o femeie admirabilă, care s-a sacrificat mereu pentru noi." Sau: „Tatăl meu este un om excepțional, care ne-a oferit cea mai bună educație." Tonul este mecanic, emfatic și lipsit de căldură. Este vizibil că persoana nu simte ceea ce povestește. S-ar zice că este o placă stricată, care a fost folosită de o sută de ori. Și seamănă ca două picături de apă cu discursul de autopropagandă al părinților manipulatori! Acest discurs ditirambic îi dă de gol pe adulții care au fost maltratați în copilărie. Oamenii normali au exprimări mult mai cântărite, mai nuanțate și mai pline de afecțiune. Pentru a verifica, cer cu inocență să mi se spună care sunt eventualele defecte ale acestui minunat părinte. Dacă este vorba despre un părinte normal, persoana îmi răspunde cu ușurință, cu tandrețe și obiectiv. De exemplu, îmi spune: „Mama e caraghioasă când vine vorba de mâncare, îmi umple portbagajul de la mașină de fiecare dată când merg să o văd!" Sau: „Tatăl meu are idei cam fixe când vine vorba de anumite lucruri. Nu putem vorbi chiar despre orice. Risc să se enerveze."

Dacă este vorba despre un părinte toxic, persoana devine nervoasă, nu se mai simte confortabil și este incapabilă să citeze măcar unul. O pun într-o situație jenantă: să spună ceva rău despre un părinte abuzator sau chiar să se gândească la asta este o crimă! Susan Forward, în *Părinții toxici*, descrie foarte bine acest proces de deificare a părinților abuzatori. Această deificare împiedică orice analiză, orice punere sub semnul întrebării a propriei existențe. În terapie, puțin câte puțin, foștii copii abuzați vorbesc, dar minimizează cele întâmplate. Le este greu să-și ia statutul de copil martir. Există întotdeauna și mai rău decât ce au trăit ei. Adesea își scuză părinții până la a-i exonera de orice responsabilitate: „Nu e vina lui, băutura este de vină." Sau: „Nu e vina ei, a avut o copilărie atât de nefericită." Pe scurt, când îi asculți ai impresia că victimele sunt ceilalți, toți ceilalți și, mai ales, bieții lor părinți. Discursul este siderant: „Tatăl meu era foarte sever, dar drept. Eram un copil foarte dificil. Mă lega de calorifer și mă lovea în fiecare zi, dar lui îi datorez că am reușit în viață" (ceea ce adesea este departe de adevăr). Sau episoadele de abuz sunt evocate cu o lejeritate complet deplasată față de faptele revoltătoare care sunt povestite. „Dormeam adesea în cușca câinelui, dar adoram asta." Sau și mai rău, ca tânăra despre care v-am vorbit la începutul cărții, care povestea ca pe o glumă bună o cursă în jurul mesei din bucătărie, în care mama era înarmată cu un cuțit și urla: „Te omor!". Eric Berne numește asta haz de necaz, „râsul spânzuratului". Persoana crede că glumește, dar râsul este amar și conține toată negarea suferinței.

O negare generalizată

În orice caz, dacă ar fi povestit acest abuz cu intonația potrivită, ar fi fost priviți cu oroare, ca și cum ei ar fi fost monștrii.

Căci negarea problemei continuă printre ascultători. Este un lucru uman și de înțeles, pentru că aceste istorii trezesc amintiri mult prea dureroase la anumite persoane și un sentiment puternic de stinghereală la altele. Evocarea detaliilor unei situații de abuz este aproape de nesuportat pentru cineva care nu are exercițiul ascultării. În acest mod, ideile cele mai stereotipe continuă să fie vehiculate și să conducă oamenii pe o pistă falsă. De exemplu, atunci când ne gândim la copiii abuzați vedem un copil închis într-un dulap, nu pe cel care este criticat, insultat sau lovit cât e ziua de lungă. La fel, adesea credem că abuzurile sexuale sunt comise de străinul rău care oferă bomboane pe stradă și nu de tată, unchi sau vecin, ceea ce reprezintă totuși cele mai frecvente cazuri. În sfârșit, cei mai mulți oameni cred că doar în familiile sărace se abuzează copiii. Este fals, aceștia sunt doar mai ușor de detectat în familiile sărace, căci serviciile sociale sunt mai prezente. Dar toate păturile sociale sunt atinse de acest flagel.

Patru mari categorii de sechele

Am văzut că în simptomele stresului posttraumatic au drept consecință pagube considerabile. Pentru mine, simptomele principale se pot regrupa în jurul a patru teme: neputința, trădarea, umilința și relația cu propriul corp.

Neputința este sentimentul principal simțit de copil în fața violenței, răutății sau voinței adultului. Cum să faci față unui astfel de uriaș, ce să înțelegi din logica și din contradicțiile lui (taci și răspunde-mi când îți vorbesc!), cum să prevezi următoarea furtună? Unii dintre ei capitulează definitiv și vor fi de o pasivitate extremă în viața lor adultă, suportând din nou tot felul de abuzuri, de la lovituri și insulte din partea partenerului, la situații de hărțuire și exploatare la locul de muncă, trecând prin escrocherii comerciale. Ei sau ele își vor lăsa și copiii să fie abu-

zați, fără să reacționeze. Alții vor dezvolta o nevoie maladivă să controleze toți parametrii vieții lor. Perfecționiști, surmenați, în permanentă stare de stres și de hipercontrol, vor deveni părinți supraprotectori, intruzivi și exasperanți pentru bone, medici și învățători. Toți vor avea în comun un sentiment latent de nesiguranță și cu accese de angoasă.

Trădarea: copilul este în mod natural încrezător în adulți și cu atât mai mult în adultul care se presupune că va veghea asupra lui. Când este abuzat, această încredere este trădată. Părinții abuzatori sunt adevărați uzurpatori. Au titlul de părinte, dar nu-și asumă și sarcinile care vin odată cu el. La trădarea părintelui abuzator trebuie adăugate și altele. Înainte de orice, cea a celuilalt părinte, considerat din ce în ce mai adesea coautor, pentru că este principalul spectator și prin pasivitatea sa validează abuzul. Mai există și trădarea tuturor adulților din anturaj, care știau, care ar fi putut, care ar fi trebuit să acționeze și care, la rândul lor, au tăcut. La vârsta adultă, relațiile interpersonale vor fi în mare parte viciate. Dificultatea de a oferi încredere oamenilor demni de încredere va merge mână în mână cu o mare naivitate în fața manipulatorilor și impostorilor. De la admirație la deziluzie, din ce în ce mai acriți, din ce în ce mai singuri, foștii copii maltratați vor păstra un simț al dreptății dezvoltat strâmb.

Umilința: ca toate torturile, umilirea distruge potențialul de încredere în sine și te face să pierzi statutul de ființă umană. Incapabil să înțeleagă că logica adultului abuzator este cea defectă, copilul crede că în mod sigur nu valorează nimic. Cu toate acestea, mulți copii rămân demni și tăcuți în fața adultului furios și care și-a ieșit din fire. Dar rușinea și vinovăția pe care adultul abuzator nu le simte vor fi purtate de copil de-a lungul anilor și-l vor face să fie de o sensibilitate maladivă în fața criticilor, iar uneori îl vor conduce către suicid.

Relația cu propriul corp: când copilul trăiește lucruri prea dificile în corpul său, se va obișnui să evadeze și să se refugieze în propria minte. Este un reflex de supraviețuire. Aceasta se numește disociere. Unii dintre copiii maltratați pot spune cu toată sinceritatea că nu îi durea când tata îi lovea cu rigla de metal. Acest mecanism a condus la limitarea informațiilor pe care le primesc de la corpul lor și i-a făcut să fie foarte neglijenți cu sănătatea lor, cu alimentația și cu igiena lor corporală. Tutunul, alcoolul sau drogurile le permit să anestezieze emoțiile refulate și angoasa latentă. Și printr-o intelectualizare intensivă se îndepărtează de intuiția lor și de ceea ce simt.

Ca la Cernobîl

Mulți ani după aceea, toate aceste simptome vor persista și vor fi validate de dificultățile vieții obișnuite atunci când vor intra în rezonanță cu trecutul lor dureros. Gheme de stres, de angoasă, de rușine și de deprimare, victimele abuzurilor trec prin viață înțepenite în mecanismele lor de supraviețuire, foarte singure, conștiente că sunt diferite, dar fără să găsească o rezolvare îmbolnăvirii lor. Unii pretind că tocmai copiii abuzați dezvoltă competențe, o forță interioară și un curaj ieșite din comun. Noțiunea de „reziliență" mă deranjează. Se pare că dacă ai fost rățușca cea urâtă asta ți-ar permite să devii o lebădă frumoasă. Desigur, dar cu ce preț? Și între noi fie vorba, la ce ți-ar folosi să fii o lebădă frumoasă într-o ogradă? Nu ar fi mai bine să fii o rățușcă sănătoasă? Mă tem ca această noțiune de reziliență să nu fie folosită pentru a continua negarea problemei și pentru a valida inacceptabilul. Ei, micuțul se va maturiza!

Vedeți că riscurile și sechelele sunt alarmante. Pe termen scurt, copilul prezintă tulburări de atașament și simptome depresive. Pe termen mediu, se instalează toate simptomele stresu-

lui posttraumatic. Pe termen lung, un strat de negare, al manipulatorului și al societății care a refuzat să-l apere, va veni să îngrădească și să facă prizoniere toate suferințele. După cum spune Gisèle Harrus-Révidi, din părinți imaturi ies copii adulți. Își pierd prea repede inocența, spontaneitatea. Devin adulți responsabili, triști, serioși, incapabili să se amuze. Cantonați în rolurile parentale, se pun în slujba celorlalți, devin salvatori profesioniști. Vă mai amintiți de „negarea de sine" consacrată de Jacques Salomé. Mult mai grav, copiii manipulatorilor devin iubitori de perverși narcisici.

Mulți dintre copiii manipulatorilor se vor afla din nou în situația de a fi hărțuiți:

- Mai întâi în curtea școlii: 10% dintre elevi sunt hărțuiți;
- Apoi, la locul de muncă, unde abilitățile și atitudinea lor serioasă declanșează gelozii;
- Și, în cele din urmă, în viața privată. Multe dintre victimele partenerului manipulator aveau un părinte manipulator.

În sfârșit, ultimul dintre riscuri, dar nu și cel mai mic, este ca acest copil să devină la rândul lui un pervers narcisic. Acest lucru nu poate fi evitat decât dacă punem copilul la adăpost de părintele manipulator, dacă le limităm contactele și nimeni nu validează comportamentele deviante ale acestui părinte.

Partea a treia

SOLUȚIILE

12.

Instrumente pentru profesioniști

La abuzurile manipulatorilor se adaugă pentru copiii și părinții victime și cele ale anturajului și ale instituțiilor. Există o necunoaștere generală a problemei, dar adesea și un refuz de a înțelege sau de a vedea. Indiferența, lașitatea sau negarea problemei sunt precum sarea pe rană.

Victimele pe care le primesc la terapie se plâng adesea că sunt neînțelese, că nu li s-a recunoscut suferința, că au fost repezite de judecător. Verdictele date le rănesc, le revoltă. Ați văzut în paginile precedente cum, depunând plângere prea des, prea repede, pentru fapte care nu sunt suficient de grave și care nu pot fi dovedite, părinții victime se înfierează singuri și se discreditează în fața aparatului judiciar. Am explicat în *Divorcer d'un manipulateur* că victimele trebuie să ia taurul de coarne, să coboare de pe norișorul lor și să se informeze în mod realist asupra felului în care funcționează justiția, altfel vor fi sfărâmate în angrenajul ei. Nu doar profesioniștii trebuie să se pregătească!

Cu toate acestea, mai rămân destule de făcut pentru ca părinții victime să fie auziți și pentru ca propriii copii să fie protejați. Este necesar ca profesioniștii să învețe să recunoască perverșii

narcisici și ca noi legi să îi disciplineze cu fermitate. Legislației îi lipsesc instrumentele pentru a gestiona aceste cazuri pe cât de complexe, pe atât de aparte. Pe acest subiect sunt de aceeași părere cu dr. Pagnard. Pistele pe care ea le propune în cartea sa, *Les relations toxiques*, mi se par foarte pertinente. Mai ales ideea ca judecătorii să aibă instruire specială pentru a înțelege tipurile de violență familială și manipularea mentală. Imediat ce o situație familială ar intra în aceste categorii, ar fi suficient ca un judecător specializat în manipulare mentală să centralizeze toate datele pentru a le putea trimite apoi tuturor magistraților. Geneviève Pagnard adaugă: „Dacă un manipulator s-ar lovi sistematic de rezistență, dacă i-ar fi arătată anomalia comportamentului său, nu ar mai încerca să multiplice procedurile nepotrive pentru el (dar nici pentru societate). Tribunalele ar fi mai puțin aglomerate, iar dosarele tratate cu o rapiditate și o eficiență remarcabile." Sunt perfect de acord cu ea!

Totuși, în loc să învinovățesc profesioniștii, aș vrea să încep prin a aduce un omagiu muncii enorme depuse pe teren de întregul sistem social și judiciar. Cu filmul său, *Polisse*, realizatoarea Maïwenn aduce la lumină intensitatea, varietatea și complexitatea muncii unei brigăzi de protecție a minorilor. Viața lor zilnică nu este una roz! Judecătorii sunt supraîncărcați de muncă și se simt copleșiți în fața numărului mare de cazuri aflate în așteptare. Au prea puțin timp pentru fiecare dosar. Numărul cazurilor de litigii a explodat în tribunale. Procesele dramatice de acordare a custodiei care au loc între un părinte victimă și un părinte pervers narcisic sunt înecate în marea de divorțuri obișnuite. Cum să faci triajul între ce e grav și ce nu este?

Fără formare specifică, cum să știi când un părinte poartă o mască? Cum să știi când un copil spune adevărul? Cum să știi

care dintre cei doi parteneri este victima celuilalt? Cum să duci o anchetă socială fără să fii dus de nas? Ce tip de custodie să alegi? Acesta este motivul pentru care, așteptând ca toți profesioniștii să devină specialiști în profilul și funcționarea perversului narcisic, vă propun acum câteva piste.

Credibilitatea copilului

Primul instrument care mi se pare indispensabil să fie dezvoltat se referă la condițiile în care copilului i se ia depoziția, în așa fel încât să îi poată fi evaluată credibilitatea. Deși se tot vorbește peste tot despre interesul superior al copilului, preocupările se focalizează asupra drepturilor părinților de a avea copilul și nimeni nu se preocupă să-l asculte pe acest copil, să-l înțeleagă și, mai ales, să-l creadă când spune adevăruri care-i deranjează pe adulți.

„Copiii mint tot timpul, se știe!" Am fost întotdeauna mirată să văd până la ce punct se merge cu ideea potrivit căreia copiii sunt mincinoși înnăscuți. Adulții devin rapid agresivi și scot mereu în față cazuri dramatice în care copiii ar fi acuzat pe nedrept bieți adulți inocenți. Cu toate acestea, chiar și în cazul Outreau[1], nu copiii sunt cei care au păcălit judecătorul, ci o femeie adultă și manipulatoare. În plus, actualmente în multe țări, retractarea declarației copilului victimă, speriat de ceea ce declanșează vorbind, este inclusă în procesul de dezvăluire. Cum ar putea copilul să nu dea înapoi în fața presiunilor pe care le suportă?

[1] Cazul Outreau (numele unui orășel), cel mai răsunător fiasco judiciar din Franța, este cel în care treisprezece persoane au fost condamnate pe nedrept într-un proces de pedofilie și abuz sexual asupra minorilor, pe baza unor declarații false, dar și din cauza incompetenței magistraților. Una dintre persoanele condamnate s-a sinucis în închisoare. (n.red.)

Condițiile în care i se ia declarația copilului ar trebui să fie îmbunătățite. În majoritatea timpului, nu copilul pune probleme, ci felul în care-i este luată declarația.

Primul adult căruia copilul i se confesează este în majoritatea cazurilor un apropiat. Această persoană riscă să fie bulversată de povestea copilului, iar reacțiile sale îi vor da o stare de angoasă acestuia. Așadar, atunci când va vorbi cu profesioniști, polițiști sau experți, copilul va avea deja un discurs diferit, plin de teamă sau de nevoia de a convinge. Cu cât copilul va spune mai multe lucruri deranjante, cu atât întrebările riscă să devină presante, cu răspunsuri sugerate, poate chiar amenințătoare. Or, adultul are puterea să-l facă pe copil să spună ceea ce el însuși se așteaptă să audă, căci copilul este impresionabil. În plus, pentru că se presupune că acesta din urmă este un mincinos, în general, cel care pune întrebările, în loc să-l asculte cu adevărat, va încerca să-l încolțească pentru a demonstra că nu minte.

Pentru a complica și mai mult lucrurile, copiii manipulatorilor sunt copii tulburători. Adesea, mi se pare că au un corp de copil, dar o privire de bătrân înțelept și demnitatea unui împărat. Cum spune Hervé Bazin, copilul abuzat merge prin viață cu „o viperă în pumn". Deranjează, sperie și face oamenii să fugă. E un copil prea matur, care derutează adulții. Confortul adoarme inteligența, pericolul o trezește. Copiii abuzați nu au spațiu să fie lipsiți de griji și neatenți. Majoritatea dintre ei sunt rezilienți, deci supradotați, dar foarte afectați de stresul posttraumatic. Aceasta dă rezultate greșite la testele IQ. Profesioniștii nu ajung să le diferențieze. Acești micuți au vocabularul unui adult, o înțelegere a situației mult prea intuitivă pentru vârsta lor. Parentificați de multă vreme, vorbesc de la egal la egal cu adulții. Pot avea chiar și un mic ton autoritar, foarte neplăcut și pot să someze autoritățile să-și facă treaba! Nu este posibil ca ei să nu

fie manipulați de unul dintre părinți! Cu atât mai mult cu cât se întâmplă efectiv ca micuțul să spună exact ceea ce părintele manipulator i-a transmis să spună. Și atunci, cum să-ți dai seama?

Am fost surprinsă să constat că mulți experți nu sunt pregătiți să ia declarațiile copilului, nici măcar pe departe. Mi se pare că această pregătire ar trebui să aibă loc înaintea oricărei acreditări pentru a putea asculta copiii și a face un raport de expertiză pe baza spuselor acestora. Eu am făcut acest demers de a mă pregăti în luarea declarațiilor copiilor în anul 2000. Știu să conduc o discuție nedirecționată, să nu le sugerez răspunsuri și să stabilesc pe baza unor criterii obiective când un copil minte și când spune adevărul. Contrar a ceea ce vor să creadă adulții, se întâmplă rar ca un copil să fabuleze! Iar când discursul copilului este prefabricat se simte foarte repede. Povestea învățată e sintetică și rigidă. O poveste veridică este detaliată și nu este fixă. Ea conține ezitări, pierderi de memorie, corecții spontane... Limbajul nonverbal al copilului exprimă rușine, îndoială, teamă. Dar, evident, la al cincilea, al șaselea interlocutor, povestea copilului, chiar dacă este autentică, devine rigidă, se generalizează și-și pierde emoțiile, mai ales dacă acesta simte că adultul nu-l crede.

Astfel s-ar evita ca anumiți experți să scrie cu bună-credință: „Copilul n-a trăit probabil faptele pe care le relatează. Își spune povestea fără emoție, ca și cum ar recita o lecție bine învățată." Acest expert, fără să știe, era cea de-a șaptea persoană căreia copilul îi spunea povestea! Mi se pare destul de normal să o recite pe un ton blazat! Oare adulții își dau seama ce l-au făcut pe acest copil să suporte: să-și spună coșmarul prin care a trecut în fața a șapte adulți diferiți, pentru ca la final să audă de la ultimul că minte!

Acesta este motivul pentru care cred că și atunci când nu este vorba despre suspiciunea unui abuz sexual, trebuie implemen-

tată întâlnirea unică, filmată, ținută de o persoană specializată în luarea declarațiilor în mod nondirectiv și noninductiv. Cu toate acestea, există tehnici foarte fiabile de luare a declarațiilor copilului. De exemplu, „Statement Validity Analysis" (Analiza validității declarației) este o procedură dezvoltată de o echipă formată din mai mulți cercetători și practicieni (Steller, 1989; Undeutsch, 1967; Yuille, 1988) care se bazează pe interviul nondirectiv al copilului (filmat și unic) și apoi pe analiza acestei întrevederi.

Întrevederea unică are trei obiective:

- Să reducă potențialul impact traumatic al întrevederii asupra copilului;
- Să obțină maximum de informație, minimizând în același timp influențarea copilului;
- Să mențină integritatea procesului de investigație.

Pentru a confirma credibilitatea discursului sunt validate în jur de douăzeci de criterii: existența detaliilor, referințe la complicații neașteptate sau la lucruri neînțelese, dar povestite în mod exact, redarea unor frânturi de dialoguri etc. Limbajul nonverbal al copilului și emoțiile sale au fost, de asemenea, luate în calcul. Instrumentul, în ansamblul său, ne permite să diferențiem o povestire adevărată de una inventată. Am avea tot interesul să o utilizăm sistematic, căci această procedură de verificare poate funcționa și cu minciunile adulților!

Identificarea măștilor și a limbajului de lemn

După cum știți, manipulatorul poartă o mască. Cum să vă dați seama ce se ascunde în spatele ei? Este mult mai puțin complicat decât pare. Se presupune că manipulatorul „se simte bine în pielea lui", dar transmite ceva bizar, ca un fel de clișeu demodat, ca și cum ceva din el a rămas înțepenit în timp. Cuvintele

nu-i sunt sincronizate cu limbajul nonverbal. Acest lucru creează o stare de disconfort. Buzele zâmbesc, dar privirea rămâne glacială. De asemenea, se întâmplă frecvent ca perverșii narcisici să aibă o pupilă contractată, o privire alunecoasă sau pătrunzătoare. În plus, deși se preface că este relaxat, emite unde de stres în întreaga încăpere. Dacă veți fi atenți, prădătorul poate fi perceput pe sub poleială. Ar trebui să simțiți destul de repede dacă se teme de voi sau vă lingușește.

Atitudinea lui nu e niciodată neutră. După cum ați aflat, manipulatorul este mereu în faza de seducție, de milă de sine, de dramatizare sau de agresivitate. Dacă poate vă aduce în zona camaraderiei. Știți, ca între bărbați..., între oameni din aceeași lume..., între jucători de golf... Nu lipsește decât să facă cu ochiul, dar semnul este subînțeles. Manipulatorul spune ceea ce crede el că vreți să auziți. Acesta este motivul pentru care se contrazice fără rușine: testează și se grăbește să rectifice pentru a merge în direcția voastră. Când știm asta, chiar ne putem amuza să-i păcălim! Discursul este hipnotic, nelegat, obscur în mod voluntar, plin de subînțelesuri și de aluzii veninoase. Dacă ar putea v-ar atinge. Persoanele care au fost atinse secretă oxitocină și devin inconștient, dar instantaneu, mai tandre.

Vă cântă în strună. Cunoașteți, fără îndoială, sceneta lui Coluche despre politicieni, în care ironizează limbajul de lemn folosit: „Vom lua toate măsurile utile și necesare pentru a studia problema în cele mai mici detalii." Acest discurs este complet gol. Cel care l-a folosit vă dă impresia că se ocupă de voi, dar a reușit să nu spună nimic și, mai ales, să nu promită nimic. În spatele limbajului de lemn găsim promisiuni goale, adevăruri evidente, sentimente frumoase, locuri comune și cuvinte mari și pompoase. Este specialitatea manipulatorului. Nu debitează decât generalități. Mai puțin atunci când este vorba să-l judece pe celălalt părinte. Aici, cel mai mic detaliu va fi scos la iveală!

Iată scenariul obișnuit al argumentului: victima este el. El își iubește atât de mult copiii, suferă atât de mult... Este un actor prost care-și exagerează rolul. Dramatizează teatral situația, adaugă patos, dar în general asta se acceptă ușor. El, el, el... Ceea ce trăiesc și simt ceilalți îi este inaccesibil. Dacă insistăm, poate atinge subiectul, dar revine la... EL. Pretinde că este o persoană puternică și rezistentă și pozează în persoana care găsește soluții. Se laudă cu indulgență. Un manipulator este incapabil să-și facă autocritica. Ascultați-i discursul: niciodată nu se îndoiește de sine! E bizar, tot ceea ce se întâmplă bine în familie se întâmplă datorită lui! Tot ceea ce nu funcționează este din cauza celuilalt! Disprețul față de partenerul său este palpabil. Duce mai mult sau mai puțin subtil o campanie de defăimare: „Este nebună, este posesivă, este abuzivă, este depresivă..." și încercând să pară că o apără, nu face decât să o adâncească și mai mult: „Nu e vina ei, bea..."

Cea mai bună metodă să-l prinzi în capcană? Cereți detalii și informații foarte precise. De exemplu, câștigați-i încrederea manipulatorului, lăsați-l să vă vorbească puțin despre EL, ca să înceapă să se relaxeze. Apoi, cu un aer foarte interesat, puneți-i întrebări foarte concrete despre viața acestui copil pe care susține că-l adoră și de care pretinde că se ocupă atât de bine: numele celui mai bun prieten de la școală, data ultimei vizite la pediatru sau lista vaccinurilor. În ce clasă e acum: clasa pregătitoare? Ultimul an de generală? Ce studiază acum la școală? Temele de săptămâna aceasta? Numele învățătoarei de anul trecut, povestea pe care copilul o cere în fiecare seară? Tatăl Angelinei Jolie, care pretindea că-și adoră nepoții, nici măcar nu știa cum îi cheamă! Dar atenție, manipulatorul fiind un fanfaron, vă poate oferi cu o siguranță aparte informații false, inventate. Verificați-le!

În paralel, trebuie să vă rezervați mereu timp ca să puneți și copiilor întrebări la fel de precise legate de fapte și detalii: Ce

faci în zilele în care ești la tatăl tău? La mama ta? Cine te pune să-ți faci temele? Cine te duce la dentist? La medic? Cine merge să vorbească cu învățătoarea ta? Cine te duce la sport? Părinții tăi îți citesc povești?

Un manipulator este un acuzator. Când va înceta să-și plângă soarta, va încerca mereu să revină la ceea ce urăște și să își emită judecățile. Schimbați subiectul, dar imediat ce va putea, va reveni la abominabilele fapte ale partenerului său. Întrebați-l dacă această persoană are cumva și niște calități, dar... nu veți ști care, căci se va porni și mai abitir să vă povestească despre defectele ei. Cu condiția să nu găsească niște calități care să o denigreze și mai mult!

Niciodată nu suntem prea mulți în fața unui manipulator care-și face numărul. Pe cât de des posibil, cereți unui coleg să vă sprijine și să vă ajute să faceți bilanțul întâlnirii.

Medierea beneficiază acum de un vânt favorabil. Permite eliberarea tribunalelor și încearcă să restabilească dialogul între părțile beligerante. Medierea ar trebui să permită ca securea războiului să fie îngropată și să se aprindă pipa păcii, dar asta nu funcționează decât atunci când cele două persoane sunt de bună-credință. Când este vorba despre un manipulator și victima lui, este un efort zadarnic. Medierea nu este potrivită atunci când unul dintre jucători este un manipulator. Unul dintre părinți nu și-ar dori decât să se înțeleagă bine de dragul copiilor, dar celălalt nici nu vrea să audă. Ar fi o greșeală să credeți că separarea ar fi dus la conflict. Este exact invers: este vorba despre un conflict cronic, pe care manipulatorul încearcă să-l facă să dureze dincolo de momentul despărțirii, pentru a-și ține sub control fostul partener, atunci când victima încearcă să-i scape. Nu este vorba despre un conflict obișnuit, ci despre a căpăta putere asupra celuilalt partener. Ședințele de mediere sunt pen-

tru perverșii narcisici un mijloc de a continua să-și agreseze fostul partener. Victimele ajung zdrobite. Ținând cont de ceea ce-mi povestesc clientele mele, mediatorii sunt trimiși la plimbare, manipulați, întorși ca niște clătite. Și aici ar fi cazul să existe o pregătire specifică care să le permită mediatorilor să recunoască rapid hărțuitorul și să întrerupă imediat ședințele pentru că nu folosesc la nimic.

Ancheta socială, o dublă constrângere în plus

Este necesar ca persoanele care derulează o anchetă socială să știe cum percep victimele anchetele lor. Din procedură în procedură, Marie a început să aibă o destul de bună perspectivă asupra sistemului judiciar. Iată ce îmi povestea:

„Persoanele care se ocupă de anchetele sociale se joacă cu vorbele: nu trebuie să spunem «anchetă», ci «investigație». Mi se pare că e mai puțin traumatizant pentru copii. Anchetă sau investigație, cum ați prefera pentru a nu fi traumatizant? Asta nu schimbă cu nimic faptul că micuții vor trebui să-și spună povestea pentru a zecea oară, în fața unei persoane necunoscute, știind că viitorul lor depinde în mare parte de ceea ce aceasta va gândi. Soțul meu ne bătea, pe mine și pe copii. Îl detest pentru asta, dar nu o pot spune. Este imperativ să găsesc un teren pe care să pot să-i creez o imagine pozitivă. Dacă nu fac asta, anchetatorul va crede că îi creionez o imagine negativă și voi părea o fostă soție care vrea să se răzbune. Ne-a făcut mereu viața un calvar. Deși a fost condamnat pentru violență, el continuă să mă hărțuiască cu proceduri și îndrăznește să ceară custodie comună. Dar, pentru a nu fi taxată «că alimentez conflictul parental», trebuie să demonstrez că nu port niciun pic de ranchiună. Discursul meu trebuie să fie foarte calm, să se rezume la fapte, să fie

detașat. Acestea sunt faptele care s-au petrecut. El își trăiește viața, eu o trăiesc pe a mea... Binele copiilor, tatam... Trebuie să demonstrez că eu pot «merge înainte». Dovada stă în faptul că mă ocup de proiectul cutare și cutare. Se presupune că îmi merge bine, dacă nu, sunt o mamă tulburată, și totuși nu prea mult, căci altfel lucrurile prin care am trecut vor fi minimizate. Nu mai termin cu plătitul onorariilor: un judecător care se ocupă de problemele de familie, plus un judecător care se ocupă de cazurile în care sunt implicați minori, plus cel pentru violențe domestice, aceasta înseamnă trei expertize: fiecare o vrea pe a sa. Acum, deși nu au trecut decât doi ani de când am plecat de acasă, deși procesul nu s-a terminat, copiii sunt încă speriați, începe să mi se reproșeze că nu mi-am refăcut viața. Dar mi s-ar reproșa și mai mult dacă aș avea aventuri! Trebuie să reintru cât mai repede în șablon. Mi se spune «să merg mai departe». Un judecător mi-a zis agasat: «Dar, doamnă, toate astea țin de trecut!» Ba nu, nu țin de trecut! Pe de-o parte, aceasta va rămâne ceva ce am trăit, iar pe de altă parte, aparțin prezentului pentru că mai continuă. Cum «să merg înainte» atunci când sunt mereu trasă înapoi de procesul aflat în desfășurare? Chiar și de la distanță, el continuă să mă sece de energie. Până când? Ancheta socială este o dublă constrângere permanentă. Trebuie să te potrivești în șabloanele corecte, dar dacă se poate, cu naturalețe. Trebuie să ai o casă curată, dar nu foarte, frigiderul să fie plin, dar nu foarte, trebuie să fii o mamă atentă, dar nu foarte, să ai un loc de muncă ce să-ți permită să te dezvolți, dar să nu te solicite prea tare. Anchetatorii pot cotrobăi, pot deschide nu contează ce dulap. Trăiesc un viol legal, dus la îndeplinire de sistemul judiciar și orchestrat de Domnul."

Hârtie milimetrică pentru o decizie juridică la pătrat

Directorul unui centru de dans îmi arată sălile în care se țin cursurile și-mi povestește că primește companii de balet din întreaga lume. Scena pe care dau spectacole dansatorii în cadrul festivalurilor este în exterior și nu funcționează decât vara. Îl întreb ce se întâmplă dacă plouă în seara spectacolului. Îmi răspunde: „Anulăm, dar din fericire, se întâmplă rar. Am primit odată o companie americană, iar în contractul lor era stipulat că artiștii nu dansează dacă afară sunt sub 15 grade Celsius. Au fost 14 grade, așa că au anulat spectacolul!" Directorul și cu mine am fost de acord: era frustrant, dar înțelept; de ce să riști o ruptură musculară? Da, cele 15 grade oficiale pot părea arbitrare, mai ales atunci când afară sunt 14 grade, dar atunci când stabilim o regulă e bine să o respectăm.

În Franța, nu suntem obișnuiți să ne stabilim și să ne respectăm contractele cu atâta precizie. Această rigoare ne șochează și ne dă impresia că avem de-a face cu oameni țicniți și paranoici. Dacă, în plus, mai și aplică clauzele prevăzute la milimetru, atunci e sigur, sunt psihorigizi! În materie de derivate judiciare, americanii au ca de obicei douăzeci de ani în avans. Au trecut prin abuzuri procedurale și știu cum să-și stabilească clauzele. Ar trebui să facem asta și în Franța, dar va mai dura ani.

Cu toate acestea, cu manipulatorii trebuie să stabilim în acest moment judecăți cât mai exhaustiv posibil. Așa cum am văzut deja, până și cel mai mărunt vid judiciar este exploatat de manipulator. Dacă tatăl duce copilul la școală joi dimineața, iar mama îl preia la ieșirea de la ore, cine este responsabil pentru copil în timpul zilei, în cazul în care nu se simte bine, de exemplu? Trebuie ca totul să fie cât mai exact, datele, orarul, excepțiile. Să prevezi ora exactă de predare a copiilor în ziua în care începe „jumătatea vacanțelor școlare."

Ce cheltuieli precise trebuie să acopere pensia alimentară? Ce trebuie făcut atunci când apar cheltuieli excepționale? Dacă cel mic are nevoie de aparat dentar? Dacă la școală se face o excursie? Tații manipulatori consideră că pensia alimentară reprezintă toată participarea lor, până la punctul în care refuză să mai scoată o centimă în plus și îi cer mamei să le ramburseze cea mai mică cheltuială.

Manipulatorii sunt atât de ingenioși când vine vorba să o enerveze pe mamă, încât sita justiției ar trebui să fie la fel de deasă ca hârtia milimetrică. Dar judecătorii au dreptul să considere că nu au timp de pierdut cu detaliile. Iată de ce ar trebui să cerem victimelor să stabilească printr-un efort colectiv o listă cu toate ochiurile împletiturii judiciare prin care manipulatorii lor au știut să se strecoare pentru a le face șicane. Am putea crea astfel o listă care ar trebui bifată în cadrul proceselor.

În cele din urmă, ar trebui să adăugăm o clauză care să-i oblige pe cei doi, manipulator și victimă, să semnaleze orice punct care se regăsește în decizia de judecată și care nu a fost pus în aplicare. Dacă pensia nu a fost plătită, dacă nu vine niciodată să ia copiii în zilele care-i revin conform hotărârii judecătorești, dacă nu respectă programul, dacă nu a fost pusă în aplicare custodia comună... Victimele nu îndrăznesc să zică nimic, suportă legea făcută de fostul lor partener, trăiesc fără pensie, fără zile, fără program... Dacă ar fi obligate să semnaleze problemele, și-ar depăși teama de a face un denunț. Cât despre manipulator, acesta ar ști că nu are mai mult de șase luni marjă de manevră înainte să dea socoteală pentru propriile comportamente.

O societate bine informată, profesioniști remarcabili, copii ascultați, judecăți clare, toate ar avea o însemnătate extraordinară, dar nu ar servi la nimic dacă părinții victime nu vor reuși să

își facă treaba care le revine: adică să iasă de sub influența manipulatorului și să se apere cu adevărat. La ce ne folosesc verdictele frumoase pe care vi le oferim, dacă nu sunt aplicate. Așadar, părinți victime, este rândul vostru, treziți-vă!

13.

O ieșire definitivă de sub zona de influență

„Când războiul este inevitabil, să-l întârziem nu înseamnă decât să îi oferim avantaj adversarului."

Machiavelli

Renunțați la ochelarii roz

Am văzut că părinții victime sunt oameni empatici, deschiși, binevoitori. Cu toate acestea, au un defect enorm: nu vor să știe că există răutate gratuită și că manipulatorii nu funcționează la fel ca toată lumea. Cu toate acestea, au stat în preajma partenerului lor suficient cât să-l cunoască. Deși au toate dovezile sub ochi, nu le vine să creadă că fostul lor partener îi urăște în mod irațional. Se încăpățânează să se comporte ca și cum ar avea de-a face cu cineva la fel de empatic, deschis și binevoitor ca și ei. Pe scurt, se comportă ca o țară care ar refuza să admită că i s-a declarat război și care și-ar organiza parada de ziua națională sub asediu. La cea mai mică pauză se conving pe sine că fostul lor partener s-a calmat în cele din urmă și că zilele de furtună nu vor reveni. Apoi, când lucrurile reîncep, cad ca din cer.

În favoarea lor, trebuie să spunem că le lipsește grila de decodare a personajului. Societatea nu știe nimic și neagă problema. Nici măcar psihologii nu sunt toți la curent cu problema perverșilor narcisici.

În alte cazuri însă psihologul își face bine treaba, dar victima este cea care refuză să-și scoată ochelarii roz. Magali vine la mine la cabinet, evident cu inima îndoită. Psihologul a prevenit-o că partenerul ei este un pervers narcisic periculos. Ea mi-a citit cărțile și nu mai are nicio îndoială: în paginile mele a găsit fix portretul lui robot. I-am explicat ce se va întâmpla, războaiele prin care va trece, muniția cu care trebuie să se înarmeze etc., însă Magali se revoltă: „Nu-mi mai spuneți asta, nu mă liniștiți deloc!" Îi răspund imediat: „Ați venit la mine ca să vă dau asigurări sau ca să vă ajut să faceți față problemei?" Magali trebuie să fie realistă și să-și învingă fricile: partenerul ei este periculos, iar ea are doi copii de protejat! Să pretindă că este angrenată într-un divorț normal, cu un partener normal, nu o va ajuta cu nimic și își va expune copiii. Începând de acum, trebuie să vă feriți de orice persoană care vă spune „Nu vă îngrijorați!", pentru că asta înseamnă că această persoană nu și-a dat seama de problemă. În fața unui manipulator, să cauți asigurări înseamnă să adormi. Când este un șarpe Mamba în apropiere, nu mergi desculț.

Până când copiii vor absolvi facultatea, nu va fi posibil să lăsați garda jos. Veți deveni un adult lucid, chiar clarvăzător, care respectă regulile, responsabil, protector și vigilent. Copiii voștri au nevoie să fiți organizat și lucid în legătură cu tot ceea ce se întâmplă, să acționați cu realism atunci când trebuie. Dacă tu, părintele protector, nu îi protejezi, cine să o facă? Pe de altă parte, puteți considera că ați pierdut în fața instanței dacă nu faceți ceea ce trebuie ca să vă apărați. Acesta este războiul vostru, nu al avocatului care vă reprezintă, și nici al judecătorului. Mai bine

ați conștientiza acest lucru cât mai repede: sunteți singuri în fața agresorului și trebuie să luptați, indiferent dacă vă place sau nu.

Deviza mea în acest context este: „Poziția struțului este cea mai potrivită ca să-ți iei șuturi în..."

Cum să scăpați definitiv de constrângere

Închisoarea în care vă aflați este construită din îndoială, frică și vinovăție. Munca voastră constă în a dezamorsa aceste trei chei ale vulnerabilității.

Limpeziți-vă spiritul

Pentru a scăpa de îndoială, înainte de toate, deschideți ochii, priviți lucrurile în față, apoi documentați-vă bine. Dacă trebuie să vă luptați cu o boală gravă, asta ați face, nu-i așa? Ținând cont de situația în care vă aflați, va trebui să știți totul despre perverșii narcisici, despre tehnicile de manipulare și de contramanipulare, despre funcționarea justiției, despre nevoile copiilor, despre poveștile altor victime și, mai ales, despre soluțiile care vi se oferă. Păstrându-vă discernământul, faceți turul asociațiilor și forumurilor. Cereți ajutor pentru a beneficia de perspectiva necesară. În stadiul de confuzie mentală în care v-a adus manipulatorul aveți nevoie de o contraspălare energică a creierului. Nu veți reuși să o faceți de unul singur. Căci trebuie să repuneți toate lucrurile la locul lor: ceea ce este legal și ceea ce este ilegal, normalul și anormalul, acceptabilul și inacceptabilul, ce e drept și ce e nedrept. Mai apoi va trebui să reînvățați să vă ascultați și să vă respectați nevoile și dorințele. Ați petrecut toți acești ani încercând să vă dați seama ce așteaptă partenerul manipulator de la voi. Faceți-vă obiceiul să vă detașați și apoi să vă puneți următoarea întrebare: „Dacă mă ascult, pe mine și doar pe mine,

ce-mi doresc? Cum e mai bine pentru mine?" și ascultați răspunsul care vine din inimă, nu din creier! Ați petrecut ani buni negând ceea ce simțiți. De fiecare dată când „asta v-a trecut prin minte" ați dat la o parte o informație primordială și de fiecare dată când v-ați spus: „Nu e grav!", v-ați depășit propriile limite. Puțin câte puțin, propria intuiție va câștiga teren și va putea din nou să joace rolul de ghid. Cu cât veți fi mai liniștiți sufletește și veți ține departe gândurile negative, cu atât veți putea avea o poziție mai fermă. În afirmarea sinelui, 80% din muncă constă în clarificarea limitelor.

Nu există curaj fără frică

Frica pe care o simt victimele este intensă, apropiată de teroare și de panică. Unele dintre victime sunt chiar îngrozite. Frica e dificil de controlat pentru că îmbracă în același timp o multitudine de forme, dar nici una cu adevărat perceptibilă. Manipulatorul amenință mult, lasă vag să se înțeleagă că va apela la represalii feroce și vă manipulează să intuiți care sunt acelea. Victima simte că se vor întâmpla lucruri grave, dar nu știe cât de departe va fi în stare să meargă manipulatorul. Este foarte simplu: va merge atât de departe cât îl lăsați, căci nu există alte limite decât ale voastre. Și frica voastră este singura putere pe care o are. În ziua în care nu vă va mai fi teamă veți fi liberi. Explorați-vă temerile, clasificați-le în două grupe: temeri irațională, de care trebuie să scăpați prin eliminarea dedramatizării și pe care ar trebui probabil să le tratați prin terapie, și temerile raționale, de care ar trebui să țineți cont, care vă arată un pericol obiectiv. Trebuie să învățați să ghiciți capcanele întinse pentru a le evita, să anticipați atacurile pentru a le combate. Dar a fi curajos nu înseamnă a fi inconștient. Veți putea să nu vă mai temeți în ziua în care vă veți dezvolta capacitatea de a vă apăra în mod realist

și eficient, când vă veți ridica zidurile de apărare și veți fi capabili să îl trageți serios la răspundere. Amintiți-vă: nu este decât un mucos, un golan în curtea școlii. Nu trebuie să-i dați voie să facă legea. Repetați-vă la nesfârșit: „Cel care se luptă poate pierde. Cel care nu se luptă a pierdut deja." Și, într-adevăr, veți pierde dacă nu acționați!

Responsabil, dar nu vinovat

În cărțile mele precedente, am abordat ceea ce se numește „pactul lui Tom Degețel" pe care vă invit să-l aprofundați pentru că reprezintă cea mai mare capcană, mai ales pe termen lung. În aceste rânduri vă voi reaminti că, divorțând, ați părăsit o persoană adultă, nu ați abandonat un copilaș lipsit de apărare. Nu sunteți responsabili de ce se va întâmpla cu el. Chiar dacă vă șantajează cu sinuciderea, nu sunteți vinovați. Nu rămânem cu un partener doar de frică sau de milă. Un manipulator nu e deloc fragil: va cădea mereu în picioare și va găsi o nouă pradă cu care să vă înlocuiască. Fiți conștienți că de fiecare dată când veți ceda șantajului sau presiunilor vă felicitați manipulatorul pentru că a încercat și îl încurajați să mai încerce și altă dată. Într-o lume ideală, nimeni nu ar trebui vreodată să cedeze șantajului. Victimele manipulatorilor sunt campioanele mondiale la culpabilizare, toate categoriile la un loc! Este destul de normal după anii în care au fost acuzate constant. Dar „învinovățirea este un cancer relațional", spune Jacques Salomé. Când te simți vinovat este dificil să ai încredere în tine. Vinovăția incită la a atrage și la a accepta pedepse. Primul pas pe care îl aveți de făcut în procesul de dezvoltare personală este să vă debarasați de această vinovăție. Încerc mereu să le inoculez clientelor mele: „Sunteți o femeie adultă, majoră și liberă. Trăiți într-o țară democratică.

Divorțul este un drept legal, nu o crimă. Atâta vreme cât respectați legile în vigoare în țara voastră, nimeni nu are dreptul să vă judece, să vă îngrădească libertățile și, cu atât mai puțin, să vă ceară socoteală pentru comportamentul vostru sau să vă facă să «plătiți» orice."

În sfârșit, cel mai bun mijloc ca să nu vă simțiți vinovați este să deveniți responsabili. Acțiunea este un antidot puternic. Nu, nu meritați ceea ce vi se întâmplă, dar nu mai este momentul să vă plângeți de ceea ce nu ar fi trebuit să se întâmple. Spuneți cu fermitate: „Începând de acum, îmi asum responsabilitatea de a ne scoate de aici!" Cum victimele sunt în mod intrinsec oameni responsabili, acest angajament poate bulversa complet datele problemei.

Pentru a finaliza ieșirea de sub influență, va trebui să vă pierdeți condiționările la ascultare și să învățați să spuneți „Nu!", „Stop!" și „Ajunge!" Va trebui să reînvățați să păcăliți, să tăceți, să țineți informații pentru voi înșivă și, mai ales, să nu vă dezvăluiți cu naivitate jocul. Deveniți un jucător de poker și adoptați mereu atitudinea: „Nu mă sperii și nu mă doare!" Manipulatorul nu trebuie să știe când loviturile lui și-au atins ținta. Veți fi vindecați atunci când veți vedea de departe venind mucosul cu pantofii lui prea mari și cu șmecheriile de puști, iar asta vă va face să râdeți și-l veți trimite la plimbare. Vă asigur, cu cei mai puțin periculoși manipulatori, mulți dintre clienții mei ajung în acest stadiu!

Copiii voștri nu așteaptă altceva

Așa cum vă spuneam în încheierea capitolului despre SAP, părinții alienați sunt cei care s-au lăsat îndepărtați, validând în mod direct sau indirect toate comportamentele deviante ale ma-

nipulatorului. Un părinte aflat sub influența acestuia aderă la discursul manipulatorului. Acceptă acest discurs sau se apără stângaci, dar nu se desprinde. Amintiți-vă de Lea și de părul ei care trebuia spălat în fiecare zi. Luând-o pe farmacistă drept martor, mama i-a transmis fetei următorul mesaj: „Doar farmacista are același nivel de putere ca și tatăl tău. Eu nu pot face nimic." La fel, când o mamă panicată întoarce cu susul în jos toată casa pentru a găsi telefonul dat de tată, chiar înainte de apelul de seară, îi transmite copilului: „Tatăl tău face legea la mine acasă." Mai grav, părinții manipulați sunt atât de lași, încât își lasă copilul să se descurce singur în fața căpcăunului. O mamă mi-a spus la un moment dat: „Trebuie să-i spună tatălui." „Nu, doamnă, nu ea, ci dumneavoastră trebuie să-i spuneți tatălui! Acest copil are dreptul să fie protejat de furia tatălui său."

Cum va găsi copilul curajul să-i vorbească tatălui dacă nici măcar mama sa nu are puterea să-l înfrunte?

Nu există un divorț mai rău de un manipulator decât acela în care părintele victimă s-a îndepărtat fizic, dar rămâne sub influența mentală a acestuia. Faceți tot ce vă stă în putință pentru a vă regăsi spiritul obiectiv și liberul arbitru.

Fixarea sentinței

În justiție, ca și în asigurări, ține de fiecare să demonstreze ceea ce susține. Dacă nu ați făcut constatarea accidentului, firma de asigurări nu vă va da niciun ban. La fel, dacă nu ați reclamat abuzurile partenerului, dacă nu ați scos vreun certificat medical sau vreo dovadă, dacă nu aveți dovezi că vă hărțuiește, foarte rău ați făcut. Refuzând să se angajeze în luptă, victimele merg până la a șterge probele. „Mesajele în care mă amenința cu moartea? Nu, nu le mai am. Le-am șters. De ce?" Această mamă

a venit de curând în biroul meu să se plângă că justiția e crudă și oarbă! Dacă, în schimb, ați ieșit cu bine de sub influența manipulatorului și sunteți suficient de bine informați despre felul în care funcționează justiția, vă veți putea apăra în mod real cauza în fața judecătorului. Justiția este principalul vostru atu, nu-l ignorați!

Când partenerul de viață este un manipulator, trebuie neapărat să cereți custodia unică pentru copii. Pentru tații victime, această cerere trebuie făcută imediat ce copilul a împlinit 6 ani. Înainte e prea devreme, dacă nu există abuzuri grave. Dacă, în plus, manipulatorul este cu adevărat periculos (violent, alcoolic, obsedat...) trebuie să faceți tot ce vă stă în putință ca să adunați dovezi, să-i refuzați dreptul de a ține copiii acasă la el și să solicitați vizite în prezența unor martori. Nu spun că veți avea câștig de cauză, dar trebuie cel puțin să cereți și să încercați. Este o chestiune de principiu. Orice s-ar întâmpla mai apoi, îi veți putea spune copilului: „Eu am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a te proteja." Într-o bună zi, acei bebeluși care s-au aflat în custodie comună vor avea dreptul să își întrebe mama: „Cum l-ai putut lăsa să facă asta? De ce n-ai încercat măcar să îl împiedici?"

Este, de asemenea, o chestiune de coerență. Sunteți persoana cea mai în măsură să cunoască nivelul de toxicitate a fostului partener. Dacă ieșiți din starea de negare, știți că este abuzator și că, cu cât copiii îl vor vedea mai puțin, cu atât le va fi mai bine.

Apoi, va trebui să cereți un proces foarte detaliat. La fel, este posibil să nu-l obțineți, dar cel puțin ați încercat. Transmiteți prin intermediul avocatului că partea adversă este un chițibușar de primă clasă și că v-a creat tot felul de probleme cu programul, pensia alimentară, telefoanele... aveți nevoie ca totul să fie trecut negru pe alb. Nu așteptați ca judecătorul să ghicească ceea ce înțelegeți voi prin detaliat. Faceți propriile propuneri,

cereți pentru copii un program fix și predictibil. Cu un manipulator, este de preferat ca numărul telefoanelor și orele de apel ale părinților să fie stabilite prin sentință. Asta vă constrânge, dar evitați să fiți invadați de telefoane, pe de-o parte, dar și privați de ele, pe de altă parte.

Este cazul să deveniți obsedați de control

Între părinți normali, problemele de custodie se rezolvă cu ușurință. Mamele nu-și doresc să despartă copiii de tații lor, iar tații o respectă pe mama copiilor lor. În perioadele în care copilul are mai multă nevoie de unul dintre părinți, celălalt înțelege și dă curs nevoii copilului. În cazul în care există probleme, fiecare poate conta pe celălalt. Celălalt părinte rămâne întotdeauna prima persoană de contact în cazul în care copiii nu pot fi supravegheați. Schimbările de date din motive personale (sărbători de familie, seminarii profesionale...) sunt posibile. Și când este nevoie, cei doi părinți știu să ia o decizie împreună. Aceasta era și intenția voastră. Dar nimic din toate acestea nu este posibil atunci când unul dintre părinți este un manipulator. Nu mai visați. Fiecare excepție de la regulă îi dă ocazia să vă învinovățească. „Da, dar tu, săptămâna trecută, erai foarte mulțumit(ă) că..."

Acesta este motivul pentru care, atunci când o sentință a fost pronunțată, trebuie să o aplicați exact așa cum este ea și fără să ezitați. „Așa zice legea!" ar trebui să devină leitmotivul pe care îl aveți. Aplicarea impecabilă a sentinței înseamnă că și manipulatorul este obligat să respecte custodia comună pe care a cerut-o, dacă a obținut-o și, în același timp, să faceți apel la această decizie și să adunați dovezi că lucrurile merg prost. Când copiii sunt prea mici, dacă își dau seama că mama ezită, asta îi va sfâșia. Dacă nu respectă legea, de ce să nu profităm? Fiecare săptămână, fiecare lună, fiecare an câștigați fără custodie comună

contează enorm și nu sunt de lepădat. În afară de situația în care ar putea folosi acest lucru împotriva voastră pretinzând că refuzați să puneți legea în aplicare. Așa că gândiți-vă să adunați dovezi cum că el este cel care nu venea să caute copiii. Trimiteți e-mailuri pentru a înregistra fiecare scăpare pe care o are. Păstrați facturile de la creșă sau de la centrul de zi unde a trebuit să lăsați copiii când nu a venit. Dacă nu, riscați ca într-o bună zi să fiți acuzați că nu ați apărat interesele copilului.

Amintiți-vă de tatăl despre care v-am povestit mai devreme, care a pretins că nu punea în aplicare custodia comună pentru că aștepta ca mama să fie pregătită. Dar pentru că aceasta era prea fuzională și se săturase să aștepte și să-și vadă fetele îndepărtându-se de el, a luat măsuri energice. Încercați să combateți asta la tribunal! V-am prevenit, nu vă lăsați păcăliți.

Aplicarea legii implică și plata pensiei pe care o datorează. Multe mame nu îndrăznesc să o ceară, de teama represaliilor. Aș vrea să le asigur că oricum vor avea parte de represalii. Așa că mai bine îl puneți să plătească ce vă datorează. Pensia lui vă va fi utilă pentru a plăti toate procesele pe care le va deschide. În plus, nu uitați că aceasta este legea! Nu aveți de ce să vă frământați. Este inutil să depuneți plângere pentru neplata pensiei. Procedura e lungă și prea puțin eficientă. Există o variantă mult mai simplă și mai rapidă. Mergeți la un executor judecătoresc. Mergeți cu sentința care dovedește că aveți dreptul la această pensie, cu datele fostului partener și ale angajatorului său și cu cartea de identitate. Adăugați o declarație pe propria răspundere cum că pensia nu a mai fost virată de la data de... și că restanțele se ridică la suma de... Executorul judecătoresc se va ocupa de tot, pe cheltuiala datornicului și, în două sau trei săptămâni, dacă e solvabil, problema va fi reglată. Adresarea către executorul judecătoresc are cel mai nefavorabil efect pentru datornic atunci când

va dori să facă apel. De asemenea, puteți implica și Casa de Alocații Familiale[1]. CAF se va ocupa să vă dea pensia și apoi o va recupera de la datornic. În oricare dintre cazuri, nu veți rămâne fără bani. Pensia pe care nu o cereți o furați de la propriul copil.

Nu cereți nimic altceva în afara aplicării sentinței și nu acceptați niciun aranjament. Nu contați pe manipulator să vă ajute. Pe de-o parte, este tot timpul posibil să vă lase baltă în ultimul moment. De câte ori spun asta, mamele au brusc o revelație și exclamă: „Da, este adevărat. Ultima dată, m-a făcut să pierd trenul." Sau: „Nu am putut merge la muncă pentru că nu a venit." Pe de altă parte, știți deja că negociază mereu. Dacă v-a făcut cel mai mic serviciu, va trebui ca la schimb să cedați tuturor cerințelor sale. Așadar, organizați-vă, adunați în jur o mulțime de prieteni, de vecini, de bunici, de părinți, de elevi, de bone, ca să nu aveți niciodată nevoie de el. „E trist să nu poți conta pe tatăl copiilor tăi." Așa îmi spun acele idealiste care nu vor să țină doliu după o înțelegere între foști. Da, e trist, dar asta este realitatea pe care o trăiți.

La fel, cea mai mică schimbare de dată este o portiță deschisă către șantaj și negocieri fără sfârșit. Dacă veți începe să intrați în jocul negocierii datelor ați încurcat-o. Nu e posibilă nicio concesie fără să riscați să se folosească de această breșă pentru a vă hărțui. Veți fi obligați, mai devreme sau mai târziu, să deveniți obsedați de control pentru a nu ceda. Așadar, mai bine deveniți imediat și câștigați timp, energie și seninătate. Veți vedea că este mult mai simplu să spuneți „nu" o dată pentru totdeauna și să vă limitați la sentință, care a devenit foaia voastră de parcurs. Este ceea ce ar fi trebuit să faceți de multă vreme. Terminați cu

[1] Casa de Alocații Familiale, prescurtat CAF, a fost înființată de către statul francez pentru a veni în sprijinul tuturor celor care au venituri mai mici decât media salariilor în Franța. (n.red.)

sensibilitățile: fără nostalgii de Ziua Tatălui, Ziua Mamei, aniversări, Crăciunuri... Nu este o moarte de om dacă sărbătorim mai devreme sau mai târziu. Da, copiii au ratat căsătoria verișoarei Bertha. Da, vor mai rata o mulțime de lucruri de-a lungul anilor. Divorțurile mai înseamnă și asta... Vor exista întotdeauna evenimente când va fi la celălalt părinte și invers. Dacă începeți să vă faceți griji, nu vă veți mai opri niciodată, mai ales cu un manipulator.

Nu-i lăsați nicio șansă

Amintiți-vă de atitudinea pe care v-am propus să o adoptați: „Nu mi-e frică și nu mă doare." Nu-i arătați niciodată unui manipulator că sunteți surprinși, frustrați, speriați, furioși... Pe de-o parte, îl va încânta și, pe de altă parte, îi veți oferi mai multe căi prin care să vă rănească. Trebuie să pară că nu vă atinge nimic. În filmul „Viața unui copil răsfățat" există un moment foarte amuzant. Jean-Paul Belmondo îi explică lui Richard Anconina că în afaceri nu trebuie niciodată să ai un aer surprins, chiar dacă în realitate ești. Richard Antonina face ochii mari și răspunde: „Serios?" Urmează un antrenament super amuzant despre cum să nu mai fii surprins. La fel ca Jean-Paul Belmondo în acest film, deveniți un excelent blufeur. În fața manipulatorului nu trebuie să vă mai lăsați atinși de nimic, cel puțin în aparență.

Când manipulatorul vă solicită ceva, pot exista două situații: fie are dreptul legal, fie nu-l are. Dacă nu-l are este foarte simplu și ușor de gestionat, pentru că aveți legea de partea voastră. Nu vă rămâne decât să spuneți sistematic „nu" fără să vă arătați emoțiile și să-l trimiteți să recitească sentința... Nu încercați să discutați și cu atât mai puțin nu încercați să-l faceți să înțeleagă orice. Dacă tună și fulgeră, spuneți-i să-și păstreze argumentele pentru avocatul său. Dacă vă insultă, opriți comunicarea: închi-

deți telefonul sau plecați. Dacă amenință spuneți-i că nu vă temeți de amenințări.

Iată un exemplu despre cât de util este să respectați litera legii și să înfruntați imediat situația. Claire este în mod sistematic călcată în picioare și disprețuită de fostul soț. Nu-i cere niciodată părerea, o pune sistematic în fața faptelor împlinite și, evident, imediat ce o simte că se enervează face și mai rău. Într-o zi, fosta ei soacră, care nu i-a mai vorbit de luni întregi, îi trimite lui Claire un mesaj fără „bună ziua" sau „la revedere" și fără să-i ceară acordul. O informează că a rezervat o cabană în afara orașului, de la data de la data de, și că va lua copilul în vacanța de Paște. Datele alese cad fix în mijlocul concediului mamei, e de la sine înțeles. Claire nu știe cum să reacționeze la acest mesaj. Dacă refuză este o mamă obsedată de control, care creează probleme și-și privează copiii de niște vacanțe extraordinare cu bunica. Dacă acceptă este călcată în picioare și privată de ceea ce i se cuvine, ca de obicei. Dacă vrea să fie respectată și să i se ceară părerea va primi înapoi un mesaj plin de învinovățiri amestecate, de genul: „Nu e o lipsă de respect să-l duc pe fiul tău în vacanță." Claire a ales să nu răspundă acestui mesaj nepoliticos. Proastă alegere. Foarte repede, fostul partener a început să o preseze, căci, ca un bun fiu, a făcut pe avocatul mamei sale. „Mama așteaptă răspunsul tău pentru a confirma rezervarea. A dat deja un avans de 25%. Dacă trebuie să anuleze, pierde banii. Și când va confirma nu va mai putea recupera ce a plătit." Ca de obicei există presiunea unei urgențe, învinovățirea (dacă pierde bani e din cauza ta) și veșnicele probleme cu banii... Din nou, o alegere proastă. Claire nu răspunde presiunilor fostului partener. Atunci, tatăl pune presiune pe fiul său, Nicolas, în vârstă de 6 ani, care fiind super stresat și super angoasat, începe să-și hărțuiască mama: „Mami! Mami! Tati vrea să știe dacă pot merge în

vacanță cu bunica! Spune-mi, mami, pot merge în vacanță cu bunica?" Morala: Claire a căzut din nou în capcană și a trebuit să cedeze pentru a proteja copilul. Vedeți cum respectarea legii i-ar fi simplificat viața. Ar fi trebuit să răspundă imediat. Obiceiul de a regla orice neînțelegere în primele șase ore e o regulă valoroasă. Nu ar fi trebuit decât să-i trimită un mesaj foarte serios soacrei (dar și fostului ei partener) spunându-i că este o greșeală cu perioada, pentru că anul acesta datele disponibile pentru fiul ei, așadar și pentru ea (conform sentinței judecătorești) erau între... și între... Aceasta ar fi simplificat lucrurile și cu Nicolas. „Buni nu are voie să te ia în vacanță decât în perioada în care ești la tatăl tău, asta e legea. Și pentru cealaltă bunică lucrurile stau la fel. Te poate lua doar atunci când ești cu mine."

Dacă cererea manipulatorului este legitimă, cedați fără să ezitați și arătați-vă aprobarea fără emoții, chiar dacă asta vă enervează. „Nu mă doare!" Nu vă asumați niciodată riscul să încălcați legea. De exemplu, prin sentință este weekendul lui. Ia copiii în acest weekend? E normal. Dacă aceștia nu vor să meargă, trebuie să îi convingeți. Amintiți-vă că acum sunteți pasibili de închisoare dacă nu o faceți. Și asta riscă să se întâmple din ce în ce mai frecvent. Inutil să pretindeți că totul este minunat atunci când trebuie să mergeți la un pervers narcisic care vă hărțuiește. Le spuneți cât se poate de serios copiilor: „Asta e legea. Sunteți obligați să mergeți. Nu am dreptul să vă rețin." Poate părea crud, dar este mai puțin decât să le dați de înțeles că ar avea de ales, că ar putea încălca legea fără să fie pedepsiți, și apoi să trebuiască să dezmințiți când legea vă va sancționa pentru nerespectarea programului convenit.

Atenție, în cazul litigiilor în care manipulatorul încearcă să nu aplice legea, de exemplu, atunci când nu vrea să ia copiii la momentul la care ar trebui. Nu-i ia? Nu este grav, cu condiția să

vă dea o declarație în care să specifice că renunță la responsabilitatea de a avea grijă de copii, pentru că nu voi ar trebui să fiți responsabili pentru ei în weekendul respectiv. Dacă refuză să semneze, trimiteți-i un e-mail de confirmare că acceptați cu titlu excepțional și ca să-l ajutați să țineți copiii în weekendul său. Astfel veți evita să meargă să depună plângere pe ascuns. Dacă nu, într-o bună zi va pretinde că nu ați vrut să-i dați copiii. Creați sau păstrați dovezi scrise pentru fiecare caz în care nu respectă sentința. Și, evident, avertizați-l în scris: weekendurile în care nu a luat copiii nu sunt recuperabile!

În sfârșit, cu un manipulator nu trebuie să vă grăbiți să încheiați socotelile. Asediul Leningradului a durat 900 de zile. Al vostru va dura până la majoratul copiilor!

Anticipați-i răutatea pentru a o putea contracara

Sper că în acest stadiu al lecturii ați înțeles că dacă-i lăsați spațiu de manevră va acționa mereu în așa fel încât să vă facă viața mizerabilă. Gelos pe viața pe care o aveți fără el, va căuta cu tot dinadinsul să vă facă rău. Vrea să vă strice weekendurile și vacanțele, să vă împiedice să plănuiți orice, cât de puțin plăcut. Pe scurt, este interzis să aveți o viață care să nu-l includă. În paralel, va face tot ce poate să păreți personajul rău în fața copiilor, în fața apropiaților săi, dar mai ales în fața justiției, adunând o colecție de incidente inventate. Trebuie să învățați să-i anticipați răutatea pentru a o putea contracara.

Este primul weekend pe care Arthur îl petrece cu tatăl său.

Sâmbătă, la ora 7.00, sună telefonul fix, iar Christelle se trezește brusc. O dată nu avea și ea copilul și putea dormi mai mult! Numărul afișat este cel al fostului partener. Decide să nu răspundă. El nu lasă mesaj, dar sună fără încetare pe telefonul mobil. Atunci, Christelle intră în panică. Probabil s-a întâmplat

ceva cu copilul dacă sună atât de devreme. Răspunde cu inima bătând să-i sară din piept. Domnul a decis să-l ducă pe Arthur la săniuș și sună să treacă să ia salopeta de schi în acea dimineață. Bine jucat: mai întâi o trezește cu un pretext mărunt, apoi are ocazia să verifice dacă e singură acasă. Iar dacă Christelle marșează, o va bloca în casă pentru restul dimineții, căci probabil că va trece pe la ora 14.00... sau deloc! (Oh, până la urmă ne-am răzgândit!) Christelle nu se lasă manipulată. În primul rând, nu este acasă (ceea ce este fals, dar are dreptul să aibă liniște). În al doilea rând, este treaba lui să anticipeze. Nu avea decât să se gândească vineri seara când a venit să ia copilul. Și pac, weekend plăcut! Duminică seara, când se întoarce, Arthur, în vârstă de 3 ani, o lovește pe mama: „Ești rea, mami! Nu ai vrut să ies la zăpadă cu tati!" Mai întâi șocată, Christelle a știut să răspundă pe un ton suficient de relaxat ca să detensioneze incidentul: „Bineînțeles că vreau să mergi la zăpadă cu tatăl tău! De ce nu aș vrea asta? El este cel care a uitat să-ți ia salopeta! Nu-i nimic. Mergi data viitoare, dacă nu mai uită să-ți ia lucrurile."

Vedeți, asta cere o anumită neimplicare și antrenament!

Judecătorul din procesul de divorț al lui Valérie, ținând cont de programul de muncă neregulat al tatălui, a refuzat din nefericire să fixeze date precise pentru vacanțe, cei doi părinți trebuind „să se înțeleagă" – ceea ce tatăl a tradus prin ideea că mama copilului trebuia să fie la dispoziția lui. Cu trei luni înainte de vară, fără niciun răspuns de la fostul ei partener, Valérie îi trimite o scrisoare recomandată în care îi precizează datele pe care și le-ar dori pentru a pleca în vacanță cu fiul său, cerându-i să o anunțe cât mai repede dacă aceste date nu-i convin. Evident, nu a primit niciun răspuns. Crezându-se în mod naiv apărată de scrisoarea sa recomandată, Valérie face cerere de concediu, rezervă o rulotă într-un camping la 12 ore distanță de casa sa, de

duminică până duminică, pentru a evita aglomerația din trafic. Valérie află de la fiul său entuziasmat că tatăl a planificat o excursie la munte și că vor pleca cu un grup sâmbătă, în ajunul întoarcerii lui Valérie... Cu scrisoare recomandată sau fără, Valérie se afla în următoarea situație:

- Să se întoarcă de vineri și să se lipsească de două zile de vacanță din șapte;
- Să renunțe la o jumătate de zi de vacanță și să conducă două ore dus-întors, pentru a-l urca pe adolescentul de 14 ani, singur, într-un tren, pe care trebuia să-l schimbe la Lyon (pe cheltuiala ei, evident!);
- Să-l trimită la naiba pe fostul partener. Ceea ce în justiție ar fi echivalat cu negarea dreptului tatălui și cu dorința deliberată de a pune piedică bunelor relații dintre tată și fiu. Și, mai mult, cum ideea excursiei îi plăcea fiului, se asigura că și-l întoarce și pe acesta împotriva ei. În cele din urmă, copilul a luat trenul vineri.

Ca să vă strice vacanțele, unii perverși narcisici nu se dau în lături de la nimic. Élisabeth și fiica ei de 15 ani sunt în vacanță la malul mării. Datorită ajutorului meu, Élisabeth scapă din ce în ce mai mult de sub influența fostului partener. Pentru prima dată, în ani întregi, se simte bine, senină, liberă și se bucură de vacanță. Fostul soț o sună sub pretextul unei hârtii administrative urgente și solicită să treacă în lipsa ei. Ea își dă seama că acesta își dorește să o neliniștească și să-i strice vacanța și-l trimite cu calm la plimbare. Își dă seama din discuția telefonică cât de supărat este pentru că nu a reușit să îi strice vacanța. În jurul orei 23.00, fiica sa de 15 ani apare cu ochii plini de lacrimi, bulversată, în camera mamei. Tocmai a primit un mesaj obscen de la tatăl ei. „Draga mea, te ling cu plăcere între coapse." Tatăl este de negăsit în următoarele două zile. Când în cele din urmă este pus

față în față cu perversitatea sa, ridică din umeri și minimizează fapta, spunând că a greșit numărul din agenda telefonului, deși și mama și fiica știu foarte bine că acesta nu are nicio iubită. Între timp, el și-a atins obiectivul: a stricat vacanța și regăsirea dintre mamă și fiică. A fost suficient să agreseze fata pentru a ajunge la mamă. Dacă mai aveați vreo îndoială că manipulatorii sunt niște nemernici...

Există o singură soluție pentru a evita toate aceste neplăceri: să fiți cât mai discreți posibil. Manipulatorul nu trebuie să știe nimic despre viața voastră, despre proiectele pe care le aveți și despre persoanele pe care le frecventați. Rămâneți evazivi în ceea ce privește proiectele de vacanță, nu dați nicio dată de plecare și cu atât mai puțin programul trenului sau al avionului. Nu-i spuneți niciodată unde vă aflați exact. „În Alpi...", „în sud...", „la malul mării..." sunt informații mai mult decât suficiente. Dacă îi spuneți exact locul în care vă aflați, între datele de și de, riscați să vă oblige să anulați sau să apară și el. Imaginați-vă că unii manipulatori sunt în stare să închirieze o cameră în stațiunea de schi în care vă aflați, în aceeași săptămână. Vă reamintesc faptul că nu trebuie să-l luați în vacanță! Ce motive veți găsi pentru a le explica micuților de ce nu schiază cu tăticul lor iubit? Vă asigur că am avut mai multe mărturii despre asemenea neplăceri! Fiind o persoană total transparentă, va trebui să învățați să tăceți și să disimulați. Este foarte bine așa: când ești un adult matur, nu-ți povestești viața în fața tuturor. Această învățare a discreției vă va fi utilă și în alte situații. În sfârșit, ultimul punct, cel mai important, copiii vor fi hărțuiți cu întrebări de către fostul partener. Acesta este motivul pentru care trebuie să fiți foarte discreți și în cazul lor. Dacă aceștia întreabă cu insistență: „Mama, mama, unde mergem în vacanță anul acesta?", fiți sigură că sunt manipulați! Răspundeți evaziv: „Încă nu am

decis. Probabil la mare, dar nu m-am hotărât încă. Sunt atâtea locuri care-mi plac!" Așa cum am explicat în cartea mea, *Bien communiquer avec son enfant*, părinții de azi le împărtășesc prea multe copiilor, îi amestecă prea mult în deciziile lor, îi încarcă cu informații care nu-i privesc. Le puteți cere părerea asupra anumitor lucruri, cele care-i privesc direct, dar trebuie să vă păstrați puterea de decizie. Învățând să tăceți, să luați deciziile de părinte de unul singur, le veți da copiilor dreptul să fie copii, să-și trăiască fericiți și lipsiți de griji copilăria. Acest drept le este refuzat de cealaltă parte, așa că este important să îl aibă măcar din partea voastră!

Ca să vă înarmați copiii să facă față interogatoriilor fostului partener, învățați-i să răspundă inocent: „Nu știu nimic despre asta. Întreab-o pe mama (sau pe tata)!". Puterea lor va veni chiar din faptul că asta e perfect adevărat.

Apărați-vă și cereți respect

Iată-vă acum bine înarmați ca să vă apărați și să impuneți respect. Obligați-vă manipulatorul să dea dovadă de o minimă politețe la adresa voastră: „Spunem bună ziua, la revedere și mulțumesc." Dacă vă insultă, dacă urlă, somați-l să se comporte corect și dacă totuși continuă, închideți telefonul sau întoarceți-i spatele. Trebuie să ieșiți definitiv de sub influența lui, să-i ghiciți intențiile ca să-l contracarați și să nu vă mai lăsați dominați niciodată. Deveniți complet rigizi în ceea ce privește reacțiile psihice. Poate fi foarte amuzant. Nu lăsați să vă scape nimic. Nu discutați și nu negociați nimic. Nu-i cereți niciodată ajutorul. Amintiți-vă: este o ghiulea, nu nisipuri mișcătoare! Pe cât posibil, faceți în așa fel încât să aveți toate lucrurile în dublu exemplar și nu-i dați în mod inutil obiecte importante. Păstrați mereu un plan de salvare. Nu-i mai spuneți nimic despre viața voastră

și despre proiectele de vacanță. Savurați plăcerea de a-i spune: „Asta nu te mai privește." Nu-i arătați niciodată că ceva vă afectează și cu atât mai puțin că ceva vă rănește. Dimpotrivă, lăsați-l să creadă că tot ceea ce decide (în cadru legal) vă ajută. Calmul manipulatorului se bazează pe stresul victimei. Dacă rămâneți calmi și refuzați să intrați în polemică, el va fi cel care va deveni isteric. Vă puteți măsura progresul atitudinii după numărul crizelor de furie pe care le va face. Fiecare privire furioasă și fiecare criză de nervi vor reprezenta o dovadă că ați acționat corect.

Unele victime mi-au spus că au înțeles că trebuie să alimenteze mereu nevoia de conflict și de ceartă a manipulatorului. Și atunci aleg să o canalizeze către puncte pe care ele le consideră anexe: program, haine etc., pentru a salva esențialul: educația, alegerea școlii, activitățile extrașcolare etc. În mod naiv, ca orice băiețel, manipulatorul cade în capcană. Încântat să se certe, aduce în mod sistematic copiii cu întârziere sau pierde lucruri, dar cedează fără să clipească la tot restul. În acest caz, admir tehnica. Eu, personal, nu aș fi în stare să fac asta! Dar în mod vizibil este foarte eficient dacă îți dorești liniște. Așadar, dacă vă simțiți capabili să exersați...

În cele din urmă, când veți fi pus în practică cele descrise mai sus, veți învăța să renunțați: manipulatorul nu va ceda niciodată. Să știți dinainte că nu se va da înapoi de la a pune în aplicare absolut orice mizerie pe care v-o poate face. Când s-au stabilit limite pentru toate lucrurile la care se puteau stabili, când v-ați protejat în toate felurile în care o puteați face, va trebui să renunțați la restul. Manipulatorul nu mai reprezintă o problemă pentru că nu are soluție.

14.

Protejați și „înarmați" copiii

Dacă ești manipulator, așa ești în orice situație, în permanență și cu toată lumea. Un manipulator își va manipula așadar și propriii copii. Mi se pare uimitor discursul general care spune că poți fi un soț rău, dar un tată bun (de altfel, din seria lucrurilor cu dublă măsură, nu am auzit niciodată ideea că o femeie ar putea fi o soție execrabilă, dar o mamă bună!). Cu toate acestea, a fi un tată bun presupune să o respecți pe mama copiilor tăi.

În timpul divorțului, manipulatorii se folosesc în mod deliberat de copii pentru a-și răni fostul partener și pentru a continua să-l hărțuiască. Ați văzut în exemplele precedente că nu se dau înapoi de la nimic, nici măcar de la a le provoca o insolație gravă copiilor, nici să îi trimită un mesaj obscen fiicei, doar ca să-și atingă scopul. Manipulatorii își manevrează copiii, astfel încât aceștia să ceară ei înșiși custodia comună. Scopul lor este unul dublu: să crească șansele obținerii ei, dar și să aibă plăcerea de a-l vedea pe celălalt părinte renegat de propriii copii. Într-un divorț, uneori copiii sunt prinși într-un conflict de loialitate cu părinții lor. Pentru a menține legătura cu el, copilul va trebui să-l urască pe celălalt.

Tehnica pentru manipularea copiilor e simplă. Trebuie să-i faci să creadă că ești drăguț și nefericit și că celălalt părinte este

un nimic și un rău, dar mai ales că totul este doar din vina lui. Copiii sunt supuși presiunilor, șantajului și unei adevărate spălări a creierului. Șantaj afectiv, scene teatrale cu strigăte, lacrimi traumatizante și mesaje subliminale se succed permanent într-o cicăleală continuă. „Ia uite ce fac pentru tine! Și asta! Și asta! Vezi cât de bine mă ocup de tine! Iar mama ta, ea nu face nimic, n-are nicio valoare... (iar tatăl tău, nu face nimic, n-are nicio valoare...)".

Mathis, în vârstă de 7 ani, se crede filosof. Ridică din umeri și-i spune mamei: „Când îi spun părerea mea tatei, nu se lasă până nu spun invers. Așadar îi spun imediat ceea ce vrea să audă și mă lasă în pace." Dar copilul adaugă neliniștit și vinovat: „Și cum își dorește să audă că e rău la tine, îi spun asta, dar să știi că nu e adevărat!"

Un părinte manipulator este un pericol real pentru copiii săi. Manipularea mentală este un viol psihologic permanent. Dar justiția nu are acces. Doar părintele o știe. Așadar el este singurul care poate face ceva. În primul rând, trebuie să lupte împotriva custodiei comune. Ce puteți face când celălalt părinte vă manipulează copiii? În acest capitol vă prezint soluțiile pe care vi le propun.

Dați-l jos de pe piedestal

Încetați să alimentați mistificarea

Pentru a evita orice ridicare la rangul de zeu a părintelui care maltratează copilul, trebuie să încetați să-l mai tratați voi înșivă ca pe un zeu atotputernic! Atâta vreme cât părintele victimă este manipulat, el își păcălește copiii. Trebuie să auziți discursul acestor părinți manipulați! Fără îndoială, pentru a compensa lipsurile adevăratului tată și cu speranța că-și vor proteja copiii

de o realitate prea dură, dar și pentru a-și păstra iluziile, mamele fabrică un tată virtual, o adevărată hologramă, care nu există decât în discursul lor mincinos. Cred că această idealizare este și o formă de a sublima sordidul ca să nu trebuiască să-l înfrunte. Ochelari roz și capul în nisip.

Acum mă amuz să reperez aceste baloane de săpun și să le înțep așa cum este necesar. Pe măsură ce impostura dispare văd că mama se simte din ce în ce mai puțin în largul ei.

— Da, dar înțelegeți, tatăl lui este un mare cântăreț de muzică rock!

— Ah, a scos un disc?

— Ei bine, nu...

— Trăiește din muzică?

— Nu chiar, e obligat să aibă și o altă slujbă. Este bucătar.

— Ține concerte?

— Da, mă rog, mai puțin, pentru că membrii formației l-au părăsit.

— Da, „mai puțin", de fapt, înseamnă deloc! Compune? Scrie textele cântecelor? Este muzician?

— Nu, e doar interpret.

— Își exersează talentul ca un adevărat profesionist? Face vocalize? Exersează mai multe ore pe zi la instrumentul său?

— Da, repetă... mă rog, puțin. Uneori cântă la chitară seara.

Iată așadar ce face „acest cântăreț de muzică rock celebru": un adolescent întârziat care mângâie puțin chitara și care cânta cu prietenii până când s-a supărat pe ei. De cine-și bate joc această mamă lăsând-o pe fiica ei să creadă că tatăl său este „un celebru cântăreț de muzică rock"?

Nicole îmi povestește despre fostul ei soț: „un bărbat atât de rafinat, care o ducea «mereu» în restaurante renumite, foarte șic." Cunoscându-i pe manipulatori, sunt foarte sceptică. O

oblig pe Nicole să facă lista reală a tuturor acestor ieșiri somptuoase. Ea îmi evită toate întrebările incomode, dar sfârșește prin a mărturisi realitatea: în șase ani de viață comună, au mers de patru ori la restaurant, nu atât de elegante pe cât pretinde ea, iar dintre acestea o dată a fost ea cea care l-a invitat pentru aniversarea lui (ocazie care nu contorizează la generozitatea fostului soț...) „Mereu" însemna, de fapt, de trei ori în șase ani, deci o dată la doi ani!

Mama manipulată nu doar că aderă la mitul zeului viu. Ea garantează și postulatul propriei lipse de valoare. Devalorizată ani la rând, a pierdut încrederea în ea atât de mult, încât validează implicit părerea tatălui manipulator despre incapacitatea ei generală. Simte că nu este bună de nimic. Din acest motiv, le dă voie și copiilor să gândească la fel. În cazul taților manipulați, e nevoie să lucreze urgent asupra stimei de sine. Ce-i mai rămâne unui copil când unul dintre părinți e rău și celălalt nu e bun de nimic? Pe care să-l ia drept model? Copiii au nevoie de protecție. Vor decide așadar că e mai bine să fie de partea părintelui rău, așadar puternic, mai degrabă decât de partea celui care nu-i bun de nimic, așadar, slab. Asta explică de ce copilul îl poate respinge pe părintele normal. Înstrăinarea parentală vine adesea din această situație. Copilul are dreptul să aibă măcar unul dintre părinți sănătos și pe care să se poată baza, un părinte care are suficientă încredere în sine ca să-i ofere siguranță, un părinte pe care să-l poată lua drept model.

Părinți victime, scuturați-vă și treziți-vă! Deși conștientizarea este deranjantă, sper că citind aceste rânduri veți realiza minciuna dramatică pe care-i obligați pe copii să o înghită, lăsându-i să creadă că au un tată excepțional și o mamă bună de nimic (sau invers).

Copiii au dreptul în mod real și obiectiv să știe cine sunt părinții lor.

Încetati să-i mai găsiți scuze

Da, este absurd și deranjant să constatați că unui părinte nu-i pasă de copii în majoritatea timpului și că nu se trezește decât atunci când trebuie să-și păstreze imaginea în ochii anturajului său. Da, ideea că poate fi atât de cinic, încât să se folosească de copiii săi și să-i facă să sufere doar ca să vă atace pe voi este de neconceput și înspăimântătoare. Dar să negați, să minimizați sau să-i găsiți scuze pentru comportament nu vă va ajuta cu nimic. Aceasta-i acoperă derapajele și nu servește decât să vă facă copiii să se simtă vinovați. Pactul implicit pe care l-ați semnat cu manipulatorul încă de la începutul relației implică faptul că trebuie să-l apărați și să-i protejați imaginea indiferent de preț. Cu ajutorul crizelor de furie și represaliilor v-a dresat să o faceți oricând și în orice situație. A venit vremea să eliminați acest automatism. Această programare explică de ce mamele se simt atât de incomod atunci când le sparg baloanele de săpun. Le pun în dificultate în menirea lor de a avea grijă de imaginea manipulatorului. Dar să continue să-i găsească scuze în orice circumstanță le va aduce în situația de a justifica ceea ce nu poate fi justificat și de a valida inacceptabilul.

La trei ani de la divorț, când copiii sunt deja mari și stau cu tatăl lor, fiind exploatați de acesta, Annie încă îi mai găsește scuze. Fiicei sale de 24 de ani, care se plânge că tatăl său nu face nimic acasă, îi răspunde: „Tatăl tău a avut mereu tendințe depresive." Mă revolt: „Annie, fostul soț este pur și simplu un leneș și un profitor și știi foarte bine asta. Când ești depresiv te îngrijești. Ești pe cale să îți învinovățești fiica, în loc să o ajuți să înțeleagă."

Tatăl lui Bastien, în vârstă de 15 ani, tocmai a urlat la el și l-a insultat. După același model, Françoise îi spune fiului său: „Trebuie să-l înțelegi. Tatăl tău a avut o copilărie dificilă. Avea o relație foarte proastă cu tatăl său." Or, pentru moment, Bastien este cel care ar fi avut nevoie să fie înțeles pentru că are o copilărie dificilă și pentru că relațiile cu tatăl său sunt foarte rele. Felul în care Françoise prezintă lucrurile nu face decât să nege suferința fiului său și să-i transmită următorul mesaj: doar tatăl tău suferă și merită compasiunea mea.

Restabiliți adevărul

„Și atunci ce facem?" se sperie părinții sănătoși. Căci perverșii narcisici au știut să profite de marele principiu psihologic pe care-l folosesc peste tot și, mai ales, în tribunale: *nu trebuie să te atingi de imaginea tatălui!* Aceasta este aproape o crimă! De altfel, pe nesimțite, chiar se transformă în: azi, mamele riscă cu adevărat închisoarea pentru că nu i-au făcut corect propaganda necesară, astfel încât copilul să aibă un chef nebun să-și vadă tatăl iubit.

Paralizat de obligația de a nu se atinge de această imagine a perfecțiunii, părintele normal simte că este constrâns să-l lase pe manipulator să facă paradă și să se lase agresat și defăimat fără să reacționeze. Din acest motiv, prin tăcerea sa validează derapajele părintelui manipulator. Bărbații mai au o problemă: nu este elegant să vorbești de rău o femeie și cu atât mai puțin pe a ta. Uneori părintele sănătos încearcă să se apere de această avalanșă de acuzații, dar o face într-un mod neîndemânatic. Se justifică îndelung și din acest motiv pledează vinovat. Cine se scuză se acuză. Atitudinea sa transformă copilul în judecător, deci îl plasează în mijlocul conflictului și îi oferă îngrozitorul rol de a trebui să stabilească cine este călăul și cine este victima.

Pe de altă parte, să critic un părinte în fața copilului său este un lucru dăunător. Pentru a vă da seama cât este de nepotrivit, imaginați-vă că cineva își bate joc și minimalizează în fața voastră o persoană pe care o admirați (un cleric, o personalitate politică, un actor...). Asta v-ar stânjeni, nu-i așa? Ar fi chiar dureros. Un copil în fața căruia este denigrat un părinte resimte această suferință de zece ori mai puternic. Este ceea ce trăiește încontinuu când este la părintele manipulator. Așadar, ar fi cu adevărat distrugător dacă ar face-o și celălalt părinte. Acesta este motivul pentru care părinții sănătoși se abțin să corecteze defăimările la care sunt supuși.

Pe scurt, să nu vă atingeți de imaginea unui părinte deviant înseamnă să-i validați derapajele, dar dacă-l criticați vă distrugeți copilul. În plus, dacă vă justificați, vă acuzați. Și atunci cum să ieșiți din plasa constrângerilor? De fapt, este foarte simplu. Este suficient să faceți distincția între persoană și faptele sale. Observați diferența între:

— Tatăl tău este un mincinos!

— Tatăl tău minte.

— Ceea ce spune tatăl tău nu este adevărat.

Nu atacați niciodată pe nimeni în identitatea sa. Rezumați-vă la acte și la faptele obiective, dar îndrăzniți să denunțați faptele și actele deviante fără a lăsa loc ambiguităților, restabiliți adevărul. Cu cât vă rezumați mai mult la fapte, cu atât mai bine. În cazul în care vă spune: „Tata a spus că ești rea și că vrei să-i iei banii", răspundeți cât mai calm și, dacă se poate, cu un zâmbet amuzat: „Asta este părerea tatălui tău. Nu aceasta este realitatea. Nu sunt rea. Iar tu știi bine asta! Nu-i voi fura banii pentru că judecătorul va fi cel care va decide cum se împart banii între noi."

Victor, în vârstă de 11 ani, se întoarce de la mama sa într-o stare de stres acută și încearcă grăbit să-și facă tatăl să valideze o decizie unilaterală a mamei. Jean-Paul îl calmează cu umor: „Stop! Stop! Stop, fiule! Ascultă-mă. Când stăteam cu mama ta era o singură părere acasă: cea a mamei tale. Acum că ne-am despărțit, există încă o părere: a mea. Și ai și tu dreptul să o ai pe a ta! Așa că o vom lua de la capăt și vom analiza cu calm."

Nu ezitați să o spuneți calm, ori de câte ori este nevoie: „Este fals. Nu este decât părerea tatălui tău, nu este un adevăr universal. Exact pentru că nu-mi place acest mod de a gândi (sau de a acționa) am divorțat. Eu nu sunt de acord. Eu gândesc altfel. Există și alte feluri în care te poți comporta etc." Cu cât aveți o exprimare mai generică: mamele, tații, soții, soțiile, cuplurile, educația... cu atât mai bine. Nu atacați persoana în sine, ci un concept. Este ușor să reacționezi astfel când ai scăpat de manipulare și ți-ai regăsit autocontrolul. Cu puțină obiectivitate și puțin antrenament, răspunsurile vin spontan. Acesta este motivul pentru care dacă vor să-și ajute copiii, părinții victimă trebuie să facă efortul de a lucra permanent asupra propriei persoane. Mai ales dacă vor să facă față la ceea ce va urma.

Nu mai fiți complice la impostură

Părintele manipulator este un impostor. A uzurpat titlul de părinte, dar nu are nicidecum intenția să-și exercite funcția. Nu are nicio competență parentală și niciun pic de iubire pentru copilul său. Nu-i pasă deloc de binele copilului. Îl interesează doar să-și apere imaginea și își dorește răzbunarea, pe care speră să o savureze ani la rând. Am văzut în paginile anterioare că, divorțând de el, victima sa a comis crime de nedescris, în cascadă:

- Crima nr. 1.: A adus atingere atotputerniciei sale.
- Crima nr. 2.: I-a stricat imaginea, care este de altfel și singura sa protecție. Să divorțezi înseamnă să-ți pierzi imagi-

nea de partener și de părinte ireproșabil. Acesta este și motivul pentru care, atât cât este posibil, manipulatorii ascund despărțirea de anturaj și chiar și de familia lor. Celălalt motiv este că refuză să creadă că este adevărată.

- Crima nr. 3.: Atotputernicia parentală riscă să câștige în fața atotputerniciei infantile.
- Crima nr. 4.: Victima a îndrăznit să-și revendice dreptul de a fi fericită și liberă.
- Crima nr. 5.: Dragostea riscă să circule liberă între copii și părintele iubitor. Or, manipulatorii detestă dragostea.
- Crimele nr. 6, 7, 8..: Toate acele mici dovezi de umanitate care-i sunt pur și simplu insuportabile.

Părintele manipulator este, de fapt, o persoană îmbătată de furie și ură. Tot restul este o mascare a chefului său de răzbunare. Să faci un copil să creadă că în acest personaj răzbunător și rece va găsi un părinte adevărat și iubire este o adevărată minciună. Nu, nu toți părinții își iubesc copiii. Este o idee falsă. Părinții perverși narcisici nu au afecte. Nu iubesc pe nimeni, nici pe copilul lor, nici pe alții.

O mamă și fiica ei de 20 de ani vin la mine la cabinet pentru că fetei „îi merge rău" și nu mai reușește să se concentreze la studii. Aflu că fiica merge un weekend din două să fie insultată de tatăl său. Nici nu e de mirare că-i merge rău bietei fete! Întreb inocent: „De ce continuă să meargă?" Puțin jenată, mama răspunde: „Pentru pensia alimentară." Îi explic atunci că plata pensiei alimentare nu este condiționată de vizitele copilului. Chiar dacă tânăra nu va mai merge în weekenduri să fie insultată de tatăl său, el tot va fi obligat să o plătească. Mama adaugă prompt: „Da, dar e tatăl ei. O iubește în felul lui!" Insultând-o? Știți vorba aceea: nu există iubire, există doar dovezi de iubire. Așa că le cer

să-mi găsească dovezi indiscutabile de iubire ale tatălui pentru fiica lui. Au căutat îndelung, apoi tânăra a exclamat: „Într-o zi, m-am rănit la săniuș. M-a dus la spital!" A trebuit să o trezesc la realitate. Dacă mă aflu lângă cineva care s-a rănit, chiar dacă nu-l cunosc și în funcție de circumstanțe, probabil mă voi simți obligată să-l duc la spital. Asta nu înseamnă că-l iubesc. Nu au mai găsit ale dovezi ale dragostei tatălui. Dar mama se simțea din ce în ce mai puțin în largul ei. De fapt, era terorizată de ideea că fata nu va mai merge în weekenduri la tatăl ei. Implicit, prin contractul de separare, fiica trebuia să o înlocuiască pe mamă în funcția de destinatar al frustrărilor tatălui. Mama se temea de reacția prădătorului, dacă acesta rămânea fără doza de abuz. Și atunci, unde este iubirea în toate astea...

Dacă mi-e frig și sunt convinsă că radiatorul din cameră funcționează, o să-mi pun multe întrebări legate de sănătatea mea. Dacă știu că radiatorul este defect, nu voi mai fi uimită că mi-e frig și voi merge să caut o sursă de căldură în altă parte. Este exact ceea ce li se întâmplă și copiilor manipulatorilor. Toată lumea conspiră să-i facă să creadă că radiatorul este cald atunci când el este înghețat. Ani în șir, și chiar și mai târziu, la terapie, dacă terapeutul perpetuează minciuna, acest copil al manipulatorului se va întreba de ce are sufletul atât de înghețat și se va învinovăți pentru că nu a știut să găsească iubirea... acolo unde nu exista. Acesta este motivul pentru care susțin că este dreptul copiilor să știe că nu există iubire în acest părinte manipulator. Știu, asta pare un lucru dur. Și cu toate acestea, copilul o știe deja. Adulții sunt cei care-l împiedică să se conecteze cu sentimentele sale și să le valideze. Recent, într-un interviu, cântărețul Serge Lama povestea cum, la vârsta de 7 ani, a încetat să-și mai iubească mama, pentru că a înțeles că aceasta nu-i voia dragostea. Ce clarviziune!

Trebuie să încetăm să pretindem că există dragoste acolo unde nu există. Mi se pare important să previi copilul în legătură cu patologia părintelui său, pentru ca el să nu ajungă să se creadă nedemn de iubire. Nu el, în calitate de copil, este problema, ci părintele lipsit de sentimente. Lucrurile se pot spune într-un fel foarte simplu: „Tatăl tău are un fel de boală care-l împiedică să iubească oamenii. El crede că îi iubește, dar adevărul este că nu știe să iubească. Nu asta înseamnă iubire." Mai târziu, adolescenților li se poate spune cu seriozitate: „Tatăl tău nu are instalat programul «părinte». Nu are rost să încerci să-l facă să funcționeze." Nu vă imaginați ce ușurare este pentru copilul unui manipulator, indiferent de vârsta sa, să se simtă în sfârșit împuternicit să valideze ceea ce a simțit mereu.

Coralie se întoarce plânsă de la tatăl ei. A criticat-o și i-a minimalizat progresele, a trecut cu vederea notele bune, a refuzat să valideze faptul că este o elevă bună și, în plus, și-a bătut joc de ea. Micuța trebuia să știe că, indiferent ce ar fi făcut, tatăl ei era veșnic nemulțumit. Trebuia să îndrăznească cineva să-i spună lui Coralie: „Tatăl tău nu știe să spună nici «bravo», nici «mulțumesc» nimănui. Deci nu va ști să-ți spună nici ție, cum nu știe să spună nici altora. Trebuie să renunți la ideea de a fi validată de el. Nu poate să te felicite. Să încerci să-l faci să înțeleagă cine ești este ca și cum ai da cu capul de zid. Te rănește și nu servește la nimic." Mai putem folosi și următoare metaforă: „Dacă tatăl tău ar fi orb, nu i-ai purta pică pentru că nu a văzut că ți-ai schimbat coafura. Ei bine, la nivelul relațiilor umane, este oarecum un orb. Nu-i vede pe ceilalți." Sau i se poate spune foarte serios: „Tatăl tău are o formă de orbire care-l face să nu-i vadă foarte bine pe oameni."

Părinții victime folosesc în mod afectiv termenii „tati" sau „mami". Știu bine că este o metodă de a face să existe acest pă-

rinte afectiv și de a-i da viață, căldura umană care-i lipsește, dar este o înșelăciune. Nu există „tati" în cazul taților manipulatori și nici „mami" în cazul mamelor perverse narcisice. De altfel, am luat obiceiul să reperez toxicitatea părinților după folosirea abuzivă a termenilor „tata, mama" în timpul consultațiilor, în discursul clienților mei adulți. Normal, spre vârsta de 8 ani, în curtea școlii, copilul începe să folosească „tata" și „mama". Evident, va continua să-i spună mamei „mami", dar le spune copiilor: „Mama mi-a dat o gustare." Și așa e sănătos. La vârsta de 8 ani este mare și renunță la limbajul de bebeluș. La acest stadiu al explicației mele mama roșește. Da, micuțul a început să folosească acești termeni de copil mare, dar ea s-a impus cu energie ca să-l oblige să revină la termenii puerili de „tati, mami". „Tata și mama sunt cuvinte reci!" protestează ea. Fals, aceste cuvinte nu sunt reci decât dacă părintele este rece. Dacă mama mea are căldura unei mame, nu am nevoie să mă îmbăt cu cuvântul. Încetați să vă păcăliți copiii. Încetați să faceți să existe în mod artificial un „tată" sau o „mamă". Este o minciună. Spuneți serios „tatăl tău" sau „mama ta" pentru că termenii ăștia sunt clari oricând.

Ultima idee pe care am auzit-o și care este dificil de evitat în societatea noastră este că un copil are nevoie de cei doi părinți, în orice situație, indiferent ce se întâmplă și indiferent de preț. Să ai legături strânse și pline de căldură cu cei doi părinți este într-adevăr ideal când cei doi părinți sunt sănătoși și iubitori. Dar când unul dintre părinți este toxic? Avem cu adevărat nevoie să păstrăm legătura cu un părinte distructiv pentru a ne construi? Această idee merge și mai departe când se pretinde că trebuie păstrată legătura părinte-copil indiferent de preț și când vrea să oblige o tânără violată de tatăl ei să meargă la închisoare. Care este logica acestei atitudini? Și cum ar putea faptul că se vede inutil și urât în ochii disprețuitori ai unui părinte lipsit de afecte să ajute un copil să aibă încredere în el?

Câțiva specialiști în psihiatrie pediatrică cred că un copil trebuie să se confrunte cu părintele deviant pentru a învăța să-l combată, să se afirme și să nu se lase manipulat. Într-adevăr, anumiți copii se descurcă mai bine decât părintele victimă și ajung puțin câte puțin să-și gestioneze părintele toxic. Dar acești copii care se descurcă „bine" cu părintele manipulator sunt foarte rari. Ceilalți sunt pur și simplu maltratați, așa cum era odinioară și părintele victimă. Cum am putea cere unor copii să reușească acolo unde eșuează toți adulții? Când nimeni – nici celălalt părinte, nici anturajul și nici măcar justiția sau poliția – nu este capabil să pună la punct un manipulator, cum ar putea să reușească tocmai copilul său?

Singurul motiv bun ca să păstrezi legătura cu un părinte manipulator este acela de a nu apărea riscul de a fi idealizat prin absența sa. Poate este benefic să ai un minim contact cu modul lui de a fi ca să nu uiți cine este. În afara acestui motiv, cred că este indispensabil să protejezi un copil de abuzurile părintelui său toxic. Copiii au dreptul să fie protejați de persoanele care sunt periculoase pentru ei, chiar și atunci când violența nu este aparentă. Asta este ceea ce încearcă să facă toate acele mame care refuză custodia comună sau care intră în panică știind că micuțul va petrece un weekend cu tatăl violent și iresponsabil. Aceste mame nu se află într-o stare de negare a tatălui, nici de atotputernicie maternă, ci în exercițiul natural al rolului lor protector. În prezent, chiar societatea este cea care le pune bețe în roate în a-și exercita misiunea principală!

Cum să-i combateți acțiunile

Empatia părinților victime este unul dintre principalii factori paralizanți. Acești părinți sunt lipsiți de apărare în fața răutății și vicleniei. Nu reușesc să înțeleagă cum tatăl (mama) copiilor

lor ar putea să le vrea răul și nici cum ar putea să-i pese atât de puțin, încât să facă rău propriilor copii. Se gândesc la o furie trecătoare, pe care trebuie să o calmeze. Sunt convinși de nevoia de a trece peste și de a face concesii ca să calmeze conflictul. Ar trebui însă să știe deja că, cu cât cedează mai mult teren, cu atât agravează mai mult problema, pentru că-i alimentează manipulatorului iluzia că este atotputernic. Ca niște puști obraznici ce sunt, manipulatorii au nevoie de limite clare. La un anumit moment, este nevoie de fermitate, chiar de brutalitate. Trebuie să spui „Stop!", „Ajunge acum!" sau „Este în interesul tău să te calmezi!" Una dintre clientele mele mi-a confirmat că nu este chiar atât de dificil și că limitele sunt eficiente. După un weekend extrem de neplăcut, în care soțul ei a întrecut toate limitele, s-a înfuriat teribil și i-a făcut o scenă impresionantă manipulatorului pe drumul de întoarcere. Îmi povestește: „Era în 2009. De atunci relația noastră s-a schimbat. Mi-e clar că se teme de mine, iar eu nu fac nimic ca să-l liniștesc!"

Și în acest caz, părinții victime ar trebui să dezvolte capacități de afirmare în afara normelor, frizând rigiditatea psihică pe care o detestă. Toate acestea sunt împotriva principiilor binevoitoare și negocierilor în care toată lumea câștigă. Dar și în acest caz, nu aveți de ales. Pentru a vă proteja copiii, trebuie să vă treziți: e război!

Preluarea copiilor

Iată un exemplu despre ce se petrece între părinți atunci când trebuie preluați copiii. Judecătorii și mediatorii familiali nu vor vedea niciodată aceste scene și nici nu-și pot imagina că există, într-atât sunt de puerile și lamentabile.

De fiecare dată când îi aduce copiii, Nicolas, fostul ei partener, începe să plângă în hohote, jură că o iubește, o imploră să-și

reia viața comună, se vaită că nu vrea să trăiască fără copii. Această scenă penibilă are loc evident în fața celor trei copii de 8, 5 și 3 ani. Copiii plâng, se agață de tatăl lor și îi spun mamei că este rea. Comedia se reia, devenind tot mai gravă la fiecare întâlnire. Natalie trebuie să smulgă copiii din brațele tatălui lor, să-i oblige să intre în casă și să le suporte plânsetele o bună parte din seară. Asta o termină și nu știe ce să facă.

Cu toate acestea, este destul de simplu: vampirii se tem de lumină. Principiul de bază al manipulării este că se face departe de ochii celorlalți. Manipulatorii au două fețe și țin mai mult decât orice la imaginea lor ireproșabilă. Dacă există un martor, stau cuminți. Astfel se poate limita numărul scenelor traumatizante pentru copii. Așadar, îi sugerez lui Natalie să aibă grijă să fie mereu cineva în preajmă când se face transferul. Încă de prima dată, prezența martorului face miracole: tatăl surprins își înghite vorbele, se mulțumește să fie îmbufnat și predă copiii cu un aer sobru. Pleacă foarte repede, nu fără a-i arunca o privire furioasă fostei partenere. Copiii nu au mai plâns, iar reîntâlnirea cu mama a fost una veselă. Seara, primește un e-mail incendiar de la Nicolas, care-i spune că din cauza martorului nu i-a putut spune că Justin nu se simțise bine cu o zi în urmă, că este foarte grav că l-a împiedicat să-i vorbească despre starea copiilor. Ar putea fi o situație hilară: foarte ocupat să se vaite ca să o destabilizeze și să o facă să se simtă vinovată, în celelalte ocazii nu și-a făcut niciodată timp să-i dea cel mai mic detaliu despre sănătatea copiilor.

Astfel, mamele mi-au povestit toate scenele penibile și presiunile pe care le suportă pe ascuns și care dispar de îndată ce apare un martor. Acesta este motivul pentru care sfătuiesc mamele să se organizeze astfel încât mereu să fie cineva cu ele: o prietenă, un membru al familiei, un vecin... Acest procedeu face miracole și provoacă furia manipulatorilor. Nu este un joc! Anu-

miți manipulatori ajung până la a cere candid să nu mai existe martori și fac chiar cerere în instanță, așa de mult le încurcă acest lucru planurile agresive! Acest rulaj al persoanelor prezente la plecările și venirile copiilor este cu atât mai restrictiv, cu cât este plănuit pe termen mai lung. Lui Élisabeth i-a slăbit vigilența după trei ani. Atât aștepta fostul său partener. Prima dată când s-a trezit singur față în față cu ea și cu copiii, a avut dreptul la o scenă memorabilă cu strigăte, insulte și amenințări cu moartea. Rezultatul: niciun martor, deci nicio posibilitate de a depune plângere și copii traumatizați. Nu renunțați niciodată să fiți vigilenți. Ideal este ca transferul să fie făcut în cadrul școlii, prin intermediul bonei sau printr-un mediator, de exemplu. Dacă nu se teme de ei, evitați să vă trimiteți sistematic părinții. În general, manipulatorul ajunge să-i insulte, chiar să-i lovească. Dacă trebuie să asigurați transportul, puneți la punct sisteme de ride-sharing. Traseul va fi vesel și prietenos, cu siguranță.

Laurence a descoperit șmecheria adaptată situației în care se află. Ea a angajat o studentă care în weekend se întoarce la părinți, în orașul în care locuiește și fostul său partener. Pentru weekendurile în care tatăl are copiii, Laurence o plătește pe această fată și îi cumpără biletul de tren pentru a-i însoți pe copii până la domiciliul tatălui, care este foarte furios din cauza soluției găsite, după cum puteți bănui.

Dacă fostul partener este cel care însoțește copiii până la voi, nu-l lăsați să vă treacă pragul casei. Nu-i oferiți nici măcar o cafea! Această practică este constructivă între părinți normali, dar este de refuzat atunci când fostul partener este un manipulator. Toți părinții victime care se amuză când aud asta ajung rapid să-și muște mâinile. Manipulatorul se instalează fără rușine. Nu se mai dă dus toată seara. Înregistrează tot, scotocește și fură obiecte și documente. Sophie și-a văzut fostul partener plecând

cu cuptorul ei electric. Îl întreabă ce crede că face. El se enervează: „Stai liniștită! Am niște prieteni în vizită. (Tu, prieteni? Glumești!). Ți l-aș fi adus înapoi." Tot ceea ce vede la voi și-i arată că vă merge bine sau care pur și simplu îi amintește că aveți o viață fără el îi alimentează furia, ura și dorința de răzbunare. Această lampă nouă v-ați cumpărat-o din pensia *lui!* Așadar, fiți cât mai discreți posibil când vine vorba de noua voastră viață. În cazul în care copiii vor să-i arate nu știu ce lui tati în camera lor, refuzați cu fermitate, dar fără să îi învinovățiți. Este posibil să fie teleghidați de părintele manipulator. Și chiar dacă nu este cazul, trebuie să existe niște limite pentru toată lumea. 1. Tatăl tău nu mai are ce să caute la mine în casă. 2. Este momentul să plece.

Întoarcerea de la părintele manipulator este un moment dificil. Copiii sunt nervoși, agresivi, smiorcăiți. Nu le purtați pică, dați-le timp să evacueze tot ce e negativ, dar nu acceptați niciun derapaj. Copilul nu trebuie nici să vă lovească, nici să vă insulte. De exemplu, puteți spune cu seriozitate: „Știu bine că este modul de comunicare folosit la tatăl tău, dar dacă am divorțat este exact pentru că nu vreau să mai am de-a face cu un astfel de comportament. Așadar, lași acest comportament la ușă, înveți să spui ce nu merge și să discuți în loc să insulți și să lovești."

Un alt moment dificil este atunci când copiii trebuie să plece la părintele lor manipulator. Copiii nu sunt nici proști, nici masochiști. Și atunci nu vor să meargă, intră în panică și-și exprimă refuzul de a-și urma acest părinte. Evident, atitudinea lor îi va fi reproșată părintelui sănătos, care, cu siguranță, a montat copiii împotriva bietului părinte manipulator! Sau se va considera că cel mic nu este capabil să aibă o părere personală și nu face decât să capteze angoasele mamei și că doar din acest motiv refuză să-și urmeze tatăl. Chiar și atunci când divorțul a avut loc

între doi părinți normali, copilul își va exprima la un moment sau altul angoasa, refuzul de a îl urma pe unul sau nevoia de a rămâne cu celălalt. Părinții sănătoși înțeleg, acceptă aceste stări de spirit, le gestionează împreună. Când unul dintre părinți este manipulator, toate acestea sunt aranjate și prinse la dosarul acuzațiilor împotriva celuilalt părinte. Acum, în plus, li se reproșează că nu au făcut ceea ce trebuia ca să-l convingă pe copil atunci când acesta nu voia să meargă la tatăl lui. În timp ce li se reproșează că fac prea mult, se consideră că mamele sunt atotputernice și că sunt singurele care pot să-i insufle copilului dorința de a-l vedea pe tati. Justiția cere astfel mamelor să mintă și să se renege pe ele pentru a servi cauza tatălui. Doamnelor, trebuie să faceți pe majoreta fostului partener (ura!), să-i faceți reclamă (ura!), așadar să vă manipulați chiar voi însevă copiii ca să aibă chef să meargă să se distreze la tăticutul lor drag! Iar tatălui nici măcar nu-i este cerut să se comporte corect. Carențele paterne nici măcar nu vor fi abordate. Cu toate acestea, nu există decât un singur argument pe care să-l oferiți copiilor pentru a-i determina să meargă la celălalt părinte: asta este legea. Există o sentință judecătorească care spune că așa trebuie să se întâmple lucrurile. Dacă tu nu mergi, eu voi avea necazuri, prin ricoșeu. Când celălalt părinte este manipulator, acesta este singurul motiv pe care-l putem oferi copiilor, rămânând în același timp onești, pentru că acesta este adevărul.

Când telefonul devine o armă

Așa cum am văzut deja, cu manipulatorii, telefonul este o armă redutabilă. Ca de obicei, se folosește cu dublă măsură. Părintele manipulator sună fără încetare. Petrece ore întregi la telefon cu copiii săi, mai ales în orele în care le strică programul, hărțuind copiii cu întrebări și încercând să afle tot ceea ce face

celălalt părinte. Folosește telefonul pentru a da ordine și a se impune, chiar dacă nu este acolo. Pe de altă parte, când copiii sunt la el, întrerupe orice comunicare între fosta sa parteneră și aceștia. Toate mijloacele sunt bune. Refuză deschis ca micuții să vorbească cu celălalt părinte pe timpul *său*. Pretinde ipocrit că n-a auzit soneria și-și lasă fosta parteneră să stea lângă telefon degeaba tot weekendul. Ceea ce nu-l va împiedica să-i spună copilului: „Vezi, mama ta nu se gândește deloc la tine. Nici măcar nu te-a sunat!" În spatele tehnicii încercate, manipulatorul urlă, se enervează, este infernal pe fundal în timpul discuției dintre copil și celălalt părinte.

Telefonul este un instrument fabulos pentru a-și exersa sadismul. Este primul weekend al unei fetițe de 16 luni la tatăl ei. Încă de la începutul weekendului, el o sună pe mama copilului și îi spune cu un ton panicat: „O duc pe micuță la urgență. Te sun imediat ce pot." Îi închide telefonul în nas, apoi o lasă să fiarbă, programând robotul să răspundă, până la sfârșitul weekendului. Mama rămâne în lacrimi și încearcă să dea de el, să-i contacteze familia, de care, la fel, nu poate să dea, iar apoi face turul tuturor spitalelor în apropierea cărora ar fi putut să se afle în acel weekend. Duminică, la ora stabilită, i-a adus copilul sănătos, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Singura explicație pe care reușește să i-o smulgă: „Oh, până la urmă nu a fost nevoie să mergem la urgență. Nu era nimic!" Și, hop, schimbă subiectul. Atunci, mamele sunt cu adevărat iraționale și anxioase?

Pe de altă parte, părintele victimă își face o datorie de onoare din a nu întrerupe comunicarea copiilor cu părintele manipulator și care nu ascultă ceea ce se vorbește. Mare greșeală! Își lasă copiii să fie îndoctrinați și hărțuiți.

Într-un reflex de autoapărare, Victor, în vârstă de 4 ani, s-a învățat să activeze el speakerul telefonului atunci când îl sună tatăl lui. Nelly, mama sa, nu face caz și nu se amestecă în conver-

sație. Într-o altă familie, anormalul situației a ieșit la iveală doar pentru că, în ziua respectivă, o prietenă a venit la mamă în vizită. Tatăl, de la capătul celălalt al firului, vorbește cu fiica lui de 6 ani. Vocea este sumbră, tonul hipnotic. „Elisa.... mi-e dor de tine.... Elisa, ție ți-e dor de mine? Elisa, te gândești la tatăl tău dimineața?... Elisa, te gândești la tatăl tău în timpul zilei?... Elisa, te gândești la tatăl tău când ești la școală?... Elisa, să nu-l uiți pe tatăl tău..." Elisa e lividă și înțepenită. Prietena speriată o privește pe Nelly și-i spune: „Fostul tău partener e nebun cu acte în regulă! Tu nu auzi tonul cu care-i vorbește fiicei tale? Nu auzi prostiile pe care i le spune? Nu ar trebui să permiți să se întâmple asta!" Nelly plutește. E obișnuită cu tonul ăsta: el i-a vorbit mereu așa. Ceea ce-i spune fiicei, da, o deranjează, dar ce să facă? Când îmi povestește acest incident, îi sugerez să lase mai multe persoane să asculte aceste conversații, persoane care vor putea depune mai târziu mărturie, apoi să ia receptorul din mâinile micuței și să-i spună fostului partener exact ce i-a spus prietena: „Nu ți-e bine de folosești tonul ăsta și-i spui asemenea tâmpenii micuței?"

Am auzit adesea această voce sepulcrală și acest ton hipnotic în mesajele pe care manipulatorii le lasă pentru partenerele lor. Și aici, prezența martorilor face miracole. Spuneți-i fostului partener că înregistrați conversațiile sau că le ascultă și alte persoane. Se va opri instantaneu.

Philippe i-a oferit lui Sarah, fiica lui de 7 ani, un telefon mobil. O sună în fiecare seară și o ține la telefon ore întregi. Sarah refuză să închidă. „Bietul tata, este singur. Îi lipsesc!" Ar trebui ca mama să gestioneze cu hotărâre situația: „Sarah, tatăl tău este un bărbat matur, nu un băiețel abandonat. Dacă este singur, înseamnă că aceasta a fost alegerea lui. Nu are decât să-și facă prieteni. Nu e treaba ta să-i gestionezi singurătatea."

La miezul nopții, Noémie, în vârstă de 9 ani, primește un mesaj pe telefon și este trezită din somn. Lui tati îi e dor de ea și nu poate să doarmă. Data viitoare, mama ar trebui să ia telefonul și să-l păstreze la ora de culcare a copilului, eventual să răspundă ea la mesaj, pentru a proteja copilul. La fel ca și pentru Sarah, este nevoie de o explicație. Un tată nu trebuie să trimită genul acesta de mesaje copilului său. Inversează rolurile.

Trebuie să vă apărați copiii de apelurile toxice. Trebuie să le impuneți fostului partener și copiilor un cadru și anumite reguli. În primul rând, fără apeluri sau mesaje după ora 20.00. După ora 20.00, un copil doarme. Telefoanele trebuie oprite până a doua zi dimineață. În al doilea rând, trebuie să refuzați ca celălalt părinte să sune în fiecare zi și să limitați apelurile la două pe săptămână. Apoi, orele și durata acestora trebuie, de asemenea, stabilite. Un copil nu trebuie să petreacă ore întregi la telefon. Zece minute sunt suficiente pentru a schimba noutăți și a-și spune că se iubesc. În sfârșit, este rolul vostru să supravegheați ce se discută în timpul acestor conversații telefonice, să pedepsiți orice derapaj, eventual să înregistrați și să depuneți plângere. Bineînțeles, aceasta elimină orice spontaneitate și creează constrângeri. Dar este răul cel mai mic față de ravagiile pe care un manipulator le poate face cu un simplu telefon. Ideal, atât ca să limitați comportamentul invadator al unuia, cât și ca să păstrați drepturile celuilalt, este să treceți în sentința judecătorească detaliile legate de telefoane. Este o procedură din ce în ce mai folosită.

Pentru toate celelalte acte prin care vă poate ataca și se poate folosi de copii, va trebui să vă adaptați la creativitatea manipulatorului, să învățați să-l ghiciți pentru a-l contracara. Este ceea ce am numit în *Divorcer d'un manipulateur* să deveniți „în mod realist complet rigizi psihologic". Mult curaj!

Scăpați de conflictul de loialitate

Așa cum am explicat în cartea *Échapper aux manipulateurs,* părintele manipulator își convinge victima să semneze un pact de care aceasta nu-și dă seama: vei avea mereu grijă de mine, indiferent cât te costă! Am numit acest acord implicit „pactul lui Tom Degețel". Într-o primă fază, copilul își încurajează mama să plece, atât este de irespirabilă situația, apoi, în mod paradoxal, după despărțire, retractează și-i reproșează mamei că-l abandonează pe tati. De fapt, copilul își însușește intuitiv pactul lui Tom Degețel care-i leagă pe părinți. Știe că mama trebuie să se ocupe de tatăl lui de la A la Z, fără să existe reciprocitate, fără limită în ceea ce privește implicațiile sau durata. Din acest motiv, adesea, chiar dacă situația era groaznică, de nesuportat și injustă, copilul manipulat de tată începe să-i reproșeze mamei că vrea să rupă acest pact. Asta se întâmplă mai ales atunci când copiii simt că celălalt părinte este încă sub influența acestui pact. Dacă sunt mai mari, copiii știu că ei sunt cei care vor prelua cărbunele încins, pentru că acest părinte imatur consideră că orice persoană care depășește vârsta lui mentală trebuie să se ocupe de el. E simplu să-l pui la punct. E suficient să verbalizați ceea ce se întâmplă: „Știi, tatăl tău nu e un bebeluș și nici un întârziat mental. Nu are nevoie de o asistentă medicală. Cu siguranță am contribuit la obiceiurile lui proaste, cocoloșindu-l prea mult, dar este un adult. Poate foarte bine să se descurce și singur."

Am văzut mai înainte că este foarte dureros pentru un copil să audă că unul dintre părinți este denigrat. Iar în cazul părintelui manipulator denigrarea este constantă. Este o adevărată cicăleală. Ca să se apere, copiii încep să creadă că e adevărat și să deteste celălalt părinte pentru că nu se apără și se lasă criticat. Acesta este și motivul pentru care copiii folosesc cuvinte care rănesc: „Oricum, tu nu știi să câștigi bani ca tata. Ăsta este moti-

vul pentru care-i furi banii." Sau „Nu ești capabilă să te înțelegi cu nimeni. Tati se înțelege bine cu noua lui soție." Vorbele pot răni, ăsta este și scopul, dar copilul nu are nicio vină.

Inima nu se împarte, ea se multiplică

Guillaume se întoarce de la tatăl lui repetând aceeași mantră: „Îl iubesc pe tati, o iubesc pe Christine (mama vitregă), o iubesc... (urmează o lungă enumerare a membrilor familiei paterne) și pe tine te iubesc puțin, pe ultimul loc." Mama este îndurerată și arată acest lucru. Câteva ore mai târziu, când manipularea paternă își încetează efectul, Guillaume se întoarce plângând la mama lui: „Iartă-mă, mami, nu este adevărat!" Ca să evitați această suferință a copilului, mama trebuie să intervină imediat și să-i pună limite la ceea ce spune, fără să se simtă rănit. Poate spune cu un zâmbet amuzat: „Exact asta își dorea tatăl tău! Să mă iubești mai puțin, pentru ca el să aibă toată inima ta. Dar este o prostie, pentru că ceea ce nu știe tatăl tău este că inima nu se împarte, ea crește! Cu cât iubești mai multă lume, cu atât ea se face mai mare. Astfel, e mereu loc pentru toată lumea în ea. Așa că ne poți iubi foarte tare și încă va mai rămâne loc în inima ta ca să mai iubești alți și alți oameni, cum ar fi pe prietenul tău, Thomas, sau pe învățătoarea ta sau pe cine mai vrei." Acest tip de explicații este suficient pentru ca micuțul să fie foarte mulțumit. Va mări lista oamenilor pe care-i iubește și totul se va termina cu o mângâiere.

Ca să-l ajutați să iasă din aceste violente conflicte de loialitate, spuneți-i copilului: „Nu este normal să trebuiască să urăști un părinte pentru a fi iubit de celălalt. Un copil are dreptul să-și iubească ambii părinți și o poate iubi în paralel și pe noua parteneră a tatălui sau pe noul partener al mamei. Nu este nevoie să

fie o competiție între părinți ca să știi care este cel mai bun. Că sunt o mamă bună sau rea, sunt mama ta și nu mă poți da la schimb. Este valabil și pentru tatăl tău. Să fii un părinte bun înseamnă înainte de orice să-l respecți pe celălalt părinte. Un copil are doi părinți. Un părinte nu-l poate scoate din schemă pe celălalt. Ești unic pentru că eu sunt unică și la fel este și tatăl tău. Dacă nu era el tatăl tău sau eu nu eram mama ta, ei bine, atunci tu ai fi fost altcineva." Toate aceste informații îi vor permite copilului să rămână conectat cu ceea ce este drept.

Trebuie să-i redați copilului dreptul de a iubi pe toată lumea, dreptul de a rămâne neutru și de a nu se ocupa de lucruri care-i privesc pe adulți, dreptul de a nu fi de acord cu acțiunile părintelui manipulator, chiar dacă trebuie să le suporte.

Apărați copilul de violența procedurii

Evident, în mintea tatălui manipulator, mama este cea rea. L-a abandonat pe tata. Vrea să-i ia toți banii. Îl dă afară și vrea să-l împiedice să-și vadă copiii. Este discursul pe care manipulatorul îl va ține copiilor și care se va întoarce ca un bumerang la mamă.

— Ești rea, mami!

— De ce îi iei banii lui tati?

— De ce nu vrei să se întoarcă tati? A zis că te iubește și că e nefericit fără tine!

— Din cauza ta, tati nu mai are casă!

— Din cauza ta, tati nu ne mai poate vedea!

— Tati vrea să cer custodie comună judecătorului.

Limitați-vă la formă și refuzați să intrați în conținut. Mai ales, nu vă justificați.

— Este doar părerea tatălui tău, nu asta este realitatea.

— Nu rămâi alături de partenerul tău doar din milă. Când nu mai iubești pe cineva nu te poți obliga să-l iubești! Nu te îngrijo-

ra pentru tatăl tău. Cu timpul, se va descurca și, într-o bună zi, își va găsi o nouă parteneră, care-l va iubi. Va fi mai bine așa.

Într-adevăr, în cazul unui divorț, părinții își văd mai puțin copiii, iar unul dintre ei trebuie să plece și să-și găsească o nouă casă. Asta este!

Atunci când o primesc, toți manipulatorii flutură teatral cererea de divorț și o dau copiilor s-o citească ca să le demonstreze cât de criminal, rău, calculat și diabolic este celălalt părinte. Copiii sunt evident bulversați, chiar și cei mai mari. Termenii juridici sunt atât de duri. Vă invit să rămâneți calmi. Folosiți tonul unui adult, calm și afirmativ, pentru a contracara acest număr de circ. Spuneți cu seriozitate: „Tatăl tău (mama ta) nu trebuie să te amestece în asta. Nu ar fi trebui să-ți dea să citești aceste hârtii. Nu ești avocat. Cred că hârtiile te-au șocat, ținând cont de felul în care ți-au fost prezentate. O solicitare este doar o cerere în instanță. Poate părea rea pentru că tonul este unul rece. Dar nu sunt decât niște hârtii juridice, care au formă juridică, asta nu privește decât avocații și judecătorii."

Într-un fel, trebuie să verbalizați ceea ce eu numesc fraze adevărate, care pot pune lucrurile la locul lor și să se constituie în tot atâtea lecții de educație civică.

Iată datele principale:

Divorțul nu este o crimă, este un drept legal în Franța

„Un cuplu se construiește, se întreține și se distruge în doi. Dacă divorțăm este pe jumătate vina mea și pe jumătate vina fostului meu soț. Fiecare dintre noi avem partea noastră de responsabilitate. Da, eu sunt cea care a luat decizia să plec, dar tatăl tău este cel care, mai înainte, a contribuit la distrugerea cuplului nostru."

Este și o ocazie să transmiteți copiilor niște lecții de viață foarte puternice: „Vezi tu, fiul meu, dacă nu te porți frumos cu iubita ta, mai târziu, când se va sătura, va pleca." Sau: „Vezi tu, fata mea, dacă într-o zi partenerul tău nu se va purta bine cu tine, nu merită să rămâi cu el."

Toate cuplurile care divorțează urmează o procedură juridică standard

„Nu sunt pe cale să fur banii lui tati sau să-l oblig să-și vândă casa (care, în treacăt fie spus, este și a mea), ci doar aplic legea. Așa se întâmplă întotdeauna când intervine un divorț. Fiecare îi spune avocatului ce vrea și explică de ce vrea acel lucru. Apoi, judecătorul decide cine ce primește. Nu îi voi fura nimic. Așa funcționează justiția în Franța."

Decizia asupra custodiei se face în interesul superior al copilului

„În ceea ce privește custodia, nu decid nici mama, nici tata și cu atât mai puțin copiii, ci judecătorul. Iar judecătorul nu decide nici pentru a face plăcere tatălui, nici pentru a face plăcere mamei și cu atât mai puțin pentru a face plăcere copiilor. Dar nici nu încearcă să facă rău. El decide în funcție de ceea ce crede că este cel mai bine pentru interesul superior al copiilor. Acesta este motivul pentru care judecătorul nu trebuie mințit. În caz contrar, nu va avea elementele corecte pe baza cărora să ia o decizie. Dacă spui că te lovesc ca să-i faci pe plac tatălui, știind că nu este adevărat sau dacă nu spui că tati te lovește pentru că ți-e teamă de el, deși știi că este adevărat, judecătorul nu își va da seama cine este bun pentru tine, iar decizia lui nu va mai fi

dreaptă. Dacă minți sau ascunzi lucruri, nu te va putea ajuta nimeni."

Îndrăzniți să denunțați comportamentele deviante

Principii pe care trebuie să le puneți la punct:

- Vorbiți despre interdicția incestului și abuzurilor sexuale.

„Nimeni nu are dreptul să te oblige să păstrezi un secret. Un părinte nu trebuie să doarmă sau să facă duș cu copilul său. Începând de la vârsta de 3 ani, copiii sunt capabili să se spele singuri. Niciun adult nu trebuie să-ți atingă sexul și tu nu trebuie să atingi organele sexuale ale adulților. Este interzis prin lege. Masturbarea este ceva intim și nu trebuie niciodată să se facă în fața cuiva: este valabil pentru tine, dar și pentru oricine ar vrea să o facă în fața ta."

- Puneți generațiile în ordine și denunțați parentificarea copilului.

Părintele manipulator culpabilizează copilul: „Sufăr fără tine etc." Puneți lucrurile la punct: „Tatăl tău este un adult, nu este cazul să inverseze rolurile. El trebuie să aibă grijă de tine, nu invers. Tot el trebuie să rezolve problemele adulților și cu siguranță nu este treaba ta. Când ești adult, nu te smiorcăi acuzându-i pe ceilalți. Acționezi și te ocupi de viața ta. O persoană adultă trebuie să-și asume responsabilitățile pe care le are. Fiecare adult este responsabil pentru propriile stări de spirit. Nu spun că este ușor, spun că este treaba sa să-și gestioneze emoțiile și problemele. Tu ești mic, iar el este mare. Copiii nu au de ce să se amestece în treburile adulților. Ai dreptul să nu te îngrijorezi."

- Verbalizați răutatea și denunțați patologia.

„Când tatăl tău te critică, nu este decât părerea lui, nu și adevărul. Dacă are chef să fie furios pe mine, este alegerea lui. Nu

este obligat. Mai degrabă decât să tot insiste pe frustrările pe care le are împotriva mea, ar putea la fel de bine să treacă la altceva. Ar avea o mulțime de motive să fie mulțumit cu noua viață. Dar știi, anumitor persoane le plac mierea și zahărul, altele preferă oțetul și piperul. Eu nu văd viața în felul ăsta. Eu consider că este rău să... Este bine pentru că oricum nu vedeam viața în același fel și ăsta este motivul pentru care am divorțat."

- Revendicați-vă sistemul de valori.

Veți avea în permanență de-a face cu o contraspălare a creierului. Cel mai important este să eliminați dramatismul situațiilor și să relativizați ideile preconcepute ale manipulatorilor. Nu trebuie să lăsați niciun fel de adevăr contrar. Puneți lucrurile la locul lor, normele, legile, regulile, valorile, politețea, lucrurile sacre... Când copilul transmite părintelui sănătos valori pline de misoginism, rasism, intoleranță, dispreț, deschideți discuția. Apărați-vă sistemul de valori. Revendicați-vă sistemul educativ. Spuneți-i copilului că are un creier de care trebuie să se folosească. Determinați-l să gândească singur și să-și spună părerea asupra a ceea ce înseamnă să iubești și să crești un copil, să ai un prieten... Întrebați-l cum ar face dacă ar fi adult. Invitați copilul să-și creeze propriul sistem de gândire și de valori făcând o sinteză între ceea ce vede și ce aude la voi, la celălalt părinte și, de asemenea, la colegii lui. Oferiți-i dreptul să ia distanță, să critice, să vadă cum sunt condamnate actele care șochează.

Una dintre marile frici ale părinților sănătoși este ca propriul copil să nu devină și el manipulator. Acesta este motivul pentru care se apucă să spioneze și să identifice toate comportamentele care par să-i confirme această teamă. Nu trebuie să procedați așa, căci nu faceți decât să adânciți comportamentele pe care le găsiți. Rețineți principiul următor: în celălalt vor crește compor-

tamentele cărora le acordăm atenție. Cu cât veți găsi mai multe asemănări cu părintele manipulator, cu atât îl veți invita mai mult să generalizeze. Așadar, focalizați-vă pe tot ceea ce demonstrează că cel mic este diferit de părintele manipulator și validați fără încetare toate aceste diferențe. Apoi, cel mai bun mijloc pentru ca propriul copil să nu devină un manipulator este să nu vă mai lăsați manipulați. Un copil are nevoie ca adultul să fie poziționat pe locul său de adult, iar el să fie ținut pe locul său de copil. De asemenea, are nevoie să fie pus la punct și să i se stabilească niște limite clare. Mai ales, nu-i alimentați fanteziile că este atotputernic, așa cum ați făcut cu celălalt părinte... Când creștem un singur copil putem fi tentați să stăm de vorbă cu el așa cum facem cu un prieten. Fără să ne dăm seama, ne destăinuim, îi cerem părerea, creăm o complicitate periculoasă și nesănătoasă. Lăsați-i copilului dreptul de a fi copil. Nu-i împărtășiți îndoielile, grijile, deciziile.

Cel mai bun mijloc prin care să-i permiteți copilului să-și păstreze rolul de copil este să frecventați cât mai mulți adulți și, dacă este posibil, aceștia să aibă copii de vârsta lui. Dacă sunteți izolat, nu rămâneți în colțul vostru. Faptul că există asociații pentru părinți singuri este un lucru bun. Aveți mijloacele să creați un cerc de susținere și de prieteni, să petreceți weekenduri amicale, să găsiți ajutorul de care aveți nevoie. Copiii adoră picnicurile colective, aerul de trib pe care-l au adunările sociale. Faptul că știți că nu sunteți singur vă oferă o anumită siguranță. Cel mai bun mijloc ca un copil să se îndepărteze de modelul părintelui pervers narcisic este să-i propuneți ceva mai bun!

15.

Cum să deveniți terapeutul propriului copil

Când unul dintre părinți este manipulator, celălalt trebuie să dea dovadă de competențe parentale ieșite din comun. El trebuie să devină mai puternic decât majoritatea părinților, mai clarvăzător, mai structurat, mai responsabil, dar trebuie și să fie capabil să-și asculte copilul și să-l însoțească, aproape la fel ca un terapeut. În majoritatea timpului, părintele manipulator refuză să lase copilul să meargă la un psiholog. Se teme prea tare ca răutățile sale să nu devină evidente. În alte cazuri, alege el însuși psihologul pe care-l va putea manipula. Și, în cele din urmă, dacă există o supraveghere terapeutică în ciuda eforturilor sale, se întâmplă adesea ca terapeutul care supraveghează copilul să nu-și dea seama de perversitatea părintelui manipulator. Și derapajele nu sunt reperate și nu pot fi denunțate, și cu atât mai puțin numite. Pe de altă parte, când consilierea psihologică e de calitate, ea se poate prelungi pe toată durata copilăriei. Or, scenele, agresiunile mai mari sau mai mici care sunt aproape cotidiene se perpetuează ani întregi și au nevoie să fie tratate zilnic. Acesta este motivul pentru care părintele sănătos trebuie să devină aproape psihoterapeutul copilului său. Înainte de orice, vă

invit cu căldură să citiți cartea mea, *Émotions, mode d'emploi*, ca să puteți observa emoțiile propriului copil și să îl ajutați să le gestioneze. Iată și alte câteva metode terapeutice simple și eficiente. Vă puteți ajuta și de instinctul și intuiția cu care sunteți înzestrați.

Utilizarea simbolurilor

Simbolistica funcționează foarte bine în cazul copiilor. Jacques Salomé încurajează părinții să o folosească adesea în locul discursurilor pompoase. De exemplu, îi puteți propune copilului speriat care nu vrea să meargă să se culce să-și deseneze frica sau să aleagă un obiect care să simbolizeze această frică. Apoi, e suficient să-l întrebați pe copil ce vrea să facă în timpul nopții cu această frică sau să-l întrebați unde vrea să o depoziteze. Copilul va ști singur extrem de ușor să o reprezinte în mod simbolic și apoi ce să facă cu ea. Va decide, de exemplu, să arunce desenul la gunoi, să-l pună în garaj sau să-l depoziteze în lada cu jucării. Se va culca mult mai liniștit decât dacă ați fi încercat să-l convingeți folosind logica.

Puteți crea astfel un coș de gunoi pentru lucrurile negative, în care copiii vor putea arunca tot ce au adunat negativ în timpul șederii la celălalt părinte, o cutie pentru tristețe, în care să-și depună problemele și, de ce nu, un borcan al bucuriei sau al dragostei inepuizabile, din care se vor putea alimenta de câte ori vor simți nevoia.

Obiectele magice

Ideal pentru a asigura continuitatea între două lumi, cea a lui tati și cea a mamei, ar trebui ca în ambele locuri să existe o fotografie a celuilalt părinte pe noptiera copilului, dar acesta este un

lucru imposibil de obținut de la un manipulator. Și atunci, în această logică simbolică, obiectele tranziționale (ursulețul sau jucăria de pluș a momentului) au această funcție de uniune. Micile inimi de pluș despre care vă povesteam la începutul acestei cărți ar fi fost o idee bună, în acest sens, dacă ar fi fost prezentate altfel de către mamă. Dar, cu instinctul lor de ură și distrugere, manipulatorii sesizează importanța acestor obiecte tranziționale și le confiscă, le pierd sau le sparg. În logica lor de regină a Franței, niciun obiect nu este autorizat să treacă frontiera. Va trebui așadar să fiți vicleni. Copilul are nevoie să rămână conectat la cealaltă parte a sinelui său și să aibă o sursă de dragoste, de curaj și de putere din care să se poată alimenta pentru a rezista abuzurilor.

Obiectul magic, așa cum era mica pană a lui Dumbo, este o pistă interesantă. Dar trebuie să alegeți un obiect cât mai neutru ca să nu treziți suspiciuni: o pietricică, de exemplu, un bețișor, un breloc pentru chei sau o batistă. Copilul trebuie să fie discret atunci când vrea să recupereze energie. În mai multe cazuri, mamele mi-au spus că micuțul era percheziționat atât de bine când ajungea la tatăl său încât ar fi fost imposibil să strecoare chiar și o pietricică. Copiii erau sistematic deposedați de tot. Obiectul magic era confiscat și se trezeau și mai neajutorați. Și atunci am pus la cale obiecte magice virtuale și întâlniri telepatice. De exemplu, o mamă le oferea copiilor o mulțime de pupici înainte ca aceștia să plece la tatăl lor. Rezerva de pupici era ascunsă după ureche. De fiecare dată când aveau nevoie de un pupic de la mami, era suficient să ia unul de după ureche și să-l pună discret pe obraz. La fel, când tatăl interzice contactul telefonic, mama și copiii pot stabili întâlniri telepatice. La ore stabilite în timpul zilei, știu că mami se gândește foarte mult la ei și le trimite multă iubire. Se mai pot folosi stelele, norii sau arborii pentru

a servi drept relee telepatice. Mă doare să știu că cei mici sunt condamnați să stea cu regularitate, perioade mai scurte sau mai lungi de timp la un părinte rău, care-i va critica, îi va denigra, îi va lovi și își va bate joc de ei, fiind în același timp lipsiți de sursa lor de iubire și trebuind să se mulțumească cu pupici virtuali ca să reziste.

Metafora terapeutică

Este foarte dificil să explici logic astfel de situații conflictuale unui copil foarte mic. Dar copiii sunt încă foarte apropiați de inconștientul lor și sunt așadar capabili să capteze mesajele într-o manieră intuitivă. Acesta este și motivul pentru care utilizarea metaforei este un mijloc foarte bun ca să primească cheile înțelegerii și resurse.

Metafora este tot timpul prezentă în comunicarea noastră. Ea poate fi verbală, atunci când povestim o anecdotă, o întâmplare, o poveste sau un proverb sau când folosim expresii vizuale. Ea poate fi nonverbală, atunci când ia forma unui gest, a unui desen, a unei sculpturi sau a unui obiect. Există metafore închise, atunci când soluția este oferită în metaforă, sau deschise, când soluția trebuie găsită.

Acest limbaj figurativ activează simultan gândirea și imaginația, căci simbolistica se adresează părții drepte a creierului, în timp ce emisfera stângă înțelege cuvinte. Metafora permite și o disociere între conștient, focalizat pe conținut, și inconștient, capabil să facă punți cu ceea ce a trăit, să traducă metafora în idee și să ia ce i se pare important. Acesta este motivul pentru care oamenii iubesc poveștile, legendele și alte istorii și pentru care povestitori există încă din negura timpurilor. Dar metafora este un instrument puternic de influențare, căci mesajele sale sunt ascunse, nu par să privească persoana căreia îi este povestită,

dar în același timp adresându-se direct inconștientului. Și atunci, fiecare dintre noi trebuie să se gândească la anecdotele pe care alege să le povestească, căci pot avea un impact puternic. Dacă o prietenă vă spune că va merge să facă o mamografie, nu continuați cu povestea vecinei, care tocmai a murit de cancer.

Metafora devine terapeutică atunci când obiectivul ei este să pregătească pentru schimbare, să propună noi alegeri comportamentale, să recontextualizeze o situație, să încolțească idei sau să propună soluții inedite unei probleme (idei și soluții care ar fi refuzate dacă ar fi formulate sub formă de sfaturi sau recomandări). Mulți terapeuți folosesc metafora pentru a vindeca. De exemplu, Milton Erickson, marele hipnoterapeut american, și-a inventat un prieten fictiv pe care-l chema Joe. Povestea adesea pacienților săi aventurile acestui amic, Joe, căruia i se întâmpla aproape același lucru ca și pacientului, și care a rezolvat problema ca din întâmplare cu soluțiile pe care Milton Erickson voia să le propună pacientului.

Cum să devii un povestitor vindecător

Astfel, creând metafore adaptate nevoilor copiilor voștri, îi veți putea ajuta și vă puteți dezvolta în același timp și talentele de povestitor. Iată metoda pentru a crea povești care vindecă. Alegeți o situație prezentând suficiente asemănări cu cea a copiilor voștri, dar nu prea multe totuși, ca să nu fie evident că vorbiți despre ei. Apoi urmați schema poveștii tradiționale:

- Prezentați timpul, locul, personajele: *A fost odată...*
- Explicați situația și creați criza: *Dar într-o zi...*
- Acordați-vă timp pentru a descrie tot ceea ce simte eroul aflat în situația respectivă: îndoială, descurajare, frică, tristețe etc.

- Faceți apel la resurse: personaje, vise, obiecte magice... *Și atunci...*
- Orientați povestea în sensul soluțiilor pe care vreți să le propuneți.
- Nu oferiți decât soluții pozitive!
- Sfârșitul poveștii poate fi închis sau deschis: *Astăzi nu știm încă...*
- Puteți propune o concluzie: *Ceea ce putem învăța din această poveste este că...*

Vă invit să vă antrenați cu probleme mici, înainte de a vă lansa în metafore puternice care vorbesc despre probleme importante.

O metaforă drept singura resursă

Iată acum povestea Natachei și a celor doi băieței ai ei, Boris și Vadim. Atunci când Natacha m-a contactat, acțiunea de distrugere dusă de tată era în plină desfășurare. O ruinase pe Natacha și o făcuse să-și piardă locul de muncă. Cum ea a fugit departe de el, acesta a tras sforile necesare astfel încât procedurile judiciare să fie duse simultan în 3 țări. Tocmai obținuse custodia celor doi copii de 3 și de 5 ani pe care deja îi bătea. Natacha era condamnată să-și vadă copiii un weekend pe lună și să facă singură călătorii care durau mai multe ore. Tatăl blocase orice posibilitate de comunicare: nimeni nu accepta să vorbească cu mama. Îi era imposibil să contacteze pediatrul, directorul școlii sau logopedul. Suferința Natachei, dar mai ales a copiilor ei, era tulburătoare. Nu-i mai rămânea nimic de făcut decât să creeze metafore care să ajute copiii să depășească suferința. Natacha a creat una atât de bine realizată, încât am contactat-o ca să aflu dacă ar accepta să o împartă cu voi.

Mi-a răspuns cu bunăvoință: „Bineînțeles că accept să folosiți metafora ca exemplu și sunt încântată de ideea că ar putea ajuta

alți părinți și alți copii care trec prin situații dureroase, similare cu ale noastre. Bineînțeles, este indicat să ne schimbați prenumele, dar puteți păstra numele personajelor."

Așadar, iată povestea:

Schiță a metaforei terapeutice

„Mama, care le spune mereu copiilor povești pe care le inventează, le-a propus să creeze una împreună. Au acceptat imediat. Mama punea întrebări și copiii răspundeau, amuzați. Persoane, nume, personaje și situații oferite de Boris și Vadim.

Era odată o familie de lei. Trăiau în Africa, acolo unde este cald, foarte cald.

Era tatăl leu care se numea Muro (Zid).

Era mama leu care se numea Stellina (Steluța).

Erau doi pui de leu, cel mai mare se numea Svegio (trezit, viu... Boris), cel mai mic se numea Furbo (viclean, șmecher... Vadim).

Trăiau cu toții într-o vizuină.

Într-o zi, au început problemele. Erau din ce în ce mai multe probleme.

Tata leu, Muro, era mereu nervos, furios, făcea prostii, striga mult, mult și nimeni nu putea vorbi.

Mama leoaică, Stellina, cânta cântecele puilor de leu, se juca mult cu ei, își iubea mult puiuții.

Puii de leu erau drăgălași și pofticioși. Mergeau să caute de mâncare. După ce mâncau se întorceau în fugă la mama lor. Erau fericiți cu mama lor, Stellina.

Leul Muro și leoaica Stellina nu se mai înțelegeau. Se certau adesea și atunci au decis să se separe și să schimbe vizuina.

Leoaica Stellina a fost nevoită să meargă și ea într-o vizuină, departe, departe, pentru că tatăl leu voia să o lovească.

Cei doi pui de leu merg cu mama lor. Nu vor să rămână cu tatăl leu pentru că acesta este mereu foarte furios. Nu zâmbește niciodată și îi lovește pe puii de leu.

Leul Muro a rămas singur.

Era foarte furios.

Este un tată ciudat: nu suportă ca mama Stellina să fie drăguță cu puii de leu, să-i iubească și să îi mângâie.

Tatăl leu Muro are o mare problemă cu mamele, nu-i plac mamele drăguțe.

Nu suportă mamele și cu atât mai puțin pe cele drăguțe.

De îndată ce leul Muro vede o mamă drăguță, asta îl face să fie foarte furios.

De ce este așa? Este așa pentru că a avut o mare problemă cu mama lui când era mic și atunci este furios pe toate mamele și vrea să le facă rău.

Tatăl leu vrea să ia puii cu el.

(În acest moment, Vadim s-a blocat și, cu ochii plini de lacrimi, a spus: «Vadim nu vrea să mai povestească». A plecat. Boris a adăugat: «Povestea e rea...») Mama a scris continuarea singură.

Tatăl leu Muro a plecat să caute ajutor. A întâlnit un vultur și i-a zis: «Ajută-mă, îi vreau pe cei doi pui de leu în vizuina mea. Nu vreau să rămână cu mama lor, leoaica Stellina.»

Tatăl leu Muro a povestit o mulțime de minciuni vulturului pentru ca acesta să-l ajute.

Vulturul a spus: «Da, te ajut.» Apoi a adăugat: «Sunt puternic și nu-mi plac mămicile drăguțe. Eu decid că puii de leu vor merge să locuiască în vizuina tatălui leu Muro.»

Este trist, mama leoaică Stellina este tristă pentru că nu-i mai vede la fel de des pe puii pe care-i iubește foarte mult. Puii sunt triști pentru că nu vor să meargă să stea la leul Muro. Ei plâng ca să rămână cu mama leoaică Stellina.

Deocamdată, mama leoaică și micii lei trebuie să-l asculte pe vultur.

Mama leoaică și micuții ei se iubesc mult. Sunt fericiți împreună pentru că se iubesc mult, iar asta leul Muro și vulturul nu le-o pot lua niciodată. Este o comoară pe care puii și mama lor o au pentru totdeauna în adâncul inimii lor. Mama leoaică Stellina își va iubi pentru totdeauna micuții lei.

Ascultați, asta este secret: Mama leoaică Stellina l-a rugat foarte tare pe «Zeul Norilor» ca să apere toate animalele de pe pământ.

Ea i-a spus: «Eu, mama leoaică, îmi iubesc foarte tare cei doi pui. Tatăl leu Muro este rău, spune multe minciuni, povestește multe lucruri rele, ca să facă rău, dar nu sunt adevărate. Eu, mama leoaică, îmi iubesc foarte tare puii, pentru totdeauna.»

Zeul Norilor a auzit-o pe mama leoaică Stelinna, a coborât încet pe un nor, a aterizat aproape de vizuina ei și i-a spus un mare secret: «Stellina, într-o bună zi, cei doi pui ai tăi vor fi mari și îi vor putea spune vulturului: Noi vrem să mergem să stăm cu mama în vizuina ei, pentru că suntem fericiți împreună.»

Când cei doi pui vor fi mari, vulturul va înțelege că au multă nevoie de mama lor și nu-i va mai putea obliga să stea cu leul Muro. Vulturul le va spune puilor de leu: «puteți merge să stați cu mama voastră.»

Dar până atunci trebuie să fiți puternici, să creșteți și să aveți multă răbdare și să fiți siguri că mama leoaică vă va iubi mereu.

Iar leul Muro nu va putea împiedica asta.

Ascultați-mă, pui de lei, mai am un secret pe care o să vi-l spun, dar trebuie să-l împărțiți doar cu mama leoaică și cu nimeni altcineva. De acord?

Iată secretul meu:

Înainte să mergeți la tatăl leu Muro, mama leoaică Stellina vă va da o mulțime de pupici, o să-i simțiți pe toți, sunt mulți, mulți... Când sunteți la tatăl leu și vă este dor de mama leoaică, luați un pupic ascuns în spatele urechii și încet de tot îl puneți pe buze. Este un pupic de la mama. Astfel, schimbați pupici cu mami, iar tatăl leu Muro nu va ști. Ssst, este un secret.

Când ești trist, privește cerul, chiar dincolo de munți, de cei cu zăpadă, pentru că acolo se află mama care se gândește la tine.

Dacă cerul este plin de nori, vorbește cu Zeul Norilor, el va duce la mama tot ce vrei să-i spui.

Dacă este soare afară, simți înăuntru căldura soarelui, o simți pe obraz: este ca și cum te-ar săruta mama de multe ori.

Dacă plouă afară, vei simți picăturile de ploaie: este ca și cum te-ar săruta mama de multe ori.

Când se face noapte, uită-te la stelele și la luna de pe cer: mama le vede în același timp cu tine. Vorbește-i lunii și vorbește-le stelelor, o să îi spună ele mamei tale.

Și mama vorbește cu ele, le spune că vă iubește.

Ssst... Nimeni nu mai știe, decât mama și voi."

Natcha îmi povestește continuarea:

„Această metaforă a fost de ajutor o perioadă de timp și i-a ajutat cu adevărat pe copii, apoi, într-o zi, Boris și Vadim nu au mai vrut să știe de ea: și-au recunoscut propria poveste și a o povesti năștea probabil prea multă durere legată de separarea de mama lor și de violența tatălui...

Bunica maternă a născocit și ea alte povești cu ei, iar poveștile au evoluat în funcție de ce au trăit și au simțit, iar acest lucru se întâmplă și în prezent.

Pe lângă separarea de mama lor, problema principală este manipularea și comportamentul violent al tatălui.

Atunci, eroul acestor povești este Orco, Omul Rău: se evidențiază comportamentul său agresiv față de copii și este supus unor «aventuri» câteodată penibile, destinate să îl schimbe, și copiii reușesc să se protejeze sau îl pedepsesc... Astfel, copiii devin într-un fel «actori», inclusiv prin gesturi, și nu mai sunt victime neajutorate. În aceste povești, ticăloșii sunt pedepsiți, copiii sunt protejați și primesc ajutoare, câteodată, neașteptate etc.

În același timp, mă bucur de sprijinul familiei mele, care a făcut totul ca să-i ajute pe copii să reziste. Și rezistăm! Cuvântul cheie este IUBIRE. Le spunem mereu copiilor: «Ne iubim foarte mult, iubirea pe care ne-o purtăm se află în străfundul inimii noastre și nimeni nu poate să ne-o ia.» Mângâieri, povești, activități, prieteni, surprize, participare totală: totul este folosit, toate sunt bune pentru a le dovedi lui Boris și lui Vadim că iubirea este cea mai puternică și că iubirea câștigă.

În ceea ce privește ce am trăit noi, iată câteva informații pe scurt:

Pe partea de procedură, tatăl copiilor primește și obține numeroase amânări de întrevederi fără justificare.

În acest timp, Boris și Vadim:

- Nu și-au văzut mama decât un weekend pe lună, ceea ce reprezintă o suferință extremă pentru ei. Plâng la fiecare plecare, repetă că nu vor să se mai ducă la tatăl lor...;
- Suferă manipulări, violențe verbale și fizice la domiciliul tatălui, din partea tatălui, a partenerei acestuia și a bunicii paterne, care locuiește acolo;
- Au fost supuși unei evaluări psihiatrice: medicii au decis împreună cu tatăl și i-au luat partea înainte ca eu să fiu informată despre această evaluare, apoi, în urma sesizării pe care am făcut-o, au refuzat să vadă problema manipulării și violențele suferite de copii;

- Au fost duși cu forța la școală, fără ca eu să fiu consultată și în ciuda refuzului meu ulterior. Directorii și învățătoarele nu au acceptat să mă primească și au făcut-o pentru prima oară în noiembrie, în prezența tatălui;
- Boris a fost supus unei evaluări logopedice, pentru «dificultăți grave de înțelegere și vorbire», fără a mi se aduce acest lucru la cunoștință, pentru a recunoaște apoi că aceste dificultăți au dispărut (în două luni!)... Dar acest lucru servea intereselor tatălui, care a mai făcut rost de o adeverință."

Îmi doresc ca situația voastră să fie mai puțin gravă decât cea a Natachei și sper ca simbolurile, obiectele magice și metaforele pe care le oferiți copiilor voștri să poată să îi ajute din plin și să le aducă susținerea și ușurarea de care au mare nevoie în decursul acestor ani.

De asemenea, mi-aș dori ca această carte să vă ajute să înțelegeți cât mai obiectiv și constructiv posibil situația pe care o parcurgeți.

Concluzie

Sabine este clienta despre care v-am vorbit într-un capitol anterior și care a primit trei luni de închisoare. O consiliam când a divorțat, în anul 2001. Am pierdut contactul cu ea când a plecat la 1.000 de kilometri de casă ca să scape de cel care o hărțuia și ca să încerce să își protejeze fiica. Ne-am întâlnit câțiva ani mai târziu, în timpul unei conferințe. S-a strecurat prin mulțime și mi-a oferit câteva noutăți. Astfel, am aflat că fusese condamnată la închisoare și că pierduse custodia fetiței. Când am scris această carte, m-am gândit mult la ea și am căutat-o pentru a afla mai multe despre povestea ei. Iată e-mailul primit de la ea:

„Bună ziua, Christel,

Tocmai mă gândeam la tine și voiam să îți cer să mă ajuți cu fiica mea, care are momente când este complet dezorientată, după ce a petrecut mai bine de șase ani (departe de mine) cu tatăl său violent, manipulator și pervers narcisic și pe care am recuperat-o în aprilie 2011. Am fost clienta ta și nu îmi dau seama dacă povestea mea prezintă vreun interes, dar știu că are legătură cu divorțul de un manipulator (violent și toate celelalte) care a făcut tot ce a putut împotriva mea ca să-mi ia fiica, în vârstă de numai 7 ani. Pentru că a avut curaj, după mai multe tentative de evadare, de a-mi scrie, după situații limită, Angelina a trimis o scrisoare Tribunalului pentru probleme de familie, la vârsta de 12 ani și jumătate, amenințând că se va sinucide, numindu-i «cretini» și rugându-i să o trimită din nou la mine...

Acest lucru a dat rezultate. După încă o anchetă efectuată de Protecția Copilului, pentru că nu a văzut niciun rezultat, fiica mea a luat decizia, pe când se afla încă la tatăl său, să nu se mai ducă la școală timp de mai mult de 15 zile (cu un an mai devreme), păcălind pe toată lumea, pentru ca, în sfârșit, justiția să accepte să ia în considerare dorința ei de a se întoarce la mama sa... Și a funcționat, dar am regăsit o adolescentă pe care nu o oprește nimic, care nu se teme de nimic, nu respectă pe nimeni și, cu atât mai mult, limitele pe care i le impun: nu înțelege de ce, spune că deja este pregătită, că știe tot, că nimic nu i se poate întâmpla și încă nu vă spun totul...

Tatăl său a lăsat totul baltă, apartament, serviciu, pentru a se refugia în străinătate unde a rămas aproape nouă luni. Dar tocmai a reapărut. S-a dus la liceu și de atunci fata mea face de toate, chiulește într-o veselie, este pedepsită, dar nu o interesează, pierde timpul prin oraș și i se pare normal, am pe cap o persoană de la Protecția Copilului care îmi cercetează cazul, dar trebuie să o salvez și pentru moment fiica mea nu vrea să mai meargă la psiholog. În orice caz, toată lumea neagă problema: pentru că Angélina s-a întors la maică-sa totul este în regulă. Putem să dăm pagina.

Îmi este foarte frică de ce i se poate întâmpla și am nevoie de ajutor, așa că te rog să îmi răspunzi. Spune-mi ce pot face și îți mulțumesc pentru că te-ai gândit și tu la mine astăzi! Aștept cu nerăbdare răspunsul tău și aș putea să îți povestesc mai multe... Cu stimă, Sabine."

În urma acestui e-mail, am discutat mult la telefon. Am descoperit urmarea poveștii, oroarea în cele mai mici detalii. Povestea Sabinei și a Angélinei adună tot ce v-am povestit mai rău în această carte. Ele au trăit-o! Sabine intră în al doisprezecelea an de acțiuni în instanță, este complet ruinată și asta nu este tot! Înainte de a fugi, tatăl venea la ea acasă ca să o terorizeze pe micuța care, în mod normal, refuza să plece cu el. Apoi făcea

plângeri pentru că refuza să-i dea copilul: în total vreo treizeci de plângeri, tot atâtea bombe cu ceas pe care Sabine le-a descoperit mai târziu.

La rugămintea mea, Sabine a făcut un rezumat scris al poveștii sale. Voiam să sintetizez această narațiune. Dar era imposibil. Mai mult, enumerarea cronologică a faptelor este atât de grăitoare, încât prefer să vi-o transmit ca atare. Provoacă vertijuri.

- Iunie 1994: întâlnirea cu tatăl fiicei mele în Italia, acesta având o identitate falsă.
- Aprilie 1995: întoarcerea acestuia în Belgia, în așteptarea unui statut de refugiat politic, după 40 de zile de încarcerare în Italia, din cauza primei sale intrări cu documente false în această țară, în februarie 1995.
- Februarie 1997: căsătoria noastră, în Belgia.
- Decembrie 1997: sosirea lui în Franța, la domiciliul meu.
- Mai 1998: nașterea fiicei noastre.
- Iunie 2001: cererea mea de divorț din culpă, după 4 ani de iad...
- Jumătatea lui septembrie 2001: mă amenință cu moartea în prezența copilului.
- Sfârșitul lui octombrie 2001: părăsesc domiciliul conjugal în urma unei Hotărâri de lipsă de acord dată de judecătorul pentru probleme familiale; fiica mea are 3 ani și jumătate; are drepturile clasice asupra copilului și se mulțumește să facă plângeri pentru nerespectarea programului de vizite.
- Începutul lui septembrie 2002: fiica mea se duce pentru prima oară la grădiniță, direct în grupa mijlocie; are 4 ani și 4 luni.
- Mijlocul lui septembrie 2002: face un denunț calomnios în fața unui judecător pentru minori, declarând că fiica mea este în pericol atât timp cât se află la mine.

- Sfârșitul lui mai 2003: Hotărârea prin care judecătorul pentru probleme familiale îi acordă drepturi de vizită tatălui în cadrul Programului părinți/copii, care durează 2 luni (2 X 1 oră/lună), apoi toate duminicile de la ora 10.00 la ora 18.00; o expertiză psihologică pentru noi 3 + o anchetă socială. Fiica mea are numai 5 ani și tot nu vrea să îl vadă.
- Mă trimite de 5 ori în fața Camerei corecționale a tribunalului, cere daune-interese și încearcă să mă bage la închisoare pentru a recupera custodia fetiței.
- Septembrie 2003: Hotărârea judecătorului pentru minori pentru procedura privind investigațiile de orientare educativă, anchetă dezinformată de acesta...
- Ianuarie 2004: Hotărârea judecătorului pentru probleme familiale prin care îi acordă tatălui 6 luni de drepturi de vizită în cadrul Programului părinți/copii (2 X 1 oră și jumătate/lună), apoi revenire la drepturile clasice...
- Face apel împotriva acestei decizii cerând ca fata să locuiască la el, dar aceasta împlinește în curând 6 ani și încă refuză, după terminarea Programului părinți/copii, să plece cu el. Trebuie să înceapă școala.
- Aprilie 2004: Hotărâre dată de judecătorul pentru minori pentru o măsură de Asistență educațională în mediu deschis.
- August 2004: mă mut la o distanță de 1.000 de km încercând să o protejez pe fiica mea, știind că risc să fac închisoare, după 3 luni de pedeapsă cu suspendare una după alta. Tatăl abia așteaptă acest lucru...
- Septembrie 2004: fiica mea începe cursurile școlii primare și după doar 2 luni, reprezentanții scolii hotărăsc să o mute în următorul an de studii (are un IQ de 125). Nu are decât 6 ani și jumătate.
- Noiembrie 2004: procurorul cere 3 luni de închisoare cu executare pentru mine, dar, din fericire, nefiind prezentă,

președinta completului de judecată mă condamnă la plata de pagube-interese!

- Ianuarie 2005: Hotărârea Curții de Apel stabilește domiciliul la tată acordându-mi drepturi de vizită și de locuit în timpul vacanțelor școlare.
- Februarie 2005: având în vedere situația disperată a fiicei mele, decid să fac o programare la un psihiatru pentru copii, cu scopul de a fi consultată și a se ține cont de starea sa. Anunț poliția de acest demers.
- A doua zi, trebuia să o duc la psihiatrul pentru copii, dar am rămas blocată din cauza zăpezii: a durat 3 zile să pot pleca la drum și în acest timp i-am ținut pe polițiști la curent.
- 4 martie 2005: cu 2 luni înainte de a împlini 7 ani, fiica mea este luată la poliție de serviciile sociale pentru a fi dusă la un cămin; nu am știut nimic despre ea timp de 3 zile, apoi am vizitat-o de 4 ori, câte o oră, în 12 zile.
- 15 martie 2005: judecătorul pentru minori o trimite pe fiica mea la tatăl său, care a venit să o ia, cu toate că nu a locuit niciodată la el și nici nu a rămas singură acolo, nu cunoaște locuința acestuia și cu atât mai puțin noua școală: își pierde complet reperele.
- Aprilie 2005: Hotărârea judecătorului pentru probleme familiale prin care suspendă drepturile mele și mă condamnă să nu îmi văd fiica în regiunea în care locuiește tatăl său (adică la 1.000 de km), decât de două ori pe lună, câte o oră și jumătate, în cadrul Programului părinți/copii, timp de 6 luni (situație în oglindă cerută de tată) plus o altă expertiză psihiatrică pentru toți trei.
- Ianuarie 2006: Hotărârea pentru asistență educațională, ca o măsură suplimentară pentru Asistența educațională în mediu deschis de 18 luni.
- Februarie 2006: Hotărârea judecătorului pentru probleme familiale prin care îmi acordă drept de vizită numai o du-

minică din două și s-a continuat acest ritm până în iulie 2007, când mi-am putut vedea fiica timp de 15 zile în vacanța de vară.

- Decembrie 2006: Hotărârea judecătorului pentru probleme familiale prin care îmi dă dreptul să îmi iau fiica timp de 5 zile de Crăciun, conform cererilor tatălui, care a solicitat să nu-mi pot duce fiica la un psihoterapeut și să nu doarmă cu mine, lăsând să se înțeleagă că ar exista relații incestuoase.
- Februarie 2007: fiica mea a fugit și a venit să mă vadă pe jos, dar eu nu eram acasă și au recuperat-o polițiștii. Era prima dată când fugea. Avea 8 ani și jumătate și judecătorii nu au considerat acest gest o fugă pentru că, în opinia lor, venise la domiciliul meu, doar că eu nu eram acasă și nimeni nu știuse unde plecase: a fost mobilizată o patrulă de câini polițiști...
- Iulie 2007: este pronunțată *Hotărârea de divorț din culpa mea exclusivă*, cu o pensie alimentară de 50 de euro: un dezastru pentru mine, care eram nevinovată! Cu drepturile clasice în ceea ce o privește pe fiica mea... De fapt, s-a folosit de plecarea mea din domiciliul conjugal în mai 2001, atunci când am fost să mă odihnesc împreună cu fiica mea la o pensiune, cu trimitere medicală, și m-am întors după o lună și jumătate. M-a acuzat de „abandonarea domiciliului conjugal" și, bineînțeles, acest lucru a funcționat: i-a convins pe doi dintre foștii vecini să confirme afirmațiile sale, chiar dacă era acolo când am plecat și m-a ajutat să îmi cobor bagajele... ca să vedeți cât de pervers gândea!
- Bineînțeles, am făcut apel la această hotărâre contradictorie...
- Noiembrie 2007: fiica mea a fost dusă de urgență de paramedici la Spitalul de urgență pentru copii, deoarece acuza dureri foarte puternice de burtă și rămăsese singură acasă

încă de la 3 dimineața, tatăl ei lucrând în tura de dimineață. Avea 9 ani și jumătate.

- Iulie 2008: Hotărârea judecătorului pentru minori privind Asistența educațională pronunță o suspendare a măsurilor educaționale pentru fiica mea până la sfârșitul lunii ianuarie 2009 și îi cere tatălui să apeleze la o monitorizare psihologică pentru ea.
- Noiembrie 2008: Hotărârea Curții de Apel mă reabilitează în parte (dacă se poate spune așa), pronunțând divorțul din culpă comună, cu toate că eu cerusem un divorț din culpa lui, dar *domnul* făcuse o cerere reconvențională de divorț...
- Începutul lui ianuarie 2009: la vârsta de 10 ani, fiica mea nu mai suportă, profită că tatăl său doarme (sau este beat!), vine să se refugieze la mine parcurgând aproape 2 km, noaptea, la țară, la -5°C, fără hanorac, cu toate că îi era foame și foarte frig...
- Mijlocul lui ianuarie 2009: după ce am sesizat judecătorul pentru probleme familiale în vederea recuperării fiicei mele, mi se resping toate cererile și sunt condamnată la plata unei amenzi de 100 de euro...
- Sfârșitul lui ianuarie 2009: în ciuda tuturor strigătelor de ajutor ale fiicei mele, judecătorul pentru minori decide închiderea și clasarea dosarului și pronunță o hotărâre de *respingere* a asistenței educaționale.
- Iulie 2010: Hotărârea Curții de Apel care îmi respinge toate cererile și, în plus, mă condamnă la plata a 300 de euro pagube-interese, pe motiv de abuz: CULMEA!
- Vara anului 2010: fiica mea pleacă împreună cu tatăl său în Orientul Mijlociu pentru o perioadă de aproximativ 3 săptămâni și îmi spune că a „încercat" acolo vălul islamic...
- Octombrie 2010: la vârsta de 12 ani, fiica mea spune că nu va mai sta mai mult de un an la tatăl său și decide să scrie

direct judecătorului pentru probleme familiale, fiind ajutată de o profesoară pentru a trimite scrisoarea recomandată cu confirmare de primire (faimoasa scrisoare în care le spune că sunt *cretini*). Acest lucru atrage după sine o convocare în fața judecătorului pentru minori.

- Ianuarie 2011: Hotărârea pentru Investigații de orientare educativă: după 7 ani și jumătate totul reîncepe de la zero și fiica mea chiar nu mai are putere... Nu se mai duce la școală timp de 15 zile consecutive cu toate că locuiește încă la tatăl său. El nici nu își dă seama.
- Aprilie 2011: după ce a semnat un acord amiabil cu mine, de nevoie, tatăl este de acord ca fiica noastră să revină la mine (vezi, Doamne, i-a fost frică să nu fie instituționalizată!)
- Iunie 2011: Hotărârea judecătorului pentru probleme familiale prin care stabilește provizoriu domiciliul fetei la mine, cu drepturile clasice pentru tată și pensie alimentară, în așteptarea raportului judecătorului pentru minori.
- Septembrie 2011: Hotărâre de asistență educațională dată de judecătorul pentru minori care stabilește o măsură de Asistență educațională în mediu deschis de un an.
- Octombrie 2011: Hotărârea judecătorului pentru probleme familiale care stabilește domiciliul fetei la mine, cu drepturi clasice pentru tată și o pensie alimentară de 200 de euro pe lună.
- Septembrie 2012: Hotărâre dată de judecătorul pentru minori pentru asistență educațională care prelungește măsura de Asistență educațională în mediu deschis pentru încă un an, luând în considerare determinarea de care a dat dovadă fiica mea și din motive de precauție.

Sabine precizează: „Iată, îmi pare rău că a fost o descriere prea lungă, dar sunt mai bine de 12 ani de când durează totul și v-am scutit de procedurile de apel, de recurs, de rezultatele negative etc., chiar și la Curtea de Casație, ca să nu vă copleșesc!"

Apoi adaugă: „În prezent, îngrijorarea mea principală este că fiica mea pare că acționează fără frică de nimic, în mod inconștient chiar, ca și cum ar forța limitele, și acest lucru nu o îngrijorează doar pe doamna de la Asistență Educațională, ci și pe reprezentanții liceului care au pedepsit-o din nou, două după-amieze de miercuri la rând, plus o zi de suspendare, deoarece nu a respectat pedepsele, ziua de sancționare/suspendare, iar notele sale au fost catastrofale... Printre altele, vă semnalez în trecere că l-a revăzut pe tatăl său de două ori (în decembrie și în februarie) de când el s-a întors și, din acel moment, ea a intrat din nou în vrie, chiar dacă, din punctul ei de vedere, nu are legătură cu acest lucru!"

Totuși, foarte ciudat, de-a lungul acestor 12 ani, acest tată a beneficiat peste tot de susținere și ajutor. O asociație catolică i-a plătit până și costurile de transport pentru a putea veni să își ia fiica. O mediatoare îl ducea cu mașina deoarece el nu are permis... Sabine se întreabă în continuare cum a putut fostul său soț să plătească onorariile avocaților săi. Îi sugerez că, așa cum se întâmplă de obicei în astfel de situații, fostul său soț și-a sedus avocata și profită de aceasta. Sabine exclamă: „Imposibil, este bătrână și urâtă!" Sabine, ce naivă ești! Râd: „Cu atât mai mult îi este și mai ușor să o seducă!"

O cunosc bine pe Sabine. Este o femeie generoasă și foarte inteligentă. Fără îndoială, prea inteligentă pentru a fi înțeleasă. De asemenea, fiica sa a fost evaluată ca fiind un copil supradotat la vârsta de 6 ani. Sabine este o mamă admirabilă. Instinctul său matern este demn de al unei feline. Este evident că acesta derutează și deranjează multă lume.

Îmi povestește: „Justiția m-a șantajat: fie închisoarea cu executare, fie îmi dădeam imediat fata serviciilor sociale ale poliției. Au dus-o într-un cămin. Avea 7 ani și timp de 3 zile nu am știut nimic de ea. Când mi-am revăzut fiica, nu am recunoscut-o. Era

îmbrăcată cu haine necunoscute (ciudat, totuși, pentru că este considerată „floarea" instituțiilor franceze!) și chipul său exprima o spaimă atât de mare încât nu îți rămânea nimic de făcut decât să o strângi în brațe și să o legeni ca pe un nou-născut. Instinctiv, asta am și făcut. Plângea și ea și plângeam și eu. Am rămas așa mult timp. A plecat mai veselă. Serviciile sociale au tras concluzia că atunci când își vede mama plânge și când pleacă de lângă ea este mai veselă. Mai târziu, Angélina a justificat tot ce am făcut spunându-mi: „Dacă nu ai fi plecat, m-ar fi luat mai repede. Nu o să te învinovățesc niciodată."

Povestea Sabinei, ca și cea a Natachei, este aproape de neascultat. Angélina nu a putut (nu a vrut?) să îmi vorbească. O înțeleg. A văzut prea mulți psihologi, anchetatori, judecători, experți, avocați, educatori. Cine a înțeles-o și a ajutat-o? Nu mai dorește să privească în urmă. E mult prea dureros. Îmi este rușine pentru noi toți. Aș vrea să îi cer iertare Angélinei, în numele întregii noastre societăți, pentru răul care i-a fost făcut. Ce încredere ar mai putea avea acest copil în societate, în justiție, în poliție, în psihologie? Ce adult mai poate fi credibil în ochii săi? În ce valori mai poate crede? Și care va fi următoarea ticăloșie făcută de tatăl său? O să o căsătorească forțat în străinătate? Angélina va împlini 14 ani. Încă 4 ani de acum încolo va avea puterea de a o distruge. Și cu siguranță și după. Un pervers narcisic veritabil nu își abandonează niciodată prada. Ce femeie va deveni Angélina? Ce cuplu va putea forma? Cum va gestiona experiența de a fi mamă?

Am scris această carte pentru a nu mai consilia niciodată mame care, ca Sabine și atâtea altele, să fie nevoite să treacă prin toate etapele distrugerii. Sper ca această carte să le poată permite tuturor părinților care au de-a face cu un manipulator să reacționeze rapid și să evite toate piedicile care îi așteaptă în timpul separării. Curaj tuturor!

Bibliografie

Alonso Isabelle, *...même pas mâle!*, Pocket, 2008

Aubry Isabelle, *Comment j'ai surmonté l'inceste*, J. Lyon, 2010

Bazin Hervé, *Vipère au poing*, Poche, 1972

Bazin Hervé, *La mort du petit cheval*, Poche, 1972

Bazin Hervé, *Le cri de la chouette*, Poche, 1975

Bazin Hervé, *Madame Ex*, Poche, 1976

Beauvois J.L. și Joule R.V., *Petit traité de manipulation à l'usage des honnêtes gens*, PUG, 2002

Clerc Olivier, *Le tigre et l'Araignée: les deux visages de la violence*, Jouvence, 2004

Clerc Olivier, *La grenouille qui ne savait pas qu'elle était cuite*, J.C. Lattès, 2005

Clerget Stéphane, *Séparons-nous... mais protégeons nos enfants*, Albin Michel, 2004

Crève-Coeur Jean Jacques. *Relations et jeux de pouvoir*, Jouvence, 2000

Dolan Yvonne, *Guérir de l'abus sexuel et revivre*, Le Germe – SATAS, 1996

Dowling Colette, *Le complexe de cendrillon*, Grasset, 1982

Dowling Colette, *Cendrillon et l'argent*, Grasset, 1999

Farelly Frank, *La thérapie provocatrice*, SATAS, Bruxelles, 2000

Farmer Steven, *Adult children of abusive parents*, Ballantine Books, 1989

Forward Susan. *Le chantage affectif*, InterEditions, 1998

Forward Susan, *Parents toxiques*, Stock, 1991

Gauthier Cornelia, *Victime? Non, merci!*, Jouvence, 2010

Graad Marcia, *La princesse qui croyait aux contes de fées*, Vivez soleil, 1995

Harrus-Révidi Gisèle, *Parents immatures et enfants-adultes*, Payot, 2001

Hervé Jane, *La cassure de l'inceste*, Fayard, 1997

Hirigoyen Marie-France, *Le harcèlement moral*, Pocket, 1998

Hirigoyen Marie-France, *Femmes sous emprise*, Pocket, 2005

Hurni Maurice și Stoll Giovanna, *La haine de l'amour*, L'Harmattan, 1996

Kiley Dan, *Le syndrome de Peter Pan*, Odile Jacob poches, 1996

Nazare-Aga Isabelle, *Les manipulateurs sont parmi nous*, Éditions de l'Homme, 1997

Nazare-Aga Isabelle, *Les manipulateurs et l'amour*, Éditions de l'Homme, 2000

Perrone Reynaldo și Nannini Martine, *Violence et abus sexuel dans la famille*, E.S.F, 1995

Phélip Jacqueline, *Le livre noir de la garde alternée*, Dunod, 2006

Phélip Jacqueline și Maurice Berger, *Divorce, séparation: les enfants sont-ils protégés?* Dunod, 2012

Reichert-Pagnard Geneviève, *Les relations toxiques*, Idéo, 2011

Rhodes Daniel și Kathleen, *Le harcèlement psychologique*, Marabout, 1999

Swigart Jane, *Le mythe de la mauvaise mère*, Robert Laffont, 1990

Ai crescut alături de un părinte toxic care ți-a anihilat copilăria și care te-a zdrobit prin violența sa, vizibilă sau invizibilă? Un părinte care, în loc de afecţiunea necesară pentru a creşte armonios, te-a terorizat, care a repetat, la nesfârşit, că nu eşti bun de nimic, a cărui violenţă psihologică şi, nu rareori, fizică, te-a făcut să trăieşti într-o frică permanentă?

Ideea că propriul părinte a căutat să te distrugă este cumplită. La vinovăția pe care o simți pentru că te-ai lăsat manipulat se adaugă întrebarea obsedantă cum de a fost posibil așa ceva – de unde şi teama că ți s-ar putea întâmpla din nou.

Care sunt riscurile când ai un părinte manipulator? Cu ce sechele poți rămâne? Cum poate acționa părintele sănătos pentru a-şi proteja copilul de un părinte toxic, în aşteptarea unei conştientizări colective asupra acestui fenomen?

În această remarcabilă lucrare de dezvoltare personală, Christel Petitcollin te ghidează pe calea dificilă a reconstrucției, redându-ți speranța și ajutându-te să îți vindeci rănile profunde. Sfaturile, mărturiile și situațiile concrete pe care le prezintă te vor ajuta să scapi de relațiile toxice care ți-au dominat viața, având în acest fel șansa de a te elibera de tiparele comportamentale negative și de a descoperi o lume a încrederii în sine, a iubirii, înțelegerii și respectului reciproc.

Editura Philobia vă mai recomandă

Christel Petitcollin
CU CÂT SUNT MAI INTELIGENT, CU ATÂT SUNT MAI UŞOR DE MANIPULAT
Christel Petitcollin
COPILUL MEU GÂNDEŞTE PREA MULT
Christel Petitcollin
SCAPĂ DE MANIPULATORI
Există soluții

CU CÂT SUNT MAI INTELIGENT, CU ATÂT SUNT MAI UŞOR DE MANIPULAT
Christel Petitcollin

COPILUL MEU GÂNDEŞTE PREA MULT
Christel Petitcollin

SCAPĂ DE MANIPULATORI
Christel Petitcollin

ISBN: 978-606-9707-02-9

9 786069 707029

www.philobia.com